ROMAN

vuk vuço

ATEŞ HIRSIZLARI

e yayınları
ankara cad.
13/2
istanbul

ATEŞ HIRSIZLARI

vuk vuço

ROMAN

ATEŞ HIRSIZLARI

vuk vuço'dan çeviren aydın emeç ○ e yayınları: 30 ○ kapak: k. kaldı/hausner, dizgi: ir-şad matbaası, baskı: hür basımevi, cilt: alibaba ciltevi ○ birinci baskı kasım 1970 ○ e yayınları ankara caddesi 13/2 /telefon 26 81 42/ p.k. 12 istanbul.

vuk
vuço

ATEŞ HIRSIZLARI

roman

türkçesi
aydın
emeç

e yayınları

ankara caddesi 13/2
istanbul

Bu hikâye kaynağını, yıllar önce gördüğümüz, geceler boyu peşimizi bırakmayan ve gerçek kâbus halini alma eğilimi gösteren bir düşün olduğu gibi aktarılmasına borçludur. Kuşkusuz, bir gün bize erişebilecek geçmiş bir dönem ya da çağın esrarlı mesajı sözkonusudur. Bu notları kâğıda geçirirken, içinden çıkıp geldikleri düşlerin özelliklerini de korumaya çalıştık. Dolayısıyla bu kitapta, ne belirgin yüzler, ne karakterler, ne ruhbilim, ne de konuşmalar var. Bu kitapta olsa olsa, bazı kişilerin kaderinin, kaderin cilvelerinin ve duygu görüntülerinin anısı bulunur. Hikâyeyi izleyen tarihlere gelince, bunlar uydurulmadı, ama kesinlikle doğru olduklarını da savunacak değiliz. Bunları bize aktarıldığı gibi, sadece kaydetmekle yetindik. Romanın geçtiği çağda bilinmemesi mümkün olan barut ya da kâğıtla ilgili çelişkilerin pek önemi olamaz. Önemli olan bunların bir gün keşfedilmiş olması ve düşlerde ortaya çıkmasıdır.

Bizi çok sarsan bu düş geleceği iskandil ettiğini iddia eden ve kehanete varan görüntülerden hiç değildir; daha çok, geçmişin tarih ve us ötesinden bize yolladığı esrarlı işaret sözkonusudur. Pek çok acı ve uğursuz hikâye, denizlerde boğulan kişilerin ruhları gibi, hâlâ bu uçurumda rahat yüzü görmeksizin sürünüp durmaktadır. Koca koca kentler, koca uygarlıklar sonunda kendilerine rahat bir uyku sağlayacak alıç ağacından yapılma kazığın özlemini çekmektedirler.

Bunu dikkate alarak ve sırf bunun için notlarımızı dostlarımıza vermeyi faydalı bulduk.

Belgrad, Haziran 1960 - Agustos 1963

HAVLAYAN KÖPEKLER

2 Ocak 1506

PİP, dağdaki uzak bir titreşimden ürküp ormanın açıklığında durduğunda ortalık henüz karanlıktı. Yıldızlar yüksekte soluyorlardı. Şimdi çabucak donacaklarını, kaskatı kesileceklerini ve o zaman, yükseklerde, bir kuyunun dibindeymiş gibi kaybolup gideceklerini hissetti. Nereden geldiği bilinmeyen şafak, dev yapılı gövdesini uçurumların tepesine dikip sürünün başına geçen kurtların kardeşi Sinem'in uyanışını andıran ürkütücü bir gürültüyle kendini gösterecekti.

Aynı anda gökyüzünün bulutlardan bir örtünün ardında kaybolduğunu farketti, o an doğuya doğru, tepelerin koyu grisi üzerinde tanyerinin sisler arasından kendine yol açtığını gördü. Temkinli bir soluk aldı, sabahın acı kokuları burun deliklerine doldu. Asırlık ağaçlar onu ezmek istercesine tepesinde dikiliyorlardı. Küçük adam homurdandı ve yoluna devam etti. Her adımda cüce gövdesi beline kadar karlara gömülüyordu.

Sisler çabucak dağıldı ve Kara Tepe'nin ya-

maçlarında güneş donmuş korlar gibi çağladı. Aşağıdan, köyden, yankının hemen yansıttığı bir havlama duyuldu: Kiv'in en genç köpeğiydi bu, Pip onu öfkeli kurt çığlıklarından tanıdı. Karşılık olarak, her yandan, bütün evlerden havlamalar yükseldi, sonra yeniden büyük bir sessizlik oldu. Yalnız bir tek hayvan, köyün öbür ucunda, dünyanın öbür ucundaymış gibi, boşuna ulumaya devam etti.

Daha ötede Pip ormanın girişinde bıraktığı izle karşılaştı, geniş ve pek derin olmayan bir izdi bu. Önünde başka bir açıklık dev ağaçların gölgesinde beliriyordu. Durdu, soludu ve kulak kabarttı. İki adım ötesinde, aşkla bir çam ağacının dibine sarılmış, koyu renk bir böğürtlen kardan fışkırıyordu. Pip elini uzattı ve böğürtlene dokundu. Avucunda tatlı bir his dolaştı, tıpkı eskiden Kiv'in kısraklarının sağrısını okşadığında duyduğunun eşi. Bodur bitkinin nasıl gerilediğini, buz taneciklerinin koptuğu yapraklarının nasıl utana sıkıla titrediğini görünce kurnaz kurnaz gülümsedi. Bu bitkilerden birinin altında, ağaçların acı kabuğunun altında bir yerde, kendisini doğururken ölen anası ve yıllar önce gövdesi dağda kurtlar tarafından parçalanan babasının ruhlarının tutsak yaşadığından emindi. Anasının ölümü ve Pip'in doğumundan iki gün önce, köyün tepesinde, çok yaşlı bir kurdun yönettiği yeni bir sürü belirmişti. Ristosia'nın anlattığına göre bu kurt yüz yıldır ağılları alt üst ediyor ve kulübelerden gözleri yeni yeni açılan süt çocuklarını çalıp götürüyordu. Yine de Pip'in babası Pip —bin dört yüz yılından beri bütün erkek çocuklara bu ad veriliyordu— bir demet çalı toplayıp getirmek ve anasının karnında debelenmeye başlayan küçük çocuğunu ısıtmak için

o gece ormana gitmişti.

Ertesi sabah Pip'in babası Pip'i köyün son evlerinin yakınında, çam dallarından demeti başının altında, bacakları korkunç bir şekilde parçalanmış buldular. Ölüyü bulan çobanlar, kara gömülmemesi için onu hemen Ölüm Kayası'na sürüklediler ve o gün, Ristosia ile köyün diğer kadınları doğuranın yanına diz çöktüler, ses çıkarmadan karanlık basıp kadın Pip'in oğlu Pip'i doğurduktan sonra ölene dek beklediler. Altı gece boyunca kadınlar küçük sakatın başında durdular, paçavracının karısı onu besliyordu. Altı gün boyunca çocuğa bez yapmak için paçavraları dikerken kötü ruhları kovaladılar. Ama yedinci gece, tan atmadan az önce uykusuzluktan bitkin düşüp uyuya kaldılar. İhtiyar Ristosia, uyuşukluğu içinde debelenip ürkütüyle fısıldadı :

— Yedinci gece bu, kadınlar. Çocuk deli olacak.

Akşam annenin gövdesi Ölüm Kayası'na, kadim yasanın belirttiği gibi atmacalar tarafından yenmesi için kocasının yanına götürüldü.

Pip homurdandı ve çevresine bakındı. Açıklığa hızla aydınlık doluyordu; her yanda gün doğuyor, yalnız Kara Tepe hâlâ bulutlar arasında uyuyordu. Böğürtlenler ve çam dalları Pip'e kadar eğiliyor, yüzünü okşayıp çekiliyorlardı. Pip bir çığlık attı, annesiyle babasının adını söyleyebilmek istiyordu. Onların sığınağını keşfedip elini dokundurduğunda ruhlarını diriltecekti. Noel günü tavşan derisi armağan ettiğinde ihtiyar Ristoria söylediği için buna bütün gücüyle inanıyordu. Ürkek ürkek gülümsedi ve ağacın çatlak kabuğuna dokundu. Hiç bir şey kımıldamadı, yalnız uzaktan, buzdan paltosundan sıy-

rılan bir çam ağacının boğuk gürültüsü geldi. Çamın altında duran insan kokuşu alan ve bir kurt gibi inleyen kurtların kardeşi Sinem'in sesi değilse.

Birden Pip'in yüzü, anlatılmaz bir sevinçle aydınlandı. Yirmi adım ötesinde, küçük bir tepenin üstünde bir sincapın sülün tüyü gibi zarif kızıl yumağı hoplayıp zıplıyor, ardında minik ayaklarının tırnak izlerini ve yuvarladığı çam kozalağının izlerini bırakıyordu. Ama bir sansarın yılanbaşı devrik bir akça kavak gövdesi boyunca ve havada yüzer gibi sessiz ona doğru sürünüyordu. Pip bağırmaya çalıştı, ağzından bir soluktan başka şey çıkmadı. Sincap oyunu kesti. Durdu ve kısacık kulaklarını dikti. Pip bir kez daha, boşuna onu uyarmaya çalıştı. Sansar fırlamaya hazırlanıyor, kuyruğu gözdağı verircesine iki yana sallanıyordu. Sincapın içi rahatlamıştı, çam kozalağını iterek, yeniden hoplayıp zıplamaya başlıyor ve hiç beklemediği ölüme doğru ilerliyordu.

Doğduğundan beri Pip, bu yitik dağlarda insanlarla hayvanların basit ölümüne tanık oluyordu. Her iki türün de ölümünü izlediği otuz yıldan bu yana, biri doğal bir ölümle can vermemişti. Nice suçsuzun haksız ölümüne tanık olmuştu ama hazırlanmakta olan kadar korkuncunu da görmemişti. Rüzgâr dallarda tetikte bekliyordu sanki. Evrende sincapın keyifli kemirtileri dışında en ufak gürültü duyulmuyordu. Küçük hayvan, yüreğinin uçsuz bucaksız özgürlüğüyle gururlu, oracıkta eşsiz şarkısının son sözlerini söylüyordu sanki. Kutsal bir andı bu, birden ölümcül oyun karşısında titreyen tüm dünyanın dili tutulmuştu. Ormanlarda çağlayan dereler birden sularını durdurmuş, ağıllardaki ku-

zucuklar susmuş, süt çocukları çığlıklarını kesmiş, telâşla sararan analarına yapışıyorlardı. Bu düş sessizliğinde tek gürültü olan sincapın kemirtileri evrenin dört köşesini dolduruyordu. Pip korkudan kaskatı kesilmişti ama gözlerini bu görüntüden ayıramıyordu. Görüntüyle büyülenmiş gibiydi, Kiv'in kamçısından arta kalan yüzündeki korkunç yara izi gitgide derinleşiyordu.

Minicik kızıl tüy yumağı birden hareketsizleşti, kemirti durdu. Sansar sincapın beline çöktü ve ses çıkarmadan dişlerini boynunun arkasına geçirdi. Sincap debelendi, kısa bir süre ölümün kanlı dişleriyle çarmıha gerilmekten kurtulmak için debelendi, sonra boyun eğip kendini bıraktı. Sansar sincapın üzerine uzandı, boynunun altındaki damarı aradı, burnunu gömerek bu damarı iki kere ısırdı, büyük bir oburlukla kanı emmeye koyuldu. Donup kalan Pip bir güneş ışınının çam pürçükleri arasında kendine yol açmasına, yosun parçacıkları üzerinden kayarak geçmesine, sansarın tüylerine şöyle bir dokunup sonunda bir kamanın keskin ağzı gibi sincapın parçalanmış boynunda hareketsizleşmesine bakıyordu; sanki bu suçsuz kanı göklerin uçsuz bucaksızlığına sunmak ister gibiydi. Sansar başını kaldırdı, gözlerinde tıka basa doymuş bir hayvanın gözlerinin parıltısı vardı. Kanı boşalmış minik cesedi bir kez daha kokladı ve kanla sarhoş, ağaç gövdeleri arasında sendeleyerek uzaklaştı. Pip uzun süre bakışlarıyla sansarı izledi, sonra gökyüzünde bir çift yırtıcı kuş gördü. Aç bir dünya ölümden sonra da bekliyordu sizi.

Bundan birkaç yıl önce bir sabah, ormanın kıyısında bir dişi geyiğin ölüsünü bulmuştu: Tıka basa karınlarını doyuran kurtlar, karnını yardık-

tan sonra hayvanı terketmişlerdi. Bütün gün Pip sabırla hayvanın yanına dizçöküp beklemiş, ürkerek birden kayalarda hoplayıp zıplamasını ve dağa kaçmasını bekleyerek avuçlarıyla hayvanın buz kesen karaciğerini ısıtmaya çalışmıştı. Dişi geyiğin hareketsizliğini ve bulutları yansıtan sakin gözlerini seviyordu; saatler boyu ona dokunmuş ve geyik yerinden kıpırdamamıştı. Tepesinde akbabalar nöbet tutuyordu, ancak alacakaranlıkta elini geyiğin karnından çekmeye cesaret edebildi. Çalılıklardan henüz ayrılmıştı ki kargaların taş gibi yere inip gagalarında et parçalarıyla yükseldiklerini gördü. Ancak o zaman dişi geyiğin öldüğüne inandı ve birkaç gün sonra, aynı çalılıklara döndüğünde hayvanın en ufak izini bulamadı. Yosunun üzerine yalnız, parlak ve beyazlaşmış kemikler saçılmıştı. Kemikleri topladı ve anlayamadığı bir hüzne kendini kaptırarak uzun süre bu kemiklerin yanına çömelip bekledi. Ve ilk kez doğanın haksızlığından şüphe etti.

Ormandaki açıklıkta başka hiç bir şey kıpırdamıyordu. Her yanda güneş hüküm sürüyor, yalnız Kara Tepe hâlâ bir bulut yığınının altında gizleniyordu. Orman susuyordu. Pip açıklıktan uzaklaştı, oduncuların bıraktığı izleri geçti ve yer yer göğsüne kadar yükselen karda yorucu yürüyüşüne devam etti. Ormanın kıyısına vardığında korkunç bir sessizlik kulaklarında yankılandı ve Pip'i korkudan dondurdu. Dev bir kayınağacının hemen dibinde durdu ve uzun süre kulak kabarttı. Mutlak bir sessizlik vardı ortalıkta. Tüm dağlar dilsizleşmişti, sanki hepsi büyük bir felâket bekliyorlardı. Yirmi yıl evvel bin bir gök gürültüsüyle yerinden oynayan buzulların en büyüğünün dağdan ko-

pup gece boyunca kayarak köyün tüm kuzeyini ezdiği, kurtların büyük saldırısından hemen önceki sessizliğin eşiydi bu. Felâketin ardından kurtlar gelmiş, çitlerin ve evlerin yıkık duvarları arasında süzülüp rasladıkları bütün canlıları boğazlamış ve arkalarında çölden başka şey bırakmadan kaybolup gitmişlerdi. Zamanın bu doğaüstü anının sessizliğini hiç bir şey bozmuyordu, ne bir bitki ne de bir hayvan, ve küçük adam sabahın göğsünde büyüdüğünü hissetti. Şimdiye kadar tatmadığı derin bir sevgiydi bu. Gökyüzünün uçsuz bucaksız ağırlığıyla ezilerek, bir yanıkla gözleri kamaşmış, köpük kusup devrileceği ve ardından mutlak bir bilinçsizliğe gömüleceği o hem eşsiz hem de korkunç kısacık saniye yeniden geliyordu. Dişlerini sıktı, tırnaklarını iyice avuçlarına geçirdi. Dudaklarında köpük kabardı. Yere devrilmemek için bütün gücüyle direniyordu. Gözleri yuvalarından uğrayarak daha da gerildi ve rahatsızlık, geldiği gibi garip şekilde, birden çekilip gitti. Vücudu gevşedi, elleri ölü bir deniz hayvanının kabukları gibi açıldı.

Yepyeni bir özsuyla dolu, doğruldu. O an, dağdaki herhangi bir canlıdan daha çok şey biliyordu. Karın altındaki fısıltıları, bulutların belli belirsiz gökyüzüne sürtünmelerini duyuyordu; uzaktaki avcıların boruyla birbirlerini çağırmalarını, tilkinin taşlar üzerinden sekerek geçişini seçiyordu, hem de fersah fersah öteden. Kuzeyde insanların öldüğünü, güneyde başkalarının doğduğunu, ve bir vadide, iki ırmağın birleştiği yerde bir adamın kardeşini arkadan bıçakladığını görüyordu. Sanki bir yerde deniz varmış gibi, denizin üstünde yelkenlerin bezgin şaklamalarını da işitiyordu. Dağın tüm uzantısını görebiliyor-

du, kendinden geçmeden hemen önce hep aynı şey başına gelirdi. Ama bu kez rahatsızlık, ona erişmeden yakınından geçip gitmişti..

Bu korkunç rahatsızlık hep beklenmedik bir anda, sanki cehennem kapısının açılışı gibi çıkagelirdi. Çocukluğunda kışın, zenginlerin ahırlarında geceler geçirir, bu kâbusun her gelişinden önce Suna'ya ve yıllar önce ölen anasına benzeyen uzun boylu bir kadın onu ziyaret ederdi. Kadın yerleri kaplayan taşlar üzerinde kayardı sanki; yürürken yere değmez gibi iki yana sallanır ve ayışığının soğuk dilinin kılavuzluğuyla ahıra girerdi. Kokusu duyulur, eşekler bu kokudan ötürü en ufak bir sabırsızlık göstermezlerdi. Atlar kadına, iri hulyalı gözleriyle bakarlardı; kişnemelerini keser ve avucunun içinde sunduğu tuzu şükranla yalarlardı. Bütün hayvanlar, Pip'in oğlu deli çocuk Pip'i sevdikleri kadar bu kadına da taparlardı. Geçmiş, biçimsiz küçük adamın yüreğinde uyanıyordu, bilmeden anasıyla babasının ruhlarının gizlendiği bitkiye değdiğini sanarak titremeye koyuldu.

Hâlâ samanların içine uzanmış, uzun boylu kadının yaklaşmasını seyrediyordu. Kadınla birlikte ahıra, çobanların ateşlerinin ve uykuya dalan kuzucukların uzak kokusu dolardı. O gece kurtlar ulumalarını keser, bütün köy uçsuz bucaksız ve ses geçirmeyen bir örümcek ağıyla kaplanmış gibi derin bir sessizliğe bürünürdü. Uzun boylu kadın ağır ağır Pip'e yaklaşırdı: Yüzünün, ayı andıran aydınlığı onu etsiz kaygan bir kemiğe benzetirdi. Kadın durur ve tavşan derileriyle dolu iki avucunu Pip'e uzatırdı — Pip'in bu derilere dokunmaya nasıl bayıldığını bilirdi — hulyalı gözleriyle gülümser ve Pip bu derileri ellemenin kasvetli mutluluğuyla yattığı yerden

fırlar, ama kadının hemen gözden kaybolduğunu görürdü.

O uzak geceyi, ilk kâbusunun gecesini hep hatırlıyordu. Dağlarda, çam ağaçlarının tepelerinde rüzgâr birden ıslık çalarak esmeye koyulmuştu. Yıldızlar bir anda yitip gitmişti, sabah damlardan yükselen dumanlar şimdi kapkara yazı şeritlerine benziyordu. Kadının görüntüsü alacakaranlıkta kaybolup gitmişti. Göz açıp kapayıncaya kadar değirmencinin kızı güzel ve esmer Suna, ya da Pip'in çoktan ölen anası olmaktan çıkmış, boylu poslu ve güçlü, bulut rengi gri gözlü kurt avcısı Damir'i andıran bir adam görünüşünü almıştı. Pip'in babası, kurtların dağda boğazladığı oduncu Pip'i de andırıyordu ama ondan çok daha uzundu. Hem o kadar uzundu ki doğrulduğunda omuzları ağaçların boyunu aşıyordu. Sarışın yabancı dev çocuğun yanında duruyor, kocaman sopasına dayanmış esrarlı bir havayla ona gülümsüyordu.

Pip ellerini babasına doğru uzatmış, ama dev ay ışığında kaybolmuş ve küçük adam onu aramaya koyulmuştu. Uzun süre onu çağırmış ve kurt yavruları gibi inleyerek gecenin karanlığında gezinip durmuştu. Sarışın devin gölgesi gitgide donuklaşmıştı. Pip onu dağdaki boğazlarda izliyor, yeni bir tepenin üzerinde keşfediyor, tekrar yankısını dinliyordu. Anasıyla babası eve, sakat oğullarının yanına hiç dönmemişlerdi; neredeyse otuz yıldır kemikleri, gömülmeleri için gerekli üç karış toprağı almalarını sağlayacak bir kaç kuruşu bir araya getiremeyen bütün sefillerin kemiklerine karışmış olarak, Ölüm Kayası üzerinde çürüyordu.

Derken, uzaklardan gelen bir ses duydu; bir kampananın tıngırtısı dağda yuvarlanarak iler-

liyor ve üç kere, boğuk Kara Tepe'de yankılanıyordu. Uzaktaki kilisenin çan kulesini gördü: Tıngırtı ağır ağır aydınlık gökyüzünde eriyordu. Suna'nın babasının değirmeninden bütün gece gümüş rengi eşeklerinin anırtıları gelen ahırları ve ambarlarıyla çevrili Kiv'in iki katlı büyük evine kadar bütün köy önünde uzanıyordu, köyü avucunun içinde tutabilirdi. Pip kısacık bir kahkaha attı ve gözlerini kaldırdı. Havada seçilmeyen bir kuş heyecanla cıvıldıyordu. Kara Tepeyi örten bultular birden parçalanıverdiler ve küçük adam dağın çıplak konisini gördü.

Hatırlandığı kadarıyla Kara Tepe'yi kimse görmemişti. Yılın çeşitli mevsimlerinde sabah güneşi altında birden parıldadığı olurdu ama hemen sonra, yeniden, hayaleti andıran sislerin ardında kaybolurdu. İhtiyar Ristosia'nın anlattığı gibi, son yüz ya da iki yüz yıldan beri yasa gereğince bir sürü haydut, kızılbaş ya da büyücü orada canvermişti. Tepenin doruğunda, çıplak bir kaya üzerinde Pip belli belirsiz bir iz gördü. Bu, yıllar önce Damir'in anası büyücü Yara'yı üzerinde yaktıkları odun yığının kalıntısıydı.

Köyde de bütün gözler dağa dikiliydi. Köyün iki celladı dışında kimse Kara Tepe'nin doruğuna çıkmamıştı. Yırtıcı kuşlar bile o kadar yüksekte uçmaktan çekinirlerdi. Uzun süreden beri dağ böylesine parıldamamıştı, güzelliği dayanılır gibi değildi, Pip gözlerinin kapandığını hissetti. Bir an sonra gözlerini yeniden açtığında Kara Tepe yeniden bulutlara gömülmüştü, cüce bütün bunları düşünde gördüğünü sandı.

Pazarın kurulduğu alanda bir köşeye gizlendi ve insanların gelip gidişini, çevresinde bu bayram sabahı canlılığının artışını izlemeye koyuldu. Önce kemerlerin altında, pörsük blûzları-

nı giymiş ihtiyar kadınlar görünürdü; duvarlara sürtünerek geçer ve arkalarından onlar kadar bitkin görünen köpekler sürüklenirdi. Sonra orta yaşlı, bayramlıklarını giyip tüfeklerini omuzlamış sağlam kişiler gelirdi: İki kış önce, kilisenin önünde kurtlar köyün en yiğit üç gencini parçalamışlardı. Şimdi köylüler yatağa girerken bile kamalarını yanlarına alıyorlardı. Yaşlıların ve erkeklerin ardından başları siyah yemeniyle örtülü bir sürü kadın göründü. Eteklerini sıvıyor, cılız bir ördek sürüsü gibi yeri yokluyorlardı. En arkadan delikanlılarla genç kızlar göründü, ve bütün alan kahkahalar ve konuşmaların ürpertisiyle doldu. Pip bir kızağın ardında büzülmüş bakıyordu, ama azgın bir yumurcak sürüsünü görünce saklandığı yere iyice gömüldü.

Kiliseye doğru ilerleyen kafilenin başında, zengin Kiv, atına binmiş iki yana sallanıyordu. Bütün bakışlar üzerine dikilmişti. Alnının hemen üstünde gelincik derisinden bir başlık vardı, başlığın altında gururlu bakışları parlıyordu. Pip elinde olmaksızın yüzündeki kırbaç izine dokunup ürperdi. Kiv'in ardında yedi kızıyla üç oğlu taban tepiyor, başlarında tepeden tırnağa silâhlı en büyükleri Lon yalpalıyordu. Köyün insanları onların karşısında ihtiyatla kenara çekiliyor ve iyice eğilerek selâm veriyorlardı. Kadınlar yerlere kadar eğiliyorlardı ama çocuklar başlıklarını çıkarıyor, ve Kiv'in kızlarının pahalı ve gülünç tuvaletlerinin görüntüsü karşısında gözlerini iri iri açıyorlardı. Bir dönemeç kafileyi gözlerden gizlediğinde Pip soluk aldı.

Tam o anda solundan çocuk'la kör Val'ın geldiğini farketti. Ciddi ve sakin bir tavırla ağır ağır evler boyunca ilerliyorlardı. Çocuk yolu açıyor, Val de bir deri bir kemik kalmış eli onun

omuzunda, Çozuğu izliyordu. Geçerken Çocuk Pip'i gördü ve bir parça durmak niyetiyle gülmeye koyuldu.

— Sana iyi bir gün dilerim Pip, dedi, sesi çatlak bir kampana gibi çınlıyordu. Pip karşılığında bir sevinç çığlığı attı.

Val'ın eli çocuğun omuzunu biraz daha sıktı, Çocuk acısını gizleyerek adımlarını sıklaştırdı. Pip onları ürkek bir bakışla izledi. Ağır ağır uzaklaşıyorlardı, kar yığını üzerinde yüzer gibiydiler; kör, çocuğa tepeden bakıyordu, yaşlı bir atmacaydı sanki, beyaz gözleri kayıtsızlıkla kalabalığın, köyün ve uzak dağların üzerinde geziniyordu. Kilisenin çanı hâlâ tıngırdamaktaydı, Pip, her tıngırtının acıyla ense kökünde çınladığını hissediyordu. Çocuğu çağırmak için inlemeye koyuldu ama çocuk artık onu duyamazdı.

Kalabalık aceleyle geçiyordu. Birkaç çocuk Pip'i gördü, yumurcağın teki ona biz buz parçası fırlattı. Buz tam kafasının yanında patladı. Çocuklar kahkahalarla güldüler ve sokağa kaçtılar, yüzü ıslanan Pip serzeniş dolu bakışlarla onları izledi. Geciken köylüler hızlı hızlı kiliseye doğru gidiyorlardı, Pip aralarında değirmenci Petar ile kızı on dört yaşındaki Suna'yı tanıdı. Genç kız delikanlıların açgözlü bakışlarından kaçıyor ve şişmekte olan göğsünü kürkünün altına gizliyordu.. Uyluklarını birbirine sürtüp yürürken iki yana sallanıyor, gençliğinden utanç duyuyordu. Pip titreyerek gizlendiği yerden çıktı ve yaşlı adamla genç kızı izlemeye koyuldu.

Onları izlemekte güçlük çekiyordu çünkü ikisi de uzun boylu ve güçlü, bu ormanlarda az görülen türden insanlardı. Kar yığınları arasında gözüpeklikle kendilerine bir yol açıyor ve ondan gitgide uzaklaşıyorlardı. Bir meşe dalı kaptı ve

yarı beline kadar kara gömülerek ilerlerken bu daldan destek aldı. Suna sonunda kilisenin ardında kayboldu; peşinden gelen yumurcakların kahkahalarını duydu. En büyükleri olan Tim alaylı alaylı seslendi:

«Şimdi de sofu oldun ha, Pip!»

Çocuklar küçük adamı çevirdiler, Pip kendisine ne yapacaklarını bilemediğinden ürkek ürkek onları inceliyordu. Tim sopasını çekip aldı ve Pip dayağa boyun eğerek uysalca dizçöktü. Ağzından açık renk bir sıvı akıyordu. Birden Tim beline vurdu. Pip tepe üstü yuvarlandı. Gözlerini kapadı ve çocukların gülüşmelerini duydu.

Daha uzun bir süre, hoş bir acı gibi neredeyse yan boşluklarından içeri dolduğunu hissederek karın canlı serinliğinde yattı. Sanki kilise, çan kulesi ve capcanlı renklere bürünmüş bütün bu insanlar dağın altında bir yerde bir mağaraya gömülmüş gibi; çan çok ağır çalıyordu şimdi. Sonunda kafasını kardan çıkardı, kaçamak bakışlarla çevresine göz gezdirdi ve köye döndü. Yalpalayarak yokuşu çıkarken diğerlerinden epey ayrılan, dağdaki kayalıkların kilometrelerce öteden yansıttığı son çan sesi kulağına geldi. Uzun süre bu yankının, incecik bir tel gibi gerilmiş, havalarda dalgalandığını duydu. Ses kesildiğinde rahatlayan küçük adam soluk aldı.

Köy bomboştu, bir tek papazın anası penceresinin ardından Pip'i gözlüyordu. Kadının iki bacağı da felçliydi, beş yıldır kiliseye gittiği yoktu. Pip bu ihtiyar kadının üzerine dikilen bakışına daha fazla dayanamadı, Kiv'in ahırlarının ardında kaybolana dek adımlarını sıklaştırdı.

Tüccarın avlusundaki bütün köpekler onu tanıyordu ama yine de çitteki delikten böyle içeri süzülmeye cesaret edemiyordu. Köpeklerin her

birine bir parça ekmek attı. Sessizlikte acımasız çenelerinin takırdadığını duydu ve ancak bundan sonra avluya süzüldü. Upuzun tüylü dört dişi köpek hemen kuyruklarını sallıyarak dört yandan üzerine çullandılar; içlerinden biri ayaklarını Pip'in omuzlarına dayadı. Pip otuz adım öteye yeni bir ekmek parçası fırlatarak köpekten kurtulabildi. Köpekler bu bir lokma ekmeğin peşinden deliler gibi avlunun öbür ucuna atıldılar, küçük adam da aynı anda evin önündeki sundurmaya koştu.

Çevrede kimsenin bulunmadığına emin olunca bir tahta yığının üstüne tırmandı ve üç kanatlı büyük pencereye erişti. Ne muhteşem bir görüntüydü! Camın önünde, yüzleri kırmızıya boyalı göğüsleri şişkin, Kiv'in yedi bebeği, pamuktan benzerleri yapılmış yedi kız sabırsızlıkla bekleşiyorlardı. Köyün genç kızları, çok eski bir gelenek uyarınca birer bebek yapar, bunların yapımı yıllar sürer, sonra kumaşları biçip bebeklere elbise diker, onları sırma, kurdele ve rengârenk yünlerle süslerlerdi. On beş yaşını doldurup evlenme çağına girdiklerinde bebeklerini evin başlıca penceresinde sergiler, her gece de köyün delikanlıları gelip sundurmaların altında şarkı söyler, kıvrık usturalarını çekip aralarında döğüşür ve sahibesini evlerine götürebilmek amacıyla sonunda bu koca götlü bebeklerden birini seçerlerdi. Kiv'in bebekleri köyün en güzel bebekleriydi, kızları da köyün en çirkin kızları.

Pip elini uzattı ve bebeklere dokundu. Hepsi de eş güzellikteydi. Ara sıra yanlarına sokulup insanlara dokunmak istediğinde karşılaştığı nefreti göstermeden tatlılıkla kendisine gülümsüyorlardı. Birden çan yeniden tıngırdamaya koyuldu. Pip tahta yığının tepesinde güçlükle tutunabildi.

Ayinin sonu yaklaşıyordu. Pip pencerenin pervazından bebeklerin ilkini aldı ve yere atladı. Köpekler ses çıkarmadan onu gözlüyorlardı, içlerinden yalnız biri boğuk boğuk homurdanmaya koyuldu.

Pip inine doğru koşmaya koyuldu, her adımda gömleğinin altındaki bebek hopluyordu. Göğsünde bebeğin kadifemsi yumuşaklığını hissediyordu ve birden zevkle ürperdi, gerçek bir genç kızın yüreğinin göğsünde delice çarptığını sandı.

Koşuşu onu sonunda barınağına ulaştırdığında sakinleşti ancak.. Burası ormanın kıyısında kazılmış bir çeşit yeraltı deposuydu. Girişi bir koyun derisiyle kapattı, bir mum yaktı ve samanların arasında iyice içerilere doğru kaydı. Büyük bin dört yüz doksan yılı yangınından beri kendisinden başka kimse buraya girmeye cesaret edememişti; insanlar orada, toprağın altında zehirli yılanların yaşadığını sanıyorlardı, ama ufak adamın, onun, mağaradan korktuğu yoktu, yalnız sevimli ve zararsız yılanlar dolaşıyordu orada. Mağaranın dibine vardığında mumu yere koydu ve bebeği yüreğinden ayırdı. Alevin aydınlığında genç kızın dudaklarını araladığını ve göğsünün şiştiğini görür gibi oldu.

Yüzü utançtan alev aldı. Genç kızı arzuluyordu Ama o, nemli elinin altında kımıldamıyordu. Sanki uyuyor ve düşünde Pip'i çağırıyordu. Yalnız Pip'in yüreğinin delice atışı bu derin sessizliği bozuyordu.

Birden küçük adam korkudan donup kaldı. Dışardan imdat seslerini andıran belli belirsiz bir gürültü geldi kulağına, sonra tüfekler patladı ve iz sürenlerin çığlıkları duyuldu. Hırsızlığının anlaşıldığı ve Kiv'in acımasız oğullarının peşine

düştüklerini düşünerek köşesine büzüldü. Bebeği pek derin olmayan bir deliğe, birbirine benzeyen daha on kadar bebeğin üstüne tıktı; hazinesini yosunla örttü ve mağarasının girişine doğru atıldı. Oraya vardığında ihtiyatla ışığa kadar sürüdü. İz sürenler yaklaşıyorlardı; arkebüzleri (*) ve önlerinde dört nala koşan yalnız bir at görülüyordu. Hemen Pip de ormana koştu. Karla kaplı bir tümseği aştı ve çatallı dev bir ağacın karşısına vardı. Birkaç saniye sonra ağacın dalları üzerinde ileri geri sallanıyordu bile. Atın nal sesleri ve tüfek patlamaları uzaklaştı, sonra yine kendisine doğru yaklaştı. İz sürenler ırmağı ve Suna'nın değirmenini dolandılar, vadiye indiler. İnsanların haykırışları arasında şimdi köpeklerin uğursuz havlamalarını seçebiliyordu. Bir ses bu amansız hayvanları kışkırtıyordu; bütün köy köpeklerin ardından dört nala gidiyordu.

Korku peşine düştüğünden Pip gitgide daha yükseğe tırmanmaya koyuldu, ama ağacın tepesindeki narin dallar Pip'in ağırlığıyla çatırdadı birden. Vadiye bir göz attı ve bütün gücüyle dört nala giden aynı atlıyı gördü. Ardından, köpekler ve silâhlı adamlar deliler gibi koşuyorlardı. İz sürenlerden bir grup kalabalıktan ayrıldı ve kaçağın yolunu kesmek için köyün kuzey çizgisi boyunca koşmaya başladı. Ağacın üstündeki Pip'in başı dönüyordu; her an boşluğa yuvarlanacağını sanıyordu.

İz sürenlerin küçük kalabalığı ormanın sık bölümünün sınırında, Pip'in üzerine gizlendiği ağacın ancak elli adım ötesindeydi. Bunlar kısa boylu ve uzun kollu, güneş ve rüzgârlarla tenleri yanmış adamlardı. Gözleri kan kokusu alan aç

(*) Arkebüz: Eski çağlarda kullanılan ve ağzından ateşlenen bir tüfek.

köpeklerin gözleri gibi parlıyordu. İçlerinden biri bir kangal ip açtı ve ormanın hemen sınırında iki çam ağacı arasına gerdi. Tuzağı karla örttüler ve Pip'e gizlenme olanağı sağlayan ağacın ardına saklandılar. Küçük adam tüfekleriyle köpeklerini iteleditklerini görünce dalların üstünde dondu kaldı. Rasgele bakınan adamlardan biri Pip'in telâşlı bakışlarına rasladı. Uzun bir dakika süresince bakıştılar. Genç adam silâhını omuzladı ve Pip'e nişan aldı. Pip inledi, biraz daha aşağı kaydı. Şaşıran avcıların hepsi gözlerini yukarı kaldırdılar ve ağacın altında bir kahkaha tufanı koptu.

«Pip bu, diye bağırdı Kiv'in oğullarının en genci Rak. Pip, seni bir sülün gibi vuracağım.» Rak'ın arkadaşları Pip'in daldan dala atladığını görünce coşku dolu haykırışlar koyverdiler. «Dur! Kımıldama yerinden!» diye bağırdı yeniden kambur Rak, ve kalın dudakları tutmaya çalıştığı gülüşün etkisiyle gerildi. Son anda Pip ince bir dal yakaladı ve adamların on karış tepelerinde sallanarak asılı kaldı. Kendisine doğrultulan tüfeklerin karşısında, bunlardan birinin patlamasından korkarak inliyordu. «Biliyorsun, dedi Rak'ın yanındakilerden biri, seni kalbur gibi delik deşik edeceğiz Pip. Sonra da ununu elemesi için seni Petar'a armağan edeceğiz.» Küçük adamın asıldığı ince dal çatırdamaya başladı. «Çam kozalaklarını çalıyordun ha! dedi maskara Rak. Sana başkalarının ürünlerini çalmamayı öğreteceğiz!» Delikanlılar yine kahkahaları koyverdiler. Pip'in dalı ortadan ikiye ayrıldı. Bacakları son bir kere umutsuzca debelendi ve doğru bir kar yığınının üstüne düştü. Elinde kınından çıkardığı kamasıyla Rak gülerek ona yaklaştı, kızılımsı göz bebekleri yılanınkiler gibi daralıver-

di. Pip elinden geldiğince büzüldü ve güçsüzlükle kendisine yaklaşan bıçağı süzdü. «Çam kozalakları çaldığın için, dedi Rak alaycı bir sesle, bir kulağını keseceğim. Hangisini keseyim, soldakini mi yoksa sağdakini mi?» Pip'in korkudan dili tutulmuştu. Rak gülmeye devam ediyor ve sakalının altında adem elması, nefis bir lokma yutuyormuşcasına gidip geliyordu.

Tam o anda, çok yakından nal sesleri geldi. Delikanlılar gülmekten vaz geçtiler, yüzleri kararda ve gözleri kurtlarınkiler gibi ışıldadı. Bir şey söylemeden Pip'i kenara çektiler. «Ölü gibi yat» diye fısıldadı Rak. Pip de uysallıkla karların arasına büzüldü. Çam gövdelerinin ardında tuzak kuruldu; herkes tüfeğini ya da kılıcını tutuyordu.

Bulunduğu yerden Pip, karga tüylerini andıran kapkara saçlı ve uzun boylu bir yabancının bindiği, Kiv'in köpük içindeki aygırını gördü. İyice azan hayvan doğru ormana gidiyordu. Atlının ardından avcılarla öfkeli köpekleri geliyordu. Şimdi hayvanı Rak ve ürkütücü arkadaşlarının beklediği yere yönelten kaçağın çevresindeki çember gitgide daralmaktaydı. Karın altına gömülen ipi gizleyen tepede gemi azıya alan atın ayakları kırılıverdi.

Yabancı sakat hayvanın yanında hareketsiz yatıyordu, Rak ve öteki iz sürücüler silâhlarını üzerine doğrultarak yaklaştılar. Yabancı, hâlâ düşüşün sersemliğini üzerinden atamamış halde, dizleri üzerinde doğruldu. Bir adam ardına geçti ve kamasını kınından çıkardı. «Dur, dedi Rak sakin bir sesle, onu canlı istiyorum.» Pip, garip bir gülümsemenin Rak'ın kalın dudaklarını gerdiğini gördü. Sonra Rak yaralı atın yanına yaklaştı, silâhının namlusunu hayvanın sakağına

dayadı ve ateş etti. Hayvanın başı düştü, Pip acılı bir çığlık koyverdi. Adamlar, ses çıkarmadan hareketsiz yabancıyı bağlıyorlardı. Yabancı en ufak bir direnme göstermiyordu, hatta yardım etmek ister gibiydi, adamlar onu sıkı sıkı bağladılar. Yabancıyı yere bıraktılar, Pip büyük bir dikkatle davrandıkları izlemimine kapıldı. Sanki yabancı birden onların gözünde değer kazanmış, ya da hepsinin kardeşi oluvermişti. Oysa, az sonra onu kılıçlarıyla parça parça edeceklerdi. «Onu canlı istiyorum,» diye tekrarladı Rak. Yabancı bakışlarıyla, şimdiden et kokusunu alan iki kartalı izliyordu. Ormanın boşluğu çabucak köpekler ve soluk soluğa kalan avcılarla dolmuştu. «Onu canlı istiyorum,» dedi Rak üçüncü kez.

O pazar, ayin bitmek üzereyken kimse adamın gizlice ormandan çıktığını, kilise duvarı boyunca süzülüp atların bağlandığı kapının yanındaki yere ulaştığını görmemişti. O gün kilisenin önünde, nefis eğeriyle Kiv'in kara aygırından başka tek hayvan yoktu. Yabancı bir sıçrayışta hayvanı mahmuzladı, yularını çözdü ve çitin dışına yöneltti. Yakında bulunan sofu bir kadın kilisedekilere haber verdi ve bütün erkekler, başlarında Kiv olduğu halde hırsızın peşine düştüler. Tek kurt görse kaçacak olan bir ödlek insan sürüsüydü bu, ama şimdi cılız yürekleri gurur ve nefretle dolu, insan avına çıkıyorlardı. Üç gruba ayrıldılar ve köpekleri kaçağın üzerine saldırdılar. Bu at hırsızının karlı boğazlardan geçip köye nasıl vardığını anlamıyor, artık ellerinden kurtulabileceğini de sanmıyorlardı. Yine de adamı iyice sıkıştırıyor, domuzlarına yaptıkları gibi ormana sürüyorlardı. Bulunduğu yerden Pip, yabancıya belirli bir saygı gösterdiklerini gördü, ama birden iki adamın bir ilmik hazırlamakta

olduğunu farketti.

«Hayır, dedi Kiv, bir ölüm ona yetmez.»

At kendisinin olduğundan Kiv'in vereceği kararı bekliyorlardı. Ama at onun olmasa bile Kiv dilediği kararı verebilirdi. Ayaklarının dibinde yatan adam, sanki Kiv'in niyetleri kendisini ilgilendirmezmiş gibi, inatla önüne bakıyordu. Yalnız ara sıra rahatsız edici bir acıdan kurtulmak için başını sallıyordu.

«Elimden gelse, Kiv, onun için birbirlerinden farklı bin ölüm tasarlardım.» Herkes ihtiyarın öfkeli bakışı karşısında başını önüne eğdi, Kiv'in kimsenin başına gelmedik bir ölüm bulacağından kuşkuları yoktu. «Dün köpeklerimden biri kudurdu» dedi Kiv. Pip bir adım sokuldu. «Altı günden beri bu köpek bir şey yemedi, yakınından geçse anasını bile boğazlar. Hiç bu kadar aç bir köpek görmedim,» dedi Kiv alçak sesle.

«Onu hemen asmak daha iyi olmaz mı?» diye sordu boğuk bir sesle, Pip'in yanına dizçöken bir delikanlı. Kimse ona cevap vermedi, herkes Kiv'in kararını bekliyorlardı. At hırsızının gözleri, güneşin buzlu ışıkları altında açılıp kapanıyordu.

«Bu köpek, dedi Kiv, öyle bir kudurdu ki öldürmeyi düşündüm. Ama artık öldürmek istemiyorum, bana hâlâ faydası dokunabilir. Canlı et sunduğumuzda ne yapacağını görüp çok eğleneceğiz.»

Rak'la Kiv'in büyük oğlu Lon'a yol vermek için kalabalık iki yana açıldı, Rak'la Lon yabancıyı dikkatle kaldırdılar. At hırsızı durmadan gözlerini kırpıştırıyordu. İhtiyarın iki oğlu düşmemesi için ona destek oldular. «Köpeğin hemen kan kokusu alması gerek,» dedi ihtiyar kötü kötü. Bu sözler üzerine Lon iki ağzı da keskin usturasını çıkardı. İşaret parmağıyle önce usturanın bir yü-

zünü, sonra öbürünü yokladı. Pip midesinin tiksintiyle kalktığını hissetti ama bakışını yabancının yüzünden ayırmadan hareketsiz durdu. Lonun büyük bir ustalıkla yabancının alnına haç biçiminde iki çizgi çektiğini gören köylüler sapsarı kesildiler. Ama tek hareket yapmadı, sanki en ufak bir acı duymamıştı. Kesiklerden belli belirsiz kan sızdı, birkaç koyu damla o an alnında donuverdi.

«Götürün onu,» dedi Kiv, ve kalabalık yola koyuldu.

Köyün bir yerinde köpekler boğuk boğuk havlamaya koyuldular.

Kiv'in büyük evinin avlusunda, ambarla hayvan dolu zengin ahırlar arasında eskiden domuzların beslendiği bir küçük kulübe vardı. Kulübenin leş kokulu alaca karanlığında kuduz köpeğin soluması duyuluyordu. Pip kaçmaya hazır olan köylülerin geriliklerini ve at hırsızının asma kilit vurulmuş kapının önünde yalnız kaldığını gördü. Kiv'in oğulları adamın etlerine iyice gömülen ipi çözdüler ve tüfeklerini üzerine doğrulttular. Bütün yüzlerde uzak bir korku anlamı seçmek mümkündü. Ama kimse gözlerini kaçırmadı, çünkü ölümden korktukları kadar büyük bir destekle ölümü görmeyi diliyorlardı. Kulübeden korkunç bir uluma yükseldi ve kalabalık ürperdi: Bu ulumada insanın kanını donduran bir şey, kurdun çağrısından da amansız bir yan vardı.

«Açın» dedi. Kiv. Anahtar kilitte gıcırdayarak döndü. Köpeğin öfkeyle kapının tahtasını kemirdiği duyuldu. Kiv keyifli bir sesle, «Yine at çalmak isteği duyup duymayacağını görmek istiyorum,» dedi.

Yabancı başını kaldırdı, gülümsüyor gibiydi.

Alnındaki haçta kırmızı damlacıklar oluştu. Kimse böyle bir bakışa karşı koyamazdı, Pip sabah koştukları sıra nefret ettikleri gibi adamdan yeniden nefret etmeye başladıklarını anladı. «Çekici ve çivileri getirin,» dedi Kiv. Küçük oğlu Rak bir çekiçle çivi verdi ona. Herkes susuyordu. Köpeğin uluması durmamıştı. Derken bir köşeden Kiv'in üçüncü oğlu Len çıktı. «Hadi,» dedi Kiv. Üç delikanlı yabancıyı yaka paça sürükleyip kapıya doğru ittiler. İçerideki köpek sakinleşmişti, avını beklediği hissediliyordu. At hırsızı upuzun boyuyla dikildi ve bir şey söylemeden, bir kaç saniye, gökyüzündeki bulutların geçişini izledi. Kiv'in oğullarından çok daha uzun boylu ve çok daha gözüpekti. Üçünü de bir vuruşta ezebilirdi. Ama, akıl almaz bir şekilde hareketsiz duruyordu. Herkes yeniden gülümsediğini sandı Kiv'in oğulları sabırsızlıkla babalarınına bakıyorlardı. «Hadi» dedi ihtiyar. Delikanlılardan biri kulübenin kapısını çekti, diğer ikisi at hırsızını içeri itip aceleyle kapıyı üzerine kapadılar. Köpeğin kısa bir çığlık attığı duyuldu, sonra büyük bir sessizlik oldu ve üç delikanlı gürültüyle kapıyı çivilemeye koyuldular. Pip tekrarlanan çekiç vuruşlarını dinliyordu. Derken oradaki herkesin bir adım daha attığını, bölmeye yaklaştığını ve tahtaların arasındaki boşluklardan içeri baktığını gördü.

Kulübenin çevresindeki aralıklarda yabancı, insanların faltaşı gibi açılmış gözlerini görüyordu. Ödlek ve sefil bir insan türüydü bunlarınki : Hiç biri ölüme mahkûm birine tek destekleyici söz söyleyecek yetenekte değildi. Soluklarını tutarak atılmaya hazırlanan, gözleriyle adamın çıplak boynunu hedef alan köpeğe bakıyorlardı. Yabancı, karanlıkta bebekler gibiydi ve bakışını

köpeğinkinden ayırmıyordu. Tam Pip'in yanında bulunan Kiv, sabırsızlıkla : «Hadisene, leş!» dedi. «Saldır, pis hayvan!» dedi Kiv'in büyük oğlu Lon, köpek onlara aldırış etmiyordu. Gitgide sık soluyor ve dili ağzında titriyordu! Saldır, orospu çocuğu!» Sanki adamla hayvan sessizlik içinde kaskatı kesilecek çılgınca bir nefret içinde, sonsuzluğa dek böyle birbirlerine bakacaklardı. Köylüler hayal kırıklığına uğramışlardı, ölümü görmek için bu kadar uzun süre bekleyecekleri akıllarına gelmemişti. Bazıları şimdiden gidiyordu, öfkelenen Kiv sövmeye başladı.

«Hayvanı bir yabayla dürtsem?» dedi Lon. Tepedeki tahtaların arasından üç dişli bir yaba soktu. Kuşkulu köylüler üç sivri ucun hayvanın sağrısına saplandığını gördüler. Köpek uludu. Hareketsiz adamın gırtlağına yapışmak ister gibiydi, ama harekete geçmeye karar veremiyordu. Yabanın sapı Lon'un elinden kurtuldu ve yaba kulübenin içine düştü. «Her şeyi bırakın böyle,» dedi Kiv boğuk bir sesle. «Ne kadar uzun sürerse o kadar acı çeker. Gelip seni tekrar göreceğim!» diye bağırdı hareketsiz adama ve bıkkın, evine yürüdü. Ürkütücü oğulları da birer gölge gibi onu izlediler, kürklerinin etekleri yürüdükçe arkalarında uçuşuyordu. Geriye kalanlar çabucak dağıldı ve kısa sürede, Pip'in dışında kulübenin çevresinde kimse kalmadı.

Küçük adam kapının hemen yanına büzüldü. Oradan kulübenin içini ve avluyu çok iyi görüyordu. Bütün bu beş para etmez insanlar uzaklaşıyor ve gevezelik etmeye koyuluyorlardı. Kısa süre sonra, meyhanede bir rakı kadehinin başına oturup sırayla olayları birbirlerine anlatmaya başlıyacak, bu insan avı süresince gösterdikleri

cesareti övecek ve sonunda, içkinin etkisiyle kudurup bıçaklarını çekmeye ya da yeni bir canavarlık keşfetmeye koyulacaklardı. Çünkü öldürmeyi ve ölümü yakından seyretmeyi seviyorlardı. Meyhanenin dört duvarı ardında, çubukların ılık dumanında iyice güven getirip ölçüsüzce öğünecek ve yüz yıldan beri sürüsünün başında köye saldıran dev kurtla alay edeceklerdi. Ama gece, birbirlerinden ayrılıp dağınık evlerine gitmeleri gerekince sesleri birden güçsüzleşecek elleri tüfeklerinin kabzalarına sıkı sıkı yapışacak, bu ödlekler aşiretinden kimse artık sürünün başını çeken kurt, ya da o sıra dağda uyanan, içini çektikçe çığ koparan ve öc almak niyetiyle insan avına çıkan kurtların kardeşi Sinem hakkında tek alaylı söz söylemeye cesaret edemiyecekti.

Pip alaca karanlıkta gözlerini birbirlerine diken adamla köpeğe bakmaya devam etti. Hareketsiz adamın bakışı canlı bir kor gibi parlıyordu. Pip ürperdiğini hissetti, sonunda kuduz köpeğin, bu acımasız gözler üzerinde oldukça saldırıya geçemiyeceğini anladı. Sırayla evrenin dört köşesine konan bir bakıştı bu, ve şu tılsımlı an ırmaklar boyunca bütün köpekler kuyruklarını bacakları arasına kısmış hafiften inliyor, kurtlar dağlarda koşarken duruyor ve geyiklerin izlerini kaybediyor, yerle bir edilmiş bir ülkede baltasını kaldıran bir Türk cellâdı donup kalıyor ve hüzünle bulutlara doğru bakıyordu.

Ürken Pip yabancının gözlerini üzerine diktiğini sandı, oysa bunun doğru olamıyacağını biliyordu. Adamın ve hayvanın çeneleri üzerinde buzdan ince bir toz gitgide kalınlaşıyordu. Sonunda Pip aralıktan gözünü ayıracak gücü bulabildi. Sükûn ve sessizlik kulübeyi dolduruyordu, ölüme bu kadar yakın iki canlı yaratığı gizlediği-

ne kimse inanmazdı. Bir güneş ışını Pip'i aydınlattı ve hemen ardından kayboldu. Küçük adam meyhaneye doğru yürümeye koyuldu ve uzun süre, bu kısacık ışık parıltısının bırakabileceği hayat izini aramak istercesine, parmaklarıyla yüzüne dokundu.

Bütün o gün ve bir önceki gün yemek yememişti ama içeri süzülmeden önce uzun süre durakladı. Uzun çubuklarının dumanları arasında adamlar kadeh üstüne kadeh deviriyorlardı. Ateşte, kaba tahtadan bir şişe geçirilmiş, kızılımsı bir koyun çevriliyordu. Pip boş bir masanın altına gizlendi ve sabırla meyhaneci Jakov'un kendisini farketmesini bekledi.

Demircinin pos bıyıklı oğlu, bir kurt hikâyesi anlatıyordu. Söylediğine göre, kış ortasında, terk edilmiş bir kulübenin damında kurt sürüsü tarafından kuşatılmıştı. Bu koca yalan birden hepsinin soluğunu kesiverdi. Yanında bir bıçaktan başka silâh yoktu ve açlığın kudurttuğu kurtlar birbiri ardından dama atlıyorlardı. O kurtların gelişini bekliyor ve her keresinde gelen kurdun gırtlağını kesiyordu. Konuştukça uydurduğu hikâyeyi ağır ağır anlatıyor, sustuğu anlar Pip ocakta kızaran etin cızırtısını duyuyordu.

«Sürünün başındaki kurt önden geldi, diyordu demircinin oğlu, havada kesiverdim gırtlağını. Diğerleri onu bir anda yiyiverdiler. Bunun üzerine hepsi birden saldırdı ama birbiri ardından topunu geberttim.»

Bir kahkaha attı ve kızaran koyundan bir parça kopardı. Meyhanenin boğucu havasında hepsi onu dinlemek için birbirlerine sokuluyor ve şaşkına dönmüş halde yüzüne bakıyorlardı.

«Birini öldürdüm mü, diye devam etti demircinin oğlu boğuk bir sesle, diğerleri üzerine sal-

dırıp onu yiyorlardı. En azından elli kadardılar. Erkeklerden sonra dişilerin ve yavruların saldırısına uğradım.»

Bir lokma daha aldı. Sonra kemiği bir köşeye fırlatıp meyhaneciye bardağını doldurmasını işaret etti. Hepsi saygıyla meyhanecinin bardağına içki doldurmasını ve demircinin oğlunun bir dikişte bardağını yeniden boşaltmasını beklediler.

«Ya, işte böyle, birbirlerini yiyorlardı, diye içini çekti sonunda demircinin oğlu. Ben de tek kurt bırakmamacasıya boğazladım. Geriye kalanlar öldürdüklerimi yemişlerdi bile, sonuncu kurt kalanı temizledi. Bir vuruşta onun da gırtlağını kestim. Ölmeden önce kendi kendini yedi ve böylece dağda tek kurt kalmadı. Biri bana böylesine olağanüstü bir şey anlatsaydı ona inanmazdım,» diye sonuçladı hikâyesini demircinin sarhoş olan oğlu.

Şaşkına dönen gençler köşeli kafalarını sallıyorlardı. Pip köşesinde kendisine atılan koyun eti parçasını korkuyla kemiriyordu. Bu sarhoşların şakalaşma yeteneğinden yoksun olduklarını biliyordu. Onlardan ancak gaddarlıkların en korkuncu beklenebilirdi. Yılın altı ayı köyleri kara gömülü ve kurt sürüleriyle sarılıydı; vadiye açılan boğazlar aşılacak gibi değildi, kurt sürüsü hafta geçmezdi ki bir ağıllardan birini yerle bir edip çoban dahil bütün sürüyü parçalayıp yemesin. Karda ve buzda, devamlı kurt dişlerinin tehdidi altında bu insanların yüreği acıyıp amansızlaşıyor, hiç bir görüntü onlarda dehşet uyandırmaz oluyordu. Büyük ödlekler türündendi bu insanlar ama öte yandan kilometreler boyunca denize kadar uzanan zengin vadiye inmek için kendilerine barınak olan kaya parçasıyla bir karış yoksul toprağı ne pahasına olursa olsun bırak-

mazlardı. Bu nedenle, her birinin yüzünde, çok eski bir yaranın sonucu ve ara sıra belli belirsiz seçilen iz gibi gaddarlığın işaretini okuyabilmek mümkündü. Büyük derinliklere inen ya da yükseklere çıkanların alınyazısının böyle olduğunu bilerek, karşı çıkmadan kısa ve kasvetli hayatlarını sürdürürlerdi.

Pip gizlendiği yerden bu palavracıların kadeh kaldırmalarına ve güçlü boyunları üzerinde başlarını geriye atmalarına bakıyordu. Yüzleri somurtuktu, içki hepsini tutmuştu, oysa güneş ışınlarıyla aydınlanmış güzel bir bayram günüydü ve kış bu ocak ayında ikinci yarısına giriyordu. Duman yüzünden Pip yüzlerini seçemiyordu ama acılarını içlerine gömmek amacıyla bir gaddarlık düşlemekte olduklarını biliyordu. Birden bu sözde yiğitlerin biri, deliğine girmek üzereyken köşede küçük, gri bir fareyi yakaladı. Şakacı Rak, meyhanecinin en iyi cins ardıç rakısından bir litre getirmesini istedi. Kimse bu sarhoşun ne yapmak niyetinde olduğunu bilmiyordu ama hepsi, Rak farenin tüylerini ıslatırken coşkuyla haykırdılar. Pip yeni bir kötülük sezdi. Rak'ın peşinden herkes dışarı fırladı. Pip, yüreği sıkışarak onları izledi.

Bir tarlada halka oldular. Hayvanın kaçmasına engel olmak için birbirlerine iyice sokuldular. Bırakılan fare, uykudayken bastırılmış gibi halkanın ortasında hareketsiz kaldı ve alkolden kurtulmak için silkindi. Pip hayvanın kırmızı gözlerine takıldı: Bu hem yakınan hem de sakin gözler üzerine dikilmişti. Rak elinde yanan bir parça çırayla meyhaneden koştu geldi ve farenin ıslak tüylerine değdirdi.

Bir alev parlayıverdi. Dehşet içindeki Pip acıdan deliye dönen küçücük hayvanın halkanın

bir ucundan öbürüne koştuğunu gördü. Gençlerin kahkahaları kesildi. Sanki ortalıkta tek canlı yaratık kalmamıştı. Domuzlar, koyunlar ve atlar ahırlarında susmuşlardı, yalnız uzaklarda bir köpek, büyük bir felâket öncesindeymiş gibi ulumaya koyuldu. Köpeklerin felâketi önceden sezme yeteneği insanlarınkinden çok üstündür. Tarlaya büyük bir sessizlik çöktü. Sapsarı kesilen delikanlılar bir kere daha çok sevdikleri ölümün gözlerinin içine bakacaklardı. Fareyi tüfekleri ve sopalarının ucuyla bekliyor, hayvan da deli gibi darbelerden kaçarken yenilerine yakalanıyordu.

«Pek fazla dayanamaz artık,» dedi Kiv'in oğlu Lon.

Oyunun tutsağı olmuş, susuyorlardı.

Küçük hayvan gitgide daralan bir boşlukta koşuyordu, sonunda güçsüz, korkunç tuzağın tam orta yerinde durdu. Neredeyse insan sesiyle, görülmemiş şekilde inliyor ve ard ayakları üstünde dikilip atlı karınca gibi kendi çevresinde dönüyordu. Birden çan bayram şerefine bir kez daha çaldı ve sesi, yavaş yavaş bulutların arasında kayboldu. Pip başını kaldırdı, bakışının zayıfladığını hissetti, sanki canlı bir şey akıyordu içinden. Gökkubbenin dört yanında saf bir aydınlık hüküm sürüyordu. Böyle bir günde ölmek günahtı. Rüzgârın sessiz itişiyle gökler tam delikanlıların korkunç halkasının tepesinde açılıvermişti.

Küçük hayvan kurtulmak için birkaç umutsuz deneme daha yaptı, ama her yanda onu sivri sopalar bekliyordu. Hep bir çıkış yolu peşinde, birden Pip'e doğru atıldı. Sonunda fareyi pabucunun sivri ucuyla karşılama sırası ona gelmişti. Çan sesi, kafatasını patlatacakmış gibi alnının içinde acıyla çınlıyordu. Kan ve alev içindeki fare önüne vardığında Pip kendini tutamadı: Geriledi

ve küçük canlı meşale halkadan kurtuldu, Ağa gölünün kıyılarına doğru gözden kayboldu. Tarlada somurtuk yüzlü delikanlılarla leş kokulu, belli belirsiz bir dumandan başka şey kalmamıştı. Pip büyük bir rahatlık duydu.

«Neden bunu yaptın?» diye sordu Kiv'in oğlu Lon.

Pip sarardı. Halkanın ortasında yapayalnız kalıverdi. Herkes ona canavarca bakıyordu. Küçük adam buz gibi bir nemle kaplı, soluyordu. Kiliseden gelen çan sesi de kesildi, yaylâlarda titreşen uzak yankısından başka şey duyulmaz oldu.

«Neden bunu yaptın?» dedi Lon.

Pip'in kaçıp kurtulması artık imkânsızdı. Yeni bir akıl almaz gaddarlık düşünerek dört yandan ona sokuluyorlardı. Pip'i adım adım Ağa gölünün kıyısına itiyorlardı. Aklı başından giden Pip halkanın öbür ucunu kapayan iki genç çocuğa doğru atıldı. Onlarda hâlâ çocuksu saflığın bir kalıntısı olabileceğini umuyordu. Ama gırtlağına inen bir sopa vuruşuyla karşılandı, bu vuruş onu durduruverdi.

Sendeleyerek doğruldu.

«Böyle bir şey yapmamak gerekiyordu», dedi Lon ağır ağır.

«Oyunumuzu berbat ettin», dedi kalabalığın içindekilerden biri.

Dudaklarını sıkan Pip halkanın öbür ucuna atıldı ama sırtına bir sopa daha indi. Doğrulurken umutsuzca başını salladı durdu ama yüzlerce kızıl nokta gözlerinin önünde dansediyordu. Ağa gölünün kıyısına varmışlardı bile. Halka bataklığın önünde açıldı ve buzun tam yanında mengene gibi kapandı.

«Sana yazık oldu», dedi Kiv'in oğlu Lon.

«Evet, seni severdik Pip».

Dalgın bakış üzerlerinde gezindi ve her yüzde aynı, kuşkulu gülümsemeye rasladı. Yeni bir gaddarlık düşlüyorlardı, ama bu basit ve saf bir kötülük değildi. Bu acımasız adamlar ölümle biraz oynamak istiyorlardı, tıpkı açlık çeken dişi tilkinin bıyıklarını çekerek, önüne yiyecek atıp son anda alarak oynadıkları gibi. Ataları da, vadilerde ve durgun nehirlerin kıyılarında, insanlara nice tatlı sonbahar akşamı geçirme olanağı verilen yerlerde oturanların çocuklarının bildiği zararsız oyunlar oynamamışlardı hiç.

«Şimdi sana oyun oynamayı öğreteceğiz,» dedi Lon.

Şakacı Rak'la diğer iki çocuk onu kara devirdiler. Pip, çizmeyle ayağı ezilen bir köpek gibi haykırdı. Geçen ilkbahar avcı Damir'in armağan ettiği ne varsa ayaklarından çekip aldılar. Pabuçlarını çıkardılar ve ateş üstünde yürür gibi hoplayıp zıpladığını görünce hepsi kahkahalarla güldüler. Ayakları aşağı yukarı hemen uyuştu ve kısa süre sonra en ufak bir acı duymaz oldu.

«Şimdi bak Pip», dedi Rak.

Kolunu bütün gücüyle savurdu ve cüceinin sağ çizmesini kıyıdan elli metre öteye attı. Kala balıktan bir haykırış yükseldi. Pip elinde olmaksızın gülümsedi, çünkü kızıl tüylü bir tilki gibi ince buzun üstünde kayan çizmesi sanki canlıydı. Gırtlağında, ağlama isteğini andıran acı bir yumru hissetti. Bir gün karda ona raslayıp çıplak ayakla gezdiğini gören Damir'in verdiği bu güzel çizmeleri severdi. İçlerinde ayak parmaklarını oynatmaktan hoşlanır, geceleri bu çizmeleri koltuğunun altında sıkardı. Ara sıra dana derisi çiz-

melerin güçlü kokusu onu uyandırır, gitmelerinden ve uzaklardaki otlaklara doğru kaçmalarından korkardı. Şimdi Rak'ın, ikinci çizmeyi de ilkinin ardından atmasını hüzünle bekliyordu.

«Öbürünü saklıyorum», dedi Rak.

Pip elini uzattı.

«Hayır, dedi Rak. Attığımı getirirsen ikisini de alırsın. Söz veriyorum.»

Hafif bir gülümseme kalabalığı dolaştı. Ayaklarının yeniden acıdığını hisseden Pip buzun kıyısında haykırıyordu.

«Cesaret Pip», dedi Kiv'in oğul Lon.

Bu seste Pip'i korkudan buz gibi donduran bir şey vardı. Gençler halkayı daralttılar. Korkunun izi belli belirsiz çizmişti yüzlerini, çünkü küçük adamın çizmeye kadar sağ varıp sonra kıyıya dönme umudunun pek az olduğunu biliyorlardı. Kışın Ağa gölü baştan aşağı donardı ama ıslak aynasında bir dişi tilki ancak ilerleyebilirdi. Aç köpek yavruları bile gölün üstünde yürümeye cesaret edemez, günler boyu buzun üstüne düşen ölü kuşlara bakıp haykırır dururlardı. Hayvanlar ölüm hakkında insanlardan çok şey bilirler.

«Hadi bakalım yürü Pip», dedi Lon.

Herkes soluğunu tuttu. Pip, ilk adımı atmadan önce uzun süre durakladı. Ancak ilk adımı atınca buzdan kabuğun kalınlığının üç parmağı geçmediğini ve kendisini taşıyamıyacağını anladı. Gençler görmek için birbirlerinin üstüne çıkıyor, uzun süre koşmuşcasına soluyorlardı ,içlerinden biri Pip'in ardından fısıldadı:

«Yolun yarısına bile varamıyacağına bahse girerim...»

Küçük adam tehlikeyi hissedince acı acı bağırmaya koyuldu. Saydam tabakanın ötesinden gölün dibini ve hareketsiz su altı bitkilerini görüyordu. Gölün üzerine sessizlik çöktü ve her yandan, kuyrukları kısılmış köpekler koşup geldiler.

«Gidiyor musun, gitmiyor musun, ha!» diye bağırdı Lon.

Pip, kâbustaymış gibi ilk adımı attı. Gençler derin soluk aldılar. Ayaklarının altında buz esnedi ve bin bir parıltılı çatlak yüzeyine yayıldı. Saydam dip bulanıklaştı, kıyıdaki köpekler acı acı ulumaya koyuldular. Pip ilerlemeye devam etti, her adımda duruyor ve insanların kendisine öğrettikleri tek duanın başını mırıldanıyordu. Dip kararda; şimdiden büyük derinliklerin üzerine varmıştı. Her an buzun kırılacağını ve tıpkı iki yüz yıl önceki, yalnız Ristosia'nın hatırladığı eski çağlarda seksen yaşındaki ağaya nişanlanan köy muhtarının kızı gibi kendisini de bir anda yutacağını hissediyordu. Düğünden önceki gece, müthiş soğuk bir havada genç kız kapalı odadan dışarı süzülmüş ve bataklığın öbür kıyısına, ebedî bir sis örtüsünün dalgalandığı yere kaçmak istemişti. Düğüne gelenler ellerinde meşalelerle onu kovalamışlardı; son anda kaçak kız buzların üstüne atılıp ellerinden kurtulmuştu. Dehşet içinde, bu donuk yüzeyde kayışını izlemişler, sonra buz birden kırılmış genç ve güzel kız bir daha dönmemek üzere karanlık suda kaybolmuştu. Çok sonra köylüler, ölene kadar her gün suyun kıyısına gelen ve boğulan nişanlısına abuk sabuk sözler söyleyen ihtiyar adamın anısına bu göle Ağa gölü adını verdiler.

Gökyüzü Pip'in omuzlarına çöktü. Korkunç bir ağırlıktı bu. Çizmeye doğru elinden geldiği kadar hızla kayıyordu. Karış karış, adım adım. Sonunda çizmeyi yakaladı. Göğsünde sıktı ve buzun üstünde dikildi. Ölümcül bir çatlak şebekesi küçük adamı çevreliyordu. Gençler hortlakla karşılaşmışçasına gerilediler. Pip'in yıllardan beri kutsal bir hastalığa, büyücülerin hastalığına tutulduğu söylenirdi ama kimse onu bu canavar kurt yüzüyle görmemişti. Köpekler korkuyla uludular ve köye doğru kaçıştılar. Gençler aceleyle haç çıkardılar, çünkü bu eğri büğrü olmuş korkunç yüz şeytanın bir iziydi. Pip ilk köpükten kabarcığı tükürdü.

Siste koşarak yamacı tırmandıklarını gördü ve gölün kıyılarında kimseler kalmadı. Uzakta köpekler hâlâ havlıyordu. Pip ağır ağır kıyıya dönüyordu. Buzdaki çatlaklar gümbürtüyle açılıyor ve leş kokulu sular fışkırıyordu. Gökyüzü ağırlığıyla kemiklerini kırıyordu, acıdan gözleri bulandı. Ölüme her zamankinden yakındı ama bu kadar yakın, çok yakın olduğu için de bu kardeş - ölüm, bu dişi köpek onu yakalıyamıyordu. Huzurla, ölümün yanı sıra kırık buzların üstünden geçerek, bir buz parçasından öbürüne atlıyarak ilerliyordu. Bütün yollar göz alabildiğine uzanıyordu önünde, ama Pip görünmeyen bir yol izliyordu. Bu uçsuz bucaksız dünyada her şeyin tanığıydı. İçinde zincirlenmiş ruhların can verdiği kadırgalarla denizlerin üstünde ilerliyor, kaynak peşinde ormanlarda koşup duran yaban domuzu sürülerini görüyordu. Alman şehirlerinin saat kulelerinde çalan saatlerin, cami minarelerinde ezan okuyan müezzinlerin seslerini duyuyordu. Güneyde Türkler Sırpları çarmıha geriyor, kuzeyde Sırplar Türkleri boğazlıyor ve tüm yeryüzü kar-

deş kavgasının alevinde yanıyordu. Pip'in saf gövdesi her şeyin üstüne yükselmişti, insanların tanımayı çok istedikleri ve bu ölümle kardeş olacakları uzaklarda kalmış o çağda yüzüyordu. Kimse ölüm hakkında bir şey bilmiyor, yalnız ölmek üzere bulunan doğrular onu şöyle bir görebiliyorlardı. Ama Pip, yaşamakta olan bir ölüydü. Buzdan bloklar gümbürtüyle sudan dışarı fırlıyor ve Pip köpükle boğularak bunların birinden öbürüne atlıyordu. Biraz daha geçse ortalık tamamen kararacaktı. Sonunda, kıyının sisleri arasında sert toprağa ayak bastı, sendeledi ve karanlıklara gömüldü.

Uzun süre kendinden geçmiş halde, çizmelerini kucaklıyarak orada yattı. Ama yumuşacık eller gelip uyuşan parmaklarını açtı, onu aldı ve götürdü. Ancak seyrek ve şüpheci birkaç yaya, küçük adamı göğsüne bastırarak tek başına oturduğu bilinmeyen bir barınağa doğru aceleyle giden sarışın Damir'i görebildi. Sonunda Pip'in yaşadığı yere vardılar, Damir küçük adamı mağaranın dibine ve samanların üzerine bıraktı. Pip baygınlıktan kurtulup kendine geldiğini hissetti; tepesinde devin güleç yüzü dalgalanıyordu. Eşsiz görüntü tatlı bir söz mırıldandı ve sığınağın kapısından çıkarak kayboldu.

Tepesinde mum titriyor, gözlerinin önünden küçücük gölgeler geçiyordu. Donmuş otlakların kokusu burnunu yakıyordu. Aralıktan donmuş bir tarla ve kapkara bir gökyüzü parçası görüyordu. Daha ötede köyünü ve yeryüzünün uçsuz bucaksız uzantısını kestirebiliyordu. Güneş çoktan kaybolmuştu, ormanların üstünde gerçek dışı bir sessizlik uçuşuyordu. Acı ve yoğun duman, dam-

ların tepesinde hareketsizleşmişti. Uzaklardaki küçük kulübelerin camları ardında sessiz gölgeler oynaşıyordu. İnsanlar ölüyor, başkaları dünyaya geliyor ve bazıları sıcak çorbalarını içiyorlardı. Gecenin karanlığında bir çocuk umutsuzca ağlıyor ama kimse onu avutmak için yerinden kımıldamıyordu, çünkü acısını dindirecek ilâç yoktu.

Dağlarda kurtlar uyanıyor, sürüler halinde bir araya geliyor ve uzaklardan insanoğlunun pis kokusunu alıyorlardı. Başlarında ,insanlardan kaçan sarışın Sinem vardı; dikiliyor ve ay ışığında gitgide uzuyor, öylesine uzuyordu ki Kara Tepeyi ve bulutları aşıyordu. Zengin Kiv mahzenlerinde düka altınlarını tekrar sayıyor ve yüreği gururla doluyordu. Üstünde oğulları bu hazineden ötürü onu zehirlemeyi ve sonra birbirlerini boğazlamayı düşlüyorlardı. Gecenin ilk rüzgârı dağdan indi, bir köpek kısa bir havlama koyverdi. Karanlığın bir köşesinde, kulübeye zincirlenen at hırsızı, hareketsiz, soluk almaya cesaret edemeden üzerine saldırmaya hazırlanan kuduz köpeğe bakıyordu. Ama bir şey köpeğin saldırısını engelliyordu; bu lekesiz gecede her türlü şiddet hareketi Tanrı'ya sövmekten farksızdı sanki. Pip belleğini boşuna kurcalıyordu; bir tek anısı kalmamış, yeniden dünyaya gelmişti sanki. Bu sakin günde her şey, kurtların işgali, açlıklar, salgın hastalıklar ve kardeş kavgaları yeniden başlıyacaktı. Hiç birinden korkmuyor, artık hiç bir şeyden çekinmiyordu.

Gizlice gülümsedi. Her şey yerli yerindeydi ve gelip elleriyle incitmeden dokunmasını bekliyorlardı. Sessizlikte, çok narin ve ışıltılı gövdesi

büyüyor, ölümün yakınlığı onu arıtıyordu. Uykuya dalarken uzaktan gelen bir havlama işitti. Köpekler insanlar gibi ağlıyorlardı. Pek çok çocuğu ağlatacak bir şeyin geldiğini hissediyorlardı. Derken Pip farkına bile varmadan uykuya daldı, onunla birlikte gökyüzünde ve göğün altında canlı ne varsa uykuyla yitip gitti.

KUMA GÖMÜLEN YÜZ

22 Mart 1509

AYGIRININ eyerinde dikilmiş, düğün alayının başında ilerliyordu. Köyün yoksulları kafilenin geçişini görmek için yolun iki kıyısındaki kar yığınlarının üstüne dizilmişlerdi. Bindiği asi ve azgın kır atı görünce gözleri faltaşı gibi açılıyordu. Atın başını eğdirmek için bütün gücüyle yularına asılıyordu. Güneş parlıyor, güney rüzgârının pek yakında çıkacağı hissediliyordu. Şimdiden, sağda solda kar erimeye başlamıştı. Damlardan koca koca parçalar kopuyor ve gümbürtüyle yere düşüyordu. Havada görünmeyen bir kuş, başlarının üstünde ürkek ürkek cıvıldıyordu.

Kiv'in ardından, kavalları ve tefleriyle çingeneler karda koşuyorlardı. Bütün kafile düğün müziğinin bu yeknesak ezgisiyle sanki bir buluta bürünmüştü. Kiv önceki gün de sabahtan akşama kadar çalması için kilisenin çömezini tutmuştu, yaşlı adam verdiği paranın karşılığını fazlasıyla ödüyordu ona. Müzisyenlerin ardından altı atın çektiği ve içinde yaşlı hacıyla Kiv'in en genç kızı

Luna'nın yattığı kızak geliyordu. Karısının ölümünden bu yana on kış geçmişti ve hareketsiz ihtiyar genç kız etine büyük bir istek duyuyordu. Aşağı yukarı onunkine yakın bir süreden beri de Kiv çirkin kızlarını evlendirmek için boşuna uğraşıp duruyor, ama köyün hiç bir genci bu benzerine raslanmıyacak kadar kuru ve çiçek bozuğu bakirelerden birini bile istemiyordu. Öfkelenen Kiv, eskiden dağın öbür yamacındaki bir kulübede birlikte nice güzel gün geçirdikleri eski dostu hacıyı şubat ayında davet etmişti. İki hafta süreyle ona kiraz rakısı ve yağlı koyun eti sunmuş, sonunda da büyük kızını teklif etmişti.

«Hayır diye tekrarlıyordu inatçı ihtiyar, en gencini istiyorum!»

Ve ardından kahkahayı koyveriyordu.

Kiv'in bütün çocuklarından çok sevdiği küçük Luna da kızkardeşlerinden güzel değildi ve babasının drahoma olarak vereceğini söylediği bütün paraya rağmen kimse onu almak istemiyordu. Kime başvuracağını şaşıran Kiv, kızının yüreğinin köyün en erkek delikanlısı, Sinem'in oğlu Damir için yanıp tutuştuğunu bildiği halde sonunda ihtiyara söz verdi. Düğün için de mart ayının ilk pazarı kararlaştırıldı.

Dönemeçte Kiv birden döndü, ihtiyar doyumsuz eliyle sarıldığından sarsılan kızağın içindeki genç kızı gördü. Kiv hırsla ellerini kesesine daldırdı, bakır ve gümüş bozukluklardan iki koca avuç aldı ve kalabalığa fırlattı. İtişip kakıştıklarını, aç köpekler gibi birbirlerini ısırdıklarını, paraları bulabilmek için kafalarını kara gömdüklerini görünce koca bir kahkaha attı. Teflerle davulların sesleri bütün çığlıkları boğdu. Güneş kayboldu. Keyifli küçük kuş, sanki kardan bulutun bir yerinde ölmüş gibi sustu. Yorgun düşen

Kiv başını kaldırdı ve gökyüzünün bir duvar gibi kapandığını gördü.

Sonunda kafile, iki katlı geniş yapının önünde durdu. Bütün köy halkı bu göz kamaştırıcı insanların, atlının ve kızaktaki çiftin çevresine üşüştü. Önce Kiv attan indi. İki uşak bacakları tutmayan damadı içeri taşıdılar. Gelin, başı önünde, onları izledi. Girişte Kiv onu avutmak için bir şeyler söylemeye kalktı ama genç kız babasını dinlemeden geçip gitti. Zengin konukların ardından en yoksullar, ortakçılarla oduncular üşüştüler. Kiv, hep göğsünü şişirerek, elinde çavdar ekmeği ve tuz kabı teker teker bu yoksul kişilerin önünde büyük veziri selâmlarcasına eğiliyordu. Konuklar çan sesleri ve tüfek patlamalarından ürkmüş halde, bir şeyler mırıldanıyor ve şölen masalarının ardında yerlerini almak için içeri girmekte acele ediyorlardı.

Köyün yaşlı muhtarı bir ay kadar önce birden öldüğünde tüm aile reisleri meyhanede toplanıp aralarından yeni bir muhtar seçmek için tartışmışlardı. Kiv sonunda yüreklenmiş ve kalkmıştı yerinden. Duman öylesine yoğundu ki karşısındaki yüzleri seçemiyordu. Kendisinden daha iyi bir muhtar bulmalarının imkânsızlığını, aralarında en zengin, en tedbirli kişinin de kendisi olduğunu söyledi. Hepsine namusuyla hizmet edeceğini ve hristiyan müslüman ayırımı yapmadan hepsine aynı değeri vereceğine and içti; beş altından düşük borçların tümünü bağışlayacak ve yazın su vergisini azaltacaktı. Acı tütün dumanları arasında uzun süre karşılarında dikildi, herkese bir kadeh rakı ısmarladı ve sonunda birkaç sağır ihtiyarın cılız alkışları arasında oturmak için el yordamıyla yerini aradı.

Derken Koca Göbek diye adlandırılan yoksul

biri ayağa kalktı.

«Benim bir eşeğim var, diye bağırdı. Şu Kiv pintisinin yerine onu seçelim. Hiç olmazsa kimsenin hakkını yemez.»

Köylüler haykırmış ve Kiv'in yüzüne karşı kötü kötü gülmeye başlamışlardı. Sarhoş delikanlılar Koca Göbeği omuzlara almış ve yeni muhtarın şerefine kadeh kaldırmışlardı. Şakacının biri de Kiv'in ya da Koca Göbeğin eşeğinin seçilmesini teklif etmişti. Zavallı hayvanı oy çoğunluğuyla muhtarlığa getirmeleri için yarım saat gerekmiş ve Kiv utançla evine kaçmıştı. O gece, gün ışıyana dek sarhoş gençlerin kahkahalarıyla ödü kopan eşeğin anırtılarını dinlemesi gerekmişti. Yine de günün birinde muhtarlığı ele geçirmekten umudunu kesmedi ve kızının düğün günü bütün köye en cömert kişi olduğunu göstermeye karar verdi. Son yoksul köylü içeri girdiğinde masaları dolduran şen kalabalığa katıldı ve ertesi sabaha kadar bütün kapılarla pencerelerin kapatılmasını emretti. Bunun üzerine kavallar haykırmaya koyuldu ve dağdan mırıltılar yükseldi.

İki aydan beri, yirmi uşak hizmetçi bu an için yiyecek ve içki hazırlıyorlardı. Kuzeyin zengin uluslarında ve türk ülkelerinin beylerinin konaklarında hazırlananların eşi olan bütün bu nefis şeylere harcanan ağır gümüş liraların tekine bile pişman değildi Kiv. Buz gibi mahzenlerden kıllı ve tüylü sayısız av hayvanı, keklikler, bıldırcınlar, sülünler ve ufak çulluklar çıkarıldı. Uzun süre tavşanlar boğazlandı, dişi geyikler yüzüldü, bin dört yüz elli yılında Kiv'in babasının fıçılara doldurttuğu şarap gece testilere akıtıldı.

Ara sıra Kiv dikkati çekmeden mutfağa süzülüyor ve orada, eriyen tereyağının dumanları

arasında bir köşeye gizlenip sevgiyle, ateşin üzerine eğilen İra'ya bakıyordu; terden nemlenen kollarına kaçamak dokunuyor ve çılgınca sevgi sözleri mırıldanıyordu. Merdivenin alacakaranlığında heyecandan kabaran güzel göğsünü sıkıştırmak için bekliyordu. İra bir şey söylemeden Kiv'in elinden kurtuluyor, tiksintiyle kaçıyordu. Ama Kiv, saat gece yarısını çaldığında İra'nın razı gelip okyaşıcı bir tavırla tavan arasındaki küçük odaya döneceğini biliyordu. Gece Kiv'i korkutuyor ama aynı çılgınlıkla genç kadını arzuluyordu.

Şimdi, hatırlandığı kadarıyla bu dağlarda görülmeyen bir düğün hazırlamak için kesesinin ağzını açtı. Yaralı bir geyiğin izini sürerken üç avcı kurtlar tarafından parçalandı, bir zavallı köylü ilkbaharın ince buzları arasına gömülüp kayboldu, iki kişi de yaban horozlarının gizlendikleri yerleri bulmak için karları eşelerken dondular ama Kiv, krallara lâyık böyle bir masanın karşılığını para ve kanla ödemenin doğruluğuna inanarak hiç birine aldırmadı. Bu şölen için öyle nefis şeyler hazırlandı ki zavallı köylülerin hiç biri hayatlarında bunları tatmamışlardı. Bu aç kişilerin karşısına şimdi sürünen, yürüyen ya da uçan her yaratığın eti getiriliyordu. Bütün bu yemekler arasında çok yaşlı ihtiyarlar, gebe kadınlar ya da doymak bilmez gençler için yapılanlar da vardı; gelin ve damat için hazırlanan ve genç evlilerin ilk gecesini kutsamak amacıyla içine merzengûş otu, kereviz, kara biberle Ristosia tarafından şaraplara güzel bir koku vermek için toplanan koyu renk otlar konmuş nefis salçalar vardı.

Kiv en yakın konuklarının şerefine içiyor, yeniden kadehlerini ağzına kadar rakı ya da şa-

rapla dolduruyordu. Çalgıcılar sarhoştu, çalgılarının gürültüsü bütün evi sarsıyordu. Dışardan hâlâ çanların boğuk sesleri geliyor, avluda da çocuklarla köpekler ağırlanıyordu. Sarhoşluğun sisine boğulan bütün gözler ihtiyar adamla genç kıza dikilmişti, kimse alaycı gülümsemesini gizlemiyordu. Luna'nın umutsuz bakışı Damir'in yüzünü araştırarak çepeçevre ortalıkta geziniyordu ama delikanlı düğüne katılanlar arasında yoktu. Masadaki herkes genç kızın Sinem'in oğlunu araştırdığını ve delikanlının, kendisine kızıyla evlenmesini teklif ettiğinde Kiv'i kovduğunu biliyordu. Hepsi de bu olaya çok seviniyorlardı. Yaşlı adamın çevresine toplanmışlardı. Yeni evlilerin şerefine kadeh üstüne kadeh boşaltıyorlardı. Şakacının biri iskemlenin üstüne çıktı ve karısıyla geçireceği ilk gece erkekliğinin doruğuna ulaşacağı kehanetinde bulunarak hacıyı uzun uzun pohpohladı.

Kiv'in gözleri güçsüz bir öfkeyle bulandı. Hacının çıplak, güneşte yanmış başı masaya gitgide yaklaşıyordu. Dehşete düşen Kiv ihtiyarın soluk almakta güçlük çektiğini farketti. Uşaklar koşuştular ve ona buzlu su sundular, ama kendini beğenmiş ihtiyar su kabını suratlarına fırlattı ve yeni bir şarap kadehine yapıştı. Luna'nın gözlerinde iki sessiz yaş parıldadı, ama genç kız hiç yakınmadı, ağzından tek söz çıkmadı. Birkaç kişi horozla evlenen ve doyumsuzluktan ilk gece kocasını boğazlayan dişi tilki konusunda alaylı bir şarkıyı söylemeye başladı. Kaval çalan sarhoş çalgıcılar gaydalarla zilleri kırdılar ve on muid (*) lik bir fıçıyı deldiler. Fıçıdaki şarap sarhoşların çizmeleri arasından tozlara boşaldı. Bastırıl-

(*) Muid: 268 litre karşılığı, özellikle şarap ölçmekte kullanılan ağırlık ölçüsü birimi.

mış toprak zemin ıslandı ve ayakları bileklerine kadar bu yumuşak çamura gömüldü. Kiv öfkeden sapsarı kesildi ama bir şey söylemedi.

Yürekten nefret ediyorlardı kendisinden, yine de ekmeğini tıkınıyor, şarabını içiyorlardı. Fırsatını bulabilse her biri, terinin ve köle gibi çalışmasının öcünü almak için onu ilk gece boğazlar ve toprak altında uyuyan hazinesindeki gümüş paraları ele geçirirdi. Onlara herhangi bir kötülük yapma niyeti beslememişti hiç, ama yaşamak için dağlardaki kurtların yaptığı gibi, her kuruş ve her lokma karşılığı ısırması gerekiyordu. Bu amansız gökkubbe altında kimseye acımak yoktu. Hep kendisine hasta bir inek, kırk düka altını ve göl kıyısında bir kulübe bırakan babasının ölümünün ardından gelen açlık yılını hatırladı. Bu bir avuç altınla ne yapacağını çok iyi biliyordu. Aynı yıl büyük bir faizle parasını yoksullara dağıttı, kendisi de taşların altında bulabildiklerini yiyerek geçindi. Beş yıl içinde altını eskisinin üç katını buldu, ertesi kış yoksul zavallı avcıları tilki derisi bulmaya yollayacak kadar parası vardı. Bu derileri onlardan yok pahasına alıyor, iyi bir fiyatla Türklere ve Çingenelere satıyordu. Birkaç yıl sonra katırları kendi yükledi ve hayvanları ilk kervansarayların bulunduğu, tilki derileri karşılığında gezici satıcılara oranla üç kat fazla kazandığı yerlere götürdü. Un ve barutla iyice yüklü, dağdaki evine dönüyor ve bu malı saf altınla değiştiriyordu. Kışın, kar fırtınası bütün izleri silip kurt sürüleri toplandığında köylüler barut ve una, bezin altındaki çıplak derilerini koruyacak şeylere ne isterse veriyorlardı.

Sonradan gitgide seyrek yolculuk etmeye başladı. Üç kuruş için muhtaç katırcılar Kiv'in değerli mallarını korumaya çalışıyor ve üstünde

bir deriden başka şey kalmamış kemiklerinin çoğu dağlarda saçılıp kalıyordu. Hiç durmadan malikânesini büyütüyordu, bir süre sonra en verimli topraklar Kiv'in oldu. Ağa gölü kıyısındaki babasının kulübesinin yıkıntıları üzerine, bu dağlarda kimsenin düşlerinde bile göremediği iki katlı bir ev dikti. Evin çevresinde geniş ahırlar, ambarlar yükseldi. O çağda köyün en zengin adamının kızıyla evlendi ve bu evlilik ona bir küp dolusu altın getirdi. Karısının annesiyle babasının ölümünde de Kara Tepe yamaçlarındaki çayırları Kiv'e kaldı. Daha o çağda, yüz millik bir çevredeki herkesten güçlüydü. Güçlük çekmeden hâlâ köylülere ait olan birkaç toprak parçasını, bütün ormanları ve tarlaları, ve Kara Tepe'yi, ve gök yüzündeki bulutları satın alabilirdi.

Her yıl çirkin karısı ona, kendisi kadar çirkin oğullar ve kızlar veriyordu. Çocuklarının en genci olan Luna'nın dışında Kiv hepsinden nefret ediyordu. Hepsi de hık demiş analarının burnundan düşmüşlerdi, yalnız Luna kendisine benziyordu. Ama hepsine Kiv'in kaba ve kavgacı yaradışılı geçmişti. Yıldan yıla, yavaş yavaş delikanlı ve genç kız oluşlarını izliyor, içini gitgide artan bir acı dolduruyordu. Fırtınalı bir gece, hasta karısının başında beklerken, birden her şeyin boş olduğunu anladı. Diğerlerinin eşi bir geceydi bu, ama o gece herşey öylesine iğrenç geldi ki ağlayacak gibi oldu. Tüm evrende düka altınlarını yığmayı ve bu biçimsiz yaratıkları sıralamayı gerektiren hiç bir şey yoktu. Dağlar fırtına bulutlarıyla boğuşarak köye doğru eğiliyor, bu kazanın dibinde köpekler bile bir kere havlamaya cesaret edemiyorlardı. Yalnız rüzgârın acılı çığlıklarıyla kesilen derin sessizlikte, artık insanların dünyasında değişmiş gibi titriyordu Kiv.

Karısını uyandırmaya ve böyle bir acının gerçekten varolup olmadığını sormaya karar verdi. Kadın dürtmesine karşı koymadan inliyordu uykusunda, birden tiksinti her yanını kapladı. Yataktan aşağı kaydı ve ilk kez İra'ya, tavan arasındaki küçük odasına yöneldi.

Kulağı yeniden düğün müziğinin tiz seslerini duydu ve elinde olmaksızın başını kaldırdı. Bütün odalarda konuklar, hiç durmadan kadehlerini doldurup yumuşacık koyun etini parçalıyarak eğleniyorlardı. Üç çalgıcı büyük bir fıçıya doğru eğilmişti ve Lon, tüfeğini onlara çevirmiş ara vermeden çalmak zorunda bırakıyordu adamları. Öğlen olmuştu bile, konukların çoğu hayvan derilerinin üzerinde ve duvar diplerinde, yorgunluk ve içkinin ağırlığıyla ezilip uykuya dalmışlardı. İhtiyar hacı kazık gibi, boş bir testinin üstüne devrilmişti. Kiv, sarhoş delikanlılarla Luna'nın kıskanç ablalarının edebsizce başına üşüştüklerini gördü. Bakışıyla onları kırbaçladı ama daha büyük bir küstahlıkla kahkaha attılar. Bütün güçleriyle ondan nefret ediyorlardı, çünkü son otuz yıl hepsine çok acı çektirmişti. Kiv, İra ve karısının ölümü hakkında her şeyi biliyorlardı; köyde, aylardan beri, hizmetçisiyle rahat yaşıyabilmek için karısını zehirlediği fısıldanıyordu.

Bu mırıltılara aldırmamaya gayret ediyordu Kiv. Zaman iğrenç ve ihtiyar karısının en ufak anısını bile ağır ağır siliyordu. Ölümünden önce, her zamankinden dayanılmaz bir hal almıştı. Yatağından kalkmıyor ve hiç durmadan karnındaki ağrılardan yakınıyordu. İra ile ilişkisini de öğrendi ve ortak hayatları süresince yaptığı bütün namussuzlukları, işlediği cinayetleri açıklamakla tehdit etti Kiv'i. Kendisini açlıktan öldür-

me niyeti beslemesinden de kuşkulanıyordu. Tüm zenginliklerinin yanı sıra, doğrusu, rençberlerin en yoksulundan daha yoksulca yaşıyorlardı. Çünkü Kiv, aydınlık günlerin ardından kara günlerin geldiğini biliyor ve talihin yeniden tersine döneceği günü düşünerek altınları yığıyordu. Bu nedenle karısı gitgide daha somurtuk oluyor, uykusunda ölmekten çok korktuğu için artık geceleri gözlerini kapamıyordu. Sabaha kadar, Kiv'e nefret dolu bakışlar yönelterek sayıklamayı andıran garip sözler mırıldanıyordu. Her türlü hastalığı iyi ettikleri söylenen bir sürü çingene ve şarlatan evden gelip geçti, ama kimse ölüm döşeğindeki kadını kurtarmayı başaramadı. Gövdesi gitgide güçsüzleşiyor, arasıra tam bir ölü görünüşüne bürünüyordu. Ama bir kurnazlıktı bu! Gece Kiv'in yanında oturmasını ve buz kesen ellerini ısıtmak için avuçlarına almasını şart koşuyordu. Saatler boyu Kiv bitmek bilmez suçlamalarını ve lânetlerini dinleyerek karısının ekşi kokusunu içine çekiyordu. Sonunda kadın İra'yı kovmasını ve başka bir hizmetçi bulmasını istedi. Kiv isteğini yerine getireceğine söz verdi. Sonraki gece, kimseye farkettirmeden, zehirli bir çiçeğin tozunu Ristosia tarafından hazırlanan ilâç bardağına döktü.

Kadının bakışı, erişilmez uzaklıklara konuyormuş gibi, günden güne bulanıklaşıyordu. Kara ormanlarda gezen ve görünmeyen ırmakların kıyılarını izleyen, hiç bir insan gözünün görmediği hayvanlar gördüğünü söylüyordu. Hiç bir hristiyan kulağının işitmediği gürültüler duyuyordu; arasıra görüp duyduklarından ötürü ağlıyor, ama arasıra da gülüyor, uzaklardan gelen bu mırıltıları kesmemeleri için Kiv'e yalvarıyor, uşakları tarlalara yollamasını istiyordu. Ölü-

me iyice yaklaştığında Kiv ona daha yumuşak davranmaya başladı, artık kurtarılamıyacağını bile bile karısına sağlam yiyecekler hazırladı ve tatlı meyvalar sundu. Geceler boyu yatağın kıyısına ilişip vakit öldürüyor, durup dinlenmeden ona nişanlılıklarının güzel günlerini anlatıyordu. Yarı uykulu kadın sabırla gülümsüyor sonunda Kiv, gün ışıdığında ellerini karısının avuçlarından çekiyor, bitkin ve bezgin doğruluyordu.

Boğucu bir gece, sonbahardan hemen önceki gün kadın sonunda can verdi. Gözleri kapalı uyur gibi yapmasına çok alışkın olduklarından ertesi gün öğlene kadar kimse öldüğünü anlamadı. Karısını hemen o gün gömmesi için Kiv papaza bol para ödedi. Sonbaharın ilk yağmurları başladığında karısının mezarı öylesine çökmüştü ki ölümünden bu yana iki ya da üç yüzyıl geçtiği sanılabilirdi.

Karısının ölümünden önce olduğu gibi, Kiv İra'nın odasına devam ediyordu. Evde herkesin uyumasını ve hristiyanların susmasını bekliyordu. Bir hortlağın gölgesi gibi, tavan arasında ve evin sol kanadının ucundaki küçük odaya tırmanıyordu. Kapı her zaman açıktı. El yordamıyla yatağa yaklaşıyor, çok ağır bir yükün altında boğulmaktaymış gibi gitgide sıklaşan İra'nın soluğunu dinliyordu. İra'nın yanında hemen, uykuyu andıran derin bir tılsımın tutsağı oluyor, parmaklarıyla, söylemeye cesaret edemediği sevgi sözlerini İra'nın dudaklarından okuyordu. Kiv'ni erkeksi kokusuyla başı dönen İra gitgide derin soluk alıyor, ikisi de yağmuru ve köpek havlamalarını dinleyerek gövdelerini gevşetiyorlardı. Bütün sonbahar süresince, köpekler ıslak ormanlardan gelen büyük bir felaketin haberini almış-

casına havlamışlardı. O geceler Kiv İra'yı sevdiğini sanmış ve bu düşünce köpeklerin hayallerini dindirmişti. Genç kız henüz on altı yaşında olmasına rağmen kendisinden bir şey istemiyor, gereksiz sorular hiç sormuyor ve Kiv'in bu kadar yaşlı olmasından utanç duymuyordu. Ara sıra, gece yarısı, her şeye rağmen Kiv şüpheye kapılır, o zaman, ürkmüş gibi parmaklarını genç kızın yüzünde gezdirirdi: Karanlıkta İra'nın gözleri açık ve kupkuruydu.

Tam o sıra Lon'un küstah kahkahası Kiv'i kendine getirdi. Yüzünü alev alev yanan avuçlarından kurtararak gözlerini oğluna kaldırdı. Delikanlı bacaklarını açmış, küstah alaycı, kırbacıyla çizmesinin koncuna vurarak önünde duruyordu.

«Düş mü görüyorsun?» dedi ve yeniden bir kahkaha attı.

Kiv ses çıkarmadan nefretle ona baktı.

«İra kayboldu!» dedi Lon.

Bakışı alevle doluyordu. Babasından nefret ettiğini gizlediği yoktu. Onu öldürüp düka altınlarına el koymayı düşünmekten başka kaygısı yoktu. Kiv bunu çok iyi bilir ve bu nedenle oğluna arkasını dönmezdi. Eliyle kuyudan çektiği suyu içer, ancak İra'nın hazırladığı yemeği yerdi. Gece kapısını sürgüler, uykusunda bile kamasını yanından ayırmazdı. Hava kararırır kararmaz oğullarından, uykusunda kendisini öteki dünyaya göndermelerinden korkmaya başlar, ama kuşkularını onlara göstermemeye dikkat ederdi.

«İra kaçtı, seni terketti!» dedi Lon babasını kızdırmak için.

Kiv yerinden kalktı ve onu itti. Yaşlı kollarında hâlâ güç vardı. Afallayan delikanlı sendeledi. Zilzurna sarhoştu. Bir an kırbacını kaldırdı

ama gözleri Kiv'in gözlerine takıldı, kolu gevşeyerek yana düştü. Kiv karanlık bakışlarla bir süre daha onu süzdü, sonra çılgına dönen yığının arasında kendine güçlükle yol açarak mutfağa doğru atıldı. Bu sıcak gövdeler arasında sıkışıp boğuluyor, öfkeden köpürüyordu. Kapıya güçlükle varabildi. Orada bir kere daha geri döndü, içki âleminin kargaşalığında Luna'nın boş ve gözyaşlarıyla örtülü bakışlarını yakaladı.

Dumanlı ve hamam gibi mutfakta sekiz—on uşak ballı çöreklerin ve şişlere geçirilen kuzuların çevresinde iş görüyorlardı. Mutfağın öbür ucunda Kiv hamur teknesinin üstüne eğilen İrayı gördü. Kolları çıplaktı, Kiv bundan büyük bir rahatlık ve büyük bir huzur duyuyordu. Tam o sıra mutfağa doğru gelen Rak'la Lon'un seslerini duydu. Genç kızın yanında yakalanma korkusuna kapılıp rasladığı ilk kaftanla örtünerek avluya açılan küçük bir kapıdan kaçtı. Kapıyı kaparken delikanlıların kahkahaları kulaklarına geldi.

Kar çizmelerinin altında sönmüş korlar gibi çıtırdıyordu. Avlularda büyük bir sessizlik vardı. Karınları doyan katırlar ahırlarda uyukluyor, yalnız arasıra birinin sağrısının ahırın duvarına çarptığı duyuluyordu. Sebebsiz bir ürkekliğe kapıldı Kiv. Sarkıtlar gürültüsüzce oluklardan kopuyor ve kar yığının derinliklerine gömülüyordu. Havada hâlâ ovadan gelen güney rüzgârının sürüklediği güzel kokular vardı. Kiv, sessizliği bozmaktan korkarcasına, dikkatle yürüyor ve gölün kıyısındaki ahırlara doğru gidiyordu. Birden kendini, haftalar boyu at hırsızıyla kudurmuş köpeğin kapatıldığı kulübenin önünde buldu ve uzun süredir olup biteni görmek için buraya uğramadığını hatırladı.

Aradan geçen bunca günden sonra, bu kez her şeyin bittiğinden emindi. Bir süre kulübeden en ufak bir ses gelmedi; yalnız, sağda solda, ağır kar topakları gürültüyle damlardan yere düşüyordu. Kalın kapıya sokuldu, yüzünü aralıkların en genişine yapıştırdı ve soluğunu tutarak içeri baktı. Önce karanlıktan başka şey göremedi ve içerdekilerin öldüğünü sandı, ama hemen ardından göçük fıçıların gölgesinde sendeleyen Hareketsiz'i gördü. Birkaç adım ötesinde, ilk günkü gibi atılmaya hazır, gözleri alev saçan kudurmuş köpek soluyordu. Düşü andıran alacakaranlıkta her şey buzlu bir tabakayla örtülmüş gibiydi, adamın yüzü, köpeğin ağzı ve hırsızın saçları. Bu korkunç sesizlikte, gözleri açık uyuyorlarmış gibi karşı karşıya sallanıp duruyor, yalnız adam arasıra, kısa bir süre göz kapaklarını indiriyor ve köpek zehirli dilini sarkıtıyordu.

Kiv öfkeye kapıldı, adamla hayvanın kendisine meydan okuduklarını sandı. Hoşnutlukla Hareketsiz'in korkunç soğukta titrediğini farketti. Sırtında, bu dağlarda kimsenin giymediği bir gömlek ve bir bez pantolon vardı. Bacakları dizlerine kadar tamamen donmuştu ve ayak parmakları arasındaki deri yarılıyordu. İşin olağanüstü yanı, bu durumun ona pek acı verdiği yok gibiydi. Düşüncelerinin derinliklerine iyice gömülmüş birine benziyordu, kulakları sanki ölümlü kişilerin seçemiyecekleri uzak bir mırıltıya yönelmiş gibiydi, yalnız gözleri mucize sayılabilecek bir parıltıyla yanıyordu. Karşısıdaki köpek açlıktan bitmiş ve onun gibi donmuştu. Yalnız Hareketsiz'inkiler gibi onun da gözbebekleri yaşıyor ve köpeği ölümcül saldırıya hazır tutuyordu. Bu sessiz nefret Kiv'i büyüledi. Bir şey ona, bir bıçak vuruşuyla öpücüğün önüne geçen aşık-

ları hatırlatıyordu.

«Bugün küçük kızımı evlendiriyorum», dedi.

Yabancının gözleri belli belirsiz ışıldadı. Arasıra, dudakları aralığa yapışmış, Hareketsizle böyle konuşurken kendi ölüsüyle konuştuğu izleminimine kapılıyordu. Son haftalar boyunca, Hareketsiz'in hepsini birlikte mezarına götüreceğinden emin olduğundan, Hareketsiz'e tüm acılarını açmıştı. Arasıra da, mucize sayılabilecek bir hileyle hırsızın kulübeden kaçmasından korkmuş, acımadan onu öldürmeye kararlı, tüfeğini almak için eve koşmuştu.

«Yerimi seninkisiyle değiştirmek istemezdim» dedi Kiv. Bu gece hava çok soğuk olacak; sabaha çıkma umudun pek az. Tanrı yardımcın olsun, eğer bu gece Tanrı varsa tabii.»

Hareketsiz'in kendisini dinlemediğini sandığından gitgide sinirleniyordu. Adamın sırtını, eski yaralarından akan kanın kuruduğu yeri yabayla dürtmek geliyordu içinden. Ama elinin altında faydalanabileceği bir şey yoktu. Öfkeden köpürüp bir kurt gibi soluyarak aralığa gitgide sokuluyordu.

«Bu gece seni düşüneceğim, dedi dişlerini gıcırdatarak. Senin ve köpeğin sağlığına bir kadeh şarap içecek, sonra İra'nın odasına çıkacağım.»

Ama Hareketsiz'in yüzü, Kiv'e çok gaddar gelen bir kayıtsızlığın dibine dökülmüş gibiydi. Eğlenenlerin şarkıları birden kesiliverdi. Güneşin tepeden gelen ışınları, batıda çam tepelerine eriştikleri şu sıra buz gibi soğuyuverdi. İhtiyar barsaklarının yeniden, ilâcı bulunmayan o sebebsiz acıyla dolduğunu hissetti. Yine de içinde taşıdığı zehirli yükü yüklemeden Hareketsiz'den ayrılmak istemiyordu.

«Oğullarım yatar yatmaz, bu gece yine İra'nın yanına gideceğim, dedi bir kahkaha atarak. Bütün bunları sana anlattığım için şaşıyorsun belki. Şaşıyorsun, ama şaşmaman gerekir. Şimdiden ölü sayılırsın, ve bir ölü konuşmaz.»

Hareketsiz bir süre bakışlarını Kiv'e çevirdi. Tüm düşüncelerini okuyacak gücü varmış gibi ona bakıyordu, dehşete düşen Kiv bakışını bu kör göz çukurlarından ayıracak gücünün gitgide azaldığını hissediyordu. Bu gözlerin büyüleyici parıltısıyla olduğu yere çakılmış, şakaklarında çan sesleriyle sarhoşların çığlıkları gümbürdeyerek çınlarken, kapıya ve delinin kör gözüne gitgide daha sıkı sarılıyordu. Sonunda, bu silâhsız adama saldırmaktan korktuğu için kudurmuş köpeğin böylesine umutsuzca havladığını anladı. Tam o sıra Hareketsiz'in gözleri üzerinden ayrıldı, sanki kendisini ezen büyük bir yükten kurtulmuş gibi rahatladığını hissetti. Buz gibi parıltıyla hâlâ gözleri kamaşmış kalde, ardına bakmadan koşmaya, bu uğursuz yerden kaçmaya koyuldu.

Rüzgâr gibi evden içeri girdi ve bir anda kendini eğlentinin başdöndürücü havası içinde buldu. Onu gören kızlarla oğlanlar çığlıklar attılar, dört yandan itilip kakıldığını hissetti. Şimdi yelekleriyle kuşaklarını çıkarıyor, işlemeli kürklerini atıyor ve çizmeleriyle yere gitgide daha hızlı vurmaya başlıyorlardı. Her yana kuzuların kafatasları ve birkaç lokma alınmış butlar saçılmıştı. Yarı uykulu köpekler bunların çevresinde geziniyorlardı. Patlayan tulumlardan şarap akıyor, dansedenlerin ayakları altındaki toza karışıyordu. Bu yiyecekten çamurun üstünde öylesine bir öfkeyle tepiniyor ve öylesine edepsizce şeyler haykırıyorlardı ki Kiv bütün kanının yü-

züne çıktığını hissetti.

Odanın öbür ucuna, yeni evlilerin bulunduğu masaya kadar kendine büyük güçlükle yol açtı. Luna, tıpkı eğlentinin başındaki gibi, gözleri uzaklara dalıp gitmiş, bir mucize sonucu kurtarılmayı beklercesine masanın ucuna oturmuştu. Ağlamıyordu ama omuzları titriyordu, sanki her an gözyaşlarına boğulacak gibiydi. Kiv orada bir süre, kolu kanadı kırık ve yardımına koşmaktan aciz durdu. İhtiyar hacı masanın üstüne devrilmişti, dişsiz ağzıyla aptalca şeyler mırıldanıyordu. Bir delikanlı kolunu hacının omuzuna atmış kulağına edebsizce şeyler fısıldıyor, genç geline bakarken bu sözler ikisini de güldürüyordu.

«Bana iyi para verirsen bu gece yerini alırım», diye kıkırdıyordu delikanlı.

«Ne kadar istiyorsun?»

«İki kuruş.»

Yine bastılar kahkahaları ve ağzına kadar dolu kadehlerini kaldırdılar. İhtiyarın çenesinden gömleğinin yakasına kadar kalın bir dere akıyor, ama o aldırış bile etmez görünüyordu. Kiv öfkeyle delikanlının gırtlağına yapıştı ama tam o sıra dışardan gelen tüfek seslerini, Lon'un çağrılarını ve tiz çığlıklar atan birini duydu.

Yeni bir çılgınlık yapmalarından korkarak dışarı fırladı. Sundurmanın altında, deli Pip'i boğmakta olan tüfekli Lon'u gördü. Cüce bir kere daha çılgın haykırdı, kurtuldu ve bir kar yığının üzerine kaçtı. Kiv oğlunun üstüne atıldı, onu itti ve elinden tüfeğini aldı ama Lon yeniden cüceyi yakaladı, yere devirdi, göğsüne oturdu.

«Ele geçirdim onu!» diye haykırdı.

Tam o an Kiv Pip'in ellerinde, Luna'nın rengârenk yünler ve altınlarla süslü bebeğini gördü.

Soluğu iyiden iyiye kesilmşiti ama bebeği bırakmak istemiyordu. Birden Kiv'in gözünde her şey aydınlandı. Birkaç yıldan beri, evlenme çağındaki genç kızların bebekleri gitgide daha sık kaybolmaya başlamıştı. Bu durumdan kuşkulanan ev sahipleri usta hırsıza tuzaklar kuruyorlardı, ama kimse bu hırsızı yakalamayı başaramadı. Sanki kötü bir ruhun eseriymiş gibi, hırsızlıklar devam ediyordu. Kör inançlı köylüler kötü ruhu, yetinebileceği samandan yapılma, ucuz ve çirkin şeylerle kandırmayı denediler. Ama o en zengin evlerden altın işlemeli ve ipek giysili bebekleri çalmaya devam etti. Onu ele geçirmek için denenen bütün yollar boşa gitti, sanki köyün hangi köşesinden gözetlendiğini biliyordu. Dağın öbür yamacında bir pencere kırıyor ve yeni çaldığıyla kayboluyordu. Son beş yıl içinde, yalnız Kiv'in penceresinden altı bebek çalındı; sonuncusu, o kış, ocak ayı başında bir eğlenti sırasında yok olmuştu.

«Rak gidip inini arasın», dedi Kiv.

Sundurmanın altına kalabalık toplanmıştı bile, yeni yeni meraklılar da durmadan koşup geliyorlardı. Rak ve iki delikanlı atlarına atladılar, dörtnala yola çıktılar. Az sonra avlu bütün sarhoş konuklar tarafından dolduruldu. Hepsi de, bitkin ve yüzünde son güneş ışınının sönmekte olduğu cücenin önünde susuyorlardı.

Pip bir korku çığlığı koyverdi ve oyuncağı daha da büyük bir güçle göğsünde sıktı. Devirdiği sayısız kadehle yüzü kıpkırmızı kesilen iri yarı Lon baş parmaklarını Pip'in kulaklarının arkasına gömdü. Pip kısa bir çığlık koyverdi ve bebeği bıraktı. Uzun bir iç çekiş kalabalığı dolaştı. Kiv sapsarı yüzlü Luna'nın ve ayakta durmakta güçlük çekerek onu izleyen hacının sundur-

manın altında göründüklerini farketti. Hacı gülmeye koyuldu, ama kimse karşılık vermeyince sustu ve gözlerini devirerek sersem sersem olduğu yerde kalakaldı.

Uzaktan üç atın nal sesleri duyuldu. Herkes, gözlerini Pip'den ayırmadan sabırla bekliyordu. Küçük adam bağırmaktan ve anlaşılmaz sözler söylemekten vazgeçmişti, yalnız ağzının iki yanından salyalar akıyordu. Akşam karanlığında birden yaşlanıvermişti. Derken, öfkeli bir koşturmayla Rak ve diğer iki delikanlı geldiler. Atlarını yavaşlatmadan eyerlerinin üzerinden yere atladılar ve Kiv'in ayakları dibine çalınmış bebeklerle dolu bir heybe fırlattılar. Kalabalıktan yeni bir çığlık yükseldi. Ortalıkta en az yirmi oyuncak vardı, hepsi de o an genç kızların sandıklarından çıkarılmış gibi ışıldıyordu. Yalnız birkaç bebeğin giysini tam karnından yırtılmıştı, oradan hırpalanmış et parçalarını andıran yünler sarkıyordu.

«Koyun şunu işkence aletine», dedi. Kiv.

Rak'la Lon işkence aletinin yanına götürürlerken Pip kendini korumaya bile kalkışmadı. Kalabalık onlara yol açmak için kenara çekildi ve evin duvarıyla bahçenin çitine dayanıp geniş bir halka meydana getirdi. Şimdi hepsinin yüzleri soluk ve çöküktü, sanki boşalttıkları sayısız testiler tümünü içkiden soğutmuştu, yalnız arkalarda birkaç delikanlının sarhoş kahkahaları çınlıyordu hâlâ.

«Bağlayın şunu», dedi Kiv.

Pip'in küçük bacaklarını yakalayan ve işkence aletinin içine sokan Rak ve Lon'a dikkatle bakıyorlardı. Cüce kendisini neyin beklediğinin farkında değildi sanki, kısa boynunu işkence aletinin alt çıkıntısına kendiliğinden koydu. Ama

daracık deliklere acıyla kıstırıldığını hissedince vahşi bakışlarını sarhoş kalabalığında gezdirerek sızlanmaya koyuldu. Kiv nefret ve öfke duymadan, otuz kırbaç vurulduğunda ve yasa uyarınca gözleri oyulduğunda nasıl davranacağını merak ederek Pip'e bakıyordu. Kiv'in birkaç adım ötesinde, sessiz bir seyirci topluluğu tarafından sıkıştırılan İra duruyordu. Dokuma giysisinin üstüne bir yün şal atmıştı, ama herkesin iliklerine işleyen soğuğu duymuyor gibiydi. Ne Kiv'e ne de Pip'e bakıyordu, sanki çok uzaklarda bir yerde kaybolup gitmişti, yalnız işlemeli önlüğünün altında göğsü ihtirasla şişiyordu. Kiv yeniden iç parçalayıcı, dindirilmez bir acıyla dolduğunu hissetti ve yumruklarını deli gibi arkasında sıktı.

«Kırbaç getirilsin», dedi.

Kimse yerinden kıpırdamadı. Alınlarında titreşen solgun güneş ışınıyla gözleri kamaşmış, ses çıkarmadan cücenin yüzüne bakıyorlardı. Dağın uzak bir yamacında çan yeknesak bir sesle çalmaya devam ediyor ve Kiv öfkeyle bu çanın susturulması gerektiğini düşünüyordu. Aydınlıkta, kalabalık ve ağaç gövdeleri arasında kara gölgeler uzanıyor ve boşluk elle tutulamıyacak ölülerle kaplanmış gibi geliyordu. Köyün öbür ucunda köpekler kısa kısa havlamaya koyuldular, sonra yeniden mutlak bir sessizlik oldu, sadece bir köpeğin yakınan ve yalnız uluması iki çan sesi arasına girmeye devam etti.

«Kırbacı getirin», diye tekrarladı Kiv sinirli sinirli.

«Getirmeye gidiyorum», dedi Lon bir kahkaha atarak.

Pip inlemeye koyuldu. Lon sırtından koyun derisiyle gömleğini çekti çıkardı. Buz gibi havada çıplak derisi hemen koyu lekelerle kaplandı. Tam karşısında, halkanın öbür yanında Kiv yine İra'yı gördü. Meraklıların arasına sıkışmış, çenesi büzülmüş ve gözleri yarı kapalı, hep önüne bakıyordu. O an çok çirkindi ama ihtiyar gözlerini İra'dan ayırmıyordu. İra bunu birden hissetti ve serzenişte bulunurcasına, hatta lânetler gibi baktı. Kiv yaşlarla gölgelenen bu gözbebeklerinin saçtığı parıltıya karşı koymakta güçlük çekti ve Lon'a döndü.

«Başla», dedi.

Kalabalık ürperdi. Lon Pip'e doğru eğildi. Küçük adam o an kendisi için hazırlanan korkunç cezayı anladı. Mengenenin içinde debelendi, ama ne tek kolunu oynatmayı başarabildi, hatta ne de baş parmağını. Bağışlanmayı dileyerek inlemeye koyuldu. Sönük çubuğunu kâh bir eline, kâh öbürüne alan Kiv kılı kıpırdamadan onu seyrediyor ve bir yaban domuzunu devirmeye yetecek otuz kırbaca cücenin dayanıp dayanmıyacağını merak ediyordu. Ondan nefret etmiyordu, hatta ona kızgınlık bile duymuyordu, çünkü yakında yaptıklarının hesabını verecegini biliyordu. Uyluklarında derin bir sevginin doğmakta olduğunu hissediyordu, yatağında karısını zehirlenmiş bulduğu sabah hissettiğinin eşi. O an hayatı boyunca gördüğü bütün ölüler belleğinden geçmeye başladılar: Babası, büyük oğlu, domuz ahırında amansızca parçalanan üç ikizleri... Her yandan tanıdığı ve tanımadığı, ölüler karların içinde doğruldular gülümseyerek, bakışları sakindi, yüzlerinde öfke ile acıdan iz yoktu. Batıya, is rengi güneşe doğru uzaklaşmalarını izliyor ve ölüler kafilesi geçtikçe bu eski

acının, sanki sonunda huzura kavuşmuş gibi gövdesinden çıktığını hissediyordu. Diplerinde ölümü görmeyi dileyerek cücenin gözlerine çok daha büyük bir dikkatle baktı, birden onu öz oğullarından, herhangi bir canlıdan daha çok, ölçüsüzce sevebileceğini anladı.

Bakışını bulutlara daldırarak fısıldadı :

«Başla.»

Yirminci kırbaçta Pip yığıldı, başı sanki gövdesinin geri kalan bölümünden kopmuş gibi işkence aletinin daracık deliğinden sarktı. Lon'un kırbacı havada durdu. Ölü bir adama vurmak ona utanç veriyordu. Kaçamak bir bakışla Kiv'i süzdü. İhtiyar kırbacı kesmesini işaret etti ve tiksinen Lon kalabalığa karıştı. Kimse bir şey söylemedi. Başları sarılı iki kadının arasında İra yaşlardan gözleri görmez olmuş, sallanıyordu. Bütün yüzler, kırağıyla kaplanmış gibi, soluktu. İhtiyar hacı sundurmanın bir köşesinde kusuyor, ama kimse yardımına koşmuyordu. Kilisenin çanı birbiri ardından çalmaya devam ediyor ve köylülerin başları üzerinden, kopan halatın gürültüsüne benzer boğuk bir yakınma sesi yayıyordu. Güneş batıda, uçurumların ardında kayboluyor ve tüm yeryüzünü, bir yarasanın kanatları gibi soğuk bir gölge kaplıyordu. Kiv, gitgide daha derin bir huzur duyarak hep Pip'in ölüsüne bakıyordu. Gökyüzü bütünüyle karardı. Kamasını çeken Rak, bu işin sonunu yasanın gerektirdiği biçimde getirmek amacıyla kalabalığın arasından çıktı. Kolunu iki kere salladı ve Pip'in kulaklarını kesti. Yaralardan kan fışkırdı.

Köylüler birden dehşete kapılarak gerildiler, Rak bayılacakmış gibi sapsarı kesildi. Pip'in başı güçlükle kalkıyordu; herkesin ölüm sandığı

bu derin uyuşukluktan uyanıyordu. Gözleri kandan görmez oldu, haykırdı. Kiv, gözlerine inanamıyarak diğerleriyle birlikte geri çekildi ve gövdesinin yine o dayanılmaz korkuyla gerildiğini hissetti. Tam o sıra, nereden geldiği bilinmeyen, sarışın dev, köyün kurt avcısı Damir göründü. İşkence aletinin yanına fırladı ve bir itişte, açtı. Kalabalık şaşkınlıkla ona bakıyordu, kimse durdurmak için üzerinde atılmadı. Damir cüceyi hafifçe göğsünde sıktı ve omuzlarıyla bulutlara değen bir dağ çamı gibi, korkan köylülerin önünde doğruldu. Bir kere daha bakışlarını üzerlerinde dolaştırdı ve Pip'i kollarında iyice havaya kaldırarak ormana doğru yürüdü.

Yeniden soluk alabilmeyi başaran Kiv :

«Ateş edin!» diye haykırdı.

Kimse yerinden kımıldamadı.

«Ateş edin!» diye haykırdı yine Kiv.

Bir arkebüz kaptı, omuzladı, genç adamın sırtına nişan aldı. Ama elleri titriyordu, tetiği basmaya cesaret edemedi. Az sonra Damir ve kanlı yükü gölgeler arasında kaybolmuşlardı. Uzun süre Kiv olduğu yerde durup küfürler ve güçsüz tehditler savurdu.

Derken ardında birbirine karışan sesler duydu. Merdivenin dibinde sarhoşlar, çamura büzülmüş bir gövdenin çevresine toplanmışlardı Luna'nın kocası hacı yüzü çamur ve erimiş kara gömülmüş yatıyordu. Sağ kolu kırılmış ya da çıkmış gibi gövdesinin altında kayboluyor, kalbi birden durduğunda bulunduğu yerden, merdivenin son basamağından çizmelerinin ucunda gülünç bir şekilde sallanıyordu. Sundurmanın üstünde, görüntüye hakim bir yerde Luna duruyor ve şaşkınlıktan donup kalmış gibi ölüye bakıyordu. Kimse bir şey söylemiyor, sarhoşların bir sürü-

sü dağılmaya başlıyor, hırsız gibi avlunun kapısına doğru gidiyorlardı. Kendi aralarında, bu işte bir büyü olduğunu mırıldanıyorlardı. Luna hıçkırıklarlà sarsıldı ve birden eve girdi. İçerden tiz çığlıkları gelmeye devam etti, ama Kiv o an genç kızın gözyaşları arasında gülmekte olduğu izlenimine kapıldı.

Konukları itti ve ağır ölüyü güçlükle çevirdi. Çamur hacının yüzünü tanınmaz hale getiriyordu, soğuktan da donduğu için saatler önce ölmüş gibiydi. Sabit ve yuvalarından uğramış gözleri ısrarla Kiv'e bakıyor gibiydi, ama hiç kuşku yoktu, soluğu edebiyen kesilmişti. Düştüğü yerde Kiv, donla katılaşan çamurun içinde yüzünün maskesini tiksintiyle gördü. Uzun süre gözlerini bu insanlık dışı maskeden, kartal gagası burnundan, çilek gibi şişmiş elmacık kemiklerinden, dudakların acımasız keskinliğinden ayırmadı. Bu kum ve çamurun içinden, nefretle biçim değiştirmiş, henüz bilinmeyen bir felâketin habercisi surat ona bakıyordu. Sivri çene kemiklerinin öne doğru çıktığını ihtiyarın donmuş yanakları ardında, çok daha gerçek ve acımasız, kör bakışı hem anı hem de tehdit olarak Kiv'in alnınının derinliklerine gömülen bir yüz vardı.

Bu maske karşısında büyülenen Kiv yakınlarının hacının ölüsünü avludan sokağa taşıdıklarını belli belirsiz farketti. Daha uzun bir süre Kiv'in düşüncesi donmuş kuma kazılan bu portrede gezindi durdu. Oğulları ve kızları odalarına çekilmişlerdi; alaycı mırıltıları ve Luna'nın avunmak bilmez çığlıkları kulaklarına geldi. Kapkara havada en ufak bir gürültü yoktu; dağda aralıklı havlayan köpeklerden başka şey duyulmuyordu. Birden, nedenini bile anlıyamadan, Kiv çizmeleriyle suratın bıraktığı izler üzerinde

tepinmeye koyuldu ve bunları tamamen yok edene kadar uğraştı. Gökyüzünde çok açık renk ve buz gibi ilk yıldızlar belirdi, çamların yüklü dalları füzgârın altında sallanmaya koyuldu. Kiv vıcık vıcık dokunuşlarını alnında hissedince irkildi, bitkin bir halde eve döndü. Ardında, gitgide yoğunlaşan karanlıkların içinde köpek havlamaları birbirini kovalıyordu. Uzaklarda bir yerde kurtların çağrısını duyar gibi oldu.

Karanlık, kemik ve patlak tulumlarla dolu koca odalarda herkesin uykuya dalmasını bekledi. Uzun süre masanın ucunda, el yordamıyla bulduğu bir mumun katı yüzeyine eliyle dokunarak oturdu. Mumu yakmayı bile düşünmüyordu. Duvarlar boyunca kırık iskemlelerin ve karmakarışık yığılmış fıçıların çizgilerini seçebiliyordu. Duvardaki yarıklardan birinde yarasaların ürperdiğini gerçek dışı bir gürültü işitiyor, üzerlerinde hâlâ bir parça et kalan kemiklerin peşindeki aç fareler koşuşuyorlardı. Sonunda bütün ev uykuya daldı, ama Kiv hâlâ bekliyor ve bir zamanlar canlı olan ama şimdi ölmüş bir şeyi okşarcasına muma dokunuyordu. Çok uzun zamandır ağlamamıştı.

Karanlıkta el yordamıyla merdiveni bulup çıkmaya koyuldu, gürültüsüzce kızlarının uyuduğu odalar boyunca birinci katı geçti ve döne döne yükselen başka bir merdivenden çatıya vardı.

İra'nın küçük odasının kapısı öylesine çekilmişti, itmesiyle hemen açılıverdi. Yoğun karanlığa rağmen bu daracık küçük odada yolunu bulmayı çok iyi biliyordu. Çevresinde belirsiz, tatlı bir kokunun dalgalandığı İra onu beklemekteydi. Uyanıktı. Kiv İra'nın yanına yattı. Utana sıkıla İra'nın uyluklarına dokunduğunu hisset-

ti. Sonra delicie bir şiddetle Kiv'e sarıldı, sanki içine gömmek için gövdesine rahat bir barınak arıyordu. Sonunda İra sakinleşti, aradığı barınağı bulmuş gibiydi. Ama Kiv, bu sağır gecede, sanki yine barınaksızdı. Bir kez daha, dehşetle, kendini bir kadının göğsünde gizleme olanağı bulamayan dev bir gövde hissetti.

Açık pencereden yıldızları seçiyordu. Güney rüzgârı gitgide artan bir şiddetle esmekteydi, dağların kenarında ve köşesindeki çığlar uçurumlara saldırmaktaydı. Ertesi sabahtan tezi yok karların erimeye başlıyacağını biliyor ve bu, içine yine acılı bir kuşku dolduruyordu. Issız alanda insan kokusu alan kurtlar ulumaktaydı. Karşılığında köpekler, ayın hilâl biçimi aldığı sıra koyverdikleri dehşet çığlıklarıyla havlıyorlardı. İra tepeden tırnağa titreyerek gitgide daha sıkı sarılmaktaydı Kiv'e. Bu gecede sevmeye zorlayan bir şey vardı. İra, parmaklarının ucuyla Kiv'in boynunu ve kemikli yanaklarını okşuyordu. Islak gözlerinin çevresini hissedince eli birden dondu kaldı: Kiv kendini tutmadan ve sessizce ağlıyordu. Bu ani gözyaşları yüzünden Kiv büyük bir şaşkınlığa kapıldı, ama ağlamaktan utandığı yoktu. Ne yüreğinin içinde en ufak bir utanç vardı, ne de yüreğinin dışında.

DİŞİLER

ŞEN, şakrak bir karatavuk tepesinde öttü. Hemen ardından bir tehlike sezerek sustu. Karanlık çalılıkların ötesinde Kara Tepe'nin çevresine bulutların yığıldığını gördü. Suna Ormanın havası rahatsız edici bir boşlukla tıka basa doluydu, görünmeyen bir merdivenle ormandan dağın evrenine doğru kaçmak isterdi hep. İşaret parmaklarının uçlarını dudaklarına bastırıp kuşu çağırmak için ustaca ıslık çaldı, ama kara tavuk bir tuzak seziyordu ve ona cevap vermedi. Genç kız bir kahkaha attı, ormanda koşmaya başladı ve kara tavuğun ötüşü minik bir saatin zili gibi yeniden ardında çınladı. Geniş adımlarla zıplaya zıplaya, yere ancak değip yeniden havalanarak, eğrelti otlarının ve kesilmiş ağaç gövdelerinin üzerinden aşarak ilerliyordu. Sanki ayağını öfkeli karıncaların yuvasına sokmuş gibi dizleri tatlı bir karıncalanmayla doluyordu.

«Hooo! Hooo!» diye bağırdı bütün gücüyle. Görünmez bir rakip gibi kendisini yarışta geçme-

ye çalışan yankı ardında, daha da hızlı koşmaya koyuldu.

Yer yer, ağaç diplerinde, meleklerin unutulmuş gömlekleri gibi beyaz kar adacıkları hâlâ uzanıyordu. Büyü yapan ve dört yandan kendisini gözetlediğini bildiği gözler yüzünden bu adacıklara basmaktan korkuyor ve koşarken çevrelerini dolanıyordu. Bir açıklığa vardı ve eşsiz bir dokunma hisetti: Gülümsediğinde dudaklarının hemen dibinde oluşan gamzeye ilk yağmur damlası süzülüvermişti. Çamura saplanmış gibi durdu. Çok uzaktan açık seçik bir ses geliyordu kulağına : Görünmeyen bir otlaktan ürkek bir dişi geyik genç erkeğine seslenmekteydi. Kanla kaplı savaşçı ise boynuzlarını, koca bir karaca sürüsüyle tokuşturmaktaydı. Sanki kocaman ama yumuşacık bir erkek eli omuzlarına değmişcesine titremeye başladı Suna.

Yağmurun tıkırtısı arttı ve saç örgüleri çok ağır çekmeye başladı. Binlerce damla gitgide artan bir hızla şimşirlerin sert yapraklarına ve ağaç gövdelerine çarpıyordu. Büyük bir sevince kapılan ufak tefek genç kız kollarını iki yana sarkıtıyor, avuçlarından ürkek ve gümüşsü dereciklerin akıp gitmesine göz yumuyordu. Yağmur gitgide artan bir güçle eğreltiotlarının geniş yelpazelerini döğüyordu. Birden, sanki tüm gökyüzü açılıvermişcesine, sel gibi bir ilkbahar yağmuru başladı. Koca koca damlalar çevresinde, devrik ağaç gövdelerinde, keseklerin üzerinde, çıplak omuzlarında patlıyordu. Uzakta, hışırtılı gökyüzünde, alçak bulutların altında sevinçten çılgına dönen bir tarla kuşu ötmeye koyuldu. Suna'nın ayakları altında köstebek yuvalarının karınları yarılıyor, kıyılarında çuha çiçekleriyle kardelenler titreşiyordu. Sağanaktan serseme

dönmüş, güçlükle soluk alabiliyor ve bu dayanılmaz gürültüyü keşfetmek üzere ileri atılmamak için kendini güç tutuyordu.

Köklerle yeşil ot kümeleri arasından küçük marulcuklar, yağmurun zedelediği kucaklar dolusu menekşe, çuha çiçeklerinin nemli sarısı ve koca koca eğreltiotu demetleri fışkırıyordu. Bir kayınağacının kabuğu şaklıyarak yarıldı daha fazla tutamadığı özsu akıverdi, nemle dolu açıklığa dokunmak isteğindeki çam ağaçları yerlere kadar eğilerek onu selâmladılar. Soluğu kesilen Suna ilkbaharın gelivermesini izliyor, bu ılık sağanağın altında birden derisi çıkıveren ormanların kızıl yılanı gibi gözleri görmez olup sendeliyordu.

O saat her yanda, güneyde ve kuzeyde, görünmez denizlerin kıyılarında gün doğuyordu; kadınlarla kızları uyanıyor ve yağmurda parıldayan güneşe yöneliyorlardı; memeleri gelişiyor, gözleri dişi atmacalarınkiler gibi keskinleşiyordu. Yeryüzünün hiç bir köşesinde erkek yaratık yoktu, ne boğa ne kurt, ne horoz, ne adam kalmıştı. Tüm yeni doğanlar dişiydi, genç kızlar ürünleri başka kızlarla ya da kuştüyüyle doldurulmuş sıcak yorganlarının altında tek başlarına meydana getiriyorlardı. Dağlarda ve dağ eteklerinde her şey, gündüz ve gece, kökler ve orman hayvanları, yaban keçileriyle yaban horozları, çaylaklar ve ırmaklar, kurumuş ağaçlar ve koni şeklindeki köstebek yuvaları bir dişinin biçimini almışlardı. Tüm yeryüzü, kayalardan göğüsleri ve ormanlardan karnıyla dokuz aylık gebe bir kadın gibi şişmişti. Dünyada dişilerden başkası yoktu, bütün bu gövdeler arasında Suna'nınki, ıslak gökkubbe altında en açık olanıydı.

Derken bulutların arasında güneş dev bir çuha çiçeğinin çanı gibi görünüverdi ve yağmur birden kesildi. Suna bir çığlık attı, yeniden ormanda ileri atıldı, içindeki bu ani güç birikimi dayanılmaz bir hal almıştı.

Koşarken nemli billur dolu örgüleri çözüldü. Durmadan daha hızlı koşuyor, gölgesine yetişiyor, onunla mücadele ediyor, gölgesini geçiyor ve yeni bir çıplak boşlukta yeniden yitiriyordu. Derken uzak çalılıklardan, dokuz dağdan ve kuşların beşiği olan dallardan, o sabah içine ilkbaharın özsuyu akan tüm dişiler ardından atıldılar. Dişi geyikler eğreltiotları arasından dörtnala gidiyor, arkalarından dişi tavşanlar, dişi sülünler, dişi yabandomuzları ve dişi tilkiler geliyordu. Dağın tüm dişileri, koşanlar, sürünenler ve uçanlar genç kızı izlemek için biriktiler, yılın bu çağında kardeş olmuşlardı. Suna başını çevirdi ve kendisine refakat eden bu dev kafileyi gördü; dişi hayvanların ardından, onları izler gibi, uzak bir su kokusu geliyordu. Güneş Suna'nın gözlerini kamaştırıyordu, hepsini peşinden gelmeye çağırdı.

Su kokusu Suna'yı şaşırttı; ormanın bu bölümünde tek kaynak yoktu. Bir sıçrayışta tepeciklerle kuru ağaçları aşıyor, çalılıklara sürtünüyor ve bir atılımda yeni yeni açıklıkları geçiyordu. Bu eşsiz kokunun geldiği yere erişmek gibi delice istek dışında bir şey düşünmeden, gitgide daha hızlı koşuyordu. Son bir çabayla birkaç yığını daha aştı, sık ve bodur ağaçları geçti, sonunda bir çeşmenin saf gümüşünü keşfetti. Belli belirsiz kırışan aynası üzerinde çam ağaçlarıyla bulutlar yüzüyordu. Doymak bilmez bir çukur yeraltı dünyalarını aydınlatmakta kullanmak istercesine bu görüntüyü yutuyordu. Suna yü-

reklendi ve yavaş yavaş kaynağa yaklaştı. Ardında dişiler üst üste yığıldılar: Diken diken tüylü ve sarkık dilli bir sürü, gelip gümüşsü su birikintisinin üzerinde yüzmeye koyuldu. Bulanık derinliklerden bir kadın yüzü yükseldi, sanki Suna'nın ardına saklanan görünmez bir yabancı kadındı bu. Görüntünün gülümsediğini görünce ona karşılık vermek için Suna da gülümsedi.

«Günaydın», dedi.

Görüntünün gözlerinde o sabah yüreğine düşen kuşkunun eşini gördü. Büyük bir sevgiyle bu yanakların derisine dokundu.

Dudakları öpmek istercesine uzayarak, yabancı yüz, ona yaklaştı. Suna utançla gömleğinin üst düğmesini çözdü. Büyülenmiş gibi, bu görüntünün rüzgâr altında kırışmasına, silinmesine, öncekinden daha solgun, sanki derinliklerde yıkanmışcasına, yosunların gölgesinde yeniden belirmesine bakıyordu.

Sağrıları ıslak, dilleri kupkuru orman hayvanları ardında soluyorlardı. Bütün nefretler unutulmuştu. İlkbaharın ilk sabahının etkisiydi bu. Binlerce ilkbahardan bu yana olduğu gibi, ilk geceden tezi yok, açlık yeniden ormanın hakimi kesilecekti. Zerdevalar yeniden dişi tavşanları boğazlamaya, kurt anaları karacaları amansızca kovalamaya koyulacaklardı. Ama Suna bu anın sonsuzluğa dek sürmesi gerektiğine inanıyordu.

«Güzelsin kardeşim», dedi.

Yabancı görüntü Suna'nınkine eş bir utangaçlıkla yanıp tutuşuyordu, aynı ateşlilikle sözleri tekrarladı. Genç kız çekinerek perçemlerine dokundu ve göğsündeki düğmelerden birini daha çözdü. Dişi hayvanlar derinden soluk aldılar ve

suyun daha yakınına gelmek için itişip kakıştılar. Yabancı kız Suna'ya sivri uçlu göğüslerini sundu. Suna, uçlarının suda koyulaştığını, şiştiğini ve alıç ağacının etli meyvalarını andırdığını gördü. Bulûzu ve etekliği, vücudunda tatlı bir karıncalanma bırakarak kaydı. Yabancı kız çırılçıplak dizçöktü, belki dua etmek istiyordu.

Çam ağaçları, dişi koyunlarla bulutlar, tüm yeryüzü kendini sunan bu gövdeye sevgiyle sarılmak ister gibi dağdaki çeşmenin aynasında kendini seyrediyordu. Denizlerin üzerindeki kürekçiler küreklerini bıraktılar, yuvarlak yunusların görüntüsü içlerini belirsiz ve alıcı bir istekle doldurdu; arkalarında, kadırgaların dümenlerindeki kaptanlar kırbaçlarını okşamaya koyuldular ve gemilerinin rüzgârın itmesiyle ilerlediğini farketmediler bile. Kuzeydeki steplerde yabanî at bakıcıları dörtnala giderken duruverdiler, uyluklarıyla eyeri sıkıp hulyalı bakışlarını güneye çevirdiler. Oralarda bir kadın dizçökmüştü.

O an Suna, suyun yüzeyinin iki parmak altında yüzen pembe eti tanıdı. Aceleyle bulûzunu ve etekliğini kapıp iblisler tarafından kovalarcasına çalılıklara atıldı. Şaşkına dönüp telâşlanan hayvanlar onun kaçışını izlediler, sonra dağıldılar ve bir bulut, bir büyü gibi gelip aynayı kararttı. Orman yeniden hışırdamaya koyuldu, dişi kuş sürüsü gökyüzünde yolunu kaybeden bir erkeğin tiz çağrısına doğru havalandı.

Suna, peşinden kuşkuyla, bir sıçrayışta yeni bir açıklığı geçti, üç düşünceli geyiği ürküttü ve Ağa gölüne giden patikada ileri atıldı. Gözlerinin önünde hep o utanmaz çıplak kadının görüntüsü dalgalanıyordu. Bir an dehşetle orman perilerinin kendisini büyüleyip büyülemediklerini, ve bu

uğursuz görüntünün sonsuza dek suyun içinde kalıp kalmıyacağını sordu kendi kendine.

İlkbaharın bu ilk sabahı göl kıyılarında ormanların insan ayağı değmemiş açıklıkları kadar yabanî değildi. Suna burada bir erimiş zift kokusu ve sanki görünmeyen ateşin dumanını hissediyordu. İkişer ikişer sandallarına binmiş balıkçılar sazların taze sürgünleri arasında sessizce kayıyorlardı. Suna ormanın kıyısından onları gözlüyordu. Ekmek ve kara soğan çiğniyor, sandallardan birbirlerine sesleniyorlardı. Suna söylediklerinin hiç birini anlamıyordu ama yine de orada durup suların üzerine ağır ağır yelpazeler gibi yayılan konuşmalarını dinliyordu. Ve hiç bir neden yokken, bu sesler yüzünden hıçkırmaya koyuldu.

Güneş hızla doruğuna doğru kaydı ve kürek çekenlerin gölgelerini belirsizleştirdi. Küçük kayıklar koyu noktalar oluverdiler, boğucu havada bitkin su sinekleri gibi sallanıyorlardı. Suna suyun bir adım ötesinde, kuma dizçökmüştü. Acısı gitgide artan ışıltılı bir titreşimle doluydu. Yabancı bir cismin bir çeşit nemli meyva gibi eteklerinin altında şiştikçe şiştiği izleniminden kurtulmayı bir türlü başaramıyordu. Kıyı sıcaktan alev aldı; her yandan böceklerin, gizlenen hayvanların ve kuşların heyecanlı mırıltısı yükseldi. Sonra bunların tümü, patlamayı andıran dayanılmaz bir gürültüye dönüştü. Zorlu bir titreme bakışını bulandırdı. Nedenini anlıyamadan, değerli bir şey o sabah, bir daha bulunmamak üzere kaybolmuş gibi geldi Suna'ya.

Ne yaptığını bile bilmeden, ardından bir çam dalı aldı. Suyun kıyısında kendine sıcak bir yer yaptı ve çocukken, her ilkbahar, Ağa gölü kıyısına çizdiği eşsiz resimlerden birini yapmaya

koyuldu. Çoğu kere bu kıskaçları açılmış, iri gözleri ve sırtında alevlerle, dört ayaklı bir kuşu andıran bir ıstakozdu. Kabuğunun üstüne bir sürü diğer ıstakozun kıskaçlarını çiziyor, bunları, ormandaki büyük eğreltiotlarının üzerinde gördüğü rengârenk ve minicik lekelerle süslüyordu. İlk Türk istilâsını hatırlayan köyün en bilge ihtiyarlarından o sıralar vadide, en büyük nehrin kıyılarında, kaz tüyünden kalemle kâğıt tomarlarına Tanrı kelâmını yazacak yetenekte bilgelerin yaşadığını sık sık dinlerdi. Daha çocukluğunda bütün gücüyle yazı yazabilmeyi başarmaya çalışır, çoğu kere gizlice göl kıyısına gelir ve bütün gün kuma, tüm canlı yaratıkları gösteren bu eşsiz işaretleri çizerdi. Bütün kıyıyı resimlerle bezer, sabırla güneşin batışını, akşam rüzgârının ilk soğunun dağlardan ineceği ve göldeki ilk dalgaların bu eşsiz harfleri sileceği anı beklerdi. Ertesi sabah kıyı yine tertemiz ve tekdüze ortaya çıkar, Suna yeniden oyununa başlıyabilirdi.

Ama, bu kez, dalının altında doğmakta olan resim onu rahata kavuşturmuyordu. Bu, art ayakları üzerinde doğrulmuş, dişleri arasında bir tutam eğreltiotu tutan bir hayvandı. Gövdesi erkeklerinki gibi çıplak ve kıllıydı, sırtından genç kızlarınki gibi iki dalgalı saç örgüsü çıkıyordu. Nedenini kestiremeden resme uçları çiçek biçiminde iki koca meme, bacaklarının arasına da erkek çocuklarda gördüğü o kaba çıkıntıyı yaptı. Birden bu resmin, bu hayvanın, hem dişiye ve hem de erkeğe benzediğini farketti ve yanakları utançla kızardı. Tüm gövdesiyle bu nemli kumdan canavarın üzerine kapandı, heyecanla silmeye koyuldu. Sonunda, bozulan görüntüden ısrarla kendisini süzen bir gözden başka şey kalmadı. Ormandayken göbeğinin altından içine dolan

azap acıyla yüreğine doğru yükseldi. Sıcak kuma uzandı, kafasını kuma gömdü ve tüm gövdesiyle içinde gizlenmeye çalıştı. Kuma değmek içinde tatlı bir bitkinlik uyandırdı. Çok çok yüksekler-de, başının üstünde, iki kuş birbirini kovalıyordu. Sonunda tek bir çığlık atmadan, güneşten gözleri kamaşmış bir halde boşluğa yuvarlandılar. Genç kız ürperdi. Bir insan sesi duydu. Korkuyla yerinden fırladı ve Pip'i gördü. İçi biraz rahatlıyarak :

«Günaydın Pip!» dedi.

Cüce ona anlaşılmaz işaretler yaparak bağırdı. Sonra Suna'ya doğru koştu ve eteğinden çekti.

«Ne oluyor?» dedi Suna iyice ürkerek.

Küçük adam vahşi bir çığlık daha attı.

Aceleyle babasının değirmenine giden patikayı tuttular. Kıyıdan bir tüfek atımı uzaklıkta Pip durdu; kargaların gaklamalarıyla kuşların kanat çırpmaları başını döndürüyordu. Kiv'in gaddar oğlu bebek çalarken yakalayıp kulaklarını keseli beri gürültülerin nereden geldiğini kestirme yeteneğinden yoksundu. Eteğinden çekerek hiç durmadan Suna'yı hızlandırmak istiyor, bir gülümseme yüzünü aydınlatıyordu. Dönemeçte durdu ve bir kere daha bağırdı. Daha uzağa gitme isteği göstermiyordu. Suna elini giysisinin kıvrımlarına kaydırdı ve gizli bir cepte uzun süredir Pip için sakladığı küçük taşı çıkardı.

«Sana bir armağanım var», dedi.

Taşı görünce Pip'in yüzü aydınlandı. Suna'nın karar değiştirmesinden korkar gibi heyecanla taşı kaptı ve büyük bir sevinç çığlığı koyvererek ağzına attı. Suna eve koştu.

Değirmenin yukarısına vardı ve birden kor-

kuya kapıldı. Tarlada, gölgelik yerde yirmi kadar atla bunun iki katı atlı vardı. Babası Petar, elinde en iyi rakısından bir testiyle konuklarının birinden öbürüne koşuyordu. Köylüler ciddi ciddi ve sırtlarında bayramlık giysileriyle otların üzerine oturmuşlardı. Suna'yı görünce aceleyle yerlerinden kalktılar, ancak o zaman genç kız, başlarında, üç oğluyla birlikte zengin Kiv'in bulunduğunu farketti. Ürken Suna kaçmaya çalıştı ama babası Petar ona yetişti ve konuklarının yanına götürdü.

«Seni istemeye geldiler», dedi.

«Lon seni seviyor, sensiz yaşamak istemiyor», dedi Kiv.

İhtiyarın oğullarının en büyüğü Lon babasının yanında duruyor, gözlerini genç kızdan ayırmıyordu. Tıpkı bayramın son günü, peşinden gelmeye razı olmazsa kaçıracağını söylediği günkü gibi, kötü kötü kısa kılıcının kabzasıyla oynuyordu.

«Beni seviyor musun?» diye sordu Suna.

«Sana gözüm gibi bakacığm», dedi Lon açıkla.

Suna onun yüzünü inceledi: Kenarları köpüklü dudaklar, sert kıllarla kaplı bir eşek çenesi, saman gibi kuru ve kulaklarının üstünde darmadağınık saçlar, sonra da içlerinde kanlı damarcıklardan bir dantelin yüzdüğü bulanık gözler. Lon'u bu kadar yakından görmenin uyandırdığı tiksintiyle uzun süre sustu, sonra herkesin kendisini iyice duyması için dikildi.

«Onu istemiyorum», dedi.

Lon'un yüzünden iri iri ter taneleri akıyordu. Gözleri, Suna'yı kilise kapısında kaçırmakla tehdit ettiği günkünün eşi, sarhoş bir parıltıyla kaplanmaktaydı. Genç kıza koştu, eğildi, elini

kaptı ve öpmeye koyuldu. Suna, salyasını derisinden içeri akıtmak istercesine elini sıkmasını izledi, sonra onu tiksintiyle itip bir kahkaha attı.

«Hayır, onu istemiyorum!» diye bağırdı.

Babası Petar sarardı ve heyecan içinde, alçak sesle onu paylamaya koyuldu ama Suna'nın kahkahası kesilmiyordu. Kiv armağan olarak getirdiği, sırmaları güneşte garip garip parıldayan, pençeyi andıran ihtiyar elleri arasındaki ceketi göğsünde sıkıyordu. Dişsiz ağzını geren gülümseme yüzünde kayboldu, gergin dudakları bir hastalıktan artakalan yara izini andırmaya başladı. Düğün alayındakilerden hiç biri tek söz söylemeye cesaret edemiyordu, bütün gözler korkuyla Lon'un üzerine dikilmişti. Delikanlı soluklanmaya çalışarak kesik kesik nefes alıyordu, sanki genç kızın eline yağdırdığı öpücüklerden bir türlü kopamıyordu. Suna'dan ayrıldı ve gözbebekleri, sokmaya hazırlanan zehirli bir yılanınkiler gibi ufaldı.

«Bir gün seni kaçıracağım», diye söylendi Lon.

Suna sarardı.

Babası Petar, bağışlanmayı dileyerek alçak gönüllülükle eğildi.

«Köpekler!» diye tükürdü Kiv ve düğün alayı köye doğru yola koyuldu.

Petar'la Suna oldukları yerde donup kalmışlardı. Petar sövdü. Uzun süredir kızını Kiv'in oğluyla evlendirmeyi düşlüyordu. Çünkü çocuğun kendisine göl kıyısındaki en iyi toprakla yüz türk altını sağlayacağını biliyordu. Bu parayla yıkılmak üzere bulunan değirmenini onarabilir ve iki büyük değirmen taşı daha yaptırabilirdi. Suna'nın Lon denen canavarla evlenmektense ölü-

mü yeğ tutacağını biliyor, ama sonunda onu ikna edeceğine inanıyor ve geceler boyu, düşünde Kiv'in altınlarını tekrar tekrar sayıyordu.

«Kırbaçlanmayı hak ettin», dedi.

Genç kız eve koştu, gözleri birden yaşlarla bulanmıştı. İki karanlık odayı geçti, tabaklanmış deriden perdeyi kaldırdı ve büyük annesinin odasına daldı.

Yaşlı kadın en ufak bir hareket yapmadı. Her zamanki gibi kumaş kaplı geniş koltuğuna oturmuş, yanından hiç ayırmadığı tesbihini çekiyordu. Suna ayaklarının ucuna basarak yanına yaklaştı. Yaşlı kadının uyur gibi yaptığını biliyordu. Bütün gün gözleri kapalı, yüzü kaskatı ve mağrur, sanki ölümlülerin gözünün erişemiyeceği uzaklığı görüyormuş gibi camın önünde uyukluyordu. Bir sürü kırışık yüzünü bozuyor, ama eski güzelliği hâlâ sezilebiliyordu. Arasıra Suna onun ayakları dibine çöker, örgüleri hüzünle omuzlarına düşer ve yaşlı kadının heyecanla anlattığı geçmiş günlerin, insanların sırf art ayakları üzerinde yürüyebildikleri için kurtlardan ayrıldığı çağların hikâyelerini dinlerdi. Tatlı sonbahar geceleri, ocaktaki ateş korunu yüzüne bırakırken, yaşlı kadın kimbilir kaçıncı kere, gençlik günlerinin hikâyesini dokurdu hâlâ. Alacakaranlıkta farkına varmadan genç kızın saçlarını karıştırır,sanki gecenin karanlığında gözleri çok değerli ve gereksiz bir şeye dikilmiş gibi esrarlı bir şekilde gülümserdi.

Babası, Tanrı'nın karşısına çıkıncaya kadar bir hayduttu. Doğum süresince mola verdikleri yıkık bir kulübede annesi onu dünyaya getirirken öldüğünden, doğduğu günden beri babası atının terkisinde, eyere bağlı bir sepetin içinde taşırdı kızını. On beş yaşına basıp evlilik çağına

geldiği sıra Türkler babasını tuzağa düşürdüler ve onun gözleri önünde öldürdüler. Adamı boğazına kadar toprağa gömdüler, koca çizmeleriyle çevresindeki toprağı iyice düzlediler, aç köpeklerini savunmasız başına saldılar ve kafası iyice kemirilene dek, akşama kadar köpekleri kışkırttılar. On beş yaşındaki genç kızı da yanlarında götürdüler, iplerle onu bir ata bağladılar ve haftalar boyu dörtnala yol aldılar. Akşam onu attan indiriyor ve elleriyle ayaklarından iki ağaca bağlıyorlardı. Her akşam dehşetle yeni bir Türkün yanına uzanacağı anı bekliyor, adam gittiğinde hep babasını ve bir türlü unutamadığı feci ölümünü düşünerek kâbuslar içinde debeleniyordu. Gündüz atlılar durup dinlenmeden kuzeye doğru yol alıyor, akşam bulanık bir nehrin kıyısındaki baltalık ormanlarda mola veriyorlardı. Sonbahar epey ilerlemişti ki genç kız, bir gece, sarhoş bir Türkün kamasını almayı başardı, bağlarını kesti, uyuyan adamı ustaca boğazladı ve çaldığı bir atın üzerinde güneye doğru kaçtı.

Gün doğduğunda otuz tüfek atımı uzaklığa varmıştı bile, Türkler peşine düşmeyi düşünmediler. Gündüz ormanların derinliklerinde gizleniyor, gece ata atlayıp kaçmaya devam ediyordu. İki nehrin birleştiği yerde, Çingeneler ve gezici satıcılardan sık sık duyduğu büyük bir kente varana dek pek çok korkulu saat yaşadı. Gençti, güzeldi, daha ilk gece iki ipekli elbiseyle kentte bütün bir yıl yaşıyacak kadar düka altını kazandı; ertesi yıl zengin bir Türk beyiyle evlendi, sabırla iki ilkbahar bekledi ve ihtiyar anlaşılmayan bir hastalık sonucu öldü. Kentte uzun süre genç kaçak kızın güçsüz ihtiyarı zehirlediği söylendi ama kimse bir şey ispatlayamadı ve o, böylece büyük bir servetin tek mirasçısı oldu.

Sonraki birkaç yıl içinde ihtiyarın parasının büyük bir bölümünü çarçur etti. Kuzeyde sürüp giden savaş sona erdi ve sağ kalan ilk savaşçılar, yalın ayak baş kabak, dilenciler gibi ve zengin dula iyice aşık, kente dönmeye başladılar. Bir sabah hizmetçileriyle kentin ana kapısı önünde dikildi, gençleri duvara dizdi ve aralarından en sağlıklı, göğsü en geniş olanını kendine koca, oğlu Petar'a da baba seçti. Onu evine götürdü, ahırda atlarla uğraşmasını söyledi ve kendisi çağırmadan oturduğu odalara girmesini yasakladı. İki oğlan, dört kız çocuk dünyaya getirdi ama bunlardan bir teki, en büyükleri Petar hayatta kaldı. Babasına, Suna'nın doymak bilmez ve ödlek büyük babasına tıpatıp benzediği için en az Petar'ı severdi. Yılın büyük bir bölümünü kentin dışında, çok pahalıya aldığı bir bağda geçirirdi. Bir yaz, evde bulunmadığı günlerden birinde, Türk haydutlar kocasının başını kesip hemen o gece gebe karısı ve yarı yarıya gümüş para dolu tek çuvalla kentten kaçmak zorunda kalan oğlunu soymasalar herhalde hayatı bolluk ve rahatlık içinde sona erecekti. Dağlara kaçtılar, uzun süredenberi Türklerden ve yaptıklarından bezdiği için Babine Kuçe'ye yerleştiler. Burada, dağlarda, hiç bir zaman olmadıkları kadar yoksuldular, huzur içinde yaşıyor, gece evin önünde yabancı ayak sesleriyle uyanmıyorlardı artık. Ama Suna'nın doğumundan birkaç yıl sonra, büyük anne birden garip bir hastalığa tutuldu. Bu hastalık sonucu bacaklarıyla belden aşağısı tutmaz oldu. On yılı koltuğuna mıhlanmış olarak geçirdi. Sık sık, karanlık gecelerde, ev halkı derin uykudayken ölümü, böyle ebediyen zincirlenmiş bir hayvan gibi acı çekmeye yeğ tutardı. Aptallar ölmeleri gerektiğinde ama bilge kişiler di-

lediklerinde ölürlerdi. Hayatında ilk kez ihtiyar haydut kadın, yüreğini donduran görünmez bir zehirin damarlarında dolaştığını hissettikçe vücudundan utanç duydu. Gözlerini kapıyor, parmak uçlarıyla tesbihinin tanelerini çekiyor ve uyur gibi yapıyordu. O sıra da genç kızın gürültülü soluğunu çok iyi duyuyor, ama uyumadan bekleyen faydalı baykuş gibi tek hareket yapmıyordu. Çocuklara alacakaranlıkta alçak sesle konuşmayı öğretmek zorunluydu.

«Beni istemeye geldiler», diye fısıldadı heyecan içindeki Suna.

Genç kızın etekliği rüzgâr gibi bir gürültü çıkardı.

«Babam beni Lon'a vermek istiyor.»

Yaşlı kadın sabırla gülümsedi.

«Yaşadıkça, dedi, seni satmasına izin vermiyeceğim.»

Suna, büyük bir minnet atılımıyla yaşlı kadının dizlerine sarıldı. Büyük annesinin soran bakışı altında tüm gövdesi titriyordu.

«Nen var?» diye sordu yaşlı kadın.

Suna omuz silkti, sonra yüreklendi ve ormandaki büyüleyici çeşmenin kıyısında bütün başına gelenleri kelimesi kelimesine anlatmaya koyuldu. Büyük anne dikkatle hikâyeyi sonuna kadar dinledi; sonra torununun yüzünü kaldırdı ve büyük bir sevinç içinde, dört yandan inceledi. İlkbahar güneşi batıya doğru iniyor, geciken bir ışının yaşlı kadının örgülerine konduruyordu. Bu tatlılık bir haydut kızına uygun düşmediğinden onda hafif bir utanç duygusu uyandırıyordu. Suna şaşkınlıkla kupkuru gözlerinde iki damlanın parıldadığını gördü.

«Bu sabah kızım, dedi, ormanın ruhu göğsünden içeri girdi. Artık senin için bir erkeğe ras-

lamanın sırasıdır.»

Suna utançla alev alev yandı,

«Şimdi, dedi nine, ölebilirim. On yıldır kadın olmanı bekliyerek bu koltukta acı çektiriyorum. Git artık kaç!» diye bağırdı.

Sesi eski bir flütün sesi gibi titriyordu. Suna, yüreği kırık, akşamın alacakaranlığında gülümsemeye devam eden büyük annesinden uzaklaştı.

O gece sabaha kadar gözleri açık düş gördü. Tanyeri ağarırken bir hayvanın çağrısını andıran uzak bir gürültüyle, herkes derin uykudayken sıçrayarak uyandı. Yataktan aşağı kaydı, geceliği bir yelken gibi şişti. Birden bir şeyin kendisini soluk soluğa bıraktığını farketti; odasının bir köşesinde kahkahayla güldü. Kulak kabarttı: Evin önünde babası Petar uykulu katırları yüklemekteydi, buğday dolu heybeleri komşu köye götürmeye hazırlanıyordu. Bir tutam enfiye çekti, sersem katırlarına sövdü saydı. Semerleri bağladı ve daracık keçi yolundan uzaklaştı. Ayak sesleri ormanın sabah mırıltısında kayboldu. Suna telâşla giyinmeğe koyuldu. Odasının bir ucundan öbürüne uçuyordu. Gömleğinin altında göğüsleri sivrildikçe sivrilmekteydi; birden pembe uçlarını koparmak isteği duydu. Tüm gövdesi görünmeyen bir dokunuşla titriyordu. Dışarda kendisini uyandıran gürültü bir kere daha çınladı. Bunun üzerine çıplak ayakla tarlalara koştu.

Gövdesi güzel kokulu havayla doldu. Güneş bütün gücüyle uzanıyor ve bulutların ardından parlıyordu. Genç kız kendisine en gizli gelen yere yöneldi. Ormana doğru koştu. Orada, bitkilerin uçsuz bucaksız kapıları açıldı. Suna bu kapılardan geçti. Gölgeler acılmıştı, şimdi kapanı-

yordu.

Uzun süre güçlü eğreltiotlarını ezerek ormanda gezindi. Çevresinde mutlak bir sessizlik vardı. Birden kuru bir çam dalı çatırdadı. Suna, bir sıçrayışta bir ağaç gövdesinin ardında gizlendi. Baktı. Aynı gürültü başka bir yandan geldi. Ağır adımlar altında yosunun çıtırdadığı duyuluyordu. Bu gürültülerin değişik yönlerden geldiği, kendisini kuşattıkları izlenimine kapıldı. Korkudan dondu, az kaldı bağıracaktı. Tam o sıra, birkaç adım ötesinde koca bir köpek gördü. Aynı anda da, başka bir yönden ikinci bir köpek geldi, doğru genç kıza yürüdü. İkisi de Suna'yı gördüler ve uzun süre ona baktılar, yumuşak başlı bir görünüşleri vardı. Genç kız gülümsemekten kendini alamadı. Doğru yanına geldiler ve onu koklamaya koyuldular, sonra kuyruklarını salladılar. Genç kız biraz yüreklendi ve aralarına çömeldi, dikkatle onları okşadı. Alışılmamış büyüklükte, bir dana kadar yumuşak başlı köpeklerdi bunlar. Keyiften salyaları akıyordu Suna'nın kollarını dirseklerine kadar yaladılar. Suna onları küçük sözcükler, tatlı gürültülerle sevdi ve birden, ardında bir yabancı varlık sezerek kaskatı kesildi. Ağır ağır, dehşetle gözlerini kaldırdı. Ağaçların arasında bacaklarını açmış yumruğunun üstünde bir kartal, sarışın bir dev tepesindeydi. Dağlardaki çamlar gibi uzun boyluydu. Gülümsedi, ama fırtına göğsünü şişiriyordu.

Bir geyiğin hafif yürüşüyle genç kıza yaklaştı. Koca koca ellerini köpeklerin üzerine koydu, hayvanlar sevinçten ürperdiler. Suna belli etmeden ona baktı. Sık otların içine dizçökmüş, ellerini uzatsalar birbirlerine değecek kadar yakın, köpekleri okşuyorlardı. Gözlerini kaldırmaya

cesaret edemiyorlardı. Yolunu şaşıran güneş ışınları çobucak yüzlerini yalayıp geçiyor, gözkapakları titreşiyordu. Orman olgunlaşıp hışırdıyor, sanki koca bir el onları yerden söküp ışığa fırlatıyormuş gibi doğruluyordu çamlar.

«Güzelsin», dedi adam.

Suna kanının yanaklarına hücum ettiğini hissetti.

«Senin köpeklerin mi?» diye fısıldadı.

«Evet», dedi adam.

«Onları ne diye çağırıyorsun?» dedi Suna.

«Onları çağırmaya ihtiyacım yok», dedi adam gülümseyerek.

Suna, utancın yanaklarının derisini gerdiğini hissetti.

«Ama onlara bir ad vermelisin, onları çağırmalısın, dedi. Böyle yapmalısın, değil mi? Böyle yapman gerekiyor», diye fısıldadı çok hoşlandığı bir oyunun sözlerini tekrarlar gibi.

«Onlara Güzel Gün ve Şen Sabah diyorum.»

Suna bir kahkaha attı ve ilk kez onun gözlerinin içine bakmaya cesaret edebildi. Gömleğinin altına göğüsleri kasıldı. Hain an! Damir'in gözünün göğüslerine doğru kaydığını farketti ve ihanetlerini gizlemek için eğildi.. Sustular ve soluk aldılar, görünmeyen meltem dalları gökyüzüne kaldırdı.

«Ya sen, diye mırıldandı Suna, senin adın ne?»

«Benim adım Damir», dedi adam.

Kartalını yanına bıraktı ve keçe külâhını kuşun başına geçirdi. Köpekler birden huylandılar, av çağrısını sezdiler. Sanki emir almış gibi ikisinin ellerinden kurtulup kürklü bir oyuncağı izleyerek baltalık ormana daldılar. Havlamaları çabucak uzakta kayboldu. Eğretilotları ka-

pandı. Delikanlının sırtının ağırlığıyla otlar uçsuz bucaksız ve güzel kokulu bir yatak gibi eğildiler. Yere uzandı ve nemli kokularla sarhoş, dallara bakmaya koyuldu. Suna dizlerinde bir karıncalanma hissediyordu.

Hiç kımıldanmadan kendisine dokunabilirdi. Dokunsa bir şey demiyecekti. Elini uzatması yeterdi, parmaklarıyla tatlılıkla derisinin altına girebilirdi. Bir şey demiyecekti, birşey demiyecekti. Ah niçin denemiyordu bunu? Arının iğnesine açılan çiçeğin yaprakları gibi uzun süredir ona açıktı. Acele et, çabuk gel gel; biraz daha gecikirsen kül olacağım!..

Tam o sıra doğrulduğunu gördü, kalçalarına kadar yosuna gömülmüş ve toprağın içinden çıkıvermiş gibiydi. Gökyüzünden inen büyük bir ağlırlıkla soluk soluğa, karşılıklı çömeldiler. Suna gerilemedi, dudakları olgunlaştı. Çok yüksekten bir ses geldi. Bir hayvan ve bir bitkiydiler!

Alacakaranlıkta uyandı.

«Damir!» diye fısıldadı.

Çoktan kaybolmuştu, o, köpekleri ve suskun kartal. Otların üzerinde sırtının ve kalçalarının izinden başka şey yoktu. Suna gülümsedi: Belki bu bir düş değildi. Hâlâ onun kokusunu duyuyor, uzaktan köpeklerinin havlamaları geliyordu. Orağın altına gelip kesilen ve unutulan bir bitki gibi yorgundu, bu yorgunluk onu titretiyordu. Ormanda en arkaya kalmıştı. Herkes uyuyordu, herkes ormandan çıkıp gitmişti. Çayırları kaplayan otların üzerine çiğ yağıyordu bile. Evcil hayvanlar, tavuklar, öküzler ve koyunlar dalların üzerinde, ormanların açıklıklarında ve yüksek dağların tepelerinde uyuyorlar-

dı. Ufukta güçlü sırtları, tüylü tepeleri ve uzun boynuzları belli oluyordu. Gözleri kapalı, kör gibi ırmağa kadar sürüklendi. Ellerini suya daldırdı, yüzüne su serpti ve gözleri açıldı. Bunun üzerine aceleyle, anlatılmaz bir kuşkuya kapılıp babasının değirmenine yürüdü.

Pencereler karanlıktı: Kara dörtgenleri duvardan ağzı açık bakıyorlardı. Değirmenın tekerleğinin hayaleti andıran kanatları karanlığı döğüyordu. Mutlak sessizlikte oyuk kayınağacı gövdesinden geçen suyun mırıltısından başka şey duyulmuyordu. Babası Petar henüz komşu köyden dönmemişti; yılın o günlerinde, yanına tek silâh almadan gece ormanı geçmeye cesaret edenlerin sayısı pek azdı. Çevrede, ancak bir tüfek atımı uzaklıkta bir kurt acı acı sızlanmaktaydı. Suna ürperdi, aceleyle içeri girdi, kapının ardından kolu vurdu. Ocağın üstünde el yordamıyla bir parça mum buldu. Büyük annesinin oda kapısı aralıktı ama içerden en ufak gürültü gelmiyordu. Kapının önünde bir şey sezen Suna ürküntüyle yeniden ürperdi, sonra cesarete geldi ve ayaklarının ucuna basarak içeri girdi.

Alacakaranlıkta seçilen açık pencerenin yanında, yaşlı kadın derin koltuğuna büzülmüştü. Suna onu uyandırmamak için yavaşça sokuldu. Elleri her zamanki gibi dizlerinin üzerindeydi ve gariptir, bu eller tesbihini sıkmıyor, benzerine raslamadığı pişmiş topraktan bir küçük şişe tutuyordu. Yaşlı kadın Suna'nın yaklaştığını görmemişti sanki, başını çevirmedi. Bakışı bulanık gibiydi, gözbebekleri ufalmış ve gözleri kör balıkçı Val'ın boş gözlerine benzemişti. Suna onu bu korkunç hareketsizlikten çıkarmak için mum alevini birkaç kere yüzünde dolaştırdı: Alevin parıltısı yaşlı yüzde oynaştı, ama bu yüzde en ufak bir

kas oynamadı gözler kımıldamadan genç kıza bakmaya devam etti.

«Gelenin sen olduğunu hissettim» diye mırıldandı ihtiyar.

Sesi buz gibiydi sanki. Kilise çanlarının en eskisi, köyde birinin öldüğünü haber veren çatlak çan gibi çınlıyordu. Büyük anne karanlıkta gülümsedi sanki «Uzak bir ışık görüyorum», dedi.

Suna dizüstü çöktü.

«Biraz daha geçerse o ışık da yok olacak», diye içini çekti kadın.

Mumun tepesinden iki damla aşağı kaydı.

«Tam zamanında geldin.»

Çocukluğundan beri yaptığı gibi, Suna, başını büyük annesinin dizine koydu. Ağlamadan, titrek küçük aleve dikti bakışını. İlk kez yaşlı kadın saçlarını okşamadı ve pişmiş topraktan yapılma esrarlı küçük şişeyi avucunda sıkmaya devam etti. Şişeden acı ve şüpheli, köyün avcılarının kurtlarla kuduz köpekleri zehirlemekte kullandıkları otların kokusunu hatırlatan bir koku çıkıyordu. Suna, kırbaç yemiş gibi büyük annesinin dizlerinden kurtuldu ve şişe yere düşüp bin parçaya ayrıldı.

«Hadi, hadi, dedi yaşlı kadın, ağlama.»

Ufak tefek genç kız hıçkırıklara boğuldu.

«Gitmenin sırasıdır,» dedi büyük anne.

Yüzü çöktü ve katılaştı.

«Mumu söndür», dedi.

Gözyaşlarıyla boğulan Suna başını salladı.

«Öldüğümü görmeni istemiyorum», diye mırıldandı yaşlı kadın.

Suna, gözyaşlarının arasında mumu üfledi ama söndürmeyi başaramadı.

«Işığı hâlâ görüyorum!» dedi ihtiyar sinirli

sinirli.

Suna elini küçük alevin üstüne kapadı.

«Bu iyi», diyerek içini çekti yaşlı kadın.

Karanlıkta yüzü belli belirsiz seçilebiliyordu; yalnız gözleri öfkeli elmaslar gibi parıldamaktaydı. Birden, büyük bir heyecana kapılarak Sunanın ellerine yapıştı ve bunları boş göğsünde sıktı. Anlaşılmaz bir şekilde yüzü gepgenç oluverdi, sanki yıllar öncesinin yüzü geri geliyordu. Kırışıkları silindi, rengi yeniden pembeleşti ve dudakları bir genç kızın dudakları gibi alev alev yanmaya başladı.

«Belki bu ölüm değildir, diye fısıldadı, belki bu hayat ölüm de öbürü hayat, belki tam tersi... Ama hiç önemi yok.»

Tam o sıra, bir hırıltı yerine bir gülümseme boğdu yaşlı kadını.

Suna doğruldu, ölüye bakmadan mumu yeniden yaktı. Uçsuz bucaksız ormandan bir kurdun yakınması geldi kulağına. Bir haydut kızının ölümünü, bu kurt uluması dışında, tek çan sesi bildirmiyordu. Suna soluk aldı ve yaşlı kadının ruhunun bu gecede huzura kavuşacağını düşündü. Belki bu, gece bile değildi.

Suna elinde mumu tutarak aceleyle evi dolaştı ve babasının küreğiyle dışarı çıktı. Tam tepesinde, gökyüzünde, birkaç kara kuş sessizce dönüyordu. Genç kız soğuktan ürperdi ve kulak kabarttı: Yüksek yaylâlarda kurt ulumaları gittikçe uzaklaşıyordu, sonra hepten kayboldu. Ardından ortalığa çöken mutlak sessizlikte savağın altından sızan suyun tatlı şakırtısını duydu. Sonra bu gürültü de kayboldu ve gece çevresinde kapandı. Bunun üzerine genç kız, ırmağın üzerinde, yıllar önce annesinin gömüldüğü yerdeki sert toprağa küreği bütün gücüyle daldır-

dı. Killi topraktan bir kürek dolusu söktü ve gitgide daha derine, daha derine inerek zorlu kürek darbeleriyle kazmaya devam etti.

Tanyeri ağarırken çukuru bitirmişti. Bir çocuk mezarı gibi, altı adım uzunluğunda ve dört adım genişliğindeydi çukur. Büyük annesi öylesine hafifti ki undan bembeyaz olan değirmenin zemin tahtaları üzerinde en ufak bir iz bırakmadı. Suna şişkin tepeciğin üzerine saygıyla eğildi, ama ağlama isteği duymamak için üzerine en ufak bir işaret yapmadı. Belki ölüm bile değildi bu olay. Az sonra bir kişneme işitti ve tarlanın kıyısında babası Petar'ı gördü. Yaşlı bir at gibi, ağzından bolca buhar çıkıyordu. Mezar başında dizçöktü. Haç çıkardı, hemen doğruldu ve kürk başlığını soğuktan donan kulaklarına kadar indirdi.

«Bir boğaz eksildi», dedi.

Suna'nın midesi bulandı.

Petar'ın bakışı onu deldi geçti.

«Dün seni ormanda Damir'le görmüşler.»

Suna'nın bakışı utançla, ani bir isteğe kapılarak bulandı. Yumruklarını sıktı ve gözyaşlarını tuttu. Babasının çizmeleri arkadan genç kıza yaklaştı, kurşun gibi soluğu üzerine çöktü. Hasta bir hayvan gibi kokuyordu.

«O serseriyle dolaştığını bir daha duyarsam, ikinizi de kan çıkarana dek kırbaçlarım, diye hırıldadı. Yazın yapılacak düğünün konusunda Kiv'le anlaşana kadar bugünden tezi yok, ambarda yatacaksın.»

Suna haykıracak gibi oldu.

«Ölmeyi yeğ tutarım, ölmeyi,» diye mırıldandı.

Babası Petar öfkeden sapsarı kesildi. Kolunu kıvırdı ve cevap vermeden onu ambara doğru

itti. Tek söz söyleme fırsatı bulamadan kendini karanlıkta ve leş gibi bir kokunun içinde buldu Suna. Bacaklarının arasından bir fare fırladı, köpek gibi dişlerini gösterdi ve deliğine kaçtı, sonra ortalığa sessizlik çöktü. Babası genç kıza sazlardan yapılma bir hasır, iki eyer kilimi, su dolu bir kazan ve küçük bir torba et verdi.

«Böylece yemek de yiyebilirsin», dedi.

Kıkırdayarak bir kahkaha attı ve kapıyı vurdu. Suna ağır dökme sürgünün düşüşünü ve yavaş yavaş eve doğru giden ayak seslerini işitti. Sonra çizme sesleri kayboldu ve mutlak sesizlikte, damın bir köşesinden düşen su damlalarının takırtısından başka şey işitmez oldu. Ambarın bir köşesinde kendini hasırın üzerine attı, dili tutulmuş gibiydi, felâketinin ardından ağlayacak tek damla gözyaşı kalmamıştı gözlerinde.

O gece boyunca ve bir sonraki gece, başı dizlerinin arasında ve her gürültüyle titreyerek karanlık hücresinin bir köşesinde uyumadan oturdu. Babası ona su ve ekmek getirmek için iki kere içeri girdi ama yüzüne bakmadı bile. Tekrar uğradı, ama bu kez bayramlıklarıyla yeni çizmelerini giymişti.

«Bugün Kiv'in evine gidiyorum», diye bağırdı ve kapıyı vurdu.

Arasıra Suna, gün ışıdığında, kırık dökük bir fıçı yığınının üstüne çıkıyor ve dam altındaki parmaklıklı pencereye kadar tırmanıyordu. Ses çıkarmadan, pencereden, ağır buğday yükü altında ezilmiş eşekleriyle değirmene gelen köylüleri seyrediyordu. Irmağın yanındaki çayırda, babası Petar'la birlikte çubuklarını tüttürüyor, bir sürahi rakı içiyor ve geçen yılın ürününden, kurtların bir saldırısından, ya da boğazlamadan

önce cevizle besledikleri hindileri gibi evliliğe hazırladıkları kızlardan söz ediyorlardı. Bir sabah Suna, babası Petar'ın birkaç haftalığına kızını vadideki akrabalarına gönderdiğini açık seçik anlatırken işitti. Ovadan döner dönmez de onu köyün çok iyi bir delikanlısıyla evlendirecekti. İki aile babası oğulları adına ondan Suna'yı istediler ama Petar küçümseyen bir gülümsemeyle tekliflerini geri çevirdi.

«Söz kesildi bile», dedi.

«Kiminle? Kiminle» diye haykırdı köylüler.

Babası Petar bıyığını burarak esrarlı esrarlı gülümsedi.

Gece, kapkara rutubet kokusunun içinde, ambarın dibindeki çuvallara uzanan Suna uyanık yatıyordu. Nemli kirişlerden su damla damla akıyordu, gün doğmadan az önceydi, bu amansız gürültünün aklını başından almasından korktu birden. Tam o sıra, dağdaki ahırlardan birinde sarışın Damir iç çekmelerini duyup uyanmış, dışarı çıkıp sönmek üzere bulunan ateşi üflemeye koyulmuş gibi geldi. Keten gömleği göğsünde ikiye ayrıldı. Sanki karanlıkta sıcak ve canlı bir şeye dokunmuş gibi bu görüntü Suna'nın kanını kızdırıyordu. Bütün gece, sonunda sarışın devin duyacağından ve kollarını açarak çam ağaçlarıyla derin boğazları aşıp geleceğinden emin, deliler gibi adının iki kısa hecesini tekrarladı. Ama gecenin karanlığında kendi iniltilerinden daha yüksek çıkan sayısız hayvan ve insan yakınması vardı, dolayısıyla da ilk güneş ışını göründüğünde doğan bu yeni gün şimdiye kadar gördüklerinden daha boş ve kasvetli geldi Suna'ya, umutsuzca ağlamaya koyuldu.

Dördüncü sabah, ilk horoz öttüğünde eski bir bıçak aramaya koyuldu ama eski eşyaların

kargaşalığında tek silâh bulamadı. Döne dolaşa yeniden pencerenin önüne vardı. Babası Petar ona iki günlük içecek ve yiyecek bırakıp yine ortadan kaybolmuştu. Hiç bir şey tanyerinin tatlılığını bozmuyordu, tahtadan yatağında çağlayan cılız su bile sakindi. Ağaçların dallarından yırtık bayrakları andıran sis kümeleri sarkıyordu.

Tam o sıra evin aşağısındaki patikada birinin yürüdüğünü duydu. Yüreği göğsünü paralarcasına çarpmaya koyuldu. Az sonra da açıklıkta küçük adam Pip'i görüp bir sevinç çığlığı atmamak için kendini güç tuttu. Pip bir meşenin ardına gizlenmişti, değirmene bakıyordu. Suna onu çağırmak için ağzını açtı ama kuru dudaklarından en ufak bir ses çıkmadı. Pip bir süre daha bulunduğu yöne doğru gözlerini açmaya devam etti, sonra bir köpeğin ani havlamasından ürkerek ormana kaçtı. Suna ağlamaya koyuldu, bütün umudunu yitirmişti.

Öğlene kadar dua edercesine ambarın ortasında dizçöküp oturdu, sonra doğruldu ve bir köşede yığılı duran sandıklara yöneldi. Babası Petar'ın bu sandıklara eski oraklarını yerleştirdiğini hatırlıyordu. Bir paçavra yığını altında dört orak buldu. İçlerinden pasın en az kemirdiğini seçti. Damdan koca bir su damlası koptu ve erimiş kurşun gibi yaktı ense sesini. Bir başka damla çarptı Suna'ya, bir üçüncüsü... Heyecan içinde, durumuna isyan ederek kolundaki damarı buldu ve bir orak vuruşuyla kesiverdi.

Acı çok kısa sürdü: Yumruğu anında yaralı bir deniz kabuğu gibi açılıverdi. Acısının bu yaradan akıp gittiğini hisseden Suna gülümsedi. Artık hiç bir şey onu üzmüyordu, hiç bir şey uyu-

masına engel olamazdı. Büyük annesinin son sözlerini hatırladı. Belki ölüm değildi bu, belki de tam tersiydi... O sıra, yeryüzünün her köşesinde güneş doğuyor ve bütün insanlar gözleri açık düş görüyorlardı, sanki anide bir huzurun gelip çatmasını bekler gibiydiler. Ama bitip tükenmeyen bir bağışıklık onları koruduğundan hiç biri ölmüyordu; ölümcül hastalar hâlâ minderlerinde doğrulup ciğerlerini temiz havayla şişiriyor, bitkin kazazedeler anaforlardan kurtulup uçan balıklar gibi dalgaların üzerinde yüzüyorlardı. İleri atılmadan önce bir an kendini tutan aç bir dişi kurt gibi, ölüm tüm yeryüzünde tarafsız kaldı ve ölüm halindekiler bir kere daha kendilerini alıp götürmesine fırsat vererek son nefeslerini umutla doyumsuzlukta harcadılar. Suna, son bilinç ışınıyla su damlalarının ensesini delip geçtiğini ve tatlı kokulu bir elin yüzünü örtüp kararttığını hissetti. Bu ele duyduğu büyük minneti belirtmek için ağzını açtı, ama dudakları kımıldamıyordu bile.

O sıra ambarın önünde iki kişinin ayak sesini duydu. Uyandı. Acı yeniden etini ısırdı. Vuruşları kapıyı sarstı, kapının kanatları sallandı ve ardına kadar açıldı. Parlak ışıkta Pip ve onun ardında sarı perçemleriyle bir dev göründü. Suna mırıldandığı Damir adını tüm kokusunu içine çekerek gözlerini kapadı. Delikanlı onu yakaladı ve kollarında güneşe götürdü. Ufak tefek genç kız anlaşılmaz bir şey mırıldandı ve bu beşiğin tepesinde devrilip uykuya daldı. Pip'le Damir'in gözlerine yaşlar doldu ama bu yaşları gizlediler, gökyüzünde bir kuşun uçuşunu izler gibi yaptılar. Gözleri büyük yüksekliklere yöneldi, çünkü

o sıra tüm yeryüzünde kamaşan bakışlarına dayanacak yetenekte bir şey yoktu. Seyrek bulutların ötesinde başka gökler parıldıyordu. Ölümlerin ancak en uzak derinliklerden geldiklerinde erişebilecekleri güzel gökler.

DOĞMAYANLAR VE ÖLÜ DOĞANLAR

KULÜBEYİ meydana getiren kütüklerin arasındaki çatlaklardan gece solmaya başladı. Kirli bir ışın bacaklarının arasından süzüldü ve hayvanın önünde durdu. Kuduz köpek canlı bir şeymiş gibi kokladı bu ışını. Gün doğarken, hep taze kan kokusuyla başı dönüyordu. Bıçağın adamın alnında açtığı yara yeniden kanamaya başladı: Yoğun bir damla şakağı boyunca kaydı ve gözün kıyısında durdu.

Haftalardan beri ne biri ne de öbürü yemiş ve içmişti. Günleri saymaktan bile vazgeçmişti adam. Arasıra, buzla kaplı tarlalardan kendisini bir yaban domuzu gibi kovaladıkları ocak sabahından bu yana yıllar geçmiş gibi geliyordu. Utanç verici sürek avının anısı onu hep rahatsız ediyordu. Geceyi meşe ağacının üstünde, güçsüz, bir kurt sürüsünün katırını parçalayıp son yiyeceklerini yemesini seyrederek geçirmişti. Kurtlar, zavallı hayvanın işini bitirdiklerinde ağacın altına toplandılar ve bıkıp usanmadan

beklemeye koyuldular. Gücünün son kertesine varan Hareketsiz, aralarına atlayıp çektiği acıya son vermemek için kendini güç tutuyordu. Bir sürü adam, günlerden beri peşindeydiler: İnsanların eliyle gelecek ölüm kendisini orada, kurtların arasında bekleyen çabuk sona kıyasla çok daha korkunç görünüyordu. Ama kendisini asla terketmeyen talihine inancı olduğundan beklemeye devam ediyordu. Sonunda gün doğdu ve kurt sürüsü, şüpheli bir duman kokusundan ürkerek dağılmaya başladı. Yarım saat kadar daha dallara yapışıp bekledi, kurtların ne denli kurnaz olduğunu biliyordu. Ancak son uluma da uzaklarda kaybolduğunda kuzeye doğru kaçmaya devam etti.

Bir tuz gölünün kıyılarını izleyerek yaz aylarında dağın öbür yamacına, kendisini izleyenlerin yetişemiyeceği yere erişebileceğini seyyar satıcılardan sık sık duymuştu. Pek az umudu vardı ama dağı ocak ayının göbeğinde aşması gerekiyordu. Bütün gün, sırtında bir tek keten gömlek ve ince pantolonla, bir ev kümesinin yakınına gizlenip bekledi. Sonra günlerce, eyerinin üstünde ancak bir saat uyuyup dağdaki ağıllardan birine erişmeden çıldıracağı korkusuyla amansız kovalayıcılarından kurtulmaya çalıştı. Bir sabah, bir kilisenin kapısından at çaldı, yakalandı ve ebediyen bu kulübeye, kuduz bir dişi köpeğin karşısına zincirlendi. Köpek gibi.

Üç gruba ayrılıp yarım saat süreyle, ağır ağır çevresindeki çemberi daraltarak soluk aldırmadan onu sıkıştırdılar. Çalınmış atı umutsuzca mahmuzluyor, dörtnala giderken buz gibi rüzgârın altında yarı çıplak göğsü sekiz dilli bir kırbaç yemişcesine yanıyordu. İki eliyle atın yelesine yapışıyor, hayvanın

kendisini sırtından atmasından korkuyordu. Başını çevirdiğinde kovalayanların çok geride kaldıklarını gördü, çığlıkları artık güç işitiliyordu. Ama o, gözlerini kurtuluşun kendisini beklediği ormanın kıyısından ayırmadan dörtnala ilerlemeye devam etti. Kendisini kovalayanlarla arayı gitgide açıyordu, sonunda bunlar buzla kaplı tarlanın yüzeyinde kımıldayan birer kara nokta halini aldılar. Hayvan gücünün son kertesine varmış deli gibi zıplıyordu altında, ama o atı ustaca ağaçların arasına gömülen bir toprak şeritine doğru sürüyordu. Bir an dehşetle önündeki iki çam ağacı arasına gerilmiş ipi gördü ama, herhangi bir şey yapmak için çok geçti artık. Atın yelesinin üstünden balıklama uçtu ve karların arasına düştü. Bir an sonra, güçlükle gözlerini açtığında, sisin ardından sessizce tüfeklerini atın üzerine çeviren adamları gördü. Atın iki ön ayağı da kırılmıştı. Tam tepelerinde, gökyüzünde, ölülerin kokusunu almış gibi gitgide alçalan kocaman kara kuşlardan bir sürü şimdiden gaklamaktaydı.

Acının kıvılcımlarını atmak için henüz ağır olan başını sallıyordu ki birden geçmişteki tüm acıların çekip gittiğini, göğsünün şişerek umutsuz bir huzurla dolduğunu hissetti. Tüfek namluları karşısında, sessizce çevresinde daralan bu çemberin orta yerinde ağır ağır doğruldu. Dizlerine kadar derin kara gömüldü ve bu köylü kalabalığının sessiz, öldürücü bakışlarına karşı durdu. Bir tek şeyden utanç duyuyordu, her zaman düşlediği ayakta can verme lûtfunu kötü kaderinin kendisinden esirgemesinden.

Bir şey söylemeden diz çöküp birbiri ardından iğrenç yüzlerine dikkatle baktı. Hepsine çok yakın olması adamları ürkütüyor, gözlerinin içine bakmaktan kaçınıyorlardı. Yırtıcı kuş gagala-

rını andıran kıvrık burunları ve yuvalarından uğramış gözleriyle bu acımasız kişileri çok eskiden, bir gün görmüş olduğu izlenimine kapıldı. Kendisinden hem nefret ediyor, hem de çekiniyorlardı ama hasis gözbebeklerinin dibinde, ancak öpücüğün eşiğindeki sevgililerin gözlerinde parlayan o ince ve belli belirsiz, sevgi ışınını seçebiliyordu. Horgörüyle gülümsedi, uzun süredir kardeşin kardeşi öldürmesine aldırmaz olmuştu. Adamlar ise gitgide sert bakışlarla birbirlerini süzüyorlardı, iyice halsiz düşen kovaladıkları kişinin yeniden kaçmaya koyulacağını akıllarına bile getirmiyorlardı. Çünkü o da, kellesine yüz düka altını vadedilen kuzeydeki Alman şehirlerinden, sarı karıncalarla doldurulup hazır tutulan kendisini ağır bir ölümün beklediği güneydeki Türk kervansaraylarına kadar boşuna kaçmaktan bezmişti. Artık hiç bir yere sığınamazdı, en azından köylerde çocuklar elde bıçak onu bekliyorlardı. Başını göğsüne eğdi, bütün gücüyle bu işin sonunu getirmek istiyordu, yıllardır bezmişti ölümden: Kendininkinden ve başkalarınkinden.

Sinirleri gergin, ilk tüfek sesini bekliyordu ama adamlar yerlerinden kıpırdamıyorlardı. Bu böyle uzun süre devam etti, gözleri alçakgönüllülükle çevrede dolaşıyordu, sanki bir an sonra onu babaca bir sevgiyle kollarına alacak, karın üstünden kaldıracak, ağır kürklerine sarıp köye, sıcak bir yatağın ve bir tabak dolusu taze etin yanına kadar taşıyacaklardı. Göğüslerinin içinde yanan acımasız ateşten habersiz, onu hem seviyor hem de nefret ediyorlardı. Yine de aralarında ardından yaklaşıp arkebüzünü kafatasına dayamasına ve beynini uçurmasına utancın engel olacağı tek kişi yoktu. Sabırla o anı bekliyor ve tü-

feklerin tetiklerinde kasılan parmaklarına bakıyordu. Namluların kara delikleri kendisini çevreliyor ve yaklaşıyorlardı; bir kere daha gizlice güldü, gelecek olan bu ölüme karşı tiksintiden başka şey duymuyordu. Köylülerin tepesinde bulutlar açıldı ve şaşkınlıkla, en büyük yüksekliklere doğru, bir dağ tepesinin bulutları yırttığını ve güneşe doğru atılacak eşsiz bir geminin pruvası gibi parıldadığını gördü. Bu tepenin üzerinde ölmek ne büyük bir lütûf olurdu! Gözlerini kapadı. Patlamayı karanlıklarda bekledi.

«Hayır, dedi kalabalıktan biri, tek ölüm ona yetmez.»

Bir bıçakla alnına haç işareti yaptılar ve elleri bağlı, onu inişten köye doğru götürdüler. Karın içinde açılan yolun iki yanına meraklılar toplanmış ve hırsla kendisine bakıyorlardı. Hiç ses çıkarmayan iki delikanlıdan, bu zengin ihtiyarın oğullarından destek alarak kafilenin başında yürüyordu. Neredeyse at üstünde kaçarken tuttuğu yolu izleyerek onu köyün içinden geçirdiler, sonunda büyük bir avluda, içinden pis bir hayvan kokusunun geldiğini kulübenin önünde durdurdular.

Aralarındaki konuşmanın bir tek sözünü anlıyabildi. Birkaç adım gerisinde, kulübenin duvarı ardında, tehlikeli bir ulumayla ölümün çeneleri açılıyordu. Kaderin kendisine bir orman hayvanını bile utandıracak bir son hazırladığını anlıyarak acı bir kahkaha atmamak için kendini güç tuttu. Mucize olmadıkça hiç bir kurtuluş umudu yoktu; ama mucizeler de çoktan onu terketmişlerdi.

O sıra ihtiyarın oğulları kulübenin kapısını araladılar ve onu karanlığa ittiler. Bir an sonra kapının aceleyle mıhlandığını ve kulübenin önü-

ne toplanan ürkmüş kalabalıktan büyük bir mırıltının yükseldiğini işitti. Önce yarı karanlıkta hiçbir şey seçemedi, sonra dehşetle, ayaklarının ancak birkaç karış ötesinde kuduz bir dişi köpeğin sipsivri çenelerini gördü. Kollarıyla bacakları korku ve tiksintiden kaskatı kesildi, ama hemen ardından, hayvanın ölümcül atılışını bir an olsun geciktirmek için ne yapması gerektiğini telaşla düşünmeye koyuldu. Dişi köpeğin çeneleri kötü kötü kapandı ve adamın gırtlağına doğru atılmaya hazır, yerde tortop oldu. Kanlı bir köpük kabardı ağzında. Adam gözlerini dişi köpeğin gözlerinin derinliklerine daldırdı, bu gözlerin iğrenç parıltılarıyla büyülenmiş gibi. Bu şeytanca gözbebeklerinde onu çeken, dizçökmesini ve uysallıkla boyun damarını köpeğe sunmasını gerektiren bir şey vardı, tıpkı yılanın ağzına süründüklerini gördüğü büyülenmiş tavşanlar gibi. Son gücüyle kendini tutmayı başardı, bir an sonra dişi köpeğin gözlerinin tekrar açıldığını ve bakışından kaçmak isteğiyle sağda solda gezindiğini gördü. Sevincinden haykıracaktı az kaldı.

«Köpoğlu», diye bağırdı kulübenin önündekilerden biri.

Hareketsiz'in yüzünde gizli bir gülümseme belirdi.

«Köpoğlu», diye tekrarladı boğuk ses.

Bunun üzerine, büyük bir hayal kırıklığına uğramış halde, dağıldılar.

Günlerce, kaskatı kesilen gövdesini bir parmak oynatmaya cesaret edemeden uykuyla mücadele etti. Bütün bu süre boyunca dişi köpek gözlerini ondan ayırmıyor ve zehirli dilini sarkıtıyordu. Gözleri gitgide bulanıklaşıyordu, sanki gözleri açık uyuyordu, ama Hareketsiz'in uyuyacak cesareti yoktu, köpeğin zayıf anını bekle-

diğini biliyordu. Geceler öyle çabuk birbirini kovalıyordu ki saymaya güçlükle yetişebiliyordu. Delik saman damdan göz kırpan gökyüzü parçası soluyor, sonra yeniden kararıyordu. Bir gece kuzeye doğru, parçalanmış göklerde bir yıldızın korunu görür gibi oldu. Seraptı bu. O gece Asya kıtasının bir yerinde ürkek bir çoban, açgözlü kurtları uzaklaştırmak için kulübesinin önünde ateş yakmıştı. Bu birkaç nemli odunun, yüzlerce mil ötedeki başka bir adamın yüreğinde umutsuzca bir umut uyandıracağı aklına bile gelmiyordu. Uzun süre sakin alev Hareketsiz'in gözünü aldı, sonra aydınlık karanlıklarda kayboldu. Bunun üzerine gözyaşları Hareketsiz'in gözlerini şişirecek gibi oldu, canlı bir yıldızın ölümünü gördüğünü sanmıştı. Ve bu da bir seraptı. O sıra öfkeli kurtlar kulübenin önündeki korları dağıtıyor, dünyaların kayboluşuna ağlandığı gibi ölümünün ardından gözyaşı döküldüğünü son nefesinde bile aklına gelmeyen yalnız çobanın üstüne çullanıyorlardı.

Günler onun için çabucak, devamlı bir yarı karanlığa dönüştü. Arasıra zamanın hepten durduğunu sanıyor ve umutsuz, bu boşuna beklemeyi sona erdirmek için kuduz köpeğin üstüne atılmayı düşünüyor ama büyülenmiş gibi, hayvanın uğursuz gözbebeklerine bakmaya devam ediyordu. Günlerce sonra, karanlık bir sabah, ilk güneş ışını onu ölümün kendisi sandığı kısacık bir düşten çekti çıkardı ve Hareketsiz bundan büyük bir rahatlık duydu. Hiç bir şey acı çektirmiyordu ona, ne açlık, ne soğuk, ne de susuzluk. O sabah, birden alınyazısının yaşamak olduğunu anladı ama bu düşünceyle ruhunu büyük bir dehşet kapladı.

Zaman sanki gerçekten durmuş gibiydi ama

kulübeye kapandığı uzun haftalar süresince pek çok şey değişti. Martın son günlerinde dağların kayalık grisinden başlıyarak vadiden alealecele gelen güney rüzgârının uyanışında hazır bulundu. On beş yirmi gün içinde karlar eridi ve kulübenin her yanından mantarlar durmak dinlenmek bilmeksizin bitmeye koyuldu. Zehirli ürün! Hayatında ilk kez bir mevsimin diğerinin yerini aldığını o şaşılacak anı görüyordu. Bu mucize nisanın ilk gecesi, çatıdaki kirişler, sanki kısır yüreklerinde yeni tohumlar yeşerircesine, rüzgârın altında sallandığı an oldu. O saat, dünyanın bütün ülkelerindeki ölümlüler, gerçekleşen mucizeleri sezmeden bir ölü uykusuna dalmışlardı. Yalnız o, gözleri aydınlık ve saf ve hayatında olmadığı kadar duygulu, leş kokulu barınağında uyanık bekliyordu. Yalnız birkaç küçük hayvan inatla sessizliği bozuyorlardı. İçlerinde en azgını, ilk yeraltı geçidini kazan ve daha gökkubbe altında az sonra içine çekeceği ilkbahar havasının ilk soluğundan büyük başarı bulunmadığına yürekten inanan küçük bir köstebekti. Gün doğmaya başladı ve uykulu köylüler, mucizelerin en gerçeği olurken uyuduklarını düşünmeden yataklarından aşağı atladılar. Hareketsiz sabahın sessizliğinde kaba ve boğuk seslerini duydu, ve alaycı bir gülümseme belirdi yüzünde.

Kulübeyi meydana getiren kütüklerin arasındaki çatlaklardan gece solmaya başladı. Kirli bir ışın bacaklarının arasından süzüldü ve hayvanın önünde durdu. Kuduz köpek canlı bir şeymiş gibi kokladı bu ışını. Yarı uykuda inliyor, bir aydınlık gözlerini dolduruyordu. Yine köpeğin önünde dizçökmek ve yüzünü kalın tüylerine yaslamak isteğini duydu. Gövdesinin, ölümü rahat kılan o tatlı gevşeklikle kapladığını hissediyor-

du. Başını önüne eğdi ve ağlama isteği duymadığı halde gözlerinin battığını farketti. Bir yerlerde, uzak bir otlakta bir çobanın haykırışı çınladı. Birkaç saniye süreyle bu saf haykırış havada uçtu, sonra dağın öbür yanından başka bir çoban cevap verdi. Hareketsiz haykırarak birbirlerine söylediklerinin tek sözcüğünü bile anlıyamıyordu ama sevinçlerinin tanığı olduğunu düşününce yüreği gururla doldu.

Otuz yıldan fazla oluyordu, on yaşlarında bir yumurcakken çobanlık yapar ve sürülerini diğer çocukların gitmeye cesaret edemedikleri uzak otlaklara götürürdü. O bölgelerden tembel bir ırmak akardı, hiç bir şeyden korktuğu yoktu, ne kurt sürülerinden, ne yalnız ayıdan, ne de haydutların ani saldırılarından. Bütün günü esrarlı bir çayırın kıyısında, gövdesi güneşte yüzü gölgede, hayal kurarak geçirirdi. Yoncaların arasında uykuya dalar ve gün battığında, ürkek dişi koyunlar çevresine toplanıp ıslak burunlarıyla kendisine dokunduklarında uyanırdı. O zaman bütün cesaretinin uçup gittiğini hissederek aceleyle evin yolunu tutardı.

Babasının evi önünde, onu bir gölge kadar sabırlı anası beklerdi. Üzerine eğilip parmaklarını saçlarının arasına sokarken alacakaranlıkta yüzünü güçlükle seçerdi. Çıplak kolları nemliydi ve taze inek sütü kokardı. Gözleri kapalı, mırıldanarak ona sevgi sözleri söyler, avucuna bir parça peksimetle soğuk et sıkıştırır, yeniden, eşsiz bir inatla, saçlarıyla oynamaya devam ederdi. Köyün öbür ucunda köpeklerin yorgun havlamaları çan seslerine karışırdı. Annesinin mırıltısı karanlıkta onu okşamaya devam eder, kokusuyla görüşünü bulandıran nemli girintiye gizlenmek isteğiyle ayrık göğüslerinin arasına git-

gide daha sıkı sokulurdu. Derken, karanlık evin içinde boş bir rakı testisinin duvarda kırıldığı duyulur ve ana korkarak çocuğu ambarın gölgesine iterdi. Bir kere daha elleriyle yüzüne dokunur ve kaybolurdu.

Ambarın karanlığında ve saman kokusu içinde, dehşetten ürpererek evden gelen dayak seslerini, babasının sarhoş haykırışlarını ve anasının hıçkırıklarını uzun süre duyardı. Gece ilerlediğinde hâlâ samanlar arasında debelenir ve işaret parmağını bıçağının keskin ağzında gezdirirdi. Parmağının derisini yaran çelik onu yavaş yavaş huzura kavuşturur ve uyuturdu.. Anası geri döndü, yediği dayaktan sarhoş, onu kollarına alıyor. Bu kucaklamayla gövdesi öyle büyük ve doyumsuz ki bu gecede hiç bir şey onu doyuramaz. Elleri karıncalanıyor, bu eller çöküк ve boş bir bez tıkıyor ağzını, samanlar arasında debeleniyor, çok yakınında bir yerde dokunmasıyla kavuşmayı dilediği o mutlak huzuru sağlayacak bir yaratık hissediyor. Gün doğarken uyanıyor ve anasının yüzünü arıyor: Kadın uyuyor, dudakları bir şey söylemeden, sanki uçsuz bucaksız uzaklıklarda görünmeyen bir şeyi çağırırcasına kıpırdıyor. Anası evcil hayvan ve pınar suyu kokuyor. Anasının üzerine eğiliyor, anasının üzerine eğiliyor, anasının üzerine eğiliyor...

Bir sonbahar gecesi, babası meyhaneden her zamankinden de geç döndü. Çocuk sarhoş şarkılarının yaklaştığını işitti. Ambarın dibindeki koca saman yığınlarına gömüldü ve kapının önünde dalaşmalarını dinledi. Sonunda bir şarkı ve küfür gürültüsüyle dağıldılar. Babasının çizmeleri gizlendiği yerin önünde ağır ağır çınladı. Sonra, odunluğun önünde, unutulmuş bir balta-

nın sapına takılarak sendeledi ve kendisini öldürmek isteyen ev halkına bir küfür seli kustu. Karanlıkta baltayı bulabilmek için arandı ve uzaklaştı. Fırtınalardan öncekini andıran bir sessizlik avluyu kapladı, sonra dehşet içindeki çocuk bir ıslık sesi duydu: Karanlığın bir yerinde babası kırbacı bulmuş ve anasının yattığı yatağın önüne kadar gelmişti. Kısa bir yakınmanın izlediği yeni bir ıslık sesi duyuldu. Dişi koyunlar uyanıp debelendiler, acı çeken kadınlar gibi gözlerini iri iri açıyorlardı. Acıdan gözü dönen çocuk avluya fırladı. Sundurmanın altında, pencerenin ardında bir gece kandilinin cılız ışığı titreşiyordu. Duvarda babasının koca gölgesini gördü. Bu gölge düzenli olarak, elinde kırbaçla kalkıyor ve iniyordu. Sonra kırbacı bıraktı ve baltayı kavradı. Anası haykırdı. Çocuk deli gibi evden içeri daldı.

Ayakları yere zor değiyordu, iki sıçrayışta sundurmaya vardı ve oradan kendisine arkasını dönen babasına atıldı, çizmelerinden çekti. Sarhoş bağırarak devrildi. Balta elinden kurtuldu. Yüzüne yediği yumrukla çocuğun gözü bulandı ve baltaya doğru süründü. Ensesine soluğunu kesen ikinci bir yumruk yedi ama sonunda baltanın sapını yakalamayı başardı ve umutsuzca kendisini boğan yığına vurdu. Babasının koca bir ayıyı andıran gövdesi birden gevşedi ama o aldırmadan, ara vermeksizin vurmaya devam etti.

Derken yatağın başucunda beyaz taştan bir heykel gibi duran anasını çözülen örgülerini görünce bu örgüleri kendi önünde hiç çözmediğini hatırlayıp gülümseyecek oldu. Kadının geceliği parçalanmıştı; baba kırbacının yaralarıyla lekelenen çıplaklığını gizlemeyi düşünmüyordu. Hü-

zünlü bir şaşkınlıkla ona bakıyor ve bir şey söylemiyordu. Çocuk üzerine dikilen bu bakışa karşı koymakta güçlük çekti, babasının ölüsünü kapıya doğru sürükledi. Anası yine bir şey söylemeden, dışarda da onu izledi, beline kadar çıplaktı. İri memeleri hafif hafif sallanıyor, uçları gecenin karanlığından fışkırıyordu. Gözleri, tıpkı hilalin altında duyulan ve anlaşılması imkânsız mırıltıları andıran uçsuz bucaksız uzaklıklara dikilmişti. Bir kurt uludu. Bu ulumayla anasının yüzü allak bullak oldu, üzüntüyle dolu geçmişini hatırlıyordu, acı gözyaşları döktü. Sanki binlerce yıldır ölü bir şeye ağlıyordu.

Çocuk babasının ölüsünü avlunun dibindeki terkedilmiş bir kuyuya kadar sürükledi. Çürük tahtaları kenara çekti ve yükünü leş kokulu kuyuya kaydırdı. Bir kaç saniye, babasının mezarını saygıyla bekledi; tepede iri, kapkara, garip kuşlar gaklıyordu. Anası merdiven başında kalmıştı, hüzünlü gözleriyle onu okşuyordu ve çocukluğunun esrarlı gecelerinde nasılsa tıpkı öyleydi.

Adım, adım gözlerini çıplak göğsünden ayırmadan anasına yaklaştı. Anası ona şaşkınlıkla, sanki ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu. Uzaklarda kurtlar sustular, sabah rüzgârı dallarda duruldu. Doğuda gökler parlıyordu bile; batıda hâlâ gece hüküm sürüyordu. Hayvanlar ve insanlar, barınaklarında uyuyorlardı. Kader kimseye, bu mucize olurken uyanma yeteneği vermemişti. Çocuğun gövdesinde, hem bebeğin hem de erkeğin doyumsuzluğu aynı anda doğuyordu. Onu ağlatan bu şey yüzünden kimse, asla ağlamaya cesaret edememişti. Tatlıydı bu acı. Sakin sakin uyuyanların ruhlarından tiksinti yok oldu; tüm gökyüzünün altında ana ile çocuğun ilişkisi

telâşlı yürekleri şu sıra artık utançla doldurmuyordu. Anası gülümsedi, doyumsuzlukla ışığa doğru bakıyordu.

«Teşekkür ederim, oğlum», dedi.

Garipti, gün doğuyordu ve gözler, hâlâ gece içlerinde yansıyormuş gibi karaydı. Kadın gürültüyle soluk alıyor, havayı her içine çekişinde göğsü geriliyordu. Bu göğüsten çeşmeler fışkıracaktı sanki.. Çocuk yeniden, geceler süresince uyumasına engel olan acılı hüzünü duydu. Güçlükle anasına doğru ilerledi ve kanı dondu: Anası babasının eski çiftesini ona çevirmiş, tüfeğin horozunu kaldırıyordu. Kararsızlık içinde, şaşkın şaşkın silâhın açık ağzına bakarak durdu. Ayaklarının dibinde kanatlarını nemli kabayoncaya sürten bir gece sineği vızıldıyordu. Bir topuk vuruşuyla bu dayanılmaz gürültüyü ezmeyi denedi. Ama vızıltı kafatasının en derin köşesinde onu yakmaya devam etti. Baba tüfeğinin göğsüne çarpması için fazla bir şey yoktu arada. Böcek inatla, bütün diğer gürültüleri yok ederek vızıldamaya devam ediyordu.

«Şimdi git», dedi ona anası alçak sesle.

Gülümsemekten kendini alamadı.

«Tanrı yardımcın olsun», dedi anası.

İşaret parmağı tetikte kasıldı. Çocuk belli belirsiz şaka etmediğini ve horozun gerçekten düşeceğini anladı. Kadının ağzının iki ucundaki gamzeler, tıpkı beş yıl önceki, bir ölü çocuk dünyaya getirdiği geceki gibi nefretle titriyordu.

«Şimdi git ve bir daha geri dönme», dedi anası silâhın kabzasına sarılarak. Tüfeğin namlusu göğsüne değdi ve yuvarlak deliği derisine gömüldü.

Güçsüz gibi, avluda uzaklaşıyordu. Ardında hiç bir gürültü duymadı. Kapıya giden yolun ya-

rısına varınca, ayaklarının dibinde, çiyin içinde umutsuzca haykıran böceği ezmekten çekinerek durdu.

«Arkana bakma», diye bağırdı anası.

Bu seste sanki müthiş bir karanlık vardı. Avlunun girişindeydi ki tüfek sesi kırılan bir tahta gürültüsüyle şakladı. Sersemleyen çocuk sendeledi ama ölüye doğru dönmedi. Büyük kapıdan dışarı fırladı ve ani bir rüzgâr kanatları şiddetle ardından kapadı. Patlamayı izleyen ürkütücü sessizlikte böceğin vızıltılı, boşuna çağrısından başka şey duyulmadı. Sonra güneşin kıpkırmızı yuvarlağı gelip dağın kambur sırtında durdu ve hayvancık, bunca ışık karşısında birden utanç duymuşcasına sustu. Bütün gece evin tepesinde dönüp duran büyük, karakuşlar yükseklere çıktılar ve kuzeye doğru, sisle çabucak kayboldular.

Daha öğle olmadan köyün on beş mil uzağındaydı ama doğuya doğru uzaklaşmakta devam etti. Yakıcı kaya parçaları arasında, önünde gerileyen ve gitgide ufalan bölük pörçük gölgesinden gözlerini ayırmadan, taştan taşa sekerek gidiyordu. Kısa süre sonra kanamaya başlayan ayaklarını sarmak için gömleğini yırtmak zorunda kaldı. Bütün o gün ve ertesi gün akşama kadar bir şey yemedi, kendini bir boğazda pelin kaplı kayalar arasında bulana dek yoluna devam etti. İnsana bir kere raslamıştı: Küçük bir Türk kervanıydı bu. Gaddar atlıların kendisini köle yapmak üzere götürmelerinden korkarak çabucak uzaklaşmıştı kervandan. Kaçarken de, güneşin son damlasına kadar kuruttuğu bir ölü ırmağın yatağında uzaklaşmıyordu. Kuzeyde seçebildiği kopkoyu bir ormana doğru inatla yürüyordu. Güneş tepelerin ardında gömülürken ormana var-

dı, bir çalılıkta, susuzluktan kendisi kadar bitkin düşmüş bir tavşanı eliyle öldürmeyi başardı. Keskin bir taşla tavşanı güç belâ yüzdü ve son lokmasına dek çiğ çiğ yedi. Gece, gün doğmadan önce, çırpıntılar içinde çiğ eti kustu ve sabah olur olmaz, kuru ormanın her yanını kaplayan çam kozalaklarıyla açlığını giderdi. Ertesi gün, bitkin, korkunç sıcak yüzünden acılar içinde yeniden yola koyuldu. O gün ancak birkaç mil gidebildi, hava kararırken kendini sabah yola çıktığı yerde buldu: Kıyılarını izlediği küçük ırmak bir dirsek yapıyordu. Irmağın yatağının ortasına kadar sürüklendi ve susuzluğunu biraz olsun gidermek amacıyla yüzünü leş kokulu bir çamur birikintisine daldırdı.

Gece bütün komşu dallara tüneyen ve sabırla, güneşin kendileri adına bu kurbanın işini bitirmesini bekleyen kargaların gaklamasından ürkerek uyandı. İçlerinde bazı yürekliler şimdiden toprağa konmuş ve kan çıkarıncıya kadar gagalamışlardı topuklarını, ama o bir hareket yapar yapmaz dallara doğru diğerlerinin arasına uçtular ve yeniden beklemeye koyuldular.

İki gece ve iki gün kaldılar orada. Her saat sayıları artıyordu, kısa süre sonra çevredeki bütün ağaçlar bu iğrenç meyvaların ağırlığı altında eğildi. Hava aydınlık olduğu sürece uyumaya cesaret edemiyordu, gelip kendisini uykusunda paralıyacaklarını biliyordu. Derisi tiksindirici yanıklarla kaplandı, gövdesindeki bütün yaralar arasında yalnız gözleri saf kalabiliyordu. Güneşin altında beyni pıhtılaşmaktaydı. Gece, bölük pörçük uykusunda sık sık anasının görüntüsü tarafından ziyaret edilmekteydi: Kadın beline kadar çıplaktı ve kocaman memelerinden dağlardan fışkıran seller gibi su akıyordu. Ona yak-

laşıyordu, avuç avuç yağmur tutuyordu, dudaklarına bile değmeden boğucu sıcakta yüzü solmaya başlıyor ve ürpererek uyanıyordu. Uyandığında ayakları üzerinde kuş gagalarının temkinli batmalarını hisseti ve bu ölü kemiricilere şükretti.

Üçüncü gün öğlende bütünlük kapandı gözleri. Ateşler içinde, sayıklayarak yakıcı güneş ışınlarının derisi üzerinde süründüklerini ve incecik bacaklar gibi etini yardıklarını hissediyordu. Akbabalar gelip koca kanat hışırtılarıyla, sanki kokup kokmadığını anlamak için sabırsızlanarak çevresinde uçuşuyorlardı. Çoktandır etinin açıldığını ve leş gibi bir ölü hayvan kokusu çıkardığını hissediyordu, yine de yaşamaya devam ediyor ve bundan dayanılmaz bir tiksinti duyuyordu. Her geçen saat gövdesinde sıvı diye ne kalmışsa kaatil güneşte buhar oluyordu, acılarını kısa kesecek en ufak olanağı yoktu. Her şeyin bir sonu vardı, artık emindi bundan. Soluğunu tuttu, en sonunda olacak şeyden mutlu gibi, kendisini emen alev alev derinliğe hepten bıraktı kendini.

Çok sonra bir tüfek sesi onu uyandırdı. Çığlıklar, kanat sesleri ve uzak haykırışlar işitti. «Yaşıyor!» diye bağırdı bir ses. Serin bir soluk yüzüne dokundu. Bu ağız ona içecek verebilirdi, yaşantısı boyunca hissetmediği bir huzur duydu. Bir tulumdan dökülen serin su yanaklarına aktı.

«Onu arabaya taşıyın», dediler.

Bir takım eller onu özenle kayanın üzerinden kaldırdılar.

Gülümsedi ve kendinden geçti.

Haftalar boyu, durmadan Türklerin yollarında ilerleyen gıcırtılı bir arabanın içinde yattı.

Gündüz millerce yol alıyor, gece köyler ya da küçük şehirlerin yakınında mola veriyorlardı. Geldiklerinde çıngırakların boru seslerinin alacakaranlıkta uzun süre yankıları işitiliyordu. Kalabalık koşup dikilen çadırlarının çevresine yığılıyor, hokkabazın, ateş yutan adamın, çingene dansözün ve dilini iğnelerle delen ihtiyarın karşısında gözlerini iyice açıyorlardı. Bezden barınakların altında son gürültüler de kesildiğinde yumuşacık bir kadın eli ona doğru kayıyor, dudakları arasına serin su akıtıyor, meyvalar veriyordu. Henüz kör ve tepeden tırnağa yanıklarla kaplı, kadının karanlıkta alçak sesle hararetli konuşmasını uzun süre dinliyordu. Kokusu, nedenini kestiremeden çocukluğunun tatlı görüntülerini canlandırıyor, onu anlaşılmaz korkulara atıyordu.

Hokkabaz ve hırsız küçük bir çingene topluluğuyla nasıl yollarda gezdiğini, bir gümüş lira için on üç yaşından beri acınacak şekilde Türklerin koynuna nasıl girdiğini, şaşkın ve aptal köylülere her gece gösteri yapmak için, amcasının bir sopa vuruşuyla dokunduğu ve küçük deliğinden kaçtığı sihirli kutuya nasıl girdiğini geceler boyu anlatıyordu. Ara sıra karanlıkta yumuşacık elini ona doğru uzatıyor, parmaklarının ucuyla ilk iyileşen yeri olan dudaklarına dokunuyordu. O, büyülenmiş gibi titriyor, dudakları çatırdıyor ve dilinin ucuyla elinin kokulu ayasına dokunuyordu. Dokunmasıyla bu el yüzünde minicik bir canlı hayvan gibi titriyor ve tüm gövdesinde, boynunda ve omuzlarında, yaralı göğsündeki meme uçlarında, karnının seyrek kıllarında geziniyordu. Genç kız sonra, elinin izlediği yolu yeniden dudaklarıyla geçiyordu.

Sonunda bir sabah sargılarını çözecek kadar yüreklendi ve ona o kadar yaklaştı ki soluk'ları birbirine karıştı. Ürkek ürkek kaldırdı gözkapaklarını ve ışıktan gözleri kamaşarak, siste kaybolan kanatları titreyen aynı kara ve hulyalı gözler, kanatları titreyen aynı kıvrık burun, biri ince diğeri dolgun aynı kırmızı dudaklar.. Geceler boyu uyumasına engel olan ve yıllardır arzuladığı çok eski görüntüydü işte bu.

«Defol» diye fısıldadı nefretle.

«Ben yeteri kadar güzel değil miyim?» dedi genç kız.

«Defol!»

Genç kız, başı önde, arabadan kaçtı. Ağlamıyordu.

Sonraki hafta oba reisi yılanlara bakmasını, akşamları kafeslerini temizleyip onlara süt ve canlı fareden ibaret yiyeceklerini vermesini kararlaştırdı. O kışı yüksek bir dağın eteğinde, karlı aylarda güneyin ve kuzeyin tüm çingene obalarının buluştuğu mağaralarda geçirdiler, İlkbaharda yeniden yollara düştüler ve üç yıl bu bölgeye dönmediler. Genç kız hep onlarla birlikteydi, her akşam sazdan yapılma sandığın içine giriyor ve hokkabaz amcasının sopasını sandığa değdirmesiyle saf seyircileri büyüleyerek gizli delikten çıkıp kayboluyordu. Arasıra, gece gösterileri son bulduğunda, delikanlı genç kızın çadırına obanın çingene gençlerinin ya da kıvrık kılıcıyla göbekli bir Türkün girişini seyrederdi. İçerde kaldığı sürece en yakın ağaca bağlı duran Türk'ün atı uzun uzun kişnerdi. Karanlıkta bir köşeye gizlenen delikanlı, arabanın birkaç adım ötesinde, sabırla, gece ziyaretçisinin genç

kızın çadırını kapayan hasırın altından çıkmasını ve kararsız bir yürüşüyle köye dönmesini beklerdi. Ancak o zaman yatabilir ve bütün gece alev alev yanan döşeğinde nedenini kestiremediği bir üzüntüyle mücadele ederek döner dururdu. Genç, kız ölen anasının tıpatıp eşi saçları çözük ve gülümseyerek düşünde ona görünürdü. Önünde, arabanın boğucu karanlığında iki yana sallanır ve ona terden nemlenmiş elini uzatırdı. Bu ele değer değmez irkilir ve uyanır, karanlıkta bir yılanın soğuk diliyle yandığını duyar gibi olurdu. Yine de, gün doğduğunda, kızın varlığını görmezlikten gelirdi; ama birbirlerinin yakınından geçtiklerinde birden nasıl soluduğunu duyardı.

O yılın ilkbaharında, mayısın ilk sabahı iki engerek yılanı kafeslerinden kaçtılar. Aynı anda, ikisini yakalamaya çalıştığı sıra, biri sol bacağından, diğeri de sağ memesinden soktu. Büyük güçlükle yılanları kafeslerine sokmayı başardı sonra, bir şey söylemeden ölümcül zehirin kalbine kadar erişmesini bekliyerek gitti bir akarsuyun kıyısına uzandı. Dehşete düşen yaşlılarla çocuklar çevresine halka olmuşlardı; düşünceli düşünceli ona bakıyorlar, kurtarılmasının imkânsız olduğunu biliyorlardı. Kalabalıkta genç kızın, kireç gibi beyaz ve acıdan allak bullak olmuş yüzünü gördü. Bir saat bile geçmeden, tehlikenin sona erdiğini ve gelecekte hiç bir zehirin kendisine erişemiyeceğini birden anlıyarak, ölüm sessizliği içinde karşılarında doğruldu. Korkudan donan kalabalık hortlak görmüşcesine geriledi. Uzaklaşırken küçümseyen bir gülümsemeyle onlara baktı, olup biteni anlayacak yetenekte olmadıklarını biliyordu. Tanrı'nın iradesiyle, bir yılan başka bir yılanı zehirleyemezdi.

O günden sonra, yıllar boyunca, kendisini görmek için dünyanın parasını ödeyen seyirciler önünde, her türden yılanı göğsüne ve bacaklarına ölümcül dillerini daldırmaya zorladı. Kısa süre bütün gövdesi ısırıklarla kaplandı, ama o kadar çok altın toplamıştı ki iç rahatlığıyla çingenelerden ayrılabilir, obanın bilge ihtiyarlarının kendisine sık sık sözünü ettikleri uçsuz bucaksız suyun kıyısına kadar gidebilirdi. Oradaki şehirlerden birinde küçük bir yelkenli kiralamayı, Yunanlılar ve Venediklilerle ticaret yapmayı düşünüyordu. Odun satacak ve ipek alacaktı, ipek satıp gümüş süs eşyaları alacaktı; yığınla gözüpek tüccar birkaç yıl içinde zengin olmuş, kendilerine mermer ve altından ışıltılı evler yaptırmışlardı. Bunca acıya mal olan servetini obadaki kalleş yoldaşlarından özenle saklıyordu. İçlerinden herhangi biri, birkaç düka altını uğruna gırtlağını keserdi. Sonunda bir gece cesarete geldi ve plânını, kendisi gibi boşu boşuna yollarda sürtmekten bezmiş olan alev yuttucu Adam'a açtı. Sonbahar gelmeden birlikte denizin yolunu tutmaya karar verdiler. O yaz boyunca, bir türlü uyuyamadan arabanın altında yatarken, kaç gece genç kızın ayaklarının ucuna basarak barınağının çevresinde yürüdüğünü duydu; ağustosun ilk akşamı, geceyarısından sonra, ona kadar gelmek cesaretini gösterdi sonunda.

Arabanın tekerlekleri arasında, uyuyamadan samanların üzerinde yatarken yakaladı onu. Karanlıkta kızın gözleri parlıyordu, az önce ağlamıştı sanki. Önünde dizçöktü ve bir şey söylemeden soyunmaya başladı. Kızın gövdesi değildi bu, başkasının gövdesiydi, ve bu gövdeyi çok iyi biliyordu. Kaçmak istedi ama tek hareket yapacak gücü bulamadı. Dehşetle genç kızın o gece,

kendi damarlarında akan zehirin bulaşacağı bir çocuğa gebe kalabileceğini düşündü. O an, çingene obasının, komşu köyün ve kuzeyden güneye kadar tüm Türk şehirlerinin sayısız döşeklerinde coşan erkekler, ihtiraslı atılımlar sonucu bozuk, lânetli ve acı çekmeye adanmış yeni yaratıklar meydana getiriyorlardı. Birden, ne yaptığını anlıyamadan genç kızı itti. O an elinde tuttuğu bıçağı gördü. Ağır ağır kendisine yaklaşıyordu, gözyaşlarıyla bulanan gözleri sanki fosforla dolmuş gibiydi. Dehşet içinde gülmeye başladı. Genç kız hıçkırıklara boğuldu ve karanlıkta kayboldu.

Sonraki gece Adam'la birlikte kaçtı. Beş gün süreyle hiç durmadan, oba reisinin peşlerine adam salacağı korkusuyla yürüdüler: Gitmeden önce düka altınlarıyla dolu çekmecesini çalmışlardı. Beşinci günün sonunda soluk almak için durdular. Ormanda küçük bir ateş yaktılar, aralarında bir çam ağacı, yosunların içine büzüldüler.

Gece çarçabuk çöktü. Geceyarısı delikanlı, çıt çıkarmadan, yosun döşeğinden kaydı, heybesini derin uykuda olan bir adam biçimine soktu ve bir bodur ağacın ardına gizlendi. Sabırla birkaç saat bekledi ve ancak, gün doğmak üzereyken Adam'ın yatağından çıktığını gördü. Ufak tefek adam, elinde balta, ihtiyatla çam gövdesinin çevresini dolandı. Gürültü etmeden öbür döşeğe yaklaştı ve birden, baltasını durmadan savurarak deli gibi saldırdı. Delikanlı ardından sokuldu, silâhı elinden düşürdü, Adam'ı yere devirdi, göğsüne oturdu ve kamasını gırtlağına dayadı. Adam bıçak vuruşunu bekliyor, bir şey söylemeden soluyordu. O an delikanlı çok eski tiksintisinin tekrar geri geldiğini hissetti ve bezgin-

likten küçük adamı bıraktı.

«İyi, diye mırıldandı. Para ikimizden birinin olacak. Talihi daha fazla olanın.»

Yüzünde esrarlı bir gülümseme belirdi ve bir isli et parçasını kendine çekti. Adam'a sırtını dönüp bu etten küçük bir dilim kesti, köfteye benzer bir şey yaptı. Bu koyu renk köfteyi daha açık renk, yoğurulmuş ekmekten yapılan ikinci bir topakla birlikte başlığının içine yerleştirdi. Her yanını kaplayan öfkenin ağır ağır gittiğini hissediyordu ama, küçük adama neden bir yaşama olanağı bıraktığını ve yakaladığında neden soğukkanlılıkla gırtlağını kesmediğini anlıyamıyordu. Adam soluk almaya cesaret edemeden ona bakıyor ve delikanlının ne yapmak niyetinde olduğunu kestirmişe benzemiyordu. Tam o sıra gün doğdu ve Adam'ın yüzü, sabahın bu ilk aydınlığında çok çirkinleşmiş olarak görünüverdi. Soluğu kupkuru gırtlağını kazıyor, her an dehşet içinde bağıracakmış gibi duruyordu.

«İşte, dedi delikanlı. Beyaz topağı çekersen özgürsün, üstelik sana bütün paramı vereceğim. Ama kara topağa raslarsan bana bütün altınını vereceksin, ben de sana gırtlağını kesmen için bıçağımı vereceğim.»

Küçük Adam uzun süre kararsız kaldı, ne düşüneceğini bilmiyor ve gözleri dört yana devriliyordu. Sonunda elini dikkatle başlığın içine daldırdı. Titrek avucunda kara topağı gördü.

«Talihin yokmuş», dedi delikanlı gülümseyerek.

Baltayı kaptı ve Adam'ın ardına geçti. Çizmesinin ucuyla bıçağı ona yaklaştırdı. Adam bıçağı sol göğsüne dayadı, delikanlıya son bir kere baktı. Bu bakış kayıtsızdı, kendini kimsenin görmediği çok değerli bir şeyden yoksun bırakacak-

mış gibi umutsuzca gülümsüyordu. Bir itişte bıçağı kaburga kemiklerinin arasına soktu ve tek çığlık atmadan sırtüstü devrildi. Gözleri hâlâ genç adama dikiliydi ama bakışında artık ne gurur vardı, ne nefret. Delikanlı özenle bütün eşyalarını topladı, Adam'ın gömleğinin altından düka altınlarıyla dolu keseyi çıkardı. Daha güneş yükselmeden güneye, arkalarında denizin görünmeyen varlığını sezdiği sıcak dağlara doğru kaçtı. Küçük adamın ölmeden önce, son bir ihanet çabasıyla kendisini cinayetle suçladığından, kellesine para koyup yabandomuzu gibi peşine düşüleceğinden kuşkusu yoktu. Birkaç saat sonra bıçağını Adam'ın göğsünde unuttuğunu hatırladı, ama hiç bir şeye aldırmadığı gibi buna da aldırmadı. İki yolun kavşağında durdu: Biri güneye gidiyordu, diğeri batıya sapıyordu. Batıya sapan yolu seçti. Bir kere daha asla erişemiyeceği o eşsiz denizi düşünerek acımasız bir gülümseme belirdi yüzünde..

Her şeyin bir sonu vardı, bu kez sonunun geldiğinden emindi. Kulübeyi meydana getiren kütüklerin arasındaki çatlaklardan gece solmaya başladı: Bir fener sallanıyor ve hızla yaklaşıyordu Kirli bir ışık bacalarının arasından süzüldü ve hayvanın önünde durdu. Kuduz köpek canlı bir şeymiş gibi kokladı bu ışını.. Günlerden beri kımıldamamıştı ama o gece alışılmamış şekilde kuşkuluydu ve rüzgârın her ıslığında uluyordu. Sık sık çakan şimşeklerin ışığında Hareketsiz, çenesindeki kanlı köpükten kabarcıkları farketti. Art ayaklarının gerildiğini, atılmaya hazır olduğunu gördü. Bu âni ilkbahar fırtınasıyla o da canlandı ve soluğunu tutup bakışını köpeğin gözbebeklerine dikti. Yağmur bulutları arasında belli belirsiz seçilen bir fener aceleyle kulü-

beye doğru geliyordu, sonra kapının yumruklandığını ve gökgürültüleriyle kesilen Kiv'in ölüm haykırışı duyuldu.

«Luna öldü!» diye haykırdı ihtiyar.

... İra, Lon ve benden başka hepsi öldü!

... Luna öldü!»

Düşen yeni bir yıldırımın altında sendeledi.

«Yemekteydik...»

... Lon fıçıdan şarap doldurmak için dışarı çıktı...

... Peşinden ben çıktım, mutfağa İra'yı görmeye gidiyordum...

... Bir gökgürültüsü duyduk...»

Yeniden inlemeye koyuldu.

«Aceleyle geri döndük.

... Hepsi kömür gibi kapkara kesilmişti, ölmüşlerdi, hepsi ölmüşlerdi ,otururken ölmüşlerdi...»

Hareketsiz kendi kendine gülümsedi. Çatlak dudakları yarıldı. Nefis bir soğuk bütün gövdesine yayıldı, Adam'ın intiharı sırasında duyduğunun tıpatıp eşi. Gözlerini dişi köpeğin gözlerinden ayırmıyordu, ama bunu yapması gerekli bile değildi: Hayvan düşte gibi, gökgürültüleriyle keyiflenerek ağır ağır hareket ediyordu. Kiv çamurun içine dizçökmüştü, karşısında hiç utanç duymadığı bu ölüm mahkûmuna her içini dökmeye gelişinde yaptığı gibi, yeknesak bir sesle yakınıyordu.

«Hepsi öldü!» diye haykırdı.

... Luna, Rak, Len, hepsi, İra, Lon ve benden başka...»

Hareketsiz çatlağa döndü, aralıktan ihtiyar adamı gördü ve yine horlayan bir gülümseme belirdi yüzünde. Duvarın öte yanında gökgürültüsünün izlediği bir küfür yağmuru işitildi. Gece

aydınlandı.

«Lânet olsun sana, diye haykırdı ihtiyar.

... Şeytansın sen, lânet olsun sana...»

Yakınmalar ağır ağır kulübeden uzaklaştı. Rüzgâr lânetlemeleri süpürdü. Gökgürültüleri seyreldi, sel gibi yağan yağmurun hızı kesildi. İlkbahar fırtınası başladığı gibi birden duruluverdi. Gece yine arasıra, bir sürü yangının kalıntılarıyla aydınlanırcasına, dağlarda zaman zaman soluyordu. Gölün kıyısına sessizlik hâkim oldu, yalnız fırtınadan bitkin düşmüş birkaç köpek acı acı havlamaya devam ediyorlardı.

Hareketsiz ürperdi. Tatlı bir bitkinlik bütün gövdesini paralıyordu. Sabah kuduz köpeği de bitiriyordu. Samandan ve mantarlardan yükselen nemli kokular ikisinin de başlarını döndürüyordu. Gizlice birbirlerine sokulmayı arzuluyorlardı. Saman damın deliğinden Hareketsiz özgür bir bulutun ucunu gördü. Başını ona doğru kaldırdı, o an kuduz köpeğin üstüne saldırmıyacağını biliyordu: Açık gökler altında ikisi de aynı duyguyla titriyorlardı. Soğuk bir yıldız çok yükseklerde parlamaktaydı. Bunun bir serap olmadığını biliyordu, çünkü yeryüzünde, evrenin sonsuzluğundan gelen bu ışık kadar gerçek bir şey bulunamazdı.

Evin bir yerinde, acıdan deliye dönen Kiv, çocuklarının kömürleşmiş ölülerinin ses çıkarmaden yerlerinde oturdukları masaya kapanmış ağlıyordu. İhtiyarın yanında, en büyük oğlu, ölümü tek hak eden ve tek sağ kalan Lon duruyordu. Hareketsiz'in dışında kimsenin anlıyamıyacağı akıl almaz bir adaletin uygulaması vardı bunda. Büyük bir sessizlik içinde zengin şölenlerinin başına oturduklarını —parçalanmış koyun butlarının, kemirilmiş kemiklerin ve kocaman beyaz ekmek di-

limlerinin karşısında— düşlüyordu. Ama parmakları oynamıyordu artık, ateşin yok ettiği gözleri ısrarla karanlığa dikiliydi. Yumrukları erimiş kupaları sıkıyordu; göğüslerine düğmelerinin kurşunu akmıştı. O gece Kiv'in çirkin çocuklarına ani ve büyük bir tatlılık getirmiş, hayatta kalanlara korkunç bir kararsızlık bırakmıştı. Hareketsiz ölümlerine saygı duyduğu için başlığını çıkarmayı diledi ama, ne başlığı vardı, hattâ ne de kafası. İkisi de olsa bile sinsi köpeğin karşısında en ufak bir hareket yapmaya cesaret edemezdi. Birden göğsü yine korku ve tiksintiyle doldu. Bitkin düştüğünü hissediyordu, bakışını yükseklerde parlayan o soğuk ve umutsuzluk verici aydınlıktan ayırdı; gökyüzü ölüleri kutsuyor, nefret içinde yaşamak üzere geride kalanları mahkûm ediyordu.

Yaşadığı bütün acılı yılar belleğinde canlanıyordu, ama bu özgür gökyüzü parçası karşısında üzerine çöken bitkinliğin eşini hiç bir zaman duymamıştı. Uzun süreden beri her şeyle bağını koparmalıydı, izi sürülen bir yabandomuzundan daha iyi yaşadığı yoktu. Yıllar boyu Türklerin yollarını ve insanoğlunun giremiyeceği ormanları izleyerek uzak kuzeye doğru ilerlemişti; arasıra toz toprak içinde ,bir köyde duruyor ve kendini emniyette hissedip birkaç ay burada saklanıyordu. Ama kaçınılmaz saat gelip çatıyor, peşindekiler yine onu buluyor ve başka bir kente, başka bir haydut inine kaçmak zorunda bırakıyorlardı. Her ilkbahar yer değiştirip ticaret, türlü angarya, yağma, köy tefecilerini öldürmek gibi çeşitli işler yapıyordu. Kellesine yüz, ardından beş yüz, daha sonra bin düka altını kondu. Büyük vezir onu ölü ya da diri getirecek olana şahsen bir ödül vereceğini bildirdi. Ama kimse onu yakalamayı başaramadı, çünkü yamaçlardaki bütün giz-

li mağaraları herkesten iyi biliyor, izlerini eşsiz bir ustalıkla yok ediyordu. Arasıra ovadaki köylerin yoksul halkının bile yolunu kestiği oluyor, onları çırılçıplak soyuyor, çalacak şey bulamadığında aşırı kötülüğünü kulaklarını kesmeye kadar götürüyordu. Kötülük üstüne kötülük ekliyor, hiç bir şey, duyduğu cinayet işleme eğilimini gideremiyordu, ne cılız süt çocuklarını öldürmek, ne de kimseye kötülük etmemiş ihtiyarlara işkence etmek. Sonunda kuzey ormanlarında yol kesen küçük bir haydut topluluğuna katıldı, her savaşta ölüme meydan okuyarak kısa sürede reisleri oldu. Haydutluk ettiği on yıl boyunca buram buram lânetli kokan kendi soluğunu sevmeyi öğrendi; her akşam başını, ölümün ta kendisine dayarcasına torbasını koyar ve bu çok yakın yoldaşla beslenerek sabahın ilk saatlerinde pürüzsüz bir kahkaha atarak uyanırdı. Büyük bir servet toplamış ama haydut meyhanelerindeki sefahat âlemlerinde son meteliğine kadar harcamıştı. Asla bir kadını satın almamış, asla bir kadına el sürmemişti.

Dağa kaçma kararı vermeden önceki sonbahar, Türklere karşı verdiği büyük bir savaş sırasında çetesindeki bütün haydutlar öldü, en yürekli iki yoldaşıyla yapayalnız kaldı. Yeniçerilerle kuşatılmışlardı, cellâtların eline düşmemek için birbirlerini öldürmeye karar verdiler. Ama son anda barutları bitti, kılıçları kırıldı. Zincirle birbirlerine bağlanıp en yakın kervansaraya götürüldüler. O geceyi açık havada, yılan dolu bir çukurun yanı başında geçirdiler. Ölü de olsalar nasılsa değerlerinden bir şey kaybetmiyorlardı. Türkler kısa bir tartışmadan sonra, üç haydudu besleme olanakları bulunmadığından onları yılanlara atmaya karar verdiler.

İki silâh arkadaşı ânında korkunç acılar çe-

kerek can verdiler. O ölü taklidi yaptı, çukurun dibine uzanmış diğer insanları öldüren zehirle beslendiği çingene obasındaki günlerini hatırlıyordu. Gece zincirlerini kesti ve gürültü etmeden başında bekleyen muhafızı boğazladı. Tekrar çukura inip koca bir yumak sürüngenle döndü. Hafifçe ıslık çalarak onları kışkırttı ve uyuyan Türklere doğru saldı. Bir çalılığa gizlenip uykuda zehirlenenlerin son çığlığı atmalarını bekledi, ardından ölüleri soyup doğuya kaçtı.

Cehennem halkası her geçen hafta çevresinde biraz daha daralıyordu. Bitkin ve bu sonu gelmez yarıştan bezmiş halde teslim olmayı düşünüyordu ki dağın içinden geçen gizli bir geçidin varlığını öğrendi Son kez tâlihini denemeye karar verdi.

At sırtında tek başına, karlara gömülerek yola çıktı. Peşindekiler haydutları gizleyen birinin yanında kışı geçirdiğini düşünerek onu kovalamaktan vaz geçtiler. Birkaç gün süren yorucu bir yolculuktan sonra yüz mil kadar gidip doğuda bir dağın eteklerine vardı. Ama yitik bir köyde birden tanındı ve yeniden peşine düşüldü. Ölesiye yorulan atının soluk alması için pek az durarak üç gün üç gece yol aldı. Dördüncü günün akşamı atı çatladı, hayvanın leşini kara gömüp yoluna yürüyerek devam etti. Bu kez tâlihi yardım etti: Gece yarısı olmadan dağda bir ev buldu. İşin olağanüstü yanı, bir çoban ailesi kışlıyordu bu evde. Onu tanımadılar, baba, ana ve on beş yaşındaki kızları eski bir dost gibi candan karşıladılar. Sıcak süt içirdiler, taze ekmek verdiler, katırlarla koyunların yanına ahırda yatak da serdiler. Uzun yolculuk sonucu bitkin düşmüştü, yatar yatmaz derin bir uykuya daldı, ama sabaha doğru garip bir gürültü onu uyandırıverdi: İyi

niyetli bir katır, sağrısıyla yemliğin kenarına sürtünüp merakla onu kokluyordu.

Gürültü etmeden ahırdan çıktı ve ev sahiplerinin yattığı yere kadar süzüldü. Önceki gece isli eti kesmekte kullanılan bıçakla onları birbiri ardından çabucak boğazladığında derin uykudaydılar hâlâ. Yalnız genç kız son anda sıçrayarak uyandı, gırtlağında kayan bıçağa gülümseyerek baktı. O dışarı çıkmak üzere evin kapısına doğru koşarken kız hâlâ gülümsüyordu, yüzlerce yıl boyunca da böyle gülümseyecekti. Adam öldürmek onda hiç tiksinti uyandırmamıştı, ama genç kızın gülümsemesi inatla peşini bırakmıyordu, sanki sonsuza dek yaşamaktaydı. Katırı aldı, yiyecek yükledi, ölümün eline terkedilen bu evden telâşla kaçtı ve karların üzerinde doğuya doğru uzaklaşmaya devam etti. O gün çok uzun bir yol aldı, ama hava kararmak üzereyken, kurtulduğunu sanarak sevindiği sıra birden kendini öfkeli bir kurt sürüsüyle kuşatılmış buldu.

Geceyi bir meşe ağacının tepesinde, elinden bir şey gelmeksizin, sürünün katırı parçalayıp yiyeceklerini yok etmesini seyrederek geçirdi. Aralarına atılıp çektiği işkenceye son vermek istemiş, kendini tutmuştu. İnsanların eliyle gelecek ölüm kurtların arasında kendisini bekleyen çabuk sondan çok daha korkunç geliyor, yine de beklemeye devam ediyordu. Çünkü. kendisini asla terketmeyen tâlihine güveni vardı. Sonunda gün doğdu ve sürü, şüpheli bir duman kokusundan ürküp dağılmaya başladı. Dallara sıkı sıkı yapışıp yarım saat daha bekledi, kurtların ne denli kurnaz olduklarını biliyordu, ancak son uluma da uzaklarda kaybolduğunda yine kuzeye doğru kaçmaya devam etti...

Acılı çığlıklar sıçrayarak uyanmasına yol aç-

tı. Uçsuz bucaksız açıklıkta bir sürü fener belirmişti: Köyün bütün ağlayıcı kadınları, başları siyah yemenilerle örtülü, Kiv'in evine doğru geliyorlardı. Donmuş, kayıtsız kocaman ve parlak böcekleri andıran fenerlerin sonuncusu da az sonra evin içinde kayboldu. Yaslı ihtiyarlar Kiv'in çocuklarının ölülerini yıkıyor ve giydiriyor, ama kasılmış parmakları arasından bakır kupalarla bıçakları bir türlü alamıyorlardı. Sanki Kıyamet gününe kadar koyun etiyle kendilerine şölen çekeceklermiş gibi, böyle gömülmelerine karar verildi. Yavaş gölgeler ellerinde mumlarla bir pencereden öbürüne gidiyor, tılsımlı sözler söylüyor, anlaşılmaz şarkılar mırıldanıyorlardı. Kulübedeki tutuklu, nedenini kestiremeden, gölgelerin tümünün çoktan öldüğünü düşündü ve bu düşünce kanını dondurdu. Ölülerin gölgeleri duvarlar boyunca hareket ediyor, ardından ağlanması gereksiz olan bir şeye ağlar gibi, mırıldanıp inlemeyi bırakmadan birbirlerine dokunuyor ve karanlıklarda kayboluyorlardı. Ölüler canlıların ardından gözyaşı döküyordu, bunu anlamaya başlamıştı. Tıpkı baştan beri kendilerinden ayrılanlara mezarlığa kadar refakat eden canlıların yaptığı gibi, bu işi vekarla ve yas içinde yapıyorlardı. Çoktan beri bütün bunlardan bezmişti. Ölümü bin kere görmüş, çoğunda da kendi eli yapmıştı öldürme işini. Kamayla ve kurşunla ölüm görmüştü. Alevler içinde, kırbaçla ve sarı karıncalar arasında ölüm görmüştü. Açlıktan, susuzluktan, kurt dişleri arasında ölüm görmüştü. O güne kadar duymadığı bir öfkeye kapılıyordu, bütün bu ölümlerden bezmişti. Çok bezmişti. Bu ölümlerden birini benimseyip kendi işini de bitirmek istiyordu.

Tam o sıra dişi köpeğin dişlerini gösterdiğini

farketti; bu dişlerden salyalı bir köpük damlıyordu. Gerildi. Köpek kısa bir kurt uluması koyverdi. Üzerine atılacaktı. Tüm dağ bu dişinin iniltisini yankıladı. Her şeyin bir sonu vardı, emindi bundan. Dişi köpeğe doğru bir adım atmak istedi. Bacakları artık ona hizmet etmiyordu. Dizüstü çökmeyi ve gırtlağını kuduz hayvanın çenelerine sunmayı düşündü. Ama elleri ona ihanet etti... Dehşet ve güçsüzlük içinde bilincinin kararduğını hissetti: Artık ne kollarını kımıldatabiliyordu, ne de bacaklarını, bütün gövdesi kemikten ibaretti. Boynu, sırtı, dizleri ,avuçları soğuk taştan yontulmuştu sanki. Gözlerini bile oynatamıyordu: Bu gözler yuvalarında donmuş, inatla dişi köpeğin gözbebeklerine bakıyordu. Hayvanın öfkesi azaldı; ağzı yere yaklaştı ve art ayakları gevşedi. Tutuklu onun tepesinde, hareketsiz, donmuş, kemik haline gelmiş, ölü bir mermere dönüşmüş bekliyordu.

Kulübeyi meydana getiren kütükler arasından gece solmaya başladı. Kirli bir ışın bacakları arasından süzüldü ve hayvanın önünde durdu. Kuduz köpek canlı bir şeymiş gibi kokladı bunu. Hareketsiz, yeni bir günün bu cılız belirtisine nefret dolu bir bakış yöneltti, ama onu çigneyecek gücü yoktu.

ERKEKLER

25 Temmuz 1515

GÖKLER doğuda birden aydınlanıverdi, ama yeryüzünde hâlâ gece hüküm sürüyordu. Çocuk, tıpkı bulanık bir aynada olduğu gibi, sabahçı bulutlarda yeryüzünün tüm görüntüsünün, aralarından geçilen buğday kaplı tarlaların, kavak ağaçlarının tepelerinin, Ağa gölünün durgunluğunun, belirdiğini farketti. Tüm yeryüzü gökyüzüne yansıyordu, bundan ürperti duydu, sanki yukarda görünmeyen biri onu gözlüyordu. Val'ın ancak bir adım ilerisinde, omuzunda ihtiyarın kurşun gibi avucunu taşıyarak yürüyordu. O sabah Val her zamankinden somurtuktu; kulübeden gölün kıyısına dek tek kelime konuşmadılar. Çocuğun gövdesi sertçe uykudan çekip çıkarıldığı için hâlâ kesikti. Çiyi hissedince ürperdi ve daha çabuk yürümek istedi ama Val'ın eli inatla yapışıyordu omuzuna. İhtiyarın her gece onu duvardaki halkaya bağladığı zincirin bacağında bıraktığı iz yanmaktaydı. Yem dolu kutular,

ağlar ve olta kamışları her zamankinden ağır geliyordu.

Her gece, Val, gün doğmadan yanıbaşında doğruluverirdi birden; Çocuk yarı uykulu, parmak uçlarının yüzünde gezindiğini hisseder, ama hâlâ uyuyormuş gibi yapıp yastığının ılıklığına daha bir sıkı sarılırdı. İhtiyar hemen ardından bacağını sıkan zinciri çözer, ama çocuk kalkmakta gecikir ve sabahın soğuğunun açık yatağı kapladığını hissederdi. İhtiyarın adımları soğuk ocağa yönelirdi; bir an sonra çakmak taşının kısa çatırtısını ve kav parçası üzerindeki kıvılcımı üfleyen Val'ın ıslıklı soluğunu işitirdi. Derken derin bir sessizlik olur, sonra kulağı taptaze alevin çıtırtısını, yeniden pencereye kadar gidip gelen ayak seslerini, sonunda kaynamaktaki sütün tatlı mırıltısıyla ateşin homurtusunu duyardı. Yatağından dışarı süzülür ve kulübenin en karanlık köşesinde aceleyle giyinirdi, ama her keresinde utançla, ihtiyarın boş göz çukurlarının kendisine dönük olduğunu farkederdi. Sessizce bir tas koyun sütünü içerlerdi; ihtiyar, zaman zaman anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıp doyumsuzlukla çekerdi yudumları. Kuru peksimeti paylaşır, hemen ardından da göle erişmek için acele ederlerdi.

Kulübede ve suyun üstünde ihtiyar kör, her şeyi çocuktan iyi yapardı ama burada, yolun üstünde, durmadan taşlara takılıp sendeler ve omuzuna asılırdı. Diğer balıkçıların kendilerinden önce davranacakları korkusuyla kıyıya varmakta acele ederlerdi. Çünkü güneş doğmadan ağlarını atabilmek için iyi bir yer bulmak zorundaydılar. Ara sıra herkesten önce kayığa varırlar, bütün köy uyurken gölün üzerinde yola çıkmış olurlardı. Bazan da, bu sabahki gibi uykuyu fazla ka-

çırıp ancak gün doğduğunda su kıyısını bulabilirlerdi. Çocuk bu dik patikayı avucunun içi gibi bilir, karanlıkta bile uçurumun yuttuğu yerlerden ve yolu delen sivri taşlardan çeviklikle sıyrılırdı. Göle hâkim olan ağaçlıklı eğimin aşağısına vardıklarında, su kıyısından kulaklarına boğuk mırıltılar geldi.

«İşte yine geciktik», diye tısladı ihtiyar.

Bütün kıyı, ışıkları parlak kurtlardan bir sürüyü andıran fenerlerle işlenmişti sanki. İçlerinde ışığı sarı, mavimsi, kan kırmızı olanlar vardı. Sağa sola saçılan kıvılcımlar gibi, dört yandan koşup geliyorlardı: Kiv'in evinden, dağın sarp yamaçlarından ve bir sürü görünmeyen barakadan. Val'ın boş göz çukurları, sanki bir mucize sonucu hepsini görebiliyormuş gibi, fenerleri öfkeyle izliyordu. Çocuk, suyun üstünde olup bitenlerin tekinin bile gizlenemediği bu kör bakışından hep korkmuştu. İhtiyar, Ağa Gölünün bütün girinti ve çıkıntılarını avucunun içi gibi biliyor, yalnız kokular ve rüzgârın ürpertileriyle yolunu bularak kimsenin yardımı olmaksızın suda ilerliyor, ortalara, kör inançların tutsağı diğer balıkçıların cehennem kapısı gibi kaçtıkları sis perdesinden yana bile gitmekten korkuyordu. Kıyıya geç kaldıklarında çok kızardı, çünkü her koyda ve her sıcak akıntı üzerinde yerleşmiş kayıklar bulacaklarını bilirdi.

«Ortalık aydınlanmış!» diye haykırdı ihtiyar.
Çocuk irkildi ve uyuşukluktan sıyrıldı.

Şimdiden, saydamlaşan gecede fenerlerin ışığı soluyordu. Göl kıyısına vardıklarında sandalların çoğu siste kaybolmuştu bile. El yordamıyla kayığının burnunu yakalar yakalamaz Val, eski

ustalığına kavuşuverdi. Bir anda balık araç ve gereçlerini içeri yığdı, kendisi de dümene geçti; böyle kaskatı ve hareketsiz, çok yaşlı ve dilsiz bir kartalı andırıyordu. Çocuk pantolonunun paçalarını sıvadı, suya girdi. Kayığın gece kuma gömülen burnunu güçlükle oynattı ve içeri atladı. Kıyıdan uzaklaşırlarken yerde, ağlarla küçük sepetlerin arasında; Val, o gün avlanacakları yeri kararlaştırana dek kestirebileceği bir yer aradı. Hulyalı bakışlarla sandalın küpeştesinden gölü seyrediyordu; kıyı hızla uzak ve sisli bir yeşil çizgiye dönüşmekteydi.

Altında guruldayan suyun koyu renk aynasında bir yüz gördü. İlk bakışta bu etli dudakları, su yüzeyinin altında sâkin sâkin yüzen iri gözleri güçlükle tanıdı. Kapkara, bir genç kızınkini andıran uzun saçlar omuzlarına dökülüyordu. Pembe dudaklarının iki kıyısında, gamzeler oyuluyordu yanaklarında. Elini uzattı ve bu garip benzerine dikkatle dokundu. Ateşte ısıtılan balmumundan bir maske gibi, bu yumuşak yüz de suda dağıldı.

Uzun süreden beri köyün bütün yumurcaklarının alaya aldığı uzun saçlarını kesmek istiyordu ama Val, bunu farkettiğinde kırbaçlamakla tehdit etmişti. Akşam, ocakta yükselen alevlerin karşısında, ihtiyar saatler boyu örgüleriyle oynar ve ormanın derinliklerine gizlenen kurtların kardeşi Sinem'le, büyük ayaklanmalarla, vahşi hayvanların ve Türklerin işledikleri cinayetlerle ilgili eşsiz hikâyeler anlatırdı. Karanlık gecenin geç saatlerinde ihtiyarın parmakları uyuşur ve Çocuk elinden kurtulmayı başarırdı. Ama ilk tıkırtıda, ihtiyar, yaban kedisi gibi birden uyuşukluğundan sıyrılır ve onu hemen yatağın

üstündeki halkaya bağlardı. Bir gece, uyumadan önce çocuğa seslendi:

«Kaçmaya kalkarsan seni öldürürüm!»

Val onu korkutuyordu, ama bu korku, aynı zamanda çok tatlı geliyordu çocuğa.

Sekiz yıl önce, Val'ın kendisini donmuş bir halde meyhanenin önünde bulduğu o amansız kış gününü hatırlıyordu. Çevresine toplanan alaycı ve sarhoş delikanlılar ekmek vereceklerine bir tas rakı uzatıyor ve soluk almadan on iki yudum devirmesini istiyorlardı. İki gündür bir şey yememişti. Gücü kalmamıştı. Ve birden bu kör —balıkçı Val'di kör adam— iğri büğrü sopasıyla coşan kalabalığı yarmış ve yanına varabilmişti. Çocuk sopa yemeyi bekliyerek gerilemişti. Ama ihtiyarın yumuşacık eli ona doğru uzanmış, ensesine, yanaklarına, gözkapaklarına ve buz kesen omuzlarına dokunmuştu.

«Benimle gel», demişti çocuğa.

Şaşıran delikanlılar açılmışlar, çocuk cesaret veren avucunu omuzunda hissettiği ihtiyarla birlikte yürüyüp gitmişti. Yarım saat sonra, dağın öbür yamacındaki Val'in kulübesinde, bir dikişte küçük bir kova sütü içmişti. Tuzak kurarken kurtlar tarafından parçalanan babasının acısına katlanamayan anası on gün önce ölmüştü. Köyün ağlayıcı kadınları gelip çabucak işlerini gördükten sonra ölüyü bir kızağa koymuş. Ölüm Kayasına kadar götürmüşlerdi. Çocuk onları gizlice izlemiş, köye döndüklerinde anasının ölüsünün bulunduğu yere kadar tırmanmıştı. Özenle karları süpürülen taşlı düzlük hep insan iskeletleriyle kaplıydı. Tam tepesinde de anasının ölüsünü bulmuştu; başı arkaya devrilmiş, kolları göğsünde

kavuşmuş, saldırmak için sabırsızlanan kargalara bakmak ister gibi gözleri açık yatıyordu. Hiç durmadan yırtıcı leş kargalarını kovalayıp akşama kadar anasını beklemiş, ertesi gün muhafızlığını sürdürmek için kayaya döndüğünde etleri temizlenmiş kemik yığını arasında anasını tanıyamamıştı. İnsanlar, öldüklerinde, artık birbirlerinden ayrılmaz oluyorlardı.

Birkaç hafta sonra, ilk kez, Val'la birlikte yem toplamaya çıktı. Sevinç ve heyecan içinde o kadar çok yem topladı ki, ihtiyar bunları ne yapacağını bilemedi ve yarısını atmak zorunda kaldı. Kör Val, en ufak girinti ve çıkıntılarına kadar tanıyordu gölü, sığ yerleriyle koylarını biliyordu. Sıcak bir akıntının geçtiği, hiç bir balıkçının gitmeyi göze alamadığı gölün ortasındaki sis perdesine kadar uzanmaya cesaret edebiliyordu. Ağa gölü kıyısında birkaç yoksul barakadan başka şeyin bulunmadığı çağı bilen ihtiyar Ristosia bile bu garip sisin ortaya çıktığı zamanı hatırlamıyordu. Köyde gölün sonu olmadığı ve bu sis bulutunun dünyanın öbür ucuna dek uzandığı söylenirdi. Birkaç kulaçtan fazla sise giren pek azdı. Girenler de yollarını şaşırmış, bir daha geri dönmemişlerdi.

Yalnız kör Val, Ağa gölünden korkmazdı, gölün bütün garipliklerine alışkındı çünkü. Gölden canlı bir yaratık gibi söz eder, her adını anışında da takkesini çıkarırdı. Gece ya da sisli havada güneşli günlerdeki gibi rahat davranır, çoğu kere çocuğa sis perdesinin ötesinde, küçük düşürülmüş ve haksız yere mahkûm edilmiş kişilerin ruhlarının yaşadığı cennet bölgelerinin bulunduğunu anlatırdı. Çocuk günün birinde o eşsiz kıyıya kadar gitmeyi düşler, her gece inci gibi

kum yığınlarını, sıcak körfezleri ve zengin meyva bahçelerini hayal ederdi.

Ara sıra, Val'la birlikte güçlükle soluk almalarına yol açan bu sisin derinliklerine dalar, orada ağlarını atarlardı. Gerçekten de, su yüzeyinin altından sıcak bir akıntının geçtiği bu yerde bütün göle oranla iki kat fazla balık vardı. Dönüşte sandalları şazanların, çuha ve turna balıklarının yükü altında çatırdardı. Yoksul balıkçılar onlara hasetle bakar, ama sise girmeye cesaret edemezlerdi. Mayısın son günlerine doğru zavallının biri onları izlemeye karar verdi, bütün bir hafta boyunca durmadan arkalarından kürek çekti ve ağlarını avladıkları yerlerin yakınına attı. Val bir şey farketmez göründü. Hafta sonuna doğru sise girdiler, yoksul balıkçı da peşlerinden geldi. Kısa süre sonra onu gözden kaybettiler ve alacakaranlıkta köye döndüklerinde çocuk dehşetle ihtiyarın yüzünde, o güne kadar görmediği acımasız bir gülümsemenin dolaştığını farkettirdi. Onları izlemeye kalkan sefil balıkçıyı bir daha kimse görmedi.

«Ölümü hak etti», dedi ihtiyar o gece dişlerini gıcırdatarak.

Çocuk hemen yanından uzaklaştı; İlk kez Val onda tiksinti uyandırıyordu.

Sisten çocukta hiç korkmuyordu. Geç saatlere kadar oturdukları geceleri gölün öbür yanındaki bu cehennem kıyısı konusunda ihtiyarların anlattıklarını dinliyor ve saflıklarıyla için için alay ediyordu. Günün birinde, tek başına sis bulutunu geçmeye and içti ve bu tasarısını, tek dostu avcı Damir'den başkasına açmadı. Damir'le birlikte ıstakoz avlarken yakalandıkları günkü

gibi kırbaçlanmaktan korkarak Val'a bir şey söylemedi. Haftada bir Ölüm Kayasında ziyaret ettiği anasıyla babasının kalıntılarına açtı bir de sırrını. Bir keçi yolundan güçlükle kayanın tepesine, kemik yığınlarının bulunduğu granit düzlüğe tırmanıyordu. Anasının kalıntılarını uzun süre önce bir araya getirmiş, köyün aç köpeklerinin oynatamıyacağı ağır bir taşın altına gizlemişti. Anasının kalça kemikleri önünde uzun süre diz çöker, bir hafta boyunca olup bitenleri anlatırdı. Güneş ağır ağır batıdaki tepelerin ardında kaybolur, yüzünde altından bir iz bırakırdı sanki. Son güneş ışını da kaybolana dek tepesinde sessiz kartallar döner dururdu.

Gümüş rengi kanatlı büyük kartal Ölüm Kayasının tepesinde dönmezdi hiç, ölüyle beslenmek ona yakışmazdı çünkü. Sık sık dağın en yüksek tepeleri üzerinde yaban keçilerini kollayarak uçtuğu görülür, dev kanatları bir dolu bulutu gibi gizlerdi güneşi. Her yıl köyün delikanlıları, kartalın yıl boyu sürülere saldırmaması için Kara Tepe'nin yamacına besili bir koyun bırakırlardı. Bütün köylüler saatler boyu gözlerini sarp ve yüksek yamaçlara dikerek kutsal kuşun gelmesini beklerlerdi. Sonunda en yüksek bulutların arasından fırladığını, avının üstünde sabırla halkalar çizdiğini, sonra taş gibi indiğini görürlerdi. Bir dakika sonra pençeleri arasında canlı koyunla yükseldiğini gördüklerinde hayranlık ve dehşetle solukları kesilirdi. Kartal on bin ayak yükselir, kayalıklarda parçalanması için birden avını bırakırdı; sonra da yemek için peşinden atılırdı. Köyde yalnız kurtların kardeşi Sinem'in piç oğlu avcı Damir gümüş kartaldan korkmazdı. Onu evcilleştirmek ve kurt avına çıkmak üzere yetiş-

tirmek için yakalamaya karar vermişti. Bütün köy Damir'le alay ediyordu ama delikanlının kendine inancı vardı; sıradan ölümlülerin düşlemeye bile cesaret edemiyecekleri şeyleri başarabilecek yetenekteydi çünkü.

Çocuk sık sık Damir'i, dağın bir yamacındaki derme çatma kulübesinde ziyarete giderdi. Burası Damir'e babasından kalan, isten kapkara kesilmiş bir yerdi. Çocuk ancak Val'in meyhanede, rakısını içmekte olduğuna güven getirince giderdi oraya; Sinem'in oğlunu görmeye devam ettiğini öğrenirse ihtiyar onu öldürürdü. Bir gün farketmedi, ihtiyarın ne büyük bir öfkeye kapıldığını sezmeden sarışın devi gördüğünü anlattı. Val onu sonuna kadar ses çıkarmadan dinledi, yüzü mum ışığında gitgide sararıp sertleşiyordu. Boğuk ve yabancı bir sesle yeni ağı örerken kullandıkları ipten kalan parçayı getirmesini söyledi çocuğa. Hiç bir şeyden kuşkulanmayan çocuk, gelip yanına oturdu ve ip yumağını uzattı. Val birden bunu çelik pençeleriyle yakaladı, çocuk olup biteni farkedemeden elleri ve ayakları bağlı buluverdi kendini. İhtiyar uzunca bir saz aldı eline, kan çıkarana dek dövdü onu ve zorla bir daha Damir'in kulübesine bakmıyacağına yemin ettirdi. Sonra yarı baygın çocuğu yatağa sürükledi ve o gece, ilk kez, sol bacağına uzunca bir zincir bağlayıp zincirin ucunu duvardaki halkaya taktı. Yarım saat sonra çocuk kendine geldi; kırbaç izleri sırtını hâlâ yakıyordu, buz gibi madenî bir mengene bileğini sıkmaktaydı, demirin değişi gövdesini donduruyordu. Gecenin ileri saatlerine kadar, ses çıkarmadan ve ağlamadan, karanlıkta gözlerini tavana dikip kirişler üzerinde sönmek üzere bulunan ateşin parıltılarını izleyerek yattı. İhtiyarın kaskatı ve soğuk

gövdesi kendininkine yapışmıştı. Tiksiniyordu bu değişten ama uzaklaşacak cesareti de yoktu. Birden Val'in kemikli omuzlarının aralıklı olarak sarsıldığını farketti ve kulübeye dolan soğuk gece sonunda, Val'in dudaklarından avunmasız çocuk hıçkırıklarının yükseldiğini dehşetle anladı. Onu uyandırmaktan çekinerek:

«Küçüğüm», diye mırıldanıyordu alçak sesle. Ve kekeleyerek ona seslenmeye devam ediyordu.

«Küçüğüm, diye fısıldıyordu gözyaşlarının arasında, küçüğüm, küçüğüm...»

Dalmak üzere olan çocuk, karşılık yerine gülümseyerek ılık yastığına gömüldü. Val karşısında benimsediği bu ufak gaddarlık bütün yaralarına melhem oluverdi hemen. Ayak bileğinde demirin soğuğunu duymuyordu artık, yarı uyuşukluğu içinde kanının demiri ısıtma yeteneğine sahip olduğunu düşündü. O gece sabaha kadar uyanık kaldığını ihtiyara asla söylemedi.

«Bir şey görüyor musun?» diye sordu ihtiyar teknenin burnundan.

«Güneşi görüyorum», diye fısıldadı çocuk.

«Nerede?» dedi Val.

«Doğuda.»

«Biliyorum, dedi ihtiyar gülümseyerek. Bana güneşten söz et.»

Her sabah güneşin doğuşu ve yeni bulutların görünüşüyle ilgili aynı hikâyeyi anlatırdı köre. Karşılığında da Val, çocuğa kurtların kardeşi Sinem hakkında bildiklerini söylerdi. Küçük tekne burnuyla ses çıkarmadan uyuklayan suyu yarar, iki yanında kurnaz dalgacıklar şıpırdardı. Çocuk sandalın içine uzanır ve gökyüzünün uçsuz

bucaksız uzantısını seyrederdi. Gövdesinin, şişmeye başlayan meyvalardaki tatlılığın eşiyle dolduğunu hissederdi. Göğsünü olağanüstü geniş ve doyumsuz hissederdi: O an hiç bir şey doyuramazdı bu göğsü. Bir süre bu karanlık isteğin ne olduğunu anlamaya çalışarak yattı, sonra sırrın çözümüne yaklaşmayı başaramadığından düşünmez oldu... Gölün suyuna atlamak ve dibine inmek isteği değil miydi bu? Hem öyleydi hem de değil... O an eşit bir acıyla, bir çocuk ruhunun isteyebileceği her şeyi istiyordu. Bu istek onu ürkütüyordu; Temmuzun bu olgun sabahında kendini tanıyamaz olmuştu, başka birinin kalıbına girmişti sanki.. Yüzünde çiller oluşuyordu. Tıpkı otlar arasında hışırdadıklarını duyduğunda cırcır böceklerine yaptığı gibi, elinde olmaksızın, parmaklarının ucuyla bu çillere dokundu. Sabahın bu ilk aydınlığında Kara Tepe'nin üstündeki bulutlar hızla dağılıyordu, tepe o güne kadar görmediği bir parıltıyla ışıl ışıl yanmaya koyuldu. Çocuk güneşten kamaşan gözlerini kapadı. Koparcasına gerilen bu sessizlikte açlıktan ölmek mümkündü.

«Bana güneşten söz et», dedi ihtiyar sabırsızlıkla.

Çocuk sandalın burnunda ayağa kalktı.

«Gökyüzü, dedi, cam gibi yeşildir.»

«Cam gibi mi? diye mırıldandı Val hırsla. Cam nasıldır?»

«Cam gümüş gibidir», dedi çocuk.

«Nasıl olduğunu gözümün önüne getiremiyorum.»

«Gümüşün mü? dedi çocuk. Gümüşün ne olduğunu bilmiyor musun?»

«Hatırlıyorum sanki», dedi Val gülümseyerek.

«Şimdi güneşi görüyorum, dedi çocuk... Tam güneşin yarısını görüyorum... Ama dün aynı yerden doğmamıştı.»

«Tabii, dedi Val. Hep böyledir.»

«Güneş, dedi çocuk, güneş sanki küçük bir balmumu topağı almış da ateşe atmışsın gibi. Güneş kızıldır... Hayır, kızıl değil. Sarıdır... Hayır, sarı da değil.»

«Bu sabah iyi anlatmayı beceremiyorsun», dedi Val hoşnutsuz.

«Suç benim değil, dedi Çocuk. Bu sabah hei şey çok değişik!»

«Her şey her zaman değişiktir», dedi Val.

O sabah en iyi şekilde anlatmak için sözcükler bulmaya çalışıyordu ama bunca güzellik karşısında belleği ona ihanet ediyordu. İhtiyar, küreklerini düzenli olarak yağ gibi suya daldırmaya devam ederek sandalı sabah dalgalarının şimdiden şıpırdadığı güneydeki girintilere doğru itiyordu. Val git gide daha yavaş kürek çekiyordu, sonunda koyun girişine, dibin daha sığ olduğu bir yere vardıklarında dümeni bıraktı. Çocuk havayı koklamasını ve sandalı tam bir kum yığınının üzerinde, balık avı için en uygun yerde durdurmasını hayranlıkla seyretti.

«Hiç altın gördün mü?» diye sordu.

«Evet gördüm», dedi Val bir gülümsemeyle.

«Ben hiç görmedim», dedi Çocuk.

«Öyleyse bu soruyu neden soruyorsun bana?»

«Çünkü güneş, dedi Çocuk, altın gibidir.»

«Hah, dedi Val, sonunda gerekli karşılığı buldun!»

Sandalı kumun ve su bitkilerinin sınırında durdurdu. Orada, yosunların üstünde bir sürü gü-

müşsü yaratık yüzüyordu. Val, balık avından önce hep olduğu gibi kuşkulu, ağ yığınını açıyordu. Çocuk sandalı kum yığını boyunca ağır ağır ilerletti. Suyun yüzeyinde küçük mantarlar dalgalanıyordu, kurşunla ağırlaştırılan ağ dibe iniyordu. Yavaş yavaş su bitkilerinden meydana gelen adacığın çevresindeki çemberi daralttılar. Val ağın uçlarını düğümledi ve teknenin kıçına bağladı. Sandalın ilerisinde, elli metre uzunluk ve genişlikte bir mantar dizisi belli belirsiz uzanıyordu. Val ancak o zaman yanından hiç ayırmadığı kısa çubuğu çıkardı. Çocuk dönüp geldi, sandalın burnuna uzandı ve gözlerini kapadı.

«Artık beklemekten başka yapacak şeyimiz yok», dedi ihtiyar.

«Bana Sinem'den söz et», dedi Çocuk.

«Sana her şeyi anlattım ya», dedi Val gülümseyerek..

«Önemi yok, dedi Çocuk, bir daha anlat.»

«Olsun», dedi Val içini çekip ilk sigara dumanını bırakarak.

Ardından sayısız kereler Çocuğa anlattığı hikâyeyi bir kez daha dokumaya koyuldu:

«Epey zaman oldu, yirmi yıl kadar. Pip'in babası ihtiyar Pip, oğlu gibi deliydi. Bir gece meyhanenin önünde sarhoş delikanlılar kahkahalar atıp bağırarak onu bekliyorlardı: Her gün ihtiyar Pip'i, Sinem'i gözetlemeye yollarlardı. O akşam ihtiyar Pip, elinde ucu demirli bastonu, soluk soluğa koşarak döndü. Meraklanan delikanlılar kenara çekildiler ve onu aralarına aldılar. Sessiz, çılgınca bir gülüş ihtiyarı birden sarstı. Garsonlar ona içki dolu bir su kabağı uzattılar ama geri vermesi için elinden sökercesine almak gerekti... «Ormana kaçtı», diyebildi sonunda.

«Üçgen çeneli, fareye benzeyen bir adam

kalabalığın arasına süzüldü ve küstah bir tavırla ihtiyarın karşısına dikildi. Bu adam on üç yaşında gebeyken Ağa gölünde boğulan Yagoda adlı kızın babasıydı... Ama yirmi yıldan fazla oluyor!... Bir arabayla boğulan kızını köye getirdiğinde fare adam suçsuz Sinem'i lânetlemiş ve bu küçültücü ölümün sorumlusu olmakla suçlamıştı. Pek az kişi suçlamalarına inanıyordu ama Sinem, onların gözünde yine de suçlu kaldı. Çünkü inkâr edemiyecek kadar gururluydu, köylüler de ondan amansızca nefret etmeye koyuldular.

«O gece, meyhanenin önünde hepsi sarhoştu.» «Söyle şeytan, onu gördün mü?» diye sordu fare adam. Ürken ihtiyar anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. «Ormana kaçmış», diye bağırdı sakalı bitmemiş bir yeni yetme. Kalabalık bir dalga gibi hareketlendi. Köpürdü. Bazıları meşale yaktılar, bazıları da sopalarla kamalarını kaptılar. İhtiyarı ite kaka kenara sürüdüler. En güçlü olanlar kafilenin başına geçti; delikanlılarla genç kızlar da arkaya. Ve dağa, Sinem'in evine doğru atıldılar. İhtiyar çamurda iki büklüm, küçük bir hayvan gibi ağlıyarak kalakaldı.

«Dönemeçte, mezarlığın önünde kalabalık sessizleşti. Eli meşaleli iki adam, ayaklarının ucuna basarak Sinem'in kulübesine yaklaştılar. Cesarete gelen diğer iki kişi de, elde sopa, onların ardından sürünerek ilerlediler. Biri sopasını kapının altına soktu, diğeri sopasını zincire taktı. Kapının iki kanadı ânında kırılıverdi. Kalabalık onların ardından içeri doldu. Bazıları da kama ve sopa darbeleriyle pencereleri kırıp oradan kulübeye daldılar. Eşyalarla araç - gereçler kırıldı ve dışarı atıldı. Kapının önünde ateş yakıldı. «Ev de! Ev de yanmalı!» diye haykırdı kızın biri. Sinem'in eşyalarına saldırıldığı sıra yeleği-

nin düğmeleri çözülmüş, dikilen memeleri gömleğinden dışarı fırlamıştı...»

İhtiyar Val, belli belirsiz gülümsedi ve gözlerinin boş çukurlarını Çocuğa yöneltti. Çocuğun yanakları kızardı. İhtiyarın göremediğini biliyordu, yine de bu kör bakışı karşısında gözlerini yere eğdi.

«Düşünebiliyor musun!» dedi Val bir kahkaha atarak.

Sonra hikâyesine devam etti:

«Kalabalık alelâcele dağıldı. İki kişi meşalelerle içeri daldılar, ocaktaki ateşi dağıttılar ve Sinem'in yatağına kor attılar. Yatak barut gibi koca bir alev fışkırttı. Delikanlılar son anda kaçtılar. Kalabalık ses etmeden durdu. Hayaleti andıran bir kırmızılık pencerelerin boş deliklerinde titreşiyordu. Herkesin soluğu kesilmiş, birbirlerine iyice sokulmuşlardı. Derken çatı acıdan haykırırcasına çatırdayarak alev aldı. Duman bütün çatlaklardan koca koca dalgalar halinde sızdı. Uzaklardan, oldukları yerde donup kalan insanların kulaklarına bir gece kuşunun uluması geldi. Bir kuşku kapladı kalabalığı. Arkada olan çocuklarla genç kızlar herkesten önce yola doğru atıldılar. İhtiyarlarla güçlü delikanlılar, sessiz ve iyice açılan gözleri yangına dikili, biraz daha beklediler. Sonra birbiri ardından, hırsız gibi, geri geri yokuşu inmeye koyuldular. Sonunda bütün kalabalık, şeytan tarafından kovalanırcasına, köye koştu.

«Ormanın kıyısında, ağaç gövdeleri arasına gizlenmiş, bunca nefreti üzerine çeken zavallı Sinem'den başkası kalmamıştı. Tek adım atmadı peşlerinden. Sıkılmış yumrukları açıldı, elleri ağır ağır bir çam ağacı kabuğu boyunca kaydı. Öğütecek, ezecek yerde okşuyordu bu eller! Ku-

lak kabarttı. Tepesinde baykuş bir kere daha öttü. Köyde çanlar müminleri akşam âyinine çağırıyordu. Boğuk seslerle, suların derinliklerinden gelircesine. Delikanlı doğruldu. Yüksek bir çam ağacı gibi. Bir geyik gibi. Ormana, kurtlara doğru bir adım attı. Kulübesinin dikildiği tarlada ateş canlı bir şey ölüyormuşcasına ıslık çaldı...»

«İşte, bütün bunları sana daha önce anlatmıştım», dedi Val.

Çocuk bir şey söylemeden güldü.

«Peki, devam edelim», dedi Val çubuğunu yeniden doldurarak.

«Analığının beyzî bir yüzü vardı, diye devam etti kör, bir dişi porsuk kadar da iyiydi oysa. Boyu ve posuyla köyün diğer kızlarından ayrıldığı yoktu: Koyu tenli, ince, garip ve canlı bir kuş. Mezarlıktan hemen sonra gelen bir kulübede yaşıyordu; daha sonra eviyle toprağını Sinem'e vasiyet etti. Yalnız bayram günleri, köyün kendisi gibi pörsümüş diğer kızlarına katılırdı. Kadından çirkin şey yoktur, doğa güzelliğini yalnız erkeklere vermiştir!... Sinem'in analığı evlenmemişti, ara sıra onu ziyaret eden delikanlılar yanında pek az kalırlar, gün doğarken bitkin ve içki âleminden çıkmış gibi başları ağrıyarak köye dönerlerdi.

«Delikanlılar arasında, kulübesinin kapısını her çalana kendini verişindeki olağanüstü ve mariz hatır sayarlık anlatılırdı. Burun delikleri titreyerek, yanakları al, al, gerçek bir çocuk gülüşüyle karşılardı gecikmiş konuklarını. Gelenler arasında üst dudağı yeni kıllanmış, titrek ve heyecanlı, kapıyı açar açmaz vermek üzere paralarını hazırlayan yeni yetmeler vardı. Sırtı kamburlaşmış, bıyıklı, heyecanlarını çok bilmiş bir gülümsemeyle gizleyen hovardalar vardı. Her

biri Sinem'in analığı tarafından konuk gibi karşılanırdı. Kadın onu ocağın karşısındaki iskemleye oturtur, keçi sütü hazırlar, sonra içişini seyretmek için başını titreyen dizlerine dayardı. Sonunda konuğunun ağzını siler, mumu söndürür, gözleri ateşe dikili, rüzgârın iniltilerini dinler gibi ağır ağır soyunurdu. Dönüşte delikanlılar derisinin, nemli ve durmadan soluyan bir dişi tavşan kürkü gibi koktuğuna yemin ederlerdi.

«Ama bir gece, delikanlılardan birinin arzusu karşılık görmedi. Kurtların yaptıkları büyük kıyımdan iki gece önceydi. Köyün orospusu dağda, bir kayınağacı gövdesinin kovuğunda, en fazla on iki aylık, yarı yarıya donmuş bir erkek çocuk buldu. Çocuk solgundu, açtı, bitikti, ilk haftalar yabancı bir dilde hayvanlar gibi ulumaktan başka şey yapmadı. Birkaç gün sonra kadın, çabucak güçlenen ve gülümsemeye başlayan çocuğu kollarına alarak kilisenin önüne indi. Altın sarısı kürklü garip bir hayvan yavrusu gibi sapsarıydı çocuk, üstelik öylesine yumuşaktı ki köylüler dokunmaya korktular. Analığı gururla, ufacık bir esintinin kırabileceği nârin bir çicek gibi onu kollarında tutuyordu. Çocuğa bir insan adı vermek üzere kiliseye aldıklarında ortalık yeni yeni ışıyordu. Kilise, muhtarın kızının vaftiz törenindeki gibi tıklım tıklım doluydu. Kutsal törenin sonunda çocuğa, kendi dillerinde «dağda doğan» anlamına gelen Sinem adını verdiler.

«Zamanla Sinem büyüdü, bir şahin kadar güzelleşti, köy delikanlılarının en uzun boylusunu bir baş geçtiğinden hepsi ondan nefret etmeye başladılar. Genç kızlar onun için gizlice ah çekiyor, ama Sinem hiç birine bakmadığından kendilerini eciş bücüş delikanlıların kollarına atıyor, solukları kesilerek delikanlıların okşamaları ara-

sında kuruyorlardı. Derken kızlar da ondan nefret etmeye koyuldular. Yaşıtlarının nefret dolu bakışları karşısında başını önüne eğen Sinem, «Birine kötülüğüm dokunduysa yüzüme tükürsünler!» diyordu. «Yüzüme tükürsünler işte!» diyordu gülümseyerek. Ve tıpkı, düşünde birinin testisini kıran çocuk gibi gülümsüyordu. Sonra da, kimsenin bir adım atmaya cesaret edemediği sık ormanda kayboluyordu. Orada ardıç ağaçlarıyla yosunlar yetişiyor, bu kokular Sinem'e anlatılmaz bir sevinç veriyordu.

«Sinem on sekizine bastığında analığı öldü. Onu tepeye, mezarlığın çitinin ardındaki toprağına gömdü. Toprak yığınına da kimlik belirtmeyen bir işaret koydu. Aynı yere, köyün yumurcakları tarafından zehirlenen köpeğini de gömdü. Ertesi sabah, yıllar boyu yanından ayırmadığı tüylü çoban köpeğinden yoksun göründüğünden Sinem'le alay ettiler. Papazın tıknefes oğlu yüzüne karşı: «Ananın kemikleriyle köpeğininkileri karıştıracağız.. Hangi kemiğin kime ait olduğu anlaşılmayacak!» dedi. Sinem çocuğun gırtlağına yapıştı, boğulan bir kedi yavrusu gibi soluyana dek sıktı. Ancak bundan sonra bıraktı ve bezgin bir gülümsemeyle alnında biriken teri sildi. «O köpeği seviyordum», diye mırıldandı. Herkesi, birden tunçlaşmış gibi susuverdiler.

«Papazın oğlu ayaklarının dibinde vıyakladı. Sinem, dayak yiyen bir köpeğin bakışını andıran bu bakışa dayanamadı. Birden hıçkırıklara boğuldu ve ormana kaçtı. Köyün gençleri uzun süre, ağızları açık, bakışlarıyla onu izlediler. Yine de Sinem'i ödleklikle suçladılar. Öyle ya, yarı ölü bir adamın işini bitirmeye cesaret edememişti.

«Yılın büyük bir bölümünü sırtında baltası, ormanda geçirdiğinden pek seyrek görülürdü. Her

zaman beklenmedik bir şekilde, somurtuk ve bakışı yerde, çıkardı ortalığa. Yanlarından geçerken köylülerle bir, iki kelime ya konuşur ya konuşmazdı. Genç kızların yakınında, kendisine yöneltilen çirkin çağrıları duyunca utancından sendelerdi. Bir erkeği kadın eteği kadar utandıran şey yoktur. Erkekler kadınlardan çok daha masumdurlar! Derken, bir ilkbahar günü Ağa gölünde Yağoda'nın ölüsü bulundu. Saç örgüleri kıyıda biten söğütlerin köklerine dolanmıştı. Artık göl kıyısında tek söğüt ağacı yok, Kiv hepsini uzun süre önce kestirdi. Bir gece önce dolunay vardı ve genç kız çırılçıplak soyunmuştu; gövdesi suda bir ölü balığın karnı gibi bembeyazlı. Bazı geceler iblis genç kızları su başında soyunmaya zorlar. İlkbahar ya da yaz önemi yok! Ama hep dolunay çıktığında.»

Çocuk o sabah kendisine acılar çektiren amansız isteğin yine her yanını kapladığını hissediyor, ama gözlerini ihtiyarın alaycı yüzünden ayıramıyordu.

«Derken, diye devam etti Val, köy halkı Yagoda'nın gebe olduğunu öğrendi. Herkes suçluyu aramaya koyuldu. Bir papazın oğlundan bahsetti; son aylarda, köyün çevresindeki ağaçlıklar da sık sık Yagoda ile birlikte görülmüştü. Delikanlı gizlendiği çan kulesinde bulundu, ama inatla, kilisenin önündeki alana sürüklenene kadar inkar etti. Alana varıldığında, bir kuduz köpek gibi köpükler saçarak bayıldı. «Sinem, bu işi yapan Sinem», diye haykırdı. Sinem kalabalığın arasından çıktı ve geldi, papazın oğlunun tepesinde bacaklarını açarak durdu. Çocuk, dayak yiyeceğini sanarak bağırdı. Sinem onu kaldırdı ve gırtlağını sıktı. Delikanlının yüzü boğu-

lan birinin yüzü gibi mosmor kesildi. «Ben miyim bu işi yapan?» diye fısıldadı Sinem. Papazın oğlu doyumsuzlukla havayı içine çekti ve haykırmaya devam etti; ölmek üzere olan birinin kara sarı rengini almıştı. Hareketsiz ve kara yüzlerden bir halka Sinem'i çevirdi. Delikanlı yumruğunu gevşetti ve sordu: «Ben miyim?» Papazın oğlu başını salladı ve gözleri neredeyse yuvalarında dışarı uğradı. Muhtar onu Sinem'in elinden kurtardı ve duvara dayadı. Çocuk gerçeği itiraf etti, sonra yine beyaz köpükler saçtı. Kilisenin çan kulesinden, büyücü kadınlar gibi darmadağınık saçlı papazın karısı Sinem'e lânetler yağdırıyordu. Kalabalık Sinem'in önünde sessizce açıldı. Bir topun yakıcı namlusundan geçercesine geçti aralarından, az sonra ormanın girişinde kayboldu. Ertesi gün papazın oğlu bir ipek kuşakla asılmış bulundu, aynı günün akşamı meyhanenin önünde fare yüzlü adam Sinem'i, boğulan gebe kızıyla asılan saralı oğlanın ölümüne sebep olmakla suçladı. Herkes başıyla onu doğruladı: Sinem suçluydu, öfkeli kurtlar gibi kulübesini yakmaya koştular.

«Günlerce Sinem görünmedi, bir çokları kurtların delikanlıyı parçaladığını düşündüler. Sonra, bir sabah, yeniden köyde ortaya çıktı. Günlerce köylüler dükkân ve odunluk arasında, paketler ve araçlarla yüklü Sinem'e rasladılar. İki hafta sonra—kışın ortasına varılmıştı bile—mezarlığın üstündeki tepede, yanan evin yerinde, yeni bir oduncu kulübesi yükselmişti. İri kütüklerden yapılmış, mazgal biçimi pençereli, aralıkları yosun ve reçine ile tıkanmış bir tahta kulübe. Ertesi sabah, fırıldağın tepesinde keyifli dumanlar köyü selâmladı: Sinem yeni bir barınak edinmişti.

«Kurtların büyük saldırısı da tam o sıraya rasladı. Komşu ormanlarda kurtlar çoğalmıştı, bir ağılın çitinin devrilmediği, savunmasız koyunlardan en az yarısının parçalanmadığı hafta enderdi. Bir sabah bu canavarların izleri kilisenin önündeki alanda göründü. Alacakaranlık çöker çökmez köylüler evlerine gizleniyorlardı; yalnız Sine mhâlâ dağa çıkabiliyordu, bu nedenle ona kurtların kardeşi dendi. Amansız sürünün onu paralamasını bekliyorlardı hep, ama Sinem kaybolduğu gibi birden geri dönüyor, iri yarı, güçlü ve sarışın, vahşi hayvanınkini andıran sessiz adımlarıyla köyün içinde geziniyordu. Ondan daha da çok nefret etmeye koyuldular, ama kimse Sinem'e kamasını çekme cesaretini gösteremedi. İki kişiyi birden kıskıvrak yakalayacak, kafa kafaya tokuşturup kafataslarını kıracak güçteydi. Bir akşam meyhanede, sakalı bitmemiş bir genç: «Lanet olsun Sinem'e! diye bağırdı. Kurtların kardeşi o.»

«Köylüler haykırdılar, yerlerinden kalktılar ve gelip oğlanın çevresini aldılar. Tüysüz açıkladı: Değirmenden ancak bir tüfek atımı ötede kurtların izlerine karışan Sinem'in ayak izlerini görmüştü. Bir süre peşlerinden gitmiş, sonra devam etme cesaretini bulamamıştı. İzler kapkara ormanlarda kayboluyordu... Korkudan ve içtikleri rakıdan uyuşan köylülerin dilleri tutuldu. Biri haç çıkardı, hepsi evlerine kaçtılar. O günden sonra Sinem ancak bayramlarda köye indi. Ara sıra ormanın kıyısında, somurtuk, baltasının sapına yaslanmış dururken görülüyordu. Ayaklarının dibinde kurtların çoban köpekleri gibi nöbet bekledikleri söyleniyordu.

«Bir sabah demircinin kızı değirmenin üstünde ona rasladı. Dizlerine kadar pürüzsüz ka-

'a gömülmüş, bacakları açık çamların arasında duruyordu. Yakında kimse bulunmadığından küçük kız korktu, Sinem ona bakıyor, gözbebeklerinde delice bir alev parlıyordu. Kız birden bu dizlerin arasına atılmak, yırtık pantolondan fışkıran kurt kalçaları arasına kıstırılmak istedi. Suçlu bir istek karnını titretti, ama bütün gücünü yitirmeden, peşine şeytan düşmüş gibi köye kaçtı...»

«Köpek», diyerek güldü Val.

Çocuk, birden uyandırılmışçasına irkildi.

«Onlardan uzak durman gerekir, dedi Val. Hepsi birer dişi köpektir.»

Boş göz çukurları karşısında çocuk utançla yandı.

«Önemi yok», diye mırıldandı Val belli belirsiz bir gülümsemeyle.

«O sabah Sinem, asla insan biçiminde dünyaya gelmemiş olmayı diledi. Kurtların dişisi onu ormanın kıyısında bekliyordu. Karların içinde dişi kurdun yanına uzandı, sağrısı titreyen ve dili sarkan dişi kurt ona yapıştı. Ne gariptir, dişi kurt kadın kokuyordu. Derken Sinem derin bir uykuya daldı, ağzı sevgiyle göğsüne yapışmış dişi kurt onu bekliyordu.

«Köyde Sinem'in kurtlara katıldığı söylentisi yayıldı, ama kimse yüzüne karşı hain olduğunu söylemeye cesaret edemedi. Ertesi gün, köyün bir tüfek atımı yukarısında ve kuzeyde, bir çamın dalları üzerinde yarı donmuş iki çoban bulundu. Çevrelerinde sayıları yirmiyi bulan boğazlanmış koyunlarının ölüleri yatıyordu. Uzun süren bir baygınlıktan sonra kendilerine geldiklerinde, çobanlar olup bitenleri anlattılar. Önceki akşam, uykulu koyunlarının arasında uyumaya hazırlanırlarken aç bir kurt sürüsünün sal-

dırısına uğramışlar, en yakın ağaca kadar koşacak zamanı ancak bulmuşlardı. Gün doğana dek kurtlar ağacın çevresinden ayrılmamış, pençeleriyle ağacın kabuğunu tırmalamış, ama onlara erişebilmeyi başaramamışlardı. Sabah ormanın içindeki açıklığın kıyısına çekildiler. Işıkta koyun ölüleri bir savaş alanındaki insan cesetlerini andırıyordu. Derken, buz gibi sisin ortasında, ağaçların arasında köylüler tanıdık bir karaltı gördüler: Çamların arasında heykel gibi hareketsiz duran sarışın devdi bu. Şimdi bile, meyhanenin duvarları ardında, hâlâ korkudan titriyorlardı. «Sinem! Sinem'i gördük!» diye mırıldanıyorlardı dehşet dolu bir sesle.

«Toplanan köylülerin yüzlerinde soğuk ter damlaları belirdi. Hemen birini Ristosia'yı çağırmaya yolladılar ve kadına şeytanı kovmasını emrettiler. Yaşlı kadın, bir şey söylemeden, bir bakır tencerenin içine üç kara ot koydu, otları yaktı, sonra alçak sesle anlaşılmaz büyülü sözler söylemeye koyuldu. Son duman bulutu da dağıldığında büyücü tencereyi tersine çevirdi ve o zaman bir şey Ristosia'yı çok korkuttu. «Ona haksızlık ettiniz, diye mırıldandı. Bağışlanmak için ona değerli bir şeyinizi feda etmeniz gerekiyor.» Bu sözlerden sonra Ristosia meyhaneden kaçtı. Ertesi gün, köyün doğu sınırında oduncular bacakları kesik bir köpekle tanıyamadıkları bir adam ölüsü buldular. Kiv'in eşeği üzerinde ölüyü kilisenin önüne getirdiler. Köyün yarısı alana yığıldı, ölü uzun süre incelendi, sonunda bir kadın çığlıklar atmaya koyuldu: Ölüyü çizmelerinden tanımıştı. Dizüstü çöktü ve kurt adamı lânetlemeye koyuldu. Kalabalık ürkek ürkek gözlerini çan kulesine değecek kadar alçalan gökyüzüne kaldırdı. Sonunda lânetlemekten yoru-

lan kadın sustu. Pip'in deli babasının gülüşü sesizliği bozdu: «Ancak bir insan lânetlenebilir!» diye bağırdı. Ardından da bomboş havayı çınlatan bir kahkaha attı. Kimse onu susturmaya cesaret edemedi. İhtiyar uzun süre, ceset alandan kaldırılıp götürülene dek gülmeye devam etti. Alanda kızıl bir izden başka şey kalmadı», diye mırıldandı Val dalgın dalgın, sudan çıkan kalın ipi okşayarak.

Çocuk sıçrayak ayıldı, ama Sinem'in görüntüsü gündüz görülen bir düş gibi peşini bırakmıyordu. Val, bir heykel gibi hareketsiz, boş göz çukurlarını öğlen güneşinde ısıtarak teknenin kıçında oturuyordu. Mantarların bağlı bulunduğu ipi ağır ağır sarmaya koyuldu. İlmik suyun yüzeyinde, sakin ve hafif, sanki hiç bir şey engel olamazmış gibi yavaş yavaş daralıyordu.

«Devam etmek istemiyor musun?» diye mırıldandı çocuk ürkek ürkek.

«Sabret», dedi Val.

Tek harekette ağın uçlarını düğümledi. Çocukda kayığı aynı yerde tutmaya çalışıyordu. Artık ilmik ufak bir daire olmuştu. Val ipin iki ucunu sandala attı, ağın uçlarına sıkıca yapıştı ve içinde sayısız gümüşsü kuyruğun kıvrandığı koyu renk torbayı sandala boşalttı. Val hoşnutlukla, öfke içinde kanatlarını oynatan bu kaygan yığında, mersin balıklarının, küçük sazanların, ufak yılan balıklarının, yeşil sazanların, tekirlerin kefalların ve çılgına dönen bir sürü diğer beyaz balığın arasında geziniyordu. Val bir anda, çocuk olup biteni kavrıyamadan yılan avcısının ustalığıyla bir tahta tokmak kaptı ve çıplak bacağına dolanan yılan gibi bir şeye vurdu. Yaralı bir yılan balığı sandalın ortasına doğru süründü, ama körün şaşmaz vuruşu bir kere

daha tepesine indi. Üçgen biçimi başı ikiye ayrıldı, ama Val'in tokmağı balığı vıcık vıcık bir yığın haline getirmeden durulmadı. Yorulan ihtiyar sonunda kendini oturacak yere attı. Yılan balığının dişlerinin açtığı yara kapkara bir kanla doldu, ama Val'in yüzü en ufak bir acı belirtisi göstermedi. Sakin sakin gülümsüyordu, nefret çökük yanaklarından belli belirsiz anlaşılmaktaydı. Tıpkı dokuz ay önce, çocuğu sebepsiz yere çırılçıplak yataktan kovduğu ve kırbacıyla kulübede kovaladığı o sonbahar gecesindeki gibi.

Olay sabahı Val onu köy kızlarının çamaşırlarını duruladığı çeşmenin başında küçük çocuklarla masum oyunlarından birini oynarken yakalamıştı. Val oyunun orta yerinde, somurtuk bir yüz ve elinde sopayla göründü. Demir gibi eliyle neredeyse omuz kemiğini kırarak Çocuğu kulübeye sürükledi. Kulübenin rutubetli alacakaranlığında onu dizçökmek zorunda bıraktı ve kafasını yatağa gömdü. Çocuğu bu halde bıraktı ve aceleyle sekiz dilli kırbacın asılı bulunduğu ocak başına yöneldi. Korkudan çılgına dönen Çocuk onu bakışıyla bile izlemekten çekindi, ihtiyarın bu ufak ihaneti yakalamasından ürküyordu. Ama yanılmıştı: Bilinmeyen bir nedenle Val Çocuğu kırbaçlamaktan vazgeçti. Köşede el yordamıyla başlanmış mısır dolu tası buldu, ocağa yerleştirdi ve üstüne süt döktü. Ocağın önündeki sehpaya büzüldü ve yarım saat süreyle tek kelime söylemedi; yatağın yanına dizçöken Çocuğu unutmuş gibiydi. Yumuşacık yastıklar Çocuğu belli belirsiz sallıyordu, ateşin çıtırtısıyla da sakinleşerek tatlı bir gevşeklik içinde uyuştu. Çok sonra hafif bir dokunma yeniden dikkat kesilmesine yol açtı.

«Hâlâ dizüstü mü duruyorsun? dedi Val.

Haşlanmış mısır seni bekliyor.»

Çocuk her an sırtına kırbacı yiyeceğini düşünerek emekleye emekleye ocağa kadar ilerledi. Yemekten payına düşeni ses çıkarmadan karanlıkta gözlerini Val'in yüzünün sapsarı beyziliğinden ayırmadan yedi. Birden ihtiyar kollarını açarak ona yaklaştı. Korkan çocuk geriledi ve boş sahanını düşürdü.

«Neden korkuyorsun?» dedi Val onunla alay ederek.

Çocuk ses çıkarmadan tükürüğünü yuttu.

«Yarın yılan balığı tutmaya gideceğiz», dedi ihtiyar.

Yatma işaretiydi bu. Yılan balığı avına gittiklerinde her zamankinden yarım saat önce kalkarlardı, sis perdesinin sınırındaki ıssız bir koya kadar beş uzun mil boyunca kürek çekmek zorundaydılar çünkü. Sırtı kulübenin duvarına yapışık, aceleyle soyundu Çocuk. Val'in çıplaklığını göremiyeceğini biliyordu ama düğmeleri çözerken parmakları utançtan uyuşuyordu. Son giysisini de attı ve duvara mümkün olduğu kadar sokularak yatağa girdi. Az sonra şilte Val'in ağırlığı altında ezildi. Uzun süre bir şey söylemeden yattılar. Val'in kolunun kendi koluna değdiğini hissediyor ama uzaklaşmaya cesaret edemiyordu. Soluğunu tutarak gözleriyle tavanda alevlerin tatlı parıltılarını izliyordu. Gövdesi anlatılmaz bir açlıkla dolu, yeniden şişiyordu. O gece hiç bir şey Çocuğu doyuramazdı, ne bir lokma yiyecek, ne bir yudum su, ne uyku, ne de tatlı bir söz.

İhtiyarın uyumadığını seziyor ve belli etmemeye çalışarak göz ucuyla ona bakıyordu: Val'in profili alacakaranlıkta çıplak bir beyaz kemik gibi çıkıyordu ortaya. Çocuk uzun süre onu in-

celedi: İnatçı kaşların tepesinde yüksek bir alın, akbaba gagası gibi kıvrık kanatları durmadan titreyen bir burun ve bir sevgi sözü söylemeye hazır gibi gelen hep aralık dudaklar... Yazın başlangıcı pencerelerdeki parmaklıkların arasından kulübeye doluyordu. Gecenin bir köşesinde, millerce ötede bir cırcır böceği cızırdıyordu, başka hiç bir gürültü bu garip titreşimi bastıracak güçte değildi. Bu titreşimde tüm soruların ve tüm açlıkların cevabı yatıyordu ama Çocuk hayvanların dilini anlamazdı. Omuz derisini yakan Val'in babaca değişiyle ağır ağır uykuya dalıyordu. Açtı. Hiç bir şey onu besleyemezdi. Ne bir öpücük, ne bir vuruş.

«Hiç kızlardan birine dokundum mu?» diye sordu Val boğuk bir sesle.

Çocuk hüzünle hayır derecesine başını salladı.

«Yalan söylüyorsun.»

Çocuk ürperdi ve başını ona doğru kaldırdı.

Val küreğiyle oynayarak saf saf gülümsüyordu. Tılsımlı bir aynayı andıran suyun yüzeyinde üç güneş yüzüyordu. Tepesinde gökyüzü, ayaklarının altında gökyüzü, sessizlikten sersemlemiş, bu iki dünya arasında duruyorlardı. İyice ısınan hava titremeye başladı; Çocuk bakışıyla yüz adım ötesine bile erişemez oldu. Sandal ardında tembel anafor halkaları bırakarak yağ gibi suda ağır ağır ilerliyordu. Balıkların solungaçları gitgide kararıp doyumsuzlukla aralanıyordu. Gövdesinin yeniden ağırlaştığını, acı veren bir olgunlukla dolduğunu hisseden Çocuk balıklara tiksintiyle bakıyordu. Bu ürkütücü ateş içine çörekleneli günler olmuştu. Kısa süreden beri meme uçları belirginleşip şişmeye başlamıştı, ayda bir

kere sidiği kanlı çıkıyordu. İhtiyarın alaya almasından korkarak bu dehşet verici değişim konusunda Val'i sorguya çekmeye cesaret edememişti. Tomurcuklar gibi şişen meme uçlarını ürkek ürkek sıktı ve iki yoğun damla çıkardı. Bir küçük kızkardeşin eti gizlice içine girmiş gibi, yeniden göğsünde garip bir şey kıpırdadı.

«Uyuyor musun?» diye sordu Val.

«Hayır, hayır.»

«Ne yapıyorsun?»

«Düşünüyorum.»

İhtiyar gülmeye koyuldu.

«Bana yine Sinem'den söz et», diiye mırıldandı Çocuk.

«Hey Tanrım, yine mi?»

Gözleri yeniden parlamaya başlayan Çocuk:

«Ne önemi var!» dedi.

«Nerede kalmıştım?» diye içini çekti Val.

«Sinem'in kurt olduğu yerde.»

İhtiyar bir gülümsemeyle hikâyesine devam etti.

«O kış, dedi, dağlar kurt doluydu. Köylülerin de artık kuşkusu yoktu: Sinem kurt sürüsüyle kardeş olmuştu. Onu zehirlemeye ya da kapısının altından ayılara konan yemden atmayı düşünüyor, kurtların intikamından korkarak bir şey yapmaya cesaret edemiyorlardı. Ama hayvanlar o uğursuz yıl süresince öyle ürediler ki, kilisenin önüne parçalanmış bir çoban cesedi getirmedikleri tek pazar gününe raslanmaz oldu. Patikalarda, ormanlarda ve uçurumlarda köylülerin kemirilmiş kemikleri yığılıyordu.

«Sonunda muhtar köyün bütün bilge ihtiyarlarının toplanmasını emretti, Yara'nın babası demirci de çağrıldı. Kapalı kapıların ardında uzun süre tartıştılar. Meraklı delikanlılar pen-

cerelerin altına toplandılar ve uzun uzun kulak kabarttılar ama bir tek söz işitemediler. Derin bir sessizlik içinde ihtiyarlar halka olup oturmuş, Yara'nın iyice şaşıran babası demirciyi insafsızca süzerek çubuklarını kemiriyorlardı. Türklerle yapılan eski savaşları hatırlayan ve saygıdeğer bir ihtiyar olan köy muhtarı sonunda ayağa kalktı ve zavallı demirciye yaklaştı: «Öyle bir şey yapmalıyız ki Sinem yeniden insan olsun», dedi .Yaranın babası demirci, uzun süre başlığını avucunda buruşturarak oturdu. İhtiyarlar ses çıkarmadan cevabını bekliyorlardı. «Kız bâkire», dedi ve yeniden alnından terler aktı. «Öyle bir şey yapacağız ki kurtlar derisinde yeniden insan kokusu alsınlar, dedi köy muhtarı. Bu iş için kimse senin kızından daha uygun olamaz.» Demirci hayır dercesine, umutsuzlukla başını salladı. «Daha on beş yaşında» diye inledi. Demircinin sırtına babaca vuran köy muhtarı: «Derisinde insan kokusu alınca kurtlar onu bağışlamıyacaklardır», dedi. Yaranın babası, demirci, yüzü ellerinin arasında kaçtı ve cevap vermedi. Papaz onu kutsadı, hepsi evlerine döndüler.

«Bir delikanlının anlattığına göre, Sinem o geceyi mezarlığın üstündeki kulübesinde geçiriyordu. Köyün yaşlı kadınları Yara'ya beyazlar giydirdiler; yeni gelin gibi, saçlarına şimşir dallarından bir taç iliştirdiler. Genç kız koyun postuyla örtündü ve mezarlığa kadar götürüldü. Sonra yolun üzerinde yalnız bırakıldı. Issız arazide ay ışığıyla aydınlanan kulübe gerçek bir parıltıyla ışıl ışıl yanıyordu. Yara sessizce, gölge gibi karla kaplı mezarların arasından süzüldü. Kapının önünde kısa bir süre durakladı, sonra ani bir kararlılığın itişiyle, tokmağı bütün gücüyle kapıya vurdu. Sinem hemen dışarı çıktı. İkisi de

donup kaldılar.

«Yara'nın gırtlağında acı bir yumru kaydı «Beni bu gece evine alırmısın?» diye sordu. Sesi gece rüzgârı gibi titriyordu. Sinem baltasının sapını sıktı. Kuşkudaydı. «Evine dön», dedi. Yara ürperdi, gözleri yaşlarla doldu. «Korkuyorum», diye fısıldadı. Sinem de ürperdi. «Seni dövdüler mi?» diye sordu. «Dövdüler», diye cevap verdi genç kız. «Köpeğini mi öldürdüler?» dedi Sinem.» «Köpeğimi öldürdüler», diye hıçkırdı Yara. «Oruspu olduğunu mu söylediler?» dedi Sinem. Genç kız sustu ve başı göğsüne düştü. «Gir», dedi Sinem. Kapı gıcırdadı ve delikanlı ağır zincirlere yeniden asma kilidi vurdu. Genç kız nemli gözleriyle ocağa bakıyordu. Sinem koyun postunu çıkarmasına yardım etti, gelin elbisesini görünce çok ürktü. «Yeni gelin gibi mi geldin benim evime?» dedi boğuk bir sesle. Genç kız ürperdi, şafakta gökyüzü gibi safça gülümsedi...

«Evet, kahpe», dedi Val.

«Tanyeri ağarırken, diye devam etti, büyük bir yorgunluk çöktü Sinem'in üzerine Uyanık, saatler boyu tavana dikti gözlerini. Genç kızın düzenli soluğu kulağına kadar geliyordu. Otun büyüdüğü, meyvaların olgunlaştığı işitilecekti neredeyse. Yataktan çıktı ve bir demet çam dalı getirmek için aceleyle giyindi. Kulübenin önünde, neredeyse pembeleşen kar parıldıyordu. Tatlı bir heyecanın önüne geçerek kara daldı. Donan kabuk çatırdadı, Sinem kendini daha fazla tutamadı. Bir çığlık attı, neşeli bir geyik gibi tarlalarda koşmaya başladı. Çizmelerinin altında açılan kar fırtına gibi ıslık çalıyordu. Havayı yeniden içine çekmek için ormanın kıyısında durdu, az kaldı bağırarak şarkı şöylemeye başlıyordu. Çılgınca, delice, bir dağdan öbürüne birbirlerine

seslenen çocuklar gibi.

«Tam o sıra sık ağaçların arasından, genç bir boğa kadar güçlü olan kurt sürüsünün kılavuzu çıktı. Esrarlı bir bakış yöneltti Sinem'e, sonra çeneleri bir tavşan tuzağının dişleri gibi gıcırdadı. Sinem gülümsedi ama hemen ardından kötü bir önseziyle ürperdi. Çevresine kaçamak bakındı. Her yandan, ormanın kıyısından, uçurumdan ve gümüşsü çalılardan kurtların koyu renk kafaları onu gözetliyordu. Uzun süre gözlerini Sinem'e diktiler, sonra kılavuzlarının işaretiyle sürünerek gizlendikleri yerden çıktılar ve ona doğru ilerlediler. Umutsuzluğa kapılan Sinem baltasının sapını sıktı. Kurtların ilmiği çevresinde daralıyordu.

«Kılavuz diğerlerinden ayrıldı ve ona doğru yürüdü. Karda derin ve dolambaçlı bir iz bırakıyordu. Ayaklarının dibine kadar süzüldü, Sinem'i kokladı, ağzını açtı ve öfkeli bir homurtu koyverdi... Sinem dayanamaz olmuştu. Haykırdı. Baltayı kaldırıp kılavuzun başını ikiye ayırdı. O an, birden, ölümün gürültüsünü işitti. Bu, uzak bir yayladaki kuru ve ince dalların belli belirsiz gelişme titremesi, bir ölünün uzamaya devam eden tırnaklarının sesiydi. Kurtlar halkayı daralttılar. Sinem mücadeleden vazgeçti, alçak gönüllülükle, umutsuzca, ölen bir hayvan gibi dizçöktü.»

Val başını eğdi ve uzun süre sustu. Titreyen parmaklarının uçlarını, bir tek yuvarlak gözle güneşe bakan ölü bir balığın solungaçlarında gezdiriyordu.

«Ertesi sabah tanyeri ağarırken, dedi Val, bütün köylüler Sinem'i aramaya çıktılar. Fare yüzlü adam onlara yol gösteriyordu. Sinem'i hemen ormanın girişinde, karların arasında bul-

dular. Gece fırtına bütün izleri silmiş, Sinem'i kefen gibi saydam bir buz tabakasıyla örtmüştü. Çevresine toplandılar ve uzun süre ses çıkarmadan onu incelediler. Kurtlar uykusunda boğazlamışlardı sanki Sinem'i, yüzünde büyük bir şaşkınlık okunuyordu. Önce köy muhtarı kaçtı, diğerleri onu izlediler. Sinem'in yüzüyle büyülenen Pip'in deli babası yalnız başına kaldı. «Onu bir insan gibi gömmek gerekir», diye mırıldandı. Ama köylülerin hepsi kaçmıştı bile, kimse onu işitmedi. Güneş bir an bulut yığının arasından sıyrıldı, sonra yeniden kuzeyin, güneyin ve yeryüzünün diğer bölümlerinin koyu grisinde kayboldu. İhtiyar akşama kadar Sinem'in ölüsünün yanında kaldı, kar ve buz çevresine yığılıyordu...»

Val sustu ve teknenin kıçında ayağa kalktı. Çocuk neredeyse ağlayacaktı.

Güneş şimdiden batıya doğru alçalmaya başlamıştı ama günün sıcaklığı azalmıyordu. Erimiş kurşun gibi suyun yüzeyine yayılan acılı ışıkta gövdesinin eridiğini hissediyordu. İki haftadan beri bir damla yağmur yağmamıştı ;taş yığınları gece bile solumayı güçleştiren leş gibi bir koku çıkarıyordu. Orada yarım saatleri kalmıştı, Val hep karanlığa yakalanmadan kulübede olmaya bakardı. Son geceler kurtlar sık sık su peşinde Ağa gölünün kıyısına inmeye başlamışlardı. İhtiyar Ristosia da yüzyıllardan beri görülmeyen bir kuraklık olacağı kehanetinde bulunmuştu. Val neredeyse küreklere yapışacak ve sandalın burnunu köyün önündeki koya doğru çevirecekti. Kıyıda Çocuk bir kez daha körün elinin kartal pençesi gibi amansızca omuzunu sıktığını hissedecekti. Bu düşünceyle barsakları buruldu. Kulübede aceleyle mısır haşlamasını yiyecek, sonra yanyana boğucu şiltlere uzanacaklardı. İh-

tiyarın elleri göğsüne, karnına, dizlerine dokunmak için sayısız bahane bularak uzun süre kıpırdanacak, ancak sabah yaklaşırken uykusuz bir gece sonunda bitkin düşen ve belirsiz bir tıksintiye kapılan Val uyumasına izin verecekti.

«Geri dönmenin sırasıdır», dedi Val boğuk bir sesle.

Geminin burnunda bir girintiye büzülen Çocuk irkildi. Val kaçırdığı bir küreği bulmak için el yordamıyla çevresini araştırıyordu. Sonunda küreği sandalın dibinde, ölü balık yığınının altında buldu; ağırlığını ölçmek istercesine bir süre bunu elinde zıplattı, sonra öfkeyle suya gömdü. Çocuk, uzun kadın saçlarıyla çevrili yüzünü suda şaşkınlıkla inceleyerek sandalın küpeştesinden eğildi.

«Yorgun musun?» dedi kör gülümseyerek.

Çocuk yumruk yemiş gibi gerildi.

«Yorgun musun?» diye tekrarladı birden somurtuveren Val.

«Hayır, dedi Çocuk. Hayır, diye tekrarladı alçak sesle, yorgun değilim.»

Birden ihtiyarı o gece öldürmek zorunda kalmaktan korktu.

Temmuz kuraklığından ancak birkaç hafta önce, Val meyhanenin önünde balık satarken, bir öğleden sonra su kıyısında kalmıştı. Sandalı yeni temizlemişti ki, Kiv'in büyük oğlunun yönettiği bir sürü yumurcak koşarak kıyıya geldi. Suya doğru indiklerini gören Çocuk, uzun saçlarıyla ilgili kötü alaylarından çekindiği için teknenin ardına gizlendi. Yumurcaklar sağa sola yayılıp taşları kaldırarak seyrek raslanan solucanları aramaya koyuldular. Çocuk bir haşhaş tanesinden daha da ufaldı ama talihi yaver gitmedi: Yumurcakların en küçüğü, sekiz yaşındaki kur-

naz Sito onu gizlendiği sandalın ardında buldu ve hemen diğerlerini ayaklandırdı. Dört yandan koşup geldiler ve çok çekindikleri Kiv'in oğlu Lon'un önünde, alaycılıkta yarışarak Çocuğun çevresine toplandılar.

«Val'in kızı!» diye bağırdı kabadayı.

Yumurcaklar bir kahakaha koyverdiler ve kaçmasını önlemek için birbirlerine sokuldular. Çocuk çılgın gibi birinden öbürüne koşuyordu ama geçebileceği yerler hep kapatılmıştı, uzatılan yumruklardan başka şeye raslamıyordu.

«Val'in gözdesi!» diye sırıttı Lon. Onu bana verin!»

Yumurcaklar dehşet içindeki Çocuğu yakaladılar.

«Kız gibi memelerin var mı?» diye haykırdı Lon.

Çocuk gözlerini şişiren yaşları tutmak için bütün gücünü harcıyordu, önlerinde ağlamaya başlarsa acımadan boğacaklarını biliyordu. Debelenmekten vazgeçti ve gözleri kapalı, ilk vuruşu bekledi.

«Söyle bakalım, dedi Lon gülmekten katılarak, bütün küçük kızlar gibi senin bacaklarının arasında da bir yarık var mı?»

«Görmek gerek! Görmek gerek!» diye tutturdu yumurcaklar korosu.

«Olup olmadığını anlıyacağız», dedi Lon.

Bir asılışta gömleğini ikiye ayırdı, çekip göğsünden aldı. Yumurcaklar Çocuğun, genç kız memeleri gibi şişkin memelerini birden görünce şaşkınlık içinde sustular. Çocuk inliyor ve çıplaklığını gizlemeye çalışarak ellerinden kurtuluyordu. Ama tepesine bir yumruk yedi, gözleri bulandı. Lon'un kendisine: «Haykırmaktan vazgeç!» diye seslendiğini duydu ama sesin hangi

yönden geldiğini kestiremedi. Kiv'in oğlu ona arkadan yapıştı, bir çekişte pantolonunu tutan kemeri kopardı ve Çocuğu çırılçıplak, halkanın ortasına itti. Çocuk pantolounu çekmek için boşuna uğraşıyordu, ayaklarına dolanmış yürümesini engelliyordu pantolon. Debeleniyor, bir cellâttan öbürüne zıplıyor, göz açtırmayan yumruklara aldırmıyordu bile.

Ancak hava kararırken, içine düştüğü derin baygınlıktan uyandı. Kiv'in oğlu Lon ve diğer yumurcaklar çoktan kaybolmuş, kumda yanına utanç verici erkeklik belirtisini çizmişlerdi. Yüzükoyun uzanmış, dudakları kumun içinde, geciken balıkçıların sakin seslerini işitiyordu. Doğaüstü bir huzur inmişti yeryüzüne. Kör Val uzaklardaydı, zehirli sis tarafından yutulmuş gibi. Bir daha bacağına zincir takamıyacaktı. Bir daha yanıbaşında yatağa uzanamıyacak ve tavuk derisi gibi batan derisiyle ona sürtünemiyecekti. İlk kez huzurla, yüzü soğuk kumun üzerinde uyuyabilecekti; aylardan beri bu kadar emin bir yastık hissetmemişti. Utanç ve tiksinti hızla ondan uzaklaşıyordu; gövdesi saydam ve saf oluyordu. Bu suçsuzluk, bu sessizlik içinde, ölümün bu kadar yakınında uyumak ne güzeldi! Birden bir ses onu uyuşukluğundan çekti çıkardı. Gözlerini açtı. Kör Val müşfik, gözyaşları içinde ve gülümseyerek tepesine diz çökmüştü.

Bir gece daha!... Bir kere daha omuzunda körün pençesi, kıyı boyunca yürüyecekti. Onun yanında yatmak! Bir kere daha ter içinde ve buz keserek, kulağı derin iç çekmelerde, uyanık yatacaktı!... Kıyıya yaklaşıyorlardı; sandalın kıçında, Val'ın küreğini daldırdığı yerlerde gümüşsü bir iz gurulduyordu. Çocuk şimdiden körfez boyunca alışılmış karaltıları, sandalların kambur

yığınını, telaşlı balıkçıları ve cüce Pip'i seçebiliyordu. Bu kadar uzaktan, kıyı boyunda gezinip ölü balık arayan cılız köpekleri andırıyorlardı.

«Bu gece, dedi kürek çekmeyi bırakan Val, bu gece seni meyhanenin önünde bulduğum günün tam altıncı yılı dolacak...»

Köpeği okşayarak hulyalı gülümsüyordu.

«Bu olayı kutlamak gerek, dedi. Bir şişe şarap içeriz, sonra gider yatarız»

Karnının üstünde koca bir çatlağın açıldığını hisseden Çocuk ürperdi. Düşüncelerine sevgiyle gülümseyen Val düzenli bir hareketle kürek çekiyordu. Kıyı, çözülen ağlardan gerdanlıklar, kum ve üzerindeki çizgiler, karaya çekilen sandalların izleri amansızca yaklaşmaktaydı. Ölü balıkların arasına biraz daha büzüldü; yüzünde ve avuçlarının içinde soğuk bir ter taneleniyordu. Sığ su, sandalın omurgasının altında guruldadı. Soluğunu tutarak sandalın kıyıya vurmasını bekledi; hafif sarsıntı sırt derisi yüzülmüşcesine acı çektirdi çocuğa.

Kara Tepe'nin üzerinde güneşin dişsiz, kanlı ve bulanık yarım dairesi dikiliyordu. Güneşe benzemez olmuştu. Kıyıyı kaplayan bu alacakaranlığın siyahlıklarında hiç bir şey hiç bir şeye benzemiyordu. Val sandalın burnunda ayağa kalktı ve nemli ağ yığınını taşıyarak yanından geçti. Sandaldan yere atlarken de çıplak ayağıyla ona dokundu; bu dokunmayla Çocuk buzlu bir iğne yemiş gibi oldu. Yeniden sandalın dibine büzüldü, teknelerin demirledikleri yerin az ötesinde ağları yayan Val'e baktı. Yüreğinin altında kanı donmuştu.

«Uyuyor musun?» diye bağırdı ihtiyar kıyıdan.

Çocuk ürperdi ve cevap vermedi. Yumruk-

ları sıkıldı.

«Çabuk ol! diye seslendi Val. Balıkları topla.»

Bitkin Çocuk sandalın içinde ayağa kalktı. Vıcık vıcık balıkları ayırırken dizleri titriyordu. Ani bir dalga onu az kaldı sandalın içine deviriyordu, tekneyi de kıyıdan birkaç adım öteye sürükledi. Nasıl olduğunu anlıyamadan kendini sandalın burnunda, unutulan küreğin yanı başında buldu. Sandal sabırsız bir hayvan gibi yerinde duramıyor, çılgınca bir güçle doluyordu. Sevinçten bir çığlık atacak oldu. Gürültü etmeden küreği suya daldırdı ve kıyının uzaklaştığını gördü. Ağlarını çözmekle meşgul olan ihtiyar kör henüz bir şeyin farkına varmamıştı. Kıyıdan otuz adım açılınca karanlık sulara girdi. Büyük derinliklere! Yüreği göğsünden dışarı fırlamak istercesine atıyordu. Sandalın burnunu açığa çevirmek için küçük dümeni dikkatle çevirdi. Sandalın hareketi belirginleşirken suyun ani şıpırtısı Çocuğu ele verdi; iyice açığa dönmek için sandalın burnununun bir yarım daire daha çizmesi gerekiyordu. Kıyıdaki ihtiyar ağlarına dolandı, kuma yuvarlandı, kocaman bir kör solucan gibi durmadan debelenerek Çocuğa doğru sürünmeye koyuldu.

«Küçük! diye haykırıyordu.. Neredesin? diye inliyordu.. Dön, küçük! diye sızlandı koca bir kara sinek gibi suya doğru sürünürken.. Benim sevgili küçüğüm! diye inliyordu.. Bırakma beni! Seni öldüreceğim! diye hıçkırıyordu..... Kendimi öldüöldüreceğim! diye haykırdı insanın kanını donduran insanlık dışı bir sesle. Telâşlanan çocuk uzak sislere doğru durmadan kürek çekiyordu. İhtiyarın çılgınca haykırışları hafifledi, gitgide boğuk ve anlaşılmaz bir hal aldı, sonunda bir köpeğin

havlamasına karıştı. Alacakaranlığın ilk esintisi gölün üstüne çökmüştü bile, ama sis hâlâ ilerisinde ışıldıyordu. Her geçen an sise biraz daha yakındı. Az sonra sandal ilk buhar dantellerine, dumana değdi. Yırtık bir kefenin parçaları gibi suyun üzerinde dalganıyordu sis. Sandal sisi deldi, burnu bulutun yoğunluğuna doğru atıldı.

Bu esrarlı beyazlıkların ardında bir yerde her gece düşlediği sakin kıyı gizleniyordu. Sis daha da yoğunlaştı, çocuk gitgide güç soluk alıyordu. Kıyıdan hâlâ Val'in gerçek dışı ve yakınan çağrısı geliyordu kulaklarına. Suların derinliklerinden gelir gibi. Uzak bir borunun sesi gibi. En derin acı gibi sakin .Hâlâ geri dönebilirdi ama bu uğursuz çağrının geldiği yere ulaşmasını sağlayacak yolu bilmiyordu. Bir tek kılavuzu vardı artık: İlerledikçe daha zehirli bir hal alan sis. Sisin gitgide içine gömülüyordu, bilincinden arta kalanla gövdesini sandalın dümenine yaslıyacak gücü buldu. Vakarla dikilmiş, boşlukta gidiyordu.

HAYVANLARIN BAĞIŞI

28 Ağustos 1515

HER yüzyılda bir güneş insanların tepesine çöküyordu. Suçluydular, ama böyle bir cezayı hak etmiyorlardı; en ağır cezayı çeken de suçsuz süt çocuklarıydı. Yeryüzü ve gökyüzü lânetleniyordu, ama hiç bir küfür güneşin eriyen küresini sertleştirecek yetenekte değildi. Bir tek yağmur damlasının düşmediği altıncı haftanın sonunda, kilisenin önündeki alanda, ihtiyar Ristosia deliye dönen susuz insan kalabalığına ancak bir insanın kesilen boyun damarının uğursuzluğu çözecek güce sahip olduğunu bildirdi. Ellerini kolayca delinebilecek boyunlarına götüren köylüler ürkerek dört yana kaçıştılar. Bir köşeye gizlenen Kiv'in oğlu Lon, koca bir akrep gibi yanan taşlar üzerinde sürünen ve Kara Tepe'nin yamacındaki kulübesi yönünde kaybolan Ristosia yı uzun süre gözleriyle izledi.

Dağ, ağustosun öfkeli aydınlığında, kardan başlığıyla kaplandığı günlerdeki gibi parlıyor-

du. Son hafta için de sakalar on beş mil öteye, hâlâ biraz temiz suyun bulunabildiği yüksekler-deki mağaralara kadar uzanmak zorunda kal-mışlardı. İnsanlar demetler gibi devriliyorlardı, ölüleri büyük Ölüm Kayasına götüren arabaya her sabah yeni bir katır koşmak gerekiyordu. Lon'un babası Kiv, komşusu demirciye, bir testi su karşılığı göl kıyısındaki en iyi çayırını sattı. Ertesi gün yoksul demirci çayırın ortasında bu-lundu: Susuzluktan ölmüştü.Tıka basa doyan kö-peklerle iri kartallar artık ölüleri parçalamıyor, korkunç bir leş kokusu köyün üzerinde dalgala-nıyordu. Hayvanlar insanlardan da çabuk ölü-yordu, kurak geçen dördüncü haftanın sonunda Lon'un ahırında iki atla beş eşek kalmıştı. Deli Pip'in bitkin hayvanların boyun damarlarını kes-tiği ve kanlarını içtiği söyleniyordu ama kimse, bu dine aykırı işi yaparken yakalıyamamıştı onu. Pip'i canlı canlı yakmayı düşündüler, ama onu yakacaklarına, pek çokları ineklerinin kanı-nın tadına bakmayı denedi. Ve zehirlenip deli-rerek korkunç acılar içinde öldüler.

Her sabah, gün ışırken Lon gizlice dağa tır-manıyordu. En fazla bir tüfek atımı ötede, tepele-rin iyice derinliklerine gömülen ve içinde hâ-lâ kıştan kalma biraz kar bulunan bir mağara keşfetmişti. Mağaranın en derin girintilerinde keşfettiği beyaz adacıklara yüzünü gömerek saat-ler boyu yatıyor, günde üç kere can veren sıvıdan bir yudum alıyordu. Ancak hava kararırken ma-ğarasından çıkıyor ve sakadan payına düşen bir yudum suyu almak için kiliseye koşuyordu. Ma-ğaranın karlı adacıkları günden güne azalıyor, kayanın üstünde nemli ve pis kokulu bir iz bıra-kıyordu. Lon bunları asma yaprakları ve kayına-

ğacı kabuklarıyla örtüyordu, ama hiç bir şey karların erimesine engel olamazdı. Beşinci haftanın sonunda kardan adacıkları hiç bırakmaz oldu; çoğu kere sakalardan alacağı bir yudum suyu feda ederek artık ancak avuç içi kadar kalan kar parçalarının yanında bütün geceyi geçiriyordu. Kendine günde iki yudum hak tanıyordu şimdi, saatler boyu heyecanla kayaların üzerindeki koyu lekeleri yalıyordu. Bir sabah mağarada, insan gözü büyüklüğünde yuvarlak bir yumrudan başka şey bulamadı. Bir Türk altınından büyük değildi bu para. Tuttuğu gibi ağzına atıverdi, sonra, uzun süre, kar parçasının üzerine yerleştiği biraz nemli kalan küçük çakıl taşı yığınını dudaklarıyla karıştırdı durdu. Akşam sakayı beklemek için köye koştu.

Yüzyıllardan beri açlığı, donu ve korkuyu biliyorlardı, ama böyle bir acıyı dünyanın dört ucunda yeryüzüyle gökyüzünün kurşun gibi eridiği bu bitmek tükenmek bilmez ağustos öğleden sonralarının susuzluğunu hiç yaşamamışlardı. Elli millik bir çevrede ormanların bütün pınarları çoktan kurumuştu. Acımasız dağ köye iniyor, köyü hepten yutmayı düşünen doymak bilmez bir hayvan gibi canlı toprağını parça parça koparıyordu. Çimenler, çam ağaçları, evlerin eşikleri çıplak taş haline geliyordu. Kimse için kurtuluş yoktu.

Susuzluk Lon'a herkesten çok dokunmuştu, hatta bilinçsiz hayvanlardan bile çok. Bütün gün su peşinde, köyün bir ucundan öbürüne geziniyordu; ormanın derinliklerine dalmaktan ve diplerinde son nemli kum kalıntılarının da kurumakta olduğu kuru çeşmeleri alt üst etmekten bile korkmadı. Ara sıra, dağlardaki bu pınarların

başında dişi geyiklerle bitkin kurtlara raslandığı olurdu. Baştan beri en büyük sevinçler içinde kardeşçe yaşadıkları gibi susuzlukta da kardeş olan hayvanlar birer adım arayla can veriyorlardı. Kurt sürüleri artık insanlara saldırmıyor ve gitgide daha sık Ağa gölünün kıyılarına kadar geliyorlardı. Kuraklığın üçüncü haftasında gölün suyu sanki çürümüştü, hiç kimse, ne insanlar ne de evcil hayvanlar bir yudum alıp da korkunç acılar içinde ölmekten kurtulabiliyorlardı. Her şeyi bilen ve hatırlayan bilge Ristosia bile bu zehirin göle nereden geldiğini açıklayamıyordu. Ağa gölü güneşin karşısında bir adım bile gerilemiyor, bütün yüzeyi yağlı lekelerle kaplanıyordu. Suda debelenmek için bölmelerini yıkan ineklerle atlar yeşil bir köpük kusup kıyıya devrilmişlerdi. Bu sudan içmeye cesaret eden köylüler de atlar gibi ölüyor, ölüleri bütün kıyıyı kaplıyordu. Lon çoğu kere, gözlerini serin derinliklere dikip saatlerce su kıyısında oturuyordu. Yanına hep babasının köpeklerinden birini alıyor, suyun hâlâ zehirli olup olmadığını anlamak için köpeği göle salıyordu. Zavallı hayvan kıyının sığ sularında sarhoş gibi sendeliyor ve kesik kesik havlıyarak ölüyordu.

Yalnız vahşi hayvanlarla yılanlar hâlâ göl suyundan içiyorlardı; zehir onlara hiç zarar vermiyordu. Güneş battığında, susuzluktan kavrularak dağdan iniyor ve gürültü etmeden Ağa gölüne yaklaşıyorladı. Artık birbirlerinden nefret ettikleri yoktu, ada tavşanı yavrusu tilkinin yanı sıra sürünüyor, kendini beğenmiş geyiğin sağrısı kurt sürüsüne kılavuzluk edenin sağrısına değiyordu. Kardeşçe gölün yağlı yüzeyinden su içiyor, karanlık çötüğünde bir olup hayvan leş-

leriyle insan ölülerini parçalıyorlardı. Kara yılan ve engereğin bir ölü ineğin barsakları için kurtlarla çekişmelerine Lon dehşetle bakıyordu. İnce boyunlu karacalar bile hayvan leşlerini yemeye başladılar, çünkü dağdaki son taze bitkiler çoktan solmuştu. Kanla beslenen dişi geyikler dişi kurtlardan daha yırtıcı oluyorlardı. Ara sıra bir dişi kurt, tüyü dökülmüş yavrularını önüne katarak köyün içinden geçiyor ama kimse onlara aldırmıyordu. Bir gün Lon, babasının ambarında iki bitkin kurt buldu ve uyuz köpekler gibi kırbaçla kovaladı ikisini de. İnsanların artık korkacak şeyleri kalmamıştı.

Her geçen gün dağ köyden biraz daha yer alıyordu, Ristosia yine yeni kesilmiş bir koyun damarı feda edilmedikçe öfkenin dinmeyeceği kehanetinde bulundu! O akşam ihtiyarlar, her zamankinden daha da ürkmüş halde Ristosia'nın kulübesinden kaçtılar. Günlerce köyde, üstlerine çöken felâketin tek sorumlusunun Ristosia olduğu söylendi, ama eskiden beri sihirbazlar yakıldığı halde kimse yaşlı kadını Kara Tepe üzerinde yakmaya cesaret edemedi: Atalarının atalarının göbeğini kesmişti, hem alevler içinde yanarak ölmenin ona bir zarar vermiyeceği anlatılıyordu. Dağın kayalıkları gitgide aşağı, daha derine iniyordu. Bir zamanlar başakların dalgalandığı yerlerden şimdi taşlar fışkırıyordu, bütün yaratıklar içinde susuzluktan en az zarar gören zehirli yılanlar sürünüyordu.

Ama bu zehirli yılanlar bile insanlara saldırmıyor, insanların yataklarına ve kuyulara giriyorlardı; yeni doğmuş çocukların derilerinde kayıyor, dişi koyunların kuruyan memelerini emiyorlardı. Tanyeri ağarırken insanlar yılanları

göğüslerinde buluyor, soğuk kabuklarıyla serinleyip korkusuzca onları okşuyorlardı. Hiç bir yerde öldürücü güneşten korunacak iki karış gölgelik kalmadığından, sonunda, yılanlar da ölmeye başladılar. İnsanlar günler boyu çatlak toprağı yalıyarak yataklarının dibinde yüzükoyun yatıyorlardı. Eskiden bu toprak serinlik ve güçtü, şimdi taşa dönüşmüştü. En güçlü ve en inatçı olanları otuz millik bir çevrede kurumuş ırmakların yataklarını kazarak hâlâ su bulmaya çalışıyorlardı. İçlerinden bir çoğu sıcaktan kızan dağın bir yerinde kemiklerini bırakıp geri dönmediler. Susuzluk yüzünden umutsuzluğa kapılanlar, çektikleri acılarla gözleri dönenler delice çığlıklar atıp gitgide daha sık Ağa gölünün kıyısına koşmaya başlıyor ve kafalarını leş kokulu suya daldırıyorlardı: Yarım saat sonra, yosunla kaplı ve şişmiş bir halde kumların üzerinde ölüleri bulunuyordu. Kuraklığın altıncı haftasında, göldeki balıklar bile ölmeye başladılar; karınları şişmiş, yığınlar halinde suyun üstünde yüzüyorlardı. Derken gölün suyu bile sis perdesine kadar çekildi, sayısız ölüyle dev bir kırbacın izleri olan derin çatlaklar ortaya çıktı.

Lon bütün gününü mağarada geçiriyordu. Yüzükoyun yere uzanıyor, ancak başını mağaranın ağzından dışarı uzatıyor ve saatler boyu köye bakıyordu. Pek seyrek olarak, insan gibi ayağa kalkmış bir örümceği andıran ufak bir karaltı camiyi Ağa gölünden ayıran boşluğu geçiyordu. Birkaç kere Lon sevindi: Bu ölüme mahkûm umutsuz kişiler arasında babası zengin Kiv'in yüzünü görür gibi oldu, ama her keresinde yanılmıştı. İhtiyar kısır yaşantısını iyi koruyordu. Susuzluk ve ateşten deliye dönen Lon bu delice

oyunu sürdürmekteydi: Canlılar arasında yakında ölülere katılacak olanı keşfediyordu. Köy avucunun içi gibi önünde uzanıyordu, bakışı güneşten bulanan uzaklıklara kadar erişmekteydi. Haftalardan beri en ufak bir esinti değmiyordu göle, su katran gibi yoğunlaşmıştı. Toprak çoktan bütün akarsuları içmişti; Suna'nın değirmeninin yanındaki en zengin ırmaktan bile geriye dağda koca bir yara kalmıştı.

Bu yıkıntının bir yerinde çekebildiği kadar acı çeken Suna yaşamaktaydı ama ona yardım edebilmenin imkânı yoktu: Bir yudum su buldu mu, ölümün oracıkta, ensesinin ardında olduğuna inandığında içmek için atılıyordu Lon. Sayıklarken değirmendeki genç kızı düşünmekten bir an bile geri durmuyor, belki yüzüncü kere, bir akşam alandan dönerken onu kaçırmayı kuruyordu. Kaçırmanın en ufak ayrıntısını düşünmüştü, ama köylülerin kendisini izleyemiyecek kadar güçsüz düşecekleri saati bekleyip uygulamayı hep daha sonraya bırakıyordu. Suna'yı düşündükçe boğazı yanıyordu; zıplayarak yattığı yerde doğruluyor, sendeleyerek mağaranın dibine kadar gidiyor, duvarlara sarılıyor ve değerli damlaları emiyordu. Ara sıra yer altında biten acı yosunları yiyerek biraz güç kazanıyordu: Biraz suyu kalan son bitkilerdi bunlar. Kısa süre sonra, mağaranın en dipteki duvarları bile iyice kurudu, çatladı, çatlaklar dayanılmaz kokulu gazlar salıverdi. Bir gün, öğlene doğru, kendi kanını içmek için kalçasındaki damarı kesmeyi düşündüğünü şaşkınlıkla farketti. Aklını kaçırmaktan ve gidip kendilerini gölün sularına atan umutsuzlar gibi olmaktan korktu. Bunun üzerine, alev alev yanan sisin bir yerinde gizlenen o acımasız tanrıdan hayatında ilk kez aman dilemek için

mağranın önüne dizçöktü. Bu iblisin gökyüzünde bir yerde olması gerekiyordu, yeryüzü hiç böylesi acılar tanımamıştı. Çünkü İnsanoğullarının üstünde, kor yığınının içinde acımasız bir tanrı beklemekteydi. Suçlu insanlar bu tanrının öfkesini hak etmiş olamazlardı. Lon telâşla ona seslenmek için bir sözcük aradı. Bu sözcük yoktu. Dua da yoktu, lânet de. Susuzluktan başka şey yoktu. Susuzluktan.

Bir akşam sakayı boşuna beklediler, en sabırsızlar sonunda sakayı bulmaya çıktılar. Yalın ayak, iyice alçalan güneşten gözleri kamaşmış, kireçte kan izleri bırakarak taşların arasında ilerliyorlardı. Sonunda sakayı ormanın girişinde buldular. Bir çam gövdesine dayanıp oturmuştu, sabit bakışlarla onlara bakıyordu. Yanında, dizüstü çökmüş, işkeleti çıkan katırı vardı. Hayvanla adamın gözleri faltaşı gibi açıktı, ama saka çok tan ölmüştü. Boynu bir kulağından öbürüne kesilmişti, bu yarayı kurtlar yapmış olamazdı. Su tulumları kayıptı. Şaşkınlık içindeki köylüler uzun süre gözlerini sakanın gözlerinden ayıramadan kalakaldılar. Sakanın gözleriyse nefretten yoksun kaatili izlemeye devam ediyordu. Kimse kaatilin peşinden gitmeye cesaret edemedi. Kafile halinde köyün yolunu tuttular, cançekişen katır da uzun süre bakışlarıyla onları izledi.

Ertesi gün dağa yeni bir saka yolladılar, peşine de silâhlı bir avcı taktılar. Kaatil aralarında gizleniyor, ama onu aramak ya da peşine düşmek akıllarına gelmiyordu. İçlerinden herhangi biri, su dolu tulumlarıyla silâhsız sakaya raslasa, gönül rahatlığıyla aynı şeyi yapardı. Ve Lon bu işi vicdanı sızlamadan yapmıştı; kanı günden güne küçük taneler halinde, birer arı iğnesi gibi acılı, pıhtılaşıyordu. Cinayetinin ardından sabırla iki

gün bekledi, üçüncü gün köyün dışına süzüldü. Gizlice, kestirme bir yoldan tepelerdeki mağarasına çıktı. Orada, yüreği patlayacak gibi oldu: Mağaranın girişini kapayan kaya devrilmişti, her yanda kurtların izleri kaynaşıyordu.

Alnını mağaranın alçak tavanına çarparak içeri daldı. Mağaranın en gizli köşesinde, meşalesinin ışığında, aklını bulandıran bir görüntüyle karşılaştı: Sakanın iki su tulumu yarılmıştı, kumun üzerinde bir damla sıvı yoktu. Bir köşede genç bir kurt son nefesini vermek üzereydi; su için verilen savaşta kardeşleri tarafından boğazlanmıştı. Lon kendini yere attı ve tulum parçalarını karıştırdı. Yaralı diliyle bir damla su bulabilmek için umutsuzca aranıyor, kayanın üstünde sürünüyordu. Ama ortada hayvanların ve nemli bir çürümüşlüğün kokusundan başka şey kalmadı! Karanlıkta doğruldu sonunda. Yakınmalı bir gıcırtıyla meşalesi sönmüştü. Genç kurt ölmüştü bile; gözbebekleri büyümüş, cehennemin derinliklerinde kaybolmuştu.

Sendeleyerek mağaranın girişine yöneldi. Uzakta bir gökyüzü parçası gördü ve hayvanların leş kokusu dört ayak üzerinde ona doğru kaçmaya başladı. Çıkışta gücü kesildi. Uzun süre, yıldızlarla kaplı gökyüzüne baktı. Her yanda yıldızlar vardı, yıldızlar. Güçlü ve sakin, yağmurun binlerce yıllık yokluğunu haber verir gibiydiler. Bu sonsuzluğun bir yerinde, biçimsiz bir aynaya bakmışcasına, kendi yüzünü gördü. Hayvansı bir korku her yanını kapladı. Bu hayalet, gözleri parlayarak, korkunç dişleriyle belli belirsiz yaklaşıyordu. Susuzluk gibi öfkeli. Diken diken olmuş tüylerle kaplı. Bir kurt gibi. Hortlak ondan biraz ötede durdu, ağzını aya doğru açtı ve kurdun çağrısını andırırcasına uludu. O an,

her yandan başka ruhlar da çıkıverdiler. Lon dehşetle haykırdı. Kurtlardı bunlar; ölen kardeşlerinin işini bitirmeye geliyorlardı.

Son gücünü harcayarak doğruldu, mağaranın ağzına bir kaya sürdü ve bütün ağırlığıyla kayaya abandı. Kayanın tepesinde bir aralık vardı ama hiç bir kurt, oradan burnunu bile sokamazdı. Sürünün başındaki kurt kendisine doğru atılırken kayayı dengeledi. Taşın girinti ve çıkıntılarına umutsuzca yapışıp tutunabilmeyi başardı. Su kokusuyla deliye dönen kurtlar kayaya saldırdılar, ama bir türlü deviremediler. Lon kendini dizüstü yere bıraktı ve kayanın altına girdi. Bütün gece böyle beklemek zorundaydı kurtlar sabırlıydılar, ama Lon da kendini korumaktan vazgeçemezdi. Bitkinlik çöktü üzerine, uyku gözkapaklarını kurşun gibi ağırlaştırdı; görünmeyen bir el, susuzluğun eli gırtlağını sıktı. Susuzluğun eli. İçine düştüğü uyuşuklukta, kurtarıcı kayaya yapışmaktan vazgeçmeden delice küfürler savuruyor, dualar okuyordu. Her yarım saatte bir kurtlar saldırıya geçiyorlardı: Suyun kokusunu alıyor ve mağarada hâlâ su bulunduğunu sanıyorlardı. Susuzluk.

Gecenin bir köşesinde, uzak ovalarda akarsular şırıldıyor, dişi geyik sürüleri sakin sakin nemli eğreltiotlarının sürgünlerini yiyorlardı. İnsanlar suları akıtıyor, başlarını suyun içine daldırıyor, suyu ağızlarına alıyor ve tükürüyorlardı sonra. Ormanlarda, yeryüzünün sayısız köşelerinde yeni pınarlar fışkırıyor, yıldızlar bu cömert aynalarda kendilerini seyrediyorlardı. Gökyüzünün altında suların yansıttığı güzellikten değerli şey yoktu sanki. Lon yeryüzünün bütün bu sularının sesini duyuyordu. Sakin ve güçlü nehirlerin sularının, uzun süre kendini tu-

tup birden çağlayan halinde dökülenlerin, ölümcül anaforların. Ama bir yerlerde insanlar için tehlikeli sayılamayacak bir su olabilir miydi? Lon bu suyun kokusunu içine çekiyordu. Avucunun içinde bu suyu hissediyordu. Bu suyu içen dudakları bu suyu deviren savruk elleri görüyordu. O mutlu kişilere nasıl da gıpta ediyordu. Mücadele ediyor ve derisi yırtılıyordu göğsünde. Saatler ağır ağır geçiyordu ama inatçı kurtlar hâlâ oradaydılar. Kayanın altından bir yol kazmayı denediler. Ama sert ve kireç taşlarıyla dolu toprakta ağızları paralandı.

Lon, sırtını kayaya yaslamış, elinden geldiğince abanarak beklemeye devam ediyordu. Aralıktan kuzeye doğru ince bir gökyüzü parçası ve bu parçada bir tek yıldız görebiliyordu. Tek yıldız! Bu yıldız sayesinde de birden yüreklendi. Hayatta olmanın, ölümden kurtulmanın o sonsuz parıltısı altında gurur duydu.

Tanyeri ağarırken kurtların dağıldığını gördü. Öldürücü güneş onları kaçırıyor, ormanın derinliklerine dönüyorlardı. Lon, kayanın girinti ve çıkıntılarına yapışan yumruklarını çekmeye çalıştı. Taşın üstünde derisinden parçalar bırakarak kayayı itebilmeyi başardı. İtişiyle kaya sarsıldı ve birden uçuruma yuvarlanıverdi.

Dikkatle, kestirme patikalardan köye kadar indi. İnsanlar uyanmadan köyün ilk evlerine vardı. Babasının evinin eşiğinde sersemliği geçti. Görünürde kimseler yoktu. Babasıyla küçük hizmetçi İra ölmüştü, ya da tavan arasında yanyana yatıyorlardı. Lon, yaşarsa onları öldürmeyi kuruyordu. Avluyu geçti ve çok önce, at hırsızını eliyle kapadığı kulübeye vardı. O günden bu yana yıllar geçmişti sanki. Yiyeceksiz ve susuz kalan hırsız çoktan ölmüş olmalıydı. Dizüstü çök-

tü ve tek gözünü aralıklardan birine uydurdu. Önce birşey göremedi, sonra gözü karanlığa alıştı. Bir hortlaktı bu! Adam yaşıyordu! Oradaydı, kulübenin ortasında, iskelet gibi, kuduz köpeğin karşısında donmuş kalmış. Ama yaşıyorlardı, adam da köpek de, yıllar önce ihtiyar Kiv'in bir daha çıkmamak üzere kendilerini buraya hapsettiği günkü gibi yaşıyorlardı. Hareketsiz'in gözleri inatla köpeğin gözbebeklerine dikilmişti, hayvan en ufak bir hareket yapmaya cesaret edemiyordu. Lon parmağıyla tahtalara dokundu: Gürültüyü duyan yabancının göğsü hırsla titremeye koyuldu, sonra yeniden her şey duruldu.

«Adam, diye fısıldadı Lon, adam.»

Hareketsiz onu duymuyor gibiydi.

«Adam, diye inledi Lon, adam, susuzum.»

Hareketsiz gülüyordu sanki, ama bir hayaldi bu. Her şey bir seraptı. Gücü Lon'u hızla terkediyordu; bütün avlu yakıcı bir atlıkarınca gibi çevresinde dönmeye başladı. Hareketsiz ve hayvan kımıldamıyorlardı, kayıtsız ve mermere oyulmuş gibiydiler. Güneşten gözleri kamaşan Lon sendeleyerek evin girişine yöneldi, ama esrarlı bir güç tarafından itilmişcesine geri döndü, yeniden sokağa çıktı ve Ağa gölüne doğru koştu. Emekliyerek göle doğru sürünen iki bunağı geçti. Yarı yolda içlerinden biri son nefesini verdi, ama diğeri, ölümüne susamış gibi sürünmeye devam etti. Lon'un çevresinde her şey canlı bir ateşe dönüşüyordu. Tepesinde güneş ateşi, ayaklarının altında güneş ateşi! Kıyıya vardı ve yapraksız bir çalılığın dibine çöktü. Bu cılız gölge onu bir an serinletti. Bulunduğu yerden, koyu bir uçtan diğerine görebiliyordu. Kıyının sığ suları ölülerle dolup taşmaktaydı. Ve bu ölüler hâlâ son isteklerinin ne olduğunu ortaya koyuyorlardı: Bu

isteği gerçekleştirmiş ve ölmüşlerdi, başları ve göğüsleri suyun içinde, bacakları kıyıda. Teknelerin demirlediği yerden bir sandal yola çıkıyordu: Kör Val,, kuraklığın başlamasından tam bir gün önce, âniden gölün sisleri arasında kaybolan çocuğu hergünkü gibi aramaya gidiyordu. Yalnız kör Val ile kulübedeki Hareketsiz susuzluktan yakınmıyorlardı, Lon onlara çok gıpta ediyordu. İhtiyarın kayığı kısa süre sonra gölün ortasında, buharlaşmanın yol açtığı sisin içinde kayboldu ve kıyı yine ıssızlaştı. Ölüler, Güneş. Gözünün alabildiği her yer ölülerle kaplıydı. Sona kalmaktan korktu. Ölülere katılmanın sırasıydı, bunca aydınlıktan bezmişti. Gücünü topladı ve suya doğru bir adım attı, ama korkunç bir soğuk her yanını kapladı birden.

Olduğu yerde dondu kaldı. Birkaç adım ötesinde, iki taşın sivri uçları arasından bir yılanın üçgen biçimindeki başı görünmüştü. Fırlamaya hazır gümüşsü bir engerek. En ufak hareketini gözleyerek Lon'a bakıyordu. Susuzluk ve güneş yılanı kudurtmuştu, gölün kıyısında nöbet tutarak ölen yavrularını bekliyordu. Lon engereğin altında yavru yılanların gevşek kuyruklarını farketti. Sürüngenin uğursuz gözleri hayatını kurtarmıştı. Bu gözler yolunu kesmese, şimdi gölün kıyısında, ölü yığınının üzerinde yatıyordu. İşte bir diğer zehir, ama susuzluğunu giderebilecek gibi değil. Çatallı dilini çıkaran engerek doğruldu. İkisi de güneşten korunabilecekleri bir yerde değillerdi, ikisi de aynı şekilde acı çekiyorlardı. Bu korkunç ateşte Lon kanının eridiğini hissediyordu, ama tek hareket yapmadan, hattâ soluk almadan durması zorunluydu. Ya o, ya da yılan galip çıkacaktı bu mücadeleden. Kuyruğunun iğrenç sesini duymamaya çalışarak gözleri-

ni yılanın gözlerinden ayırmıyordu. Derin bir sessizlik göl kıyısını kapladı, koca bir hayat boyu böyle durabilirlerdi. Derken sürüngenin gövdesinin yumuşadığını, yavaş yavaş, titreyerek, erimiş demir gibi yığıldığını gördü. Deri değiştirmişcesine körleşip yumuşayan engerek sonunda yere yayıldı. Lon kurtulmuştu, ama bu kurtuluş bir kurtuluş değildi. Ölümün kendisine benzeyen, değerli bir şey yitirmişti çünkü.

Sendeleyerek babasının evine vardığında, ormanın kıyısını andıran alacakaranlık çöküyordu. İki katlı yapının damında hâlâ gökyüzünün ateşi yanmaktaydı ama alt kat gölgelere gömülmüştü. Ortalıkta kimseler yoktu. Hangarın altına Kiv'in köpeklerinden en iyisinin leşi atılmıştı. Leş şimdiden ekşi bir koku çıkarıyordu. Canlı yaratıktan iz yoktu, sanki hepsi ölmüşlerdi. Giriş kapısı ardına kadar açıktı. Babası Kiv karanlık odanın ortasında, bir süre önce yıldırımın oğullarıyla kızlarını öldürdüğü büyük masanın başında oturmuştu. Önünde dört mum yanıyordu. Mum alevleri belli belirsiz titreşiyor, dumanları dimdik, görünmeyen tavana yükseliyordu. Küçük hizmetçi İra ihtiyarın yanına diz çökmüş, başını dizlerine dayamıştı. Lon'un ayak seslerini duyunca uyuma zamanının geldiğini mırıldanarak aceleyle tavanarasına kaçtı. Lon dalgın bir bakışla onu izledi, sonra gelip babasının karşısına oturdu. İhtiyar ona bakmak zahmetine katlanmadı bile.

Masanın üstünde yığınla et vardı, koca koca parçalar, ama bir yudum bile su yoktu. Güçlükle iki lokma koyun eti kızartmasını çiğnedi, sonra tükürdü. Kiv ses çıkarmadan, bir çanağın içindeki sığırcıklardan alıyordu. Son beş hafta içinde yüzü pek az değişmişti, yalnız gözleri eski günlerin alaycı parıltısını yitirmiş ve ölmek üzere

olan koyunun gözlerine benzemişti. Uzun süre, konuşmadan, ama duydukları nefreti de gizlemeden boy ölçüştüler. Sonunda Kiv ayağa kalktı, bir şey onu âniden sinirlendirmişti; şamdanın içinden bir mum aldı ve hızla üst kata çıkmaya koyuldu. Lon bakışıyla babasını izledi, sonra uzun süre, uzak bir koridorda bir kapının vurulmasını işitene dek gözden kaybolduğu yere baktı.

Birkaç kere, inatla, masanın üzerinde kalan mumları saydı, sonra en uzun olanını diğer ikisinin ortasındakini kaptı. Babasının ardından merdiveni çıkmaya koyuldu, bir porsuk ini kadar karanlık olan odasına girmeden önce uzun süre durakladı. Giysilerini çıkarmadan yatağına uzandı. Mumu tepesinde bir yere koydu. Gözyaşları. İsli gözyaşları. Ama sadece cansız şeyler ağlıyordu.

O sabah her şeyle bağlantısını koparabilirdi, ama Suna'yı kaçırma fırsatını bulması gerekiyordu daha. Bu düşünce alnının içine kakılmıştı, onu susuzluktan da çok yakıyordu. Bundan bir türlü kurtulamadığı için yataktan indi ve uzun uzun, kafesteki hayvan gibi, bakışıyla iki duvar arasındaki uzaklığı ölçtü. Sonunda tekrar pabuçlarını giydi ve ses etmeden dışarı çıktı. Koridorlarda büyük bir sessizlik hüküm sürüyordu. Babasının odasının önünden geçti ve tavanarasına giden dik merdiveni çıkmaya koyuldu. Birkaç basamak çıkıyor, sonra duruyordu: Babası uyumuyordu kuşkusuz, küçük orospusunun başında bekliyordu. Merdivenin tepesine vardığında Lon mumu söndürdü ve ayaklarının ucuna basarak İra'nın odasına yaklaştı.

İra uyanıktı, sık sık solumasından anladı bunu. Bu tavanarasının girdisini çıktısını biliyordu; çocukluğundan beri burada kardeşleriyle esrarlı,

hiç birinin adlandıramadığı bir şeyi ararlardı. Genç kızın yatağına yaklaştı, gürültü etmeden gömleğini ve pantolonunu çıkardı. İra onu tanımadı, yatakta yer açmak için şehvetle duvara sokuldu. İra ummadığı kadar şehvetli miydi yoksa? Üzerine eğildi ve alaycı bir gülümseme belirdi dudaklarında; İra'nın geceliğini çıkardı ve ellerini karnının tâze etine daldırdı. İra tüm gövdesiyle ürperdi ama ses vermedi. Lon daha da yakıyanına uzandı ve genç kızın dudaklarını aradı. Düşünde bile bir kadının bu kadar dudağı olabileceğini düşünememişti.

Birden kuşkulanan genç kız büzüldü. Lon yanına uzandı ve sonu yeniden öpücüklere boğdu. İra kaçmıyordu ama bır an önce gövdesini kavuran ateş kaybolmuştu. Tanımıştı Lon'u; yine de sonuna kadar tanımaz görünmeye karar verip ona sokuldu. Yeni kazılmış bir mezara inmişcesine, her yanı tiksintiyle doluyordu. Lon sabırla, ateşini canlandırmaya çalıştı; ilk sesi vermezden önce pek çok bakım isteyen nazlı bir flüt gibi uğraşıyordu genç kızla. Sonunda bu kayıtsız eti canlandırmayı başardı. Bir hıçkırıktı bu, doyumsuz bir hafif hıçkırık. Kendini veriyor, alıyordu onu. Bir zafer hissi duydu Lon bundan. Ama aynı zamanda dayanılmaz bir pişmanlık. Çünkü bu zaferde, sevgilileri gururla soluk soluğa bırakan sey eksikti.

Âni bir ayak sesi ortalığı çınlattı, kapı gıcırdadı ve oda baştan aşağı, tavandan yere kadar aydınlandı. Kapıda, bacaklarını açmış, bir elinde mum diğerinde kırbaç Kiv duruyordu. Uzun süre, bir şey söylemeden bakıştılar. Lon yeniden zafer hissini duydu; çoktandır bu hesaplaşma ânının gelmesini istiyordu. Genç kız telâşla geceliğini sırtına geçirdi ve odanın bir ucuna kaçtı.

Kiv mumu bıraktı, bir şey söylemeden ona doğru yürüdü. Kırbaç ardında sürünüyor ve şeytanın kuyruğunu andırıyordu; bu kır saçlı şeytanı görünce Lon bir kahkaha attı. Genç kız Kiv'in önünde uysallıkla dizçökmüş, gözleri açık, kırbacın sırtında şaklamasını bekliyordu.

Kırbacın her ıslığında, kana bulunan geceliği biraz daha yırtılıyordu. Baba, bir cehennem çiftçisi gibi eğilip kalkıyor, ama kırbacın her şaklayışında, kendi etine vurur gibi gırtlağından tiz bir inilti çıkıyordu. Lon köşesine çekilmiş gözlerini onlardan ayırmıyordu. Onlara çektirmeyi düşündüğü acıdan çok daha fazlasını çekmekteydiler; ihtiyarın kırbacı her indirişinde, yıllar boyu uyumasına engel olan acının bir damlasının göğsünden çıkıp gittiğini hissediyordu. Yaptıkları bütün iğrençliklerden, anasının öldürülmesinden, uykusuz geçen gecelerinden, anasının tabutu başındaki gizli ve şehvet dolu bakışmalarından ötürü ikisi de acı çekmeyi iyice hak etmişlerdi. Sonunda genç kız ölü gibi devrildi ve Kiv kırbacın uçlarını yer yer yarılan gövdesinden kurtardı. Hafif hafif ağlamaya devam ediyordu.

«Lânet olsun sana!» diye fısıldadı.

Lon bir kahkaha attı.

İhtiyar kırbacını kaldırıp üzerine saldırdı, kırbacın yakıcı uçlarından biri geldi Lon'un yüzüne dolandı. Bir an sonra kırbacın sapını tutan Lon'du. Delikanlı ihtiyarı itti ve yediği kırbacın karşılığını verdi. İhtiyar sendeledi, duvara dayanarak ayakta kalabildi. Yeni şaklamalardan kendini kurtarmaya çalıştı ama oğlu kırbaç uçlarını kullanmakta ustaydı. Çocukluğundan beri kısrakların, boğaların ve köy çocuklarının üzerinde bu işe alışmıştı. Kırbacıyla en keskin atıcılardan daha iyi nişan alırdı. Babasının gövdesin-

de hep açık bir yer buluyor, kendini kaybetmemeye öfkeyle kendini kaybetmemeye bakıyordu. İhtiyar kırbaç darbeleri altında sendelemekteydi; göğüs kafesi göçmüş gibi, göğsü boşaldı; sonunda oğlunun önünde dizçöktü ve yüzünde derin bir pişmanlıkla ona baktı. Lon'un en çılgınca düşlerinde bile göremiyeceği gibi aman diliyordu. İnsanlarla kurtların nefreti üzerine hikâyeler anlattığı yıllar öncesinin gecelerindeki gibi durulmuştu yüzü. Bu hikâyeler asla çocuk yüreklerinin dilediği gibi, insanların vahşi hayvanlara karşı zaferiyle bitmezdi. Tıpkı kuzeydeki çingene obalarında, kaderin sağ bırakacaklarına dehşeti öğretmek için küçük çocukların zehirli yılanlar arasına atılması gibi, bu acımasız baba da onları umutsuzlukla besliyordu. Tavanarasının alacakaranlığında, ihtiyarın ve genç kızın hırıltılarıyla belirlenen büyük bir acı hüküm sürüyordu. Mum sönmek üzereydi; birkaç saniyelik ışıkları kalmıştı, sanki titremekte olan bu cılız ışık söndüğünde yüz yıl süreli bir karanlık çökecekmiş gibi hırsla birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı.

Genç kız kendine geldi ve işer gibi, köşesinde sakin sakin çömelip oturmaya devam etti. İhtiyar odanın ortasında sendeliyordu; yaralanan dudaklarında kan ağır ağır pıhtılaşmaktaydı. Birbirlerini ilk kez görüyormuşcasına, inanmaz gibi ve tatlılıkla bakışıyorlardı. Kırbaç üçünün de derisinde acımasız izlerini bırakmıştı. Artık hiç bir şeyin anlamı yoktu, ne kötülüğün, ne de tatlı sözlerin. Susuzluk yeniden üçünü de boğmaya, bir yular gibi boyunlarını sıkmaya başladı. Bu susuzluk Lon'da garip bir umut uyandırdı. İra'nın odasından çıktı, yavaş, çok yavaş kapadı kapıyı ardından. El yordamıyla merdiveni indi, koridorla-

rı geçti ve odasına döndü. Önceki gece yattığında bozulmamış olan yatağının üzerinde gövdesinin geniş kalçalarının, omuzlarının, bacaklarının ve ensesinin izleri kalmıştı. Sanki kendisini gözleyen açık bir mezardı bu izlerden yana: Orada, yanında, görünmeyen bir şey son nefesini vermekteydi.

Doğuda beliren güneşin ilk ışını pencereden içeri girdi. Aynı zamanda uzak bir yangının parıltısı gibi karaydı. Yatağının üstünde yatan hayal Lon'a büyüleyici bir çağrıda bulunuyordu: Kalıbının üstüne uzanma çağrısında. Kara Tepenin aydınlandığını gördü; güneşin öldürücü küresi yeniden dağ tepelerinde göründü. Bu insan gövdesi izi alışılmamış bir parıltıyla çevrelendi. Sonunda Lon bu izin içinde yerini aldı, artık hiç bir yere kaçamazdı çünkü.

Öğleden önce kendini kilise alanında, güçsüz ve susuzluk çekenler kalabalığı arasında buldu. Kocaman bir sürüngeni andıran uzun bir kafile evlerin duvarları boyunca döne döne uzuyordu. Saka ile silâhlı muhafızlar tulumun içindeki suyu küçük bir fıçıya boşaltmaktaydılar; bir muhafız, tüfeğini doğrultmuş nöbet tutuyor, diğer ikisi toplanan köylülerin her birine ölçüp biçip bir yudum su veriyorlardı. Bütün köy halkı alana toplanmıştı, köyden hayatta kalan herkes. Köyün muhtarı özellikle, gelip içebilecek durumda olanlara su verilmesini emretmişti. Çünkü geri kalanlardan hangilerinin öldüğünü ve daha hangilerinin susuzluk çektiğini kestirmek güçtü. Bütün alan suskun gölgelerle tıklım tıklım doluydu; aralarında geri zekâlılar, kolsuzlar ve sakatlar, deliye dönmüş çocuklar ve kamalarıyla paylarına düşen tek yudumu korumaya hazır ihtiyarlar

vardı. Hepsi tepeden tırnağa silâhlıydılar. Adım adım fıçıya yaklaşıyor, heyecanla küçük kaplarını, kâselerini ya da kuru avuçlarını sakanın kovasının altına tutuyorlardı. Paylarına düşen suyu alır almaz aceleyle en yakın sundurmaya koşuyor ve doyumsuzlukla içiyorlardı bu sıvıyı. Bazıları değerli sudan bir türlü uzaklaşamıyarak fıçının yanında bekliyordu. Diğer acı çekenlere yer açmak için bunları dipçik vuruşlarıyla dağıtmak gerekiyordu.

Lon alana erkenden geldi ve ilk otuz kişinin arasında yer aldı. Bu kez babasının şişesini de getirmişti, çünkü mağaraya kaçmak için daha fazla beklememeye kararlıydı. Yan gözle kalabalığı gözlüyor, her geçen dakika fıçıya doğru bir adım daha ilerliyordu. Sakatların tanınmaz hale gelmiş, leş kokulu pislikler akıtan yanıklarla dolu kafaları Lon'u dört yandan çeviriyordu. Tiksintiyle onlardan uzak durmaya çalışıyor, kendisini de en az onlar kadar itici kılan irin dolu yaralarla kaplı olduğunu farketmiyordu. Şimdi su fıçısıyla arasında dört ihtiyar, iki kadın ve bitkin, yüzü elli yaşındaki insanlar gibi kurumuş bir çocuk vardı.

Baştaki ihtiyar maşrapasını kovanın altına uzattı, kabının dibine dökülen çamurlu damlaları görünce çılgın gibi inledi. Bu damları bir dikişte gırtlağına boşalttı ve maşrapasını yine uzattı sakaya. Kalabalık kaskatı oldu. Kimse iki kere su istemeye cesaret edememişti. Üç delikanlı onu itmeyi denediler ama ihtiyar ellerinden kurtuldu, hayvanlar gibi uluyarak fıçıya saldırdı ve kafasını içine sokmaya kalktı. Bir tüfek patlaması onu hareket halinde yakaladı. Muhafızlardan biri ensesinden vurmuştu adamı. İhtiyar kanıyla

sakanın elini ıslatarak fıçının önüne devrildi. Ölüsü yana itildi ve suya doğru sürünme yeniden başladı. Kafilenin en arkasında bir çocuk köpek gibi havlıyordu.

Lon, dibinde hâlâ birkaç değerli damla kalan şişesini özenle kapadı. Sabretmeye karar verdi, ama kâselerinin içini yalayan köylüleri görünce içindeki susuzluğun ateşi yeniden arttı. Yine de iyi dayandı ve tek damla içmedi. İzini bellı etmemek için önce baba evinin yolunu tuttu. Sonra kilisenin çevresini dolandı ve Suna'nın babasının değirmenine doğru koştu. Haftalardan beri bu plânı en ince ayrıntılarına kadar hazırlamıştı. Değirmenin iki yüz metre kadar tepesinde çalılıklar başlıyordu. Bir yerden gizli bir patika Kara Tepe'nin yamaçlarına kadar uzanmaktaydı. Oraya Lon bir torba et ve bir kangal ip saklamıştı. Bu yerden kiliseye kadar bütün yolu açıkça görebiliyordu. Kısa süre sonra aşağıda kalan patikada Suna'yı seçti. Yapayalnızdı.

Bir an bile kaybetmeden açıklığı geçti ve çalılıkların arasına gizlendi. Her yanını kaplayan heyecanı güçlükle yenip bekledi. Kısa bir süre. Dönemeçte bir kuru dal çatırdadı: Genç kız tepeye varmıştı bile. Gizlendiği yerde biraz daha derine çekildi. Birbirine geçmiş dallar arasında Suna'yı gördü. Elli adım ötesindeydi. Yeterince yaklaşmasını bekledi. Tam genç kız yanına vardığında bir kedi gibi fırladı, ipi ellerine ve omuzlarına doladı. Suna bir çığlık atamadan kendini Lonun ayakları dibindeki kuru otların üzerine uzanmış buldu. Tam o sıra ormandan ayak sesleriyle konuşmalar geldi. Suna bu sesleri duydu ve Lonun kirli elini ısırabilmeyi başardı. Sanki bu acıdan zevk alıyormuşçasına, Lon'un ağzı çarpıldı.

Suna ufak tefek ve nârindi, sanki pembe cam-

dan yapılmış gibi. Kızın orada, ormanın kıyısında ırzına geçebilirdi ama yakalamalarından korkuyordu. Genç kız debelenmekten vazgeçti ve dik dik yüzüne bakmaya koyuldu. Lon'un ağzına tıktığı mendilden ötürü yüzü allak bullak olmuştu, yine de en çılgın düşlerinde gördüğünden daha güzeldi. Gövdesinde dolaşan hafif ürpertiler dikkatini çekti, genç kızın yanına dizçöktü ama üzerine dikilen kapkara bakışına dayanamayıp ona sırtını çevirdi. Kendi güçsüzlüğünden iğreniyordu. Bıraktığı bütün izleri çabucak sildi ve güçlükle genç kızın gövdesini sırtladı. Altı hafta süren susuzluk onu sandığından da güçsüzleştirmişti, değerli yükünün altında yuvarlanacak gibi oldu. Sendeleyerek dağa doğru yürüdü, kestirmeden gitmek amacıyla ormanın içindeki iki açıklığı geçti, bir akarsunun kuru yatağını aştı sonunda Kara Tepe'nin ilk yamaçlarına ulaştı. Vâdide birden çanların telâşlı sesi çınladı: Köylüler Suna'nın kaçırıldığını keşfetmişler, kaçıranın peşine düşüyorlardı.

Lon'un önünde, karı andıran beyaz ve ince bir tabakayla kaplı dağ parlıyordu; bunlar aslında tuz zerrecikleri, ufalıp toza dönüşmüş topraktı. Yüz metre kadar yukarıda seçilen mağaraya doğru keçi yolundan ağır ağır ilerliyordu. Son gücü de çekilmekteydi: Suna, onu uçuruma çeken kurşundan bir yüke dönmüştü. Ensesinde koca bir çatlağın açıldığını ve erimiş güneşin oradan kafatasına girdiğini hissediyordu. Uzakta tüfekler patladı; çan bir an sustu, sonra sesi eskisinden de acılı duyuldu tekrar. Çan sesleri görmez olan gözlerinde çınlıyor, görüşünü bulandırıyordu. Sonunda kendisini mağaradan ayıran birkaç adımı aştı, içeri girdi ve genç kızın gövdesi altında ezilerek mağaranın girişine yıkıldı.

Yeniden çevresini rahatça görmeye başlamadan önce uzun süre, bilinçsiz yattı. Güneş. Kayalar ince bir toz halinde ufalanıyordu; burun delikleri ve ağzı acı zerrelerle doluydu. Suna yanında yatıyor, kayıtsızlıkla kayalık kubbeye bakıyordu. Genç kızın kör olmasından korktu. Güneş. Sendeleyerek doğruldu ve yakınında bulunan koca bir kayayı mağaranın girişine doğru itmeye koyuldu. Kaya çok ağır ilerliyor, harcadığı güçle Lon'un damarları ölçüsüzce şişiyordu. Sonunda taşı mağaranın girişine getirdi ve duvarları arasına sıkıştırdı. İz sürenlerin sesleri ve tüfek patlamaları tehlikeli bir şekilde yaklaşıyordu, mağara ağzının iyice tıkanması için büyük kayanın üzerine aceleyle başka taşlar da yığdı. Ancak giriş tıkandığında içi rahatladı. İz sürenler hiç bir şeyden kuşkulanmaksızın yirmi adım ötesinden geçtiler. Başlarında kızın babası Petar ve Damir vardı. Seslerini rahatça tanıdı. Mağaranın önünden geçtiklerini duyduğunda sessiz ve alaycı bir sırıtmayla yüz çizgileri allak bullak oldu. Kendisini izleyecek köpekleri de kalmamıştı, bütün köpekler ölmüş ya da ölmek üzereydi. Genç kız içinde bulunduğu uyuşukluktan sıyrıldı ve yeniden bir şey duyulmayana dek iz sürenlerin bağırtılarını heyecanla izledi. Lon istediğini elde etmişti, güneşin batışına dek dinlenmeye kararlı, gözlerini kapadı. O dalgınlıkta yakınından gelen küçük hıçkırıkları işitiyordu. Büyük bir acı göğsünü deşiyordu, ama nefret değildi artık bu.

Alacakaranlıkta uyandı. Genç kız uyanıktı, kuru gözlerle mağaranın tavanına bakıyordu. Köye dönen izleyiciler yeniden mağaranın önünden geçtiler. Geceyi dağda geçirmeye cesaret edememişlerdi, kısa süreden beri kurtlar yeniden insanlara saldırmaya koyulmuşlardı çünkü. Gökyü-

zünde en ufak bir bulut izine raslanmadığı halde, kurtların yağmurun gelişini sezdikleri söyleniyordu. Lon, dağdaki ağıllardan birinde geceyi geçirmeleri için köylülere dil döken Damir'in sesini duydu. Ama hepsi bitkin düşmüştü, kovalamayı ertesi gün sürdürmeye karar verdiler. Kısa süre sonra da köye doğru gözden kayboldular. Lon sonunda rahat bir soluk aldı. Mağaranın girişindeki küçük taşlardan birkaçını temizledi. Temiz hava şarap gibi başını döndürdü. Güneş batmıştı bile, ama gökyüzü henüz kıpkızıldı. Uzun süre göğün ıssız boşluğuna baktı ama hiç bir yerde bulut izine raslamadı. Dağların tepesinde birkaç sarı tomurcuk göründü. Yıldızlar. Açık yaraları andırıyorlardı. Şişenin tıpasını çıkardı ve iki yudum aldı. Sonra kalan suya göz gezdirip durakladı, ardından şişeyi Suna'nın ağzına dayadı. Birkaç damla akıttı ancak. Genç kız nemli dudaklarını yaladı, ama gözlerini şişeden ayırmadı.

«Önümüzde çok zaman var», diye güldü Lon.

Suna doyumsuzlukla şişeye bakmaya devam etti.

«Kalanın hepsini sana vereceğim», dedi Lon.

İhtiyatla ellerini bağlayan ipi çözdü, sonra kırık dökük dişlerini göstererek genç kızı mağaranın duvarına dayadı. Yanına oturdu, farketmemiş gibi çıplak dizlerine dokundu. Suna'nın derisi kupkuruydu, ama güneş yanıklarıyla kaplanmamıştı henüz. Lon avuçlarının yanmaya başladığını hissetti, uzun süre koşmuş gibi soluğu sıklaştı.

«Önümüzde sonsuzluk var, dedi... Sabırlı ol, benden karşılığını göreceksin, dedi yine gülerek.. Birlikte öleceğiz.»

Bir hareketle gömleğini yırttı, memelerinden

birini yakaladı. Korkunç bir ürperti dolaştı genç kızın gövdesinde, yüzüne dayanılmaz bir anlam geldi. Dehşete düşen Lon geriledi. Suna'nın elinde iki ağzı keskin kama parlıyordu.

«Köpeğin kızı!» diye inledi.

Sesi korku ve öfkeyi yansıtıyordu.

«Köpek!» diye haykırdı mağaranın öbür ucuna geriliyerek.

Sabırla bekliyordu, ama gece uzundu. Kum saatinden dökülen kum tanecikleri gibi damla damla akıyordu gece. Zaman zaman Lon şişenin tıpasını çıkarıyor ve ağzını yalıyordu; alacakaranlıkta genç kız, sanki susuzluk duymazmış gibi, kayıtsızlıkla bakıyordu ona. Gözkapakları ağırlaşıyor, yanan gözbebeklerinin üzerine gitgide daha sık düşüyordu, yine de hâlâ uykuyla mücadele ediyordu Suna. Lon sabırlıydı, mağaranın ağzından görülen yuvarlak gökyüzü parçasına bakarak genç kızı kandırmaya çalışıyordu. Yıldızlar kara kum yığınlarında kayboluyorlardı Her şey boşunaydı. En geç ertesi gün, her biri kendi köşesinde, birbirlerine boş yere bakıp öleceklerdi. Şişede birkaç damla su kalmıştı çünkü.

Lon, kirpiklerinin arasından genç kıza bakıp uyur gibi yapıyordu. Suna, kamanın sivri ucunu baldırlarına batırarak umutsuzca uykuyla mücadele ediyordu. Lon duyduğu acının, bu acıyla birlikte şiddete başvurma isteğinin kaybolduğunu hissetti. Her şey boşunaydı. Bu karanlık gecenin bir yerinde şıpırdayan soğuk su vardı; bir erkekle bir dişi iki kıyıdan birbirlerine sesleniyor, yüzlerini gürültülü akıntıya doğru eğiyorlardı. Lon birbirlerine söyledikleri sevgi sözlerini açık seçik işitiyor, yansıyan yüzlerinin suyun ortasında birleştiğini görüyordu. Gariptir, ne onlardan nefret

ediyor, ne de bu kadınla erkeği kıskanıyordu; kendilerinden geçmeleri sonucu yakında öleceklerini biliyordu. Gece aydınlanmaya başladı. Uzakta peşlerine düşenlerin haykırışlarını işitti; bütün köy halkı yeniden kovalamaya çıkıyordu. Hâlâ hayatta kalan insanlar vardı, susuzluk çeçenler, açlar ve sakatlar. Ancak o an Suna'nın derin bir uykuda eğildiğini gördü; kamanın sapı açık avucundan kaymıştı. Ona doğru sürünürken acı acı güldü. Kamayı yakaladı ve çizmesinin koncuna soktu. Sonunda genç kıza sarıldı: Suna, dehşet dolu gözlerini açtı.

Dizlerine yaslanan Lon'un boynunu ve başının düz tepesini gördü. Uykuda damarları bır koyunun damarları gibi şişmişti. Suna, üstüne çöken uyuşukluktan yavaş yavaş sıyrılıyordu; yakıcı bir kırbacın ucunu andıran bir güneş ışını yüzünde şakladı, ama Lon'u uyandırma korkusuyla kıpırdamaya cesaret edemedi. Kendinden geçmeden önce Lon'un parmaklarının boynuna değişini hatırlıyordu. Kendi gövdesini çok geniş ve bomboş hissetti. Bu yabancı, küt, bacaklarının üstünde düş gören kafadan utanç duyuyor, baygınlığı sırasında olup bitenleri bir türlü hatırlıyamıyordu. Derken küçük kamasını Lon'un çizmesinin koncunda gördü. İhtiyatla kamayı çekti ve uzun süre bu değerli oyuncağı okşadı. Boş elini genç adımın saçlarından geçirdi, sonra düşteymiş gibi Lon'un boyun damarını kesti.

Önce deri yırtıldı, sonra titreşen damarlar açıldı. Kiv'in oğlunun başı, kesilen bir bitkı gibi ağır ağır düştü. Delikanlı, uyandırıldığına öfkelenmiş gibi birkaç söz mırıldanabildi ancak. Sanki bu garip bağışlanma ânında Lon bir dost, bir kardeş olmuş gibi büyük bir sevgiyle bakıyordu kıza. Böyle soluk ve şaşkın bir yüzle tozla-

rın içine uzanmış halde, sandığından daha da kısa boyluydu. Gözleri açık kalmış ve alçak gökyüzüne yönelmişti. Gözbebeklerinde iki güneşin parıldadığını gören genç kız belli belirsiz gülümsedi.

Tüfek sesleri ve peşlerine düşenlerin haykırışları birden mağaranın önünü çınlattı. Girişte çok sevgili bir yüz göründü, sarışın dev Damir'in yüzü; ardından Suna'nın babası Petar, sonra da şaşkın köylüler geliyordu. Mağaranın ağzını kaplayan kayaları uçurumdan aşağı yuvarladılar ve Suna'yı güneşe çıkardılar. Damir bir tek şey söyleyemeden uzun süre genç kızın tepesinde dizçöküp bekledi. Sonunda elinden bir şey gelmiyeceğini belirtircesine omuz silkti ve ormanda kayboldu. Suna kâbuslar içinde gökyüzünden ve iki güneşten söz ediyordu. Ürken köylüler geriliediler. Suna köye götürüldü, on tane dul kadın bütün gün başucunda beklediler. Aynı günün akşamı Kiv, oğlunu Ağa gölünün kıyısına gömdü, yerini belirlemek amacıyla da mezarın başına bir at kemiği dikti. Dengesiz bir ihtiyar, avcı Damir'i Lon'un mezarı başında gördüğünü bütün köye anlattı, ama kimse bu saçmalığa inanmadı. Bilge Ristosia'nın daha önce söylediği gibi, o gece ilk kez büyük bir yağmur yağdı ve pek çok kişi fazla su içmekten çatladı.

ZAMANDA ÇATLAK

Yeniden, tıpkı iki yüz yıl önceki gibi olgunluk ve bilgelik yeryüzüne yayılıyordu. Her şey tekrarlanıyordu. Tanyeri attığında bulutlar dağılıyor, sabırla ve ağır bir özsuyla dolu, ufukta nöbet tutmaya gidiyorlardı. Güneş doğudan batıya kayıyor, ardında verimli sessizlikten bir duvak bırakıyordu. Bağışlanan bunca şeyden ötürü kimse şükretmeyi düşünmüyordu, çünkü kuraklık çağı çoktan unutulmuştu. Ağa gölünün kıyılarında hâlâ mezarsız ölüler yatıyordu; boş kafataslarında yılanlarla küçük fareler yuvarlanmıştı. İnsanlar bu yaratıkları barındıkları yerlerden kovmuyorlardı, böyle bir davranış büyük saygısızlık olurdu. Kayın ağacı kozalaklarıyla besliyorlardı bu yaratıkları; çocuklar yılanlara taslar dolusu keçi sütü getiriyorlardı. Taş bile ufalanıyor, verim oluyor, bağ çubuğu oluyordu. Alacakaranlıkta başka bulutlar geliyor, tarlalara ağır sağanaklar boşaltıyordu. O zaman köylüler saman yığınlarının altına uzanıyor, çubuklarını emerek yağmurun sesini dinliyorlardı. İhtiyarlar kapılarının önündeki sundurmalardan ayrılmıyor, tesbih çekiyor, torunları başlarını gökyüzüne kal-

dırıp çıplak ayakla yağmurun altına koşuyorlardı. Dağın tepesinde Ristosia, sakin, onlara bakıyor ve elli ya da yüz yıl öncesinin eylül akşamlarının anıları uyanıyordu içinde. Geri dönüş, tekrar; sanki yeryüzü çocukluğunu anlatmaktaydı.

Her gün, karanlık çökerken Ristosia üç ayaklı ve arkalıksız iskemlesini alır, keçisini sağmak için gelir kulübesinin önüne otururdu. İlk çocuğunun doğumunda kendisine minnettar kalan köy muhtarının bir armağanıydı bu keçi. Eli kayıtsızlıkla keçisinin memesinde olan falcı Ristosia dağın tepesinden insanlara göz kulak oluyordu. Keçinin memesine dokunmak yaşlı kemiklerine tatlı bir sıcaklık aktarıyordu. O gece Ristosia, tâ güneyin uzak dağlarına dek her evi, her yemiş bahçesini seçiyordu. Sanki gecenin karanlığında şimdiden bir adım ilerlemiş gibi, bitkilerle insanların tepeleri gölgeyle çevriliyordu. Yaşlı kadının kulübesinin önünde, yalnız kargaların gaklamalarıyla bozulan bir sessizlik hüküm sürmekteydi; kargalar bir yerlerde leş kokusunu almış, yeryüzündeki et yiyicilerin doyup sonunda avlarının kalıntılarını gökyüzündeki kardeşlerine bırakmalarını sabırsızlıkla bekliyerek kanat çırpışıyorlardı. Leş kokusu yaşlı kadının burnuna kadar geldi; Ristosia bu kokuyu doyumsuzlukla içine çekti, sonbaharın getirdiği değerli şeylerden biriydi çünkü.

Huzur içinde miydi: Geriye dönüştü, tekrardı bu; Ağa gölü kıyılarında ancak birkaç sefil çadırın dikildiği, çoktan geride kalmış o yıllara benziyordu yeniden her şey. Hayvanlar aynı sonu gelmez hırsla birbirlerini paralıyor, oynaşarak gökyüzüne yükselen her şey kaçınılmaz şekilde yere düşüyordu. Hiç bir şey somurtuk kartalların bulunduğu yükseklikte tutunabilecek ye-

tenekte değildi: Amansız bir dünyanın yaratıklarıydı bunlar. Yaşlı kadının yüz adım aşağısında homurdanan bir deli su, çıplak granitte inatla yatağını oyuyordu. Son yüzyıl boyunca bir parmak derine gömülmeyi başaramamıştı, yine de önünde binlerce yıl varmış gibi kayayı kazımaya devam ediyordu. Yalnız Ristosia bu akarsuyun gelecek yaz hepten kuruyacağını biliyordu: Bir yeraltı çatlağı bu suyu kestirmeden göle akıtacaktı. Mücadelenin boşuna olduğunu biliyordu Ristosia, çünkü her şey tekrarlanmaktaydı, ama yeryüzü hep aynı hoppaydı. Sanki başından geçen ilk sonbahardı bu. Ristosia dağın tepesinden sevgiyle insanoğullarına bakıyor, inatçılıklarına şaşmıyordu bile. Bir hayat insanlar için çok kısaydı. En bilge ihtiyarlar, göbeklerini elleriyle kestiği yeni doğmuşların torunları ve torun çocuklarıydı. Ataları kadar yorulmak bilmez kişilerdi. Kabayonca kesip sazdan sepetlere dolduruyorlardı. Kadınlarla dişi eşeklerin sırtına atıyorlardı semerleri. Gün ışığında ot biçmek için acele ediyorlardı. Çalışkan karıncalar gibi yemiş bahçelerini suya boğuyor, elmalarla ayvaları daha çabuk yığmaya zorluyorlardı çocuklarını. Çocuklar güneşe bakıyor, mürver ağacından kavallarını üflüyorlardı.

Ristosia, ara sıra, bütün bunların tek nedeninin açlık olup olmadığını soruyordu kendi kendine. Bu mûcizeye şaşmaktan başka şey gelmiyordu elinden. Yüksek dağlar köyü dört yandan çeviriyor, insanların günlerini daha kısa, gecelerini daha uzun kılıyordu; kırk yaşında ölüyor, ama ancak otuz yıl yaşıyabiliyorlardı. Karşılık olarak, yeryüzünün bu en kasvetli köşesine yerleşmişler ve çıplak taşa arpa ekmişlerdi; gebe kadınların daracık kalçaları vardı, ölümcül acılar içinde do-

ğuruyorlardı. Dört yaşına kadar çocuklarını açlık ve kara veba öldürüyor, dört yaşından sonra da kurtlar boğazlıyordu. Tüm Avrupa'da bundan verimsiz, bunun kadar az meyva veren toprak yoktu, yine de inatla orada oturmaya devam ediyorlardı. Yazın, güneş ve ekşi şarapla başları döner, biraz güçlenen buğdaylarıyla öğünürlerdi. Burada şerbetçiotundan bire bir alırlarsa güneyde on alındığını, yüz çuval has buğday doldurduklarında güneyde beş yüz çuval doldurulduğunu bilmezlerdi. Kısa süre sonra, kış öncesi son işlerini de bitirip küçük ambarlarının kapılarına kilidi vuracak, keçi kılından bayramlıklarını sırtlarına geçirip üç gün süren içki âlemlerine dalacaklardı. Meyhanede bolluk içinde yüzmekle, buğdaylarıyla, üzümleriyle, cevizleriyle ve etleriyle öğüneceklerdi. Testi üstüne testi devirecek ve sonunda karılarının omuzlarına tutunup kendi dünyalarından daha iyisinin bulunmadığına inanmış, sendeliyerek evlerinin yolunu tutacaklardı.

Ristosia gökyüzündeki bir gözetleme yerini andıran kulübesinden yüzlerindeki her bir çizgiyi seçebiliyordu, kartalınki kadar keskin görüşü azalmamıştı çünkü. Sağma ânını geciktirerek keçisinin şişkin memesini okşuyordu. Garip bir kuşkunun içine çöktüğünü hissetmekteydi; havada önüne geçilmez bir şey uçuyordu. Ot dolu eski bir araba, sarsılarak göl kıyısındaki ambarlara doğru gidiyordu. Çimen kaplı bir tümseğe üç yumurcak dizçökmüştü; ikisi sırayla bir kavalı üflüyor, üçüncüsü avunmak bilmeden ağlıyordu. Yeryüzünde bu çocuğun gerçekleşmeyen isteği kadar karanlık bir üzüntü yoktu. Ufak tefek, meşgul bir adam olan babası, çocuğun ağlamalarına kayıtsız, arabasının tekerleklerini izliyordu. Ama bu

gürültü Ristosia'yı sinirlendiriyor, daha da derin bir kuşkuya itiyordu. Her şey önceki akşam gibi, geçen sonbahar gibi, seksen yıl önceki gibi oluyor, ama Ristosia acıdan kendini kurtaramıyordu. Gökyüzünün kıyıları koyuldu. Köpek havlamaları, bir kuyu çıkrığının uzak gıcırtısı. Yakın geceyle birlikte Ristosia büyük bir değişiklik seziyordu. Güçsüzlüğü dehşet veriyordu; bu tedirginlik her sonbaharda yakalardı Ristosia'yı, o zaman da cansız şeyler bile öldürücü olurdu. Esrarlı bir şey çürümeye koyulmuştu. Onun üzerinde heyecanla titriyordu Ristosia. Ölümün hei şeyi değişmekteydi.

O zamana kadar olup bitenler bildiği şeylerdi, ama şimdi, gerçeğin kıyısında, halka kapanıyor ve yeni bir halka açılıyordu. Bu uçurumun kenarında hiç birşey kalıcı olamazdı, esrar en ufak değişim geçirmeden duruyordu. Doğanın ölümsüzlük verdiği Ristosia için bile sırdı. İnsanoğlunun bütün başarıları zaman karşısında soluyor, tarih ancak bir tanrının öldürülmesinden bir diğerinin cinayetine kaydediliyordu. İnsanlara yeni yaşantılara başlamak için değil, yeniklerin boşa giden çabalarının sürdürülmesi için dünyaya geliyorlardı.

Güneş şimdiden Ağa gölünün ortasındaki sis perdesine değiyordu. Komşu dağların tepelerinde, bir yangının kalıntılarını andıran sâkin bir kırmızılık yanıyordu. Yalnız bulutları yırtan Kara Tepe güneşte parıldıyordu. Kara Tepe o kadar yüksekti ki zamanın kaçıp gittiğinin farkedilmediği bölgelere erişiyordu. Pırıl pırıl günde sipsivri konisi hâlâ geçmiş gecenin karanlığına gömülüydü, gece de gündüzün kendisine bıraktığı garip parıltıyla uzun süre ışıldıyordu. Büyük yük-

sekliklerde bu ıssızlık ve korkunçluk altın gibi parlıyordu. Son yüz, iki yüz yıl içinde ülkenin bir sürü katil ve büyücüsü bu uğursuz yerde canvermişlerdi. Pek seyrek olarak, ilkbaharda ve yazın bulutlar dağıldığında dağın tepesinde yanık odun yığınlarının kalıntıları seçilirdi. Ölüme mahkûm olanların dışında kimseye, oralara çıkma izni verilmezdi. Yalnız Ristosia bir kere canlı dönmüştü oradan. Ristosia'yı büyücü Yara ile birlikte yakmaya kalktıklarındaydı, uzun süre köyde ateşin Ristosia üzerinde etkisiz kaldığı ve kara düşmanla (iblis) bir anlaşma yaptığı söylenmişti.

Bu olay, Damir'in babası Sinem'in ölümünden sonra geçmişti. Damir'in anası Yara, daha çocuk memedeyken, bir kurtla seviştiği ve bu günahtan bir erkek çocuk doğduğu —Damir adı verilen ve kendi dillerinde babasından daha yükrekli ve gururlu olsun anlamına gelen çocuk— için büyücülükle suçlanmış ve ölüme mahkûm edilmişti. Nankörler genç kızın kendini esirgememesi sonucu köyün kurtlardan kurtulduğunu unutmuşlardı. O sıra Damir ancak iki aylıktı, bilge Ristosia bile bu güçsüz bebekten yirmi yaşına vardığında bir dev çıkacağını kestiremezdi. O kış yürekli bir sütnine çocuğu yanına almasa açlıktan ölecek, Sinem'in soyu da tükenmiş olacaktı.

Yara'nın babası olan demircinin ölümünden tam iki gün sonra, köylü kalabalığı, genç kızın iki aylık çocuğuyla yerleştiği Sinem'in kulübesine doldu. Neyse ki o sabah süt çocuğu, yiyecek yokluğundan memeleri kuruyan anası süt veremediği için, köyün öbür ucundaki sütninenin yanındaydı. Önce, o kargaşalık ve çılgınlıkta kimse çocuğu hatırlamadı. Sonra onu aramaya çıktıklarında sütnine çoktan Damir'i kiliseye götürmüş

ve köyün öfkesinden kurtarmıştı. Yara o geceyi muhtarlığın mahzeninde kilitli geçirdi, sonraki gün tanyeri ağırırken —yediği dayak genç kızı yarı kör yapmıştı— kilisenin önündeki alana götürüldü. Ristosia kenardan bakıyordu, suçsuz genç kıza yardımı dokunamazdı. Kilisenin ve yakınındaki evlerin önüne bütün köy halkı toplanmıştı: Kollarında çocuklarıyla analar, ihtiyarlar, küstah kocalar, yumurcaklar, sakatlar. Alanın kıyısı boyunca birbirlerine sokulmuş, ses çıkarmadan Yara'yı mahzenden çıkaran muhafızlara bakıyorlardı.

Ortalık aydınlanmaya yüz tuttuğunda karın rengi soldu, gökyüzü bir koyu mavilikle kaplandı. İnsanlar kendilerinden geçmiş bulutların tepesine gerilen Kara Tepe'ye bakıyorlardı. Yara gün ışığına çıktı ve amansız beyazlıkta titremeye koyuldu. Yapılanlara boyun eğip ellerinin ıplerle arkadan bağlanmasına ses çıkarmadı. Ristosia onun birkaç adım ötesinde kalabalığa gizleniyor, boşuna bir öfke gözlerini kasıyordu. Muhafızlar Yara'yı aralarına aldılar ve ana yoldan çıkmaya koyuldular. Papazlar gibi cüppe giymiş şişko cellâtlar da oradaydılar. Köylüler, yürürken bir yaban domuzu sürüsü gibi itişip kakışarak peşlerinden harekete geçtiler. Kalabalığın dışında kalan güçsüz ihtiyarlarla sakatlar, kar yığınları arasında zorlukla yol alıyorlardı. Bütün gözler mâsum gökyüzünde parıldayan Kara Tepe'nin üzerine dikilmişti. Ristosia, genç kızın birkaç adım gerisinde, kalabalığın önündekilerle birlikte koşturuyordu. Belleğinde, Yara'nın can vereceği bu sabahtan daha safını bulamazdı. Büyük haksızlıklar gökyüzü böyle açık olduğu sıralar yapılmıştı hep.

Köyün çıkışında kalabalık durdu: Burada Ka-

ra Tepe'ye giden yol başlıyordu. Dağın daha da yüksek gelen tepesi parıldıyordu, elle dokunulabilecek kadar yaklaşmış gibiydi. Ristosia galeyana gelen yığının dışına süzüldü, yakın bataklıkları dolandı ve kestirmeden Yara ile cellâtlara doğru koştu. Kısa süre sonra muhafızlarla genç kızın yanına vardı; tepeleri budanmış küçük ağaçların ardına gizlenerek onları yakından izledi. Yara bir kere daha ardına baktı, çok aşağıda yerinden kıpırdayamayan kalabalığı gördü. İhtiyarlarla sakatlar sopalarını sallıyarak büyücüyü lânetlediler, ama uzaktan kulağına bir tek söz gelmedi. Genç kız gizlice gülümsedi ve soluk soluğa kalan cellâtların arasında tırmanmaya devam etti. Ristosia kalçalarına kadar kara gömülerek, güçlükle onları izliyordu. Uzun süre tırmandılar. Yaşlı kadınla genç kızda, Kara Tepe'yi en sonunda görmenin büyük gururu vardı. Ristosia tepeye vardığında uçurumun kıyısına gizlendi. Düzlükte odun yığınını gördü: Aceleyle çam tahtalarını yığmışlardı. Bulutların sürtündüğü bu yerde ölüm hüküm sürüyordu. Ne rüzgârın boğuk hırıltısı, ne yaprakların hışırtısı, hiç bir şey bozmuyordu sessizliği. Kayalarla kaplı düzlük ancak on adım uzunluğunda ve yirmi adım genişliğindeydi. Garip sessizlikten ürkmüş gibi aralarında alçak sesle konuşuyorlardı. Sonunda, katillerin utancıyla, telâş içinde bir kulübeye indiler. Taşları kaplayan siste gitgide uzaklaştılar, sanki her adım onları suyun dibine çekiyordu. Ristosia sabırla bekliyordu. Tepesinde, odun yığınının üstünde genç kız sallanmaktaydı. Yaşlı kadın şaşkınlıkla gökyüzündeki bir açıklığa doğru gülümsediğini farketti.

Bu yükseklikte ne kuş vardı, ne yırtıcı hayvan, ne de herhangi bir canlı. Gümüş kartal bile

kuzey rüzgârından uzak duruyordu. Genç kız gövdesinin buz kestiğini anladı. Gökyüzü iyiden iyiye açıktı. Uzakta, dağ tepelerinin dikildiği, yerde, boşlukta bir kırmızılık gördü. Bulutların altında bir yangın gemi azıya almış gibi geldi. Gün doğuyordu. Doğaüstü, mucize sayılacak bir andı bu; yeryüzü birden ayaklarının altında açılıyordu. Sisli boşluk, çürümüş bir kefen gibi sayısız küçük bulutlara bölünüyordu.

Bir bakışta, dağların mengenesine sıkışan köyü seçebildiler. Sanki altlarında, bu haliyle, bir elin avucuna konmuş gibiydi. Rüzgârın sisi dağıtması için biraz daha beklediler sonra Ağa gölü ve ölü bacasıyla Yara'nın babasının terkedilmiş demirhanesini gördüler. Bir pazar günüydü, hava da tam pazar gününün kokusunu getiriyordu. Bu kokuyu binlerce başka koku arasından tanırdı: Yiyeceğin ve içkinin kokusu, göl kıyısı boyunca uzanan tarlanın kokusu, unun, uykusuz gecelerin, gece karanlığında gezintilerin, yataktaki serin çarşafların, temiz gövdenin üzerinde ve yazın insanı boğan, genç kanı canlandıran terden yakıcı bir ince tabakanın oluştuğu beyaz kolların kokusu. Pazar günüydü: Hristiyanlar sabah ayinine çağıran çanı çalıyorlardı; müslümanlar, minarelerinin tepesinde, kırık direklerin tepesindeki kazazedeler gibi inliyorlardı. Vadiden karışık, sisin hayalsi buharlaşması gibi ağır bir ses yükseliyordu. Ristosia ürperdi. Halâ gizlendiği yerden ayrılmaya cesaret edemiyordu; Aşağıda, sisin içinde, muhafızlarla cellâtlar bir testi rakıyı bitiriyor ve kavga etmeye başlıyorlardı bile. İhtiyar kadın, içki onları iyice sersemletene dek beklemeye karar verdi. Tıpkı Yara gibi, bu pis ve zararlı sisin çok üstünde soluk almakla öğünüyordu.

Yara, öğleden sonra yarı donmuş hale gelmişti bile. Uyku genç kızı yere devirmek üzereydi. İhtiyar kadın, sarhoş cellâtların ısındığı barakanın birkaç metre ötesinde, inatla bekliyordu. Gücü gitgide azalıyor, ama bir türlü sisin içinden çıkmaya cesaret edemiyordu. Bulutlarla yarı yarıya gizlenen köy, sanki tüm insanları ölmüş gibi, boş duruyordu. Güneş batarken, sis bir kere daha aralandığında, Ristosia vadide köyden bir kafilenin ayrıldığını ve Kara Tepe'ye yöneldiğini gördü.

Cellâtlar kulübede horluyorlardı, yol açıktı. Sis bulutundan dışarı fırladı. sopasının yardımıyla acele odun yığınına koştu. Odun yığının tepesine varması için neredeyse yarım saat gerekti. Boştaki eliyle bir Türk bıçağı tutuyor, soluk alabilmeyi başarmak için de geniş hareketler yapıyordu. Genç kıza arkadan yaklaştı ve bir vuruşta iplerini kesti. Genç kız gevşekçe, dal yığınının üzerine düştü; dizleri donmuştu.

İhtiyar kadın, boğulur gibi:

«Ayağa kalk!» diye inledi.

Yara'nın beline yapıştı ve genç kızı kaldırmaya çalıştı, ama Yara'nın buz kesen gövdesi yeniden odun yığınına devrildi. Güçsüzlüğünü belirten bir inilti koyverdi, bulanık bakışlarını yaşlı kadına kaldırdı.

«Kalk, geliyorlar!» diye yalvardı Ristosia.

Bitkin genç kızın başı iki yana düşmeye başladı; birden derin bir uykuya daldı. Sonunda, kabukları çıkarılmış çam ağacı gövdeleri boyunca kayarak odun yığınından aşağı inmeyi başardılar. Yara karda bir kere daha kendini kaybetti. Yaşlı kadın iplerden arta kalan parçalarla onu kendine bağladı. Düzlüğün kıyısına doğru ilerlediler. Sendeleyen Ristosia ipi çekiyor, Yara

emekleyerek karı delen sivri kayaların üzerinde sürünüyordu. Tam o sıra sisle kaplı boşluğun açıldığını, pis ve derin bir dalga gibi hareketlendiğini gördüler.

Sonunda düzlüğün kenarına vardılar ve Yara, dağın öbür yamacından vadiye inen, yarı yarıya karla kaplı patikayı gördü. Ristosia, Kara Tepe'nin bu gizli yolunu çoktandır biliyordu ama hiç kullanmamıştı. «Şükür! Tanrı varmış!» dedi yaşlı kadın gülümseyerek. Tam o sıra, sanki bir mucize sonucu, sopalı muhafızlar köylüler sisin içinden dağın tepesindeki düzlüğe fırladılar. Biri haykırdı, hepsi üstlerine çullandılar. Yaşlı kadın dizçöktü ve ellerini göğsünde kavuşturdu. Yara kendinden geçti, karların üzerine devrildi yine.

Tekrar kendine geldiğinde, yine kabuğu yüzülmüş çam gövdesinde asılıydı. Kendine gelebilmek için uzun süre gözlerini kırpıştırdı, ancak sonra odun yığını üzerinde yalnız olmadığını gördü. Yaşlı kadın da, kolları ve bacakları bağlı, yanına dizçökmüştü. Yara bakışını düzlükte gezdirdi. Düzlüğün kenarı hüzünlü bir kalabalıkla kaplıydı. Dizlerine kadar sise gömülmüş, birbirlerine sokulmuş, bu halleriyle pek insana değil daha çok soğuk gövdelere benziyorlardı. İki cellât, ellerinde kav ve çakmak taşıyla odun yığınına yaklaştılar. Sanki bir mucize sonucu, alev hemen fışkırıverdi.

Çok bitkin düşen Ristosia başını kaldırdı, uzun süre, bir şey söylemeden toplanan insanlara baktı. İpleri gevşek bağlanmıştı; tek hareketle kendini kurtarabilirdi bu iplerden, ama köylüler gözlerini üzerinden ayırmıyorlardı. Ardından kimseye göstermeden küçük bir bıçak çıkardı ve düğümlerden birini eğelemeye koyuldu. Ora-

da bulunanlardan hiç biri yaptığını farketmedi. Muhafızlar odunların altına yanar saman soktu lar ve suçluların utancıyla geri dönüp sessiz kalabalığa karıştılar. Odun yığınının dibinde ilk duman kümesi kıvrıldı. Her geçen an biraz daha yoğunlaştı, sonra alevin yaladığı çam gövdeleri tutuştu. Ürken meraklılar geriledi ler ve gövdeleri birden kısaldı: Kalçalarına kadar sise gömülmüşlerdi. Genç kız, altında ihtiyar kadının hırıltısını işitti; umutsuzca bir parça saf havayı içine çekiyordu. Dehşet ve öfkeyle, dumandan gözleri görmez bir halde haykırdı. «Tohumunuza lânet olsun», diye bağırdı. «Bir daha güneşi ve gökyüzünü göremez olasınız», diye haykırdı. «Lânet olsun hepinize, lânetli ölün», dedi. «Çocuklarınız topal ve sakat doğsun, ateş ve buz döllerinizi yaksın, rahat ve uyku yüzü görmeyin», diye inledi. «Hepinize lânet olsun, lânet olsun, lânet olsun..!» Kalabalık, kırbaçlanmış gibi, yaşlı kadı- nın lânetlemeleri karşısında geriledi. Karınları leş kokulu siste kayboldu, ardından göğüsleri ve çökük omuzları. Sise gömüldüler, yüzeyde yuvalarından uğramış gözleriyle dehşet içindeki yüzlerinden başka şey kalmadı.

«Sus, dedi Yara. Neden onları lânetliyorsun?»

Duman içindeki gövdesinin üstüyle uçları kavrulan dağınık saçlarından başka şey görünmüyordu. Genç kızın gülümsediğini farketti ve şaşkınlıkla ona baktı. Derken kendisi de gülümsedi, bağlarını sarstı ve genç kıza kadar süründü. Dizlerine sarıldı ve bütün gücüyle, kendinden geçerek sıktı göğsünde. Duman onları şimdiden görünmez kılıyordu. İki bıçak vuruşuyla Ristosia göğsünü saran ipleri kesti ama, genç kızın kolları donmuş gibi çam gövdesine sarılı

kaldı. Yaşlı kadın bu kolları odundan ayırmak için boşuna uğraştı. Alevler giysilerini yakalıyor, doyumsuz alev dilleri tabanlarına erişiyordu.

«Kaçalım, diye inledi ihtiyar. Kaçalım!» diye haykırdı.

Duman onları köylülerden gizliyordu, görünmeden komşu köye giden patikaya kadar kaçabilirlerdi.

«Kaçalım», dedi Ristosia yalvarırcasına.

Genç kızın yüzü birden aydınlandı.

«Kara Tepe'nin üstündeyim!» diya fısıldadı.

«Kaçalım, kaçalım», diye hıçkırdı ihtiyar onu sarsarak.

«Kara Tepedeyim!» diye tekrarladı Yara gururla.

Bataklıkta boğulur gibi, meraklıların başları siste kayboldu. Bir çocuk, avunma bilmeksizin ağlamaya koyuldu; sanki hayat boyu katlanacağı bütün gereksiz ölümlerin ardından gözyaşı döküyordu.

«Neden onu susturmuyorlar?» diye sordu Yara.

Yaşlı kadın hafifçe başını salladı. Bir şey söylemeden genç kızın ateşten sararan dizlerini öptü ve odun yığınının arkasından aşağı kaydı. Yara'nın gülümsemesini unutamıyordu. Kimse kayboluşunu farketmedi; hepsinin gözü doyumsuzlukla, alevler içindeki odun yığınının tepesinde duran büyücüye dikilmişti. Ristosia yere uzandı, kayaların arasındaki bir oyuğa varana dek yamaçtan aşağı kaydı. Bir yaban keçisi buraya yerleşmişti, yer yosunla kaplıydı Ristosia yosunların içine gömüldü ve gübre kokusu içinde uykuya daldı. Çocuk uzakta, sisin içinde ağlamaya devam ediyor, kimse de onu avutmaya cesaret edemiyordu. Sonunda duruldu, büyük

bir duman odun yığınından gökyüzüne yükseldi, rüzgârlar bu bulutu alıp götürdü.

Bütün gün, güneş batana dek, uyku ve soğukla mücadele eden Ristosia keçi ininde bekledi. Hava kararırken gizlendiği yerden çıktı ve eski yoldan köye doğru ilerlemeye koyuldu. Seyircilerle cellâtlar odun yığınının kömürleşmiş kalıntılarından çoktan uzaklaşmışlardı. Tek tük, bir ince duman çıkıyordu odunların arasında, Ristosia uzun süre soğuyan tahta parçalarını karıştırdı ve sonunda, küllerin arasında genç kızın yüreğini buldu. Bu yüreğe alevler hiç bir şey yapamamıştı, diğer insanların yüreğinden de çok daha büyüktü. Ristosia özenle üzerindeki isi temizledi ve göğsüne gizledi. Sarp kayalarda yarım saat süren zorlu bir inişin sonunda köyün yakınlarına varabildi. Gürültü etmeden gölgeye süzüldü, kimse onu tanıyamadan kulübesinin yanındaki kavşağa vardı. Çam dallarından yaktıkları ateşin çevresinde yeni yetmeler heyecanla, Kara Tepe'de büyücülerin çektiği işkenceyi anlatıyorlardı. Ristosia'yı gördüklerinde birden sustular ve durmadan haç çıkarmaya koyuldular. Yaşlı kadın onlara hoşgörüyle gülümsedi, eğri büğrü sopasıyla işaretler yaptı. Alevler giysisini yer yer yalamıştı, yüzü ve saç örgüleri yoğun is lekeleriyle kaplıydı. Kimse onu izlemeye cesaret edemedi. Dönemeçte Ristosia bir daha ardına baktı, hepsinin karda dizçöküp yuvalarından uğrayan gözlerini gökyüzüne kaldırdıklarını gördü. En gençleri olan Papazın cılız oğlu birden zorlu hıçkırıklara boğuldu, korkudan deliye dönen bir köpek gibi köye doğru kaçtı. Diğerleri dehşet içinde, işledikleri günahlardan ötürü kendilerini cezalandırmak için yeryüzüne dönen bir hayaletin karşısında dizçökmüş gibi Ristosia

nın uzaklaşışına bakıyorlardı.

Bu olaydan sonra ateşin Ristosia'ya işlemediği söylentisi dolaştı köyde, Büyücü Yara ile birlikte alevlerin arasında kaybolduğunu gözleriyle görmüşlerdi çünkü. Aylar boyu kulübesine bir tüfek atımından fazla sokulamadılar, sonra, utançla, cinleri kaçırmak için yaptığı büyüleri dinlemek ve yeni doğan çocukların göbeğini kesmesi için çağırmak üzere yeniden döndüler kulübesine. Ristosia, suçsuz Yara'yı öldürmekle işledikleri cinayeti hiç birine hatırlatmadı; şiddete susamıştı bu insanlar, sanki böylelikle kayalık dağda sürdükleri zorlu hayatın öcünü alıyorlardı. Yirmi yıl sonra, Yara'nın işkencesine katılanların çoğu ölmüş, geri kalanlar da cinayeti unutmuşlardı. Sinem'in oğlu Damir'le büyücüden korkuyor yolundan çekiliyor ve çoktan öteki dünyaya göçenleri anasını öldürmekle suçluyorlardı. Yalnız Ristosia yeni bir yanılgı çağının yaklaştığını farketmekteydi: Köylülerin, yeni bir çılgınlık nöbetine kapılıp içlerindeki suçsuzların en suçsuzunu öldürmelerine bir yılın yarısından da az vardı. O gün gitgide yakınlaşıyordu; bu sonbahar alacakaranlığında Ristosia o günün soluğunu duyuyordu.

Gözlerini yeniden açtı ve bakışını köyün üzerinde gezdirdi. Ortalık kapkara kesilmiş, orakçılar tarlalarda kaybolmuşlardı. Uzayıp giden kafileleri köye doğru sürünmekteydi; fenerler yakıyor ve fısıldaşıyorlardı. Sesleri on üç yaşındaki çocukların çatlak sesleriydi. Çayırların üzerinde, en ufak tıkırtının gökgürültüsü gibi çınladığı o derin sessizlik hüküm sürüyordu. Patikadan ayak sesleri yaklaşmaktaydı. Ristosia, bir dişi geyiğinki kadar hafif olan yürüyüşü tanıyarak gülümsedi. Az sonra tarlada, değirmencinin

kızı Suna göründü. Bir süre bakıştılar, sonra, bir şey söylemeden içeri girdiler. İçerde, lâmba niyetine, bir baykuşun gözleri onları bekliyordu.

«Evime hoş geldin», dedi yaşlı kadın.

Suna sabırsızlıkla gülümsedi.

Yaşlı kadının bacakları arasında tuttuğu bakır kaptan bir duman fışkırdığında vakit neredeyse gece yarısını bulmuştu. Ristosia, gitgide hızlanan büyülü sözler mırıldanarak Suna'yı sertçe yoklamaya koyuldu. Bir işaretiyle Suna, saatlerden beri ter içindeki avucunda tuttuğu yarasa kanadını sıktı. Kirişlere doğru uçmaya çalışan doğaüstü bir küçük hayvan gibi, kızıl bir duman kümesi yaşlı kadının bacakları arasında titreşti. Ama Ristosia daha atik davrandı: İki eliyle yakaladı ve mırıldanmayı kesmeden, deli gibi çekiştirmeye koyuldu. Bunun üzerine Suna cesaretlendi ve gözlerini belli belirsiz kaldırdı.

«Ne görüyorsun?» diye sordu.

İhtiyar, içine düştüğü dehşeti gizlemek için bakışını yere eğdi. Suna'nın profili, beyaz dışbudak ağacından oyulmuş gibi, önünde dalgalanıyordu. Bu kadar güzellik pek hayra yorulamaz herhalde, diye düşündü yaşlı kadın. Tam o anda genç kız yumuşacık parmaklarını dizlerinde hissetti. Suna'nın yüzünün solgunluğunda, yakın bir ölümün belirtisi ortaya çıkıyordu; ama ölüm her yandaydı.

Ufak tefek genç kız ürperdi :

«Lon beni elde etti mi?»

Büyücü kadın, soruyu duymamazlıktan gelerek başını sallıyordu, elleri yeniden ağzına kadar kül dolu bakır kazana daldı. Anlaşılmaz bir şey mırıldandı ve öfkeli bir kaplumbağa gibi o-

muzları arasına gömdü.Suna yaşlı kadının uykusunun geldiğini sandı, ürkek ürkek dokundu ona.

«Damir bana dönecek mi acaba?» diye sordu.

Ristosia cevap vermedi ve gözlerini kapadı. Derin ve düzenli soluk alıyordu, Suna ihtiyarın uyur gibi yapmasından kuşkulandı. Çok yakınına sokuldu ve avucuna bir bakır para sokuşturdu.

«Senin paranı istemem», dedi yaşlı kadın. Gözleri alev alev yandı.. «Senin paranı istemem. diye haykırdı.. Paranı geri al», diye fısıldadı nefretle. Külün pislettiği uzun parmakları büzüldü Suna sabırla bekliyordu, ama kirpiklerinin altındaki gözleri ağzına kadar dolan küçük bardaklar gibi taştı.

«Zengin olacaksın», dedi ihtiyar ve içten pazarlıklı, korkulu sesi boşlukta dağıldı.. «Yeryüzünde mutlu olacaksın, mutlu olacaksın erkekler arasında, dedi... En güzel sen olacaksın, sevecek ve sevileceksin», diye tekrarladı yine inatla.

«Neden yalan söylüyorsun?» diye sordu Suna.

Utanan ihtiyar parmaklarını küle daldırdı

«Bir ölü başı görüyorum», dedi Ristosia.

Sivri çenesini göğsüne düşürdü; omuzları sarsılıyordu, sanki ağlamak üzereydi. Suna bakır parasını külle dolu kabın içine bıraktı ve çıkmaya hazırlandı. Ama kulübeye ayak sesleri yaklaşıyordu; genç kız gelenin kimliğine inanmak cesaretinden yoksundu. Huzur dolu bir gülümseme Ristosia'nın yüzünü aydınlattı. Nihayet! Her şeyin yittiğini sanmıştı. Bir erkeğin adımlarıydı

bunlar. Sanki öldürdüğü geyiği taşıyan gururlu adımlar. Yaşlı kadınla genç kız soluk almaya cesaret edemeden dinliyorlardı bu ayak seslerini. Kapının önünde bir gürültü. Çizmelerin gıcırtısı; üç kısa vuruş. Her zamanki işaret. Yaşlı kadının yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı. Eli kilitte, biraz daha bekliyordu. Suna kapının önünde onun fırtınayı andıran soluğunu tanımıştı, yüzü utançla alev alev yanıyordu. Bir yere kaçmayı denedi, ama bütün pencereler sıkı sıkı kapatılmıştı. Kulübenin önündeki delikanlı sabırsızlandı. Sonunda Ristosia bir hareketle sürgüyü çekti.

İçerde birkaç adım attı ve uzun süre karanlıkta bir şey seçemedi. En uzak köşede Suna, ateşlenmiş gibi titriyordu. Ristosia tam karşısındaki köşeye kadar geriledi ve büyük bir şaşkınlıkla ikisine baktı. Bir türlü konuşamadan birbirlerini süzüyorlardı. Tüm dağlarda onlarınkinden gururlu yüzlere raslanamazdı ikisi de çok güzel, Ağa gölü kıyısında raslanmayan bir soydan geliyorlardı. Ristosia çok önceleri, kuzeyin dağlarında çok uzun boylu ve garip güzellikte ulusların yaşadığını öğrenmişti. Sinem'in oğlu Damir her yönüyle onlara benziyordu.. İşin garibi, sarışındı. Suna'yı bir baş geçiyordu ama Suna da olağanüstü bir uzunluktaydı. Damir'e bakarken gözleri, yontulmamış değerli taşlara benzedi.

Suna'nın kaçırılışı ve Lon'un ölümünden sonra Damir ortadan kaybolmuş haftalar boyunca izine bile raslanmamıştı. Köylüler, eskiden babası Sinem'in yaptığı gibi, kurtlara katıldığını anlatıyorlardı. Ağustosun ilk gecesi Ristosia'nın kulübesinin önünde göründü ona armağan olarak bir kese altın tozu getirdi. Karşılığında, Suna

ve onu kaçıranın dağdaki mağarada geçirdikleri geceyle ilgili gerçeği öğrenmek istedi. Büyücü gerçeği ertesi hafta, yeni ay çıktığında açıklıyacağına söz verdi. Damir, göründüğü gibi anlaşılmaz bir şekilde, o an kayboldu.

Sanki bir mucize sonucu, aynı gece, Damir'den yarım saat sonra Suna'da Ristosia'nın kulübesinin önünde belirdi. Armağan olarak büyücü kadına bir sepet dolusu meyva getiriyordu. Âşığını geri döndürmesi ve Lon'un kendisini gebe bırakması halinde çocuğun gelişmesini durdurmakta kullanılan zehirli ottan hazırlaması için Ristosia'ya yalvardı. O korkunç sabah, baygın kaldığı sürece Lon'un kendisini elde edip etmediğini anlaması imkânsızdı. Yaşlı kadın kısırlık otunu hazırlıyacağına söz verdi, yeni ayın çıktığı pazar kulübesine çağırdı.

Şimdi köşesinde, ses çıkarmadan, en ufak gürültüyle kendilerine geleceklerini düşünerek, onlara bakıyordu. Düşteymiş gibi, birbirlerine doğru ilerliyorlardı. Gövdeleri tüm uzunluğuyla dimdik olmuştu, yüzleri gururla parlıyordu. O minicik insanca mutluluklarından kıvanç duyuyor, tepelerinde sarkan yakın geleceği görmüyorlardı. Birkaç saniye sonra, gövdelerini birleştirdiklerinde yeryüzünde bir şeyin açılacağını ve bütün gücüyle şarkı söyleyeceğini sanıyorlardı. Hiç bir şey bilmez olmuşlardı. Sonunda, uzanan elleri birbirine dokundu: Bütün dağ bir iç çekmeyle şişti.

Öylesine âşıktılar ki, Ristosia'ya teşekkür etmeyi unutarak alacakanlıkta kaçıp gittiler. Serin gece akıllarını başlarından aldı. İki sıçrayış arasında, bu heyecanın —varlıklarının merkezinde yeşeren bitki— büyük çığlıklarla seslenmeye iten korku ya da sevinç olup olmadığını belirsizce an-

lamaya çalışarak dağ keçileri gibi yokuş aşağı atıldılar. Aynı anda, komşu dallar üzerinde, birkaç kara kuş havalandı, ama onlar bu ölüm habercilerini görmediler. Kaçıyor, havalanıyorlardı.

Vadi onların kahkahalarını yok edene kadar, ihtiyar kadın uzun süre kapısının eşiğinde durdu. Dağın yamaçlarında, dağıtılmış bir ateşin korları, ilk ışıklar belirdi. Bilgeliğin dönüşü; dönüş- tekrar Ristosia geri dönüp üç ayaklı ve arkalıksız iskemlesine oturdu ve elini keçinin şişkin memesinde gezdirdi. Köy ayaklarının altında uzanıyordu; çatlak duvarların ardında, kulübesinin dibindeki her köylüyü seçebiliyordu. Hepsi de iyice doymuştu, daha kimbilir kaç kere karınlarını uyuyan karılarının kaba etlerine değdireceklerinden ve vıyaklayan çocuklarını, kucaklarında avutacaklarından emindiler. Açlığı, susuzluğu ve soğuğu unutmuş, kendilerini terkeden o günün gerçeğini hiç bilmiyorlardı. Çok ölümlü müydüler.

Ağa gölünün kıyısındaki iki katlı, ıssız evinde zengin Kiv, kapıları açıp kapıyarak odadan odaya geziyordu. Ölülerden ne koku ne ayak sesi, hiç bir şey kalmamıştı. Ölen kızlarıyla oğullarından arta kalan şey yoktu. Onların ardından ağlamıyordu, ama istiyordu oğullarıyla kızlarını, bir an bile olsa seslerini ve kalkan kupaların tıkırtısını işitmek istiyordu. Karanlık gecenin geç saatlerine kadar, Kiv, inatla yatmıyor, ölen çocuklarından birinin dönüşünü ve tokmağın kapıya vuruşunu bekliyordu. Saatler boyu rutubetten küflenmiş koridorlarda geziniyor, ölenlerin odalarına göz atıyordu. Ristosia, evinde dolanıp duran ihtiyarın astım öksürüğünü dinliyordu. İra'nın yatağına girip onun çıplak gövdesine ya-

pıştığında epey geç olmuştu. Dehşet içinde, İra'nın da ölen çocuklarının karanlığına katıldığını düşündü; onu uyandırdı ve gereksiz öpücüklere boğdu. Bu çift dağın tepesindeki ihtiyar kadına kadar yükselen kötü bir koku çıkarıyordu. Tiksintiyle Ristosia'nın midesi kalktı.

Ortalık kapkaranlıktı, ışıkların çoğu şimdiden Kara Tepe yamaçlarında hafifliyordu. Yalnız Ağa gölü, sanki gündüzün bıraktığı donuk parıltıdan kurtulacak gücü yokmuş gibi, ışıldıyordu. Suların ortasındaki sisin içinden bir kayık çıkıverdi; kör Val yitik Çocuğu boşuna aramaktan geliyordu. Çoktan ağlarını ve balıkçı araç-gereçlerini satmıştı. Her sabah güneş doğmadan açılıyor, gecenin ileri saatlerine dek sevgili küçüğünün adını çağırarak en uzak koyları bile araştırıyordu. Köyde, Çocuğun kayboluşundan sonra ihtiyar adamın delirdiği anlatılıyordu ama gerçek değildi bu, Ristosia çok iyi biliyordu gerçek olmadığını. Val Çocuğu, bulduğu zaman cesaret verici bir tek söz, kendisinin de anlamakta güçlük çektiği, gurur ve lânetlemeyle ilgili bir şey söyleyebilme dileğiyle arıyordu. Bu düşünce onu bir sürgün yapmıştı, her sabah ağulu siste biraz daha ilerliyordu.

İhtiyar körü çektiği işkenceden kurtaramıyan bir gün daha sona eriyordu, sanki bu günah, bu lânetleme hayat tarafından gövdesine gerçekten kakılmamıştı. Saati geldiğinde—gelecek ilkbahar, gölü kaplayan buz çatladığında—siste yitip gidecek, bir daha geri dönmeyecekti. O gün düşünde Çocuğun kulağına fısıldadığını işitecek ve çağrıya dayanamıyacaktı. Göle açılacak, son buz parçalarının arasından sisin derinliklerine gömülecek ve sonunda karşı kıyıya ulaşacaktı. Sandalın burnu yumuşacık bir kum yığınına sap-

lanacak, görünmeyen kurtarıcıların kolları körü kucaklıyacaktı. Çocuğun yumuşacık avucunu tanıyacaktı. Küçüklüğünden beri düşlediği cennet sözkonusu olmasındı sakın? Hayır, diye düşündü Ristosia, ancak yeryüzünün güzel bir köşesi sözkonusu olabilir. Çünkü sonsuzluğa dek tanrısal barınakta oturmak insanoğluna uygun düşmez.

Yapışkan, yoğun ve ağır bir kokuyla yüklü ilk süt damlası keçinin memesinden güçlükle çıkabildi. Sinirlenen hayvan sakalını salladı: Sahibesinin kendisini sağmakta bu kadar geciktiği görülmemişti. Ristosia, vadide gitgide büyüyen bir köpek havlamasını dinleyerek keçiyi sağmaya devam ediyordu. Köyün yakınlarında bir yerde, yalnız bir kurt dolaşmaktaydı. Köpekler onu hissetmiş ve ürkerek havlamaya, evlerin kapılarını tırmalamaya koyulmuşlardı. Kısa süre sonra av köpekleri, ardından inlerde yaşıyan köpekler, sokak köpekleri ve on millik bir çevrede ağılları koruyan çoban köpekleride onların korosuna katıldı.

Ama ses vermeyen, kurdun kokusuna kayıtsız kalan bir köpek vardı. Kiv'in kulübesindeki kuduz köpek, göz bebeklerini inatla at hırsızının gırtlağına dikmişti. O gece aynı uçsuz bucaksız nefreti paylaşıyorlardı. Çıplaktılar, açtılar, dağdaki hiç bir yaratığın çekmediği kadar acı çekiyorlardı yine de en az ölümlü olan onlardı. Asırlık ağaç gövdeleri ormanların vıcık vıcık çamurlarına gömülüyordu; dağlardaki deli sular bir yerde kuruyup yüz mil ötede başka kaynaklar halinde yeniden fışkırıyorlardı; gölün suları ay ışığı altında çekiliyor ve başka kıyılardaki bataklıkları kaplıyordu; insanlar yeni çocuklar dünyaya getiriyor, ya da iğrenç küfürler savurarak canveriyorlardı; onlarla kıyaslandığında her şey da-

ha ölümlüydü. Yine de Hareketsiz her şeyin sonunun gelmesini diliyordu. Bitkinliğin son kertesindeydi, haklı uykuyu arzuluyordu. Şu son haftalar süresince belki yüz kere donan gövdesini hareket ettirmeye, dişi köpeğin öldürücü dişleri önünde dizçöktürmeye çalışmıştı. Ristosia onu gizlice kıskanıyordu. Kendi uzun hayatı Hareketsiz'in yaşıyacağı süreye oranla pek önemsizdi. Zaman bile böylesine bir hareketsizliğin ortasında durmuş gibiydi. Böyle bir hareketsizlik içinde yıllar sanki düşte geçip gidiyordu. Hareketsiz ölümün bu kadar yakınına gelebilmiş tek yaratıktı, ölüm ona kardeş olmuştu. Gözleri açık ölüyordu, ölüm bile böylesine insanlık dışı bir bakışın karşısında duramazdı.

Havlamalar yavaş yavaş kesildi. Öncü kurt ormanın derinliklerinde kaybolmuştu. Köpek ulusu yeniden sakinleşti, ama ormandan gelen kardeşinin ziyaretini unutmuyordu. Ayak sesi duyduklarında homurdanıyor, ancak deli Pip'in kol boyu yaklaşmasına izin veriyorlardı. Pip gecenin karanlığında bir avludan öbürüne gidiyor, köpeklere mısır peksimetiyle çiğ et dağıtıyordu. Pip'in zekâsı altı yaşındaki bir çocuğunkinden azdı, ama bir takım şeyleri anlayışı o gece yetiyordu. Hayvanlar onu koruyorlardı. Bir akbaba önünde uçuyor ve Pip'e yol gösteriyordu; ardından canı oyun oynamak isteyen bir kırmızı tilki süzülüyordu. Pip insanların öğrettiği ufak bir şarkıyı sakin sakin mırıldanmaktaydı. Ardında uzayan hayvanların sakin kafilesiyle, sonunda barınağının girişine vardı. Kapısını hepsine açık bırakarak ininin dibine büzüldü.

Uyuyanların hepsi sayılmıştı, ölüleri yeniden saymak gereksizdi. Dağın tepesinde. Ve Ristosia, yeni doğan çocuklarının uykusuna dikkat eden

bir ana gibi bekliyordu onları. Uyuyor ve garip düşler görüyorlardı. Ertesi sabah neyse ki bütün bu görüntüler belleklerinden kaçıp gidecekti. Böyle olmasaydı, o zaman hiç biri, düşlerinin geçmiş ya da gelecekteki bir çağa bağlılıklarını haber verdiğini bilemiyecekti. İçilebilecek suyu ve çevresindeki kurt sürülerini görüyorlardı. Susuzluktan bitkin düşmüşlerdi ama kurtarıcı kıyıya yaklaşacak cesaretleri yoktu. Kurtlar, dilleri bir karış dışarda, sığ sulara giriyor ve üç yaşındaki çocuklar gibi bu sularda debeleniyorlardı. Güneş amansızca kavuruyor, taş un ufak olup toza dönüşüyordu. Kurtların sularında debelendiği küçük ırmak kurumaya başladı. Gitgide yatağının biraz daha dibine çekiliyor ve susuzluklarını körüklüyordu. Sonunda hepten kurudu, kuduran kurt sürüsü de uyuyanların üzerine saldırdı. Düşün burasında uyanıyor, terden buz kesilmiş, alçak sesle iki bin yıl önce söylenmiş sözcükleri tekrarlıyorlardı. Atalarının atalarının, onların da üç kuşak önceki atalarının sekiz yüz yıl önce gördükleri düşün eşini görüyorlardı. Hiç biri bu düşten herhangi bir sonuç çıkaracak durumda değildi, kısacık bir insan yaşantısı sürmeye mahkûmdular. Çünkü korkunç düşlerinden kurtulduklarında bir mutluluk yapışıyordu yakalarına; çıplak ayakla yataklarından fırlıyor, kendilerinden önce kimsenin böyle şaşırtıcı şeyler düşlemediğinden emin, kapılarının eşiğinde gülümsemeye koyuluyorlardı. Bu düşün bütün düşler gibi herkese, ölülere ve aynı zamanda da mutsuzlara ait olduğunu düşünmüyorlardı. Ristosia onları beklemeğe devam ediyordu ama, göğsünü şişiren ani bir öfkeyi güçlükle tutabiliyordu. **Geriye dönüş, tekrar.** Zamanda dipsiz bir uçurum açılıyordu. Gerçekte hiç bir şey ölümlü de-

gildi.

Yeniden keçinin memesini sıktı: Tatlı bir fışkırtı. Hayvan rahatlama sonucu inledi. Taşıdığı daha ağır yük, güç ve sağlıktı. İhtiyar kadını iyice dolu bir kovayla bırakarak sakin sakin kulübeye döndü. O gece ilk kez Ristosia açlık duydu. Sıvı ılık bir ateş gibi yudum yudum gövdesine yayıldı Bu özsu görme ve işitme duyularını biliyordu. Yeniden uzakta, köye doğru gelen kurt sürüsünün solumasını işitti. O hain canavarlardan yirmisini, kırkını!.. Ormandaki eğreltiotları pençelerinin altında çatırdıyordu. En fazla yüz metre ötesinde bir uluma dağın tepesine doğru yükseldi. Uyuyan köyde kimse bu ulumayı işitmedi, köpeklerin uyanıklığı bile, nedendir bilinmez, gevşemişti. Ristosia aceleyle kulübesine döndü ve kapıyı ardından iyice sürgüledi. Kurt sürüsü bu kez insan avına çıkmıştı, çağrılarındaki tatlı bir şeyden hissediyordu bunu. O gece birinin acılar içinde öleceğini biliyordu, ve bu ölüm Ristosiaya çok değerli, sonbaharın bilgeliğinden ve sonbaharın uykusundan daha gerekli geliyordu.

SUNGU

7 Kasım 1517

TANYERİNİN ilk ışığında bütün orman nemli bir gümüşle kaplandı. Damir, ormandaki boşluğun ağzına gizlenmişti: Kırağının üzerinde bir hayvanın izi, gerçek dışı bir yazının sözcükleri gibi kıvrıla kıvrıla uzanıyordu. Taptazeydi bu iz, ancak birkaç dakika öncesinden kalmaydı. Bir kızıl tilkinin izi. Gökyüzü çamları bütün gücüyle eziyordu; ağırlığı altında dağda büyük bir sessizlik hüküm sürmekteydi. Boşluğun öbür ucunda iz yön değiştiriyor, sık sık ağaçların arasında kayboluyordu. Genç adam bir av köpeği gibi hayvanın izini kokladı. On mil çevredeki en ufak gürültüyü işitiyordu: Gece gezen hayvanlar inlerine dönüyor, gündüz yaşıyan akbabalar avlanma alanlarında onların yerini alıyordu. Her avın başlangıcında olduğu gibi, Damir'in soluğu sıklaştı. Havada kar ve ardıç ağacı kokusu vardı; gerektiğinden fazla bir güçle dolu, her an haykırmak ve genç bir geyik gibi ormanın bir ucundan öbürüne atılmak isteğini duyuyordu.

Kartal avlamaya başlıyalı on yıl oluyordu. Çocukken göl kıyısında, ilkbahar fırtınasının ka-

natlarından birini kırdığı bir kartal yavrusu bulmuştu. Yavruyu kulübeye getirmiş, yaraları iyileşene kadar bakmıştı ona. Birkaç ay içinde yavru, gururlu ve güçlü bir kuş haline geldi; Damir gagasıyla avucundan et yemeyi öğretti, kartala yatağının başucunda tahtadan bir kafes yaptı. Sonraki ilkbahar kartalına kırmızı keçeden üçgen biçiminde bir kukulete yaptı, kafasına geçirdi ve ilk kez hayvanı bir doğan gibi ava götürdü. Köyün yakınında yüksekçe bir yer seçti ve oradan hayvanların bıraktığı binbir izi gözetleyerek pusuya yattı. İlk gün bir orman hayvanı görünmedi gözüne, ama sabrını yitirmedi ve ertesi sabah yine gözetleme yerinin yolunu tuttu. Beş saat süren bir beklemeden sonra çabasının karşılığını gördü: Yüz adım kadar aşağıdaki bir açıklıkta küçücük ve kızıl bir iz hareket ediyordu. Yeryüzünden ölüm tehlikesinin gelmiyeceğine emin olan kırmızı tilki ava çıkmıştı.

Çocuğun yüreği heyecanla atmaya koyuldu: Sevgili kartalını sınama saati çalmıştı. Aceleyle kukuletesini çıkardı ve tilkinin belirdiği ormandaki açıklığa doğru savurdu. Hayvan bir fırlayışta bulutlara yükseldi, anında minicik bir kara leke oldu. Çocuk, yavru kartalını yitirdiğini sanarak hıçkırıklara boğulmak üzereydi ki kartalın bulutlar arasından fırladığını ve tilkinin gizlendiği yere doğru inişe geçtiğini gördü. Kızıl hayvan tehlikeyi hissetmişti, ama çok geçti artık. Kartal kanatlarını kapıyor ve taş gibi boşluğa iniyordu. Tilki bir adım atamadan sırtına erişti, pençeleri arasına aldı ve birkaç zorlu gaga vuruşuyla kafatasını deldi. Damir heyecanla ölü hayvanın yattığı savaş alanına doğru atıldı, kukuletesini yeniden kafasına geçirirken kartalı tilki leşinden ayırmakta çok güçlük çekti. Yarım

saat içinde tilkinin derisini yüzdü, akşam köye döndüğünde şaşkın köylülere iki tilki ve bir kurt postu gösterdi. Postların karşılığında Damir'e hayatı boyu gördüğünden daha fazla para verdiler; iki gümüş lira karşılığında kemik saplı bir bıçakla gül ağacından bir kaval aldı. Bütün gece dağın yamacındaki kulübesinde, durmak dinlenmek bilmeden kavalından çocuk kahkahalarını andıran şaşırtıcı sesler çıkardı. Kartal yavrusu gururlu omuzuna tünemişti, ara sıra hafifçe saçlarına asılıyordu.

İlk zamanlar köyün yumurcakları Damir'in avlanma yöntemiyle alay ettiler, kısa süre sonra onlar da kartal yavrularını yetiştirmeye koyuldular. Ama hiç biri, Sinem'le büyücü Yara'nın sarışın oğlunun yaptığına erişemedi. Bu nedenle ondan nefret ettiler, ama herhangi bir kötülük yapmaya da cesaret edemediler: Köylü çocuklarının en uzun boylu olanını bir baş geçiyordu, yıllar önce kurtlar tarafından boğazlanan babası gibi aynı anda iki çocuğun boynunu kırabilirdi. Çocukluğu atlatıp delikanlılığın eşiğine geldiğinde, analığı birden ölüverince, Damir dağın yamacındaki babasının terkedilmiş kulübesine yerleşti. Ağaç gövdeleri arasındaki aralıkları taze yosunla tıkadı, çatı kirişlerini taze samanla örttü. Yıllar boyu tilki ve kurt postlarında yaşıyabilmesine ancak yetecek kadar para kazandı; avcıların ölen kartallarının yerine yenilerini buluyor, kışları zengin Kiv'in yanında oduncu olarak çalışıyordu. Kimse bir gün yoksulluğundan yakındığını işitmedi, çünkü kurtların kardeşi ve insanlara döndüğü için onlar tarafından boğazlanan babası Sinem'e ve kurtların kardeşinden gebe kaldığı için insanlar tarafından boğazlanan anası Yara'ya her yönüyle benziyordu.

Bir av hissedip kukuletesinin altında inleyen kartalı Damir'i anılarından ayırdı. Damir kartalı susturdu ve aceleyle bir tilkinin izleri ardından tırmanmaya koyuldu. İleri doğru çıkmış bir kayadan çevreye göz gezdirdi: Tilkinin izi ağaçlıklar arasında kıvrılıyor, kayboluyor ve daha ilerdeki başka boşluklarda yeniden beliriyordu. Birden genç adam bir sevinç çığlığı atmamak için kendini güç tuttu: İz ufacık bir parlak noktaya ulaşıyordu. Gümüş rengi bir tilkiye! Bu tilkinin kürkü her zaman avladığı tilkilerin ellisinin kürküne bedeldi. Tanrım, baltalık ağaçların önün de biraz daha dursa!

Kartalının kukuletesini telâşla çıkardı ve bütün gücüyle tilkiye doğru savurdu. Hayvan bir şeyden kuşkulanmış gibi, kaçmaya hazır, iki tümseğin arasına büzüldü. Usta avcı kartal sessiz bir uçuşla en yakın çamların ardına ulaştı. Tilki bakışıyla onu izledi, sonra çıplak arazı boyunca yassı bir kayaya kadar koştu. Damir avın heyecanıyla soluğunun kesildiğini hissediyordu. Tilki gözlerini kanatlı ölümünden ayırmaksızın kayaya iyice sokuldu. Kartal tepesinde iki daire çizdi, sonra kanatlarını birleştirip boşluğa atıldı. Gitgide hızlı iniyordu. Kireçten bir gülle. Tilki de, meydan okuyarak bekliyordu kartalı. Kuş birkaç karış tepesine kadar alçaldığında, hayvan bir sıçrayışta kenara çekildi ve kartal, bütün gücüyle indiğinden hızını alamayıp kayaya tosladı. Tilki sabırla son bir ürpertinin kanatlarını hareketsiz bırakmasını bekledi, ihtiyatla leşin yanına sokuldu, onu sırtüstü çevirdi ve dişlerini boynuna geçirdi. Damir üzerinde durduğu tepeye devrildi, bir şey yapamamanın verdiği öfkeyle ağlamaya koyuldu. Her zamankinden güçsüzdü, uyumak istiyordu. Şakağında bir damar acılı ve

düzenli atıyordu; bir uçurumun tepesindeydi, boş luk çekiyordu onu.

Tam o anda güneş ışınlarının hafifledığini farkettı; Kara Tepe'yi kaplayan sislerin arasından dev boyutlara ulaşan bir kuşun kanatları çıktı. Damir'in yüreği dehşet ve hayranlık içinde duruverdi: Masallarda sözü edilen gümüş rengi kartaldı bu!.... Kuş ormanın üstünde bir kere döndü ve tilkinin tam tepesini buldu. En ufak gürültü çıkarmadan, kanatlarıyla bulutları, gökyüzünü ve sisin altındaki güneşi gizleyerek uçuyordu. Önceki düşmanının kanıyla büyülenen tilki onu henüz farketmemişti.

Gümüş rengi kartal birden yükseldi ve belli belirsiz seçilen parlak bir nokta oldu. Bir an sonra gökkubbeden yayın savurduğu bir ok gibi yeryüzüne iniyordu. Soluğu kesilen Damir, kartalın hava boşluğunu yardığını, öldürücü dallardan sıyrıldığını ve tilkinin tepesine çöktüğünü gördü. Kartal tilkiyi pençeleri arasına aldı ve havalandırdı. Kısa bir süre, uzun inişiyle başı dönmüş halde ormanın üzerinde uçtu, sonra güçlü kanatlarını çırparak doğru güneşe yöneldi. Havadayken, bir vuruşta tilkinin kafatasını deldi: Yukarda, yeryüzünden çok daha gururlu bir dünyada öldürüyordu.

Hayran kalan Damir Kara Tepe'nin ardında kaybolduğunu gördü. Hemen ardından dev boyutlu kanatlarının ağaçlarla kaplı yaylâlar üzerindeki gölgesi kayboldu. Kısa süren ölüm habercisi sessizlik biraz daha devam etti, sonra dağdaki ürkek hayvanlar yeniden canlandılar. Damir sıçrayarak bir düşten uyandı sanki, sarp kayalıklarda sürünerek yavru kartalın hâlâ yattığı

yere ulaştı. Kartalın kafası ikiye ayrılmış, kanatları köklerinden kırılmıştı. Genç adam kuşun ölüsünü özenle iki taş arasındaki girintiye bıraktı, yakınında bulduğu yassı bir kayayla da örttü: Göklerin avcısı yeryüzünün hain leş yiyicilerine yem olmamalıydı. Bir süre daha altında kartalının yattığı kayalık tepede bekledi, sonra bitkin bir halde köyün yolunu tuttu. Bakışı hep bulutlarda geziyor, sanki tek ve son umudunu arıyordu orada.

Hiç bir şeyini gizlemediği çok ihtiyar Ristosia bile, gümüş rengi kartalın dağın tepesinde görünüp en iyi sürülerinin üstüne saldırdığı ilk günü hatırlamıyordu. Kör inançlı köylüler dev yapılı kuşun dağ kadar eski olduğuna, avlandığı tepelere ayak basacak kişinin öfkeli büyük kuşun pençelerinde can vereceğine inanıyorlardı. Yılda bir kere, karların erimeye başladığı sıra aile reisleri dağın tepesine çok semiz bir koyun çıkarıp ona armağan ederlerdi. Bütün köy halkı, kapısının eşiğinde durup kurbanın kartala sunuluşunu izlerdi. En yüreklilerinden birkaç delikanlı, uçurumun kıyısındaki daracık bir düzlüğe hayvanı bağlar ve hemen, peşlerine şeytan düşmüş gibi kaçarlardı. Kısa süre sonra gümüş rengi kartal birden bulutları yarar ve buz gibi gölgesiyle bütün köyü kaplardı. Uzun süre kurbanın bulunduğu düzlüğün tepesinde uçar, sonunda şimşek gibi boşluğa atılırdı. Güçlük çekmeksisizin kurbanını on bin ayak yüksekliğe götürür, orada kafatasını delip karları ve insanları kanla sulardı.

Ama hiç bir kurban kartalın açlığını gideremezdi; her yıl, en beklenmedik anda yeniden görünür, sürüleri alt üst eder, genç danaları bile kaldırırdı. O gün, birkaç saatlik bir süre içinde,

kartal kuzeyin uzak köylerinde de görülmüştü. Herkes neredeyse dağda birbirinin eşi iki kuş yaşadığına inanmak üzereydi. Bir yaz gününde katil kuş, atlı bir adamın aylar boyu güçlükle alabileceği kadar yol gidiyordu. Artık kartalı günün birinde öldürmekten umudu kesmişti köylüler; her yıl, kışın başında, dağın tepesine kurban olarak başka koyunlar da çıkarıyorlardı ama buna rağmen, birkaç hafta sonra, gelişme çağındaki genç danaların sürüden kaldırılmalarını güçsüzlük içinde izliyorlardı. Yalnız Sinem'in oğlu, avcı Damir bu olağanüstü kuşu yakalamaktan, av için yetiştirmekten ve onun yardımıyla, yirmi yıl önce babasını parçalayan kurt sürüsünün kılavuzundan öc almaktan umudu kesmemişti.

Ormanın bu bölümünde her patikayı bilirdi, ama şimdi her şey yabancı geliyordu Damir'e. Doğada büyük bir değişim olacağını belli belirsiz seziyor, bu önsezi acı geliyordu ona. Sincaplar kozalakları kemirmeyi bıraktılar ve ses etmeden, yuvalarının ağzında hareketsiz kaldılar; genç bir geyik birden Damir'in önünde, en fazla yirmi metre ötesinde beliriverdi. Uzun süre, insanoğlunun uğursuz kokusunu korkusuzca içine çekerek onu süzdü. Sonra kayıtsızlıkla, buz tutan boynuzlarını salladı ve ağaçların arasında kayboldu. Damir uzun süre, uzak boğazlarda hafifleyip yiten toynaklarının sesini dinleyerk kaybolduğu yere baktı. Rüzgârın son esintisi de dalların tepesinde kayboldu, alçak bulutlar kaskatı dondu, ilk kar tanesi, ürkek bir elin dokunuşu gibi Damir'in yüzünü yaktı. Yeni bir dokunuş gözünün içinde eridi; çılgın taneler hızla, görmesine engel oldular. Çevresinde çam ağaçları ağır ağır tiireşiyordu; gökyüzü, sonunda yükünden kurtulan doğurmaktaki bir kadının yüzü gibi

birden yumuşadı. İlk kar tabakası hemen eridi, ama yeni bir tipi ilkinin ardından koşturuyordu. Solgun örtünün altında, ormanın açıklığı hemen kasvetli bir çöle döndü. Damir, bezginlikle yırtıyordu bu kefeni. Ardında çizmelerinin sönük izleri beliriyordu. Neyse ki yeni kar taneleri hızla birikiyordu bu izlerin üzerinde. Güneş ufukta hafif bir kızartı unutmuştu, vadiler kararmaktaydı. Köpekler havlıyordu.

Damir'e babasından kalan tek şey, dağın sarp yamacındaki bu kulübeydi. Kurt ve tilki postlarının ardından koşmakla ormanda geçirdiği on yıl süresince ancak elli gümüş lira biriktirebilmişti. Oysa köyün güzel bir kızını isteyebilmek için en az üç yüz lira gerekiyordu. Suna'nın babası Petar kızına dört yüz gümüş lira fiyat biçmişti, çevrede oğullarını evlendirmek isteyenlerin Suna'yı paylaşamadıklarını biliyordu çünkü. Dağda kadın azdı ve erkekler onlara ağırlıklarınca gümüş ödüyorlardı. Genç kız eti son otuz yıl içinde daha da değer kazanmıştı, çünkü dört erkek çocuğa karşılık bir kız doğuyor, o da çoğunlukla iki yıl sonra ölüyordu. İlkbaharla sonbahar arasında üç kere Damir Suna'nın babasına gidip kızını istedi, üçünde de ihtiyar onunla alay etti. Yazın başlangıcında, Damir'in yokluğuna üzülen ve bir umutsuzluk nöbetine kapılan genç kız damarlarını kestiğinde ürken babası ona güleryüz gösterdi, ama yine de Kiv'in parasını düşlemeye devam ediyordu. Ancak intihar olayından sonra Damir'e, ilkbahara kadar sabredeceğini söyledi. Komşu köylerin genç damat adayları güzelliği çok uzaklara kadar ün salan genç kızı görmeye geliyorlardı. Hafta geçmiyordu ki, hâlâ kaderi belli olmayan genç kıza armağanlar ve para dolu keseler getiren zengin bir görü-

cü kafilesi değirmenin önünde durmasın.

Bütün o yaz, Damir güneşin doğuşundan batışına dek, omzunda kartalıyla ormanlarda dolaştı, kurtların taze izleri üzerinde bir günde otuz mil yürüdüğü oldu. Çevredeki bütün avlanılacak yerlerde hayvan sayısı azalmıştı, kurtlar da böyle yerlere sürüler halinde geliyorlardı ancak. Bazen gerçek değerinden iki kat ucuza satmak zorunda kaldığı sefil bir kurt postu elde edebilmek için haftalar boyu beklediği oluyordu. Sabırlıydı, kuruş kuruş biriktiriyor, ekmek ve pınar suyundan başka şey girmiyordu kursağına. Bir gün gümüş rengi kartalı yakalamaktan umudu kesmiyordu, kuşu yakaladı mı dört yüz lira değerindeki hayvan postunu hemen toplardı. Pip'in yardımıyla, genç kızın hain babasından gizli, arasıra Suna'yı gördüğü oluyordu; kaç kere kaçmayı tasarladılar, ama biriktirdikleri para vadinin uzak köşelerine varmalarını sağlayacak iki katırla yiyeceği almalarını sağlayamıyordu.

Sonbaharın son günü genç kızın yaşadığı değirmenin önünde, şimdiye dek gelenlerden daha zengin bir görücü kafilesi belirdi. Yüz mil ötedeki uzak bir köyden geliyorlardı. Başlarında beyin öz kardeşi vardı. Suna'yı beyin büyük oğluna istiyorlardı. Doğuştan kambur ve aptal bir delinkanlıydı bu. Eyerin üstünde duramadığı için damat adayını iki katırın taşıdığı tahtırevanda, getirmişlerdi. Zengin beyin diğer on katırı armağanlarla yüklüydü, damat adayının amcası düğün öncesinde kendisine iki bin gümüş liranın verileceğini genç kızın babasına bildirdi. Suna, bu krallara lâyık armağanları kabul etmedi ve babasına ilkbahara kadar bekliyeceğine yemin ettirdi. Pinti ihtiyar, o zamana kadar yoksul Damir'in paranın dörtte birini bile toplayamayaca-

gından emin olduğu için, beyin oğluyla kızının düğününün ilkbaharın düşecek ilk çığında yapılacağını tespit etti. O gece görücüler kendilerinden geçene dek nişanı kutladılar, sabah da sümüklü damat adayını yanlarına alıp dağdan indiler. Kafilenin başında, beyin kambur oğlunun içine oturulduğu tahtırevan iki yana sallanıyor, ardından yirmi sarhoş atlı gidiyordu. Gizlenen Damir onları gözlüyor, bıçağını çekip aralarına girmeyi kuruyordu. Sarhoş atlılar şarkı söylüyorlar, köpeklerini kışkırtıyorlar, paralarını yollara döküp saçarak çar çur ediyorlardı.

Düğüne birkaç ay kalmış, kartalının ölümüyle de Damir son umudunu yitirmişti. Ormandan çıktığında bu düşünce her zamankinden acılı bir şekilde yüreğini kemirdi. Köye varmadan gücünü toplamak için durdu. Bir karga sürüsü inatla minarenin tepesinde dönüp duruyordu. Kara damlar üzerine şimdiden solgun taze bir kar tabakası yerleşmişti. Bu çölde bir tek adam görünmüyordu. Bir sokak köpeği meyhanenin önünde geziniyordu, o da esrarlı bir şekilde kardan örtünün altında kayboldu.

Haberci Pip, tarlada unutulan bir korkuluk gibi yarı yarıya karlara gömülmüş, kavşakta onu bekliyordu. Onu gören Damir bir kahkaha atacak oldu ama kendini tuttu. Aceleyle değirmene doğru yöneldiler. Günde bir kere genç kızın babası meyhaneye giderdi; orada en az yarım saat kalacağından emindiler. Bu kez de kızını, penceresi tellerle kaplı odasına kapamayı ve üstüne kilit vurmayı unutmamıştı. Pip nöbete geçti, Damir başka bir yoldan koşarak tepeye tırmandı. Ardında bıraktığı kendisini ele verebilecek olan izleri de sildi.

Suna titreyerek, nemli gözlerle onu bekliyor-

du. Lon'un ölümü hâlâ aralarında geziniyordu ama bu olaya değindikleri yoktu hiç; genç kızın kendisini kaçıran delikanlıyla dağda geçirdiği gece sözünü etmedikleri bir sırdı aralarında hep. Suna büyük bir şaşkınlıkla, hayatında ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu Damir'e. Damir de Suna'yla her buluşmasında bastırmak gereğini duyduğu bilinmeyen duyguyla büyüleniyordu. Acıya yakın bir kendinden geçişti bu.

«İşte geldim, dedi Damir.

«Tanrı!» diyerek içini çekti Suna.

«Tanrım!» dedi Damir.

«Ya Pip?» diye fısıldadı Suna.

«Bekliyor», dedi Damir.

«Sen diye fısıldadı yüzüne genç kız. Sen!»

«Yok canım...» Damir gülümsedi. «Tabii, tabii ben!»

Derken, aceleyle birbirlerinin yüzüne baktılar.

«Zamanımız doldu!» diye mırıldandı genç kız gözyaşları arasından.

«Yarın», dedi elinden bir şey gelmeyen Damir.

«Evet, dedi Suna. Yarına, dedi. Evet.»

Birden ormandan Pip'in işareti geldi kulaklarına. Tehlike! Damir ürperdi, son anda çalılıkların arasına daldı; genç kızın babası, iki sarhoş arkadaşının kolunda, dönemeçte görünmüştü. Damir'le cüce kiliseye kadar koştular. Suna'nın değirmenine varmalarından bu yana, mucize! İki saat geçmişti. Ayrılmadan önce Damir Pip'in gömleğinden içeri bir ekmek kabuğu attı. Uzun süre durup küçük adamın uzaklaşışını izledi, tepesinin bir hristiyan papazı gibi beyaz bir takkeyle kaplı olduğunu görünce gülümsedi.

Haftalardan beri su ve ekmekle besleniyor,

çoğu kere elindekini açlıktan ölmek üzere bulunan Pip'le paylaşıyordu. İlkbahar gelmeden Suna'nın pinti babasının istediği paranın en az üçte ikisini biriktirmeyi umuyordu. Ama o an açlıktan gözünün bulandığını hissetti. Cebinde iki bakır lira vardı; bu parayla meyhanede bir çanak dolusu koyun yahnisi yiyebilirdi. Dayanamıyacağından emin, uzun süre meyhanenin önünde sallandı durdu. İçerden gelen sarhoş sesleri et kokuyordu.

Kapıda belirdiğinde bütün meyhane sustu. Köyün diğer zengin delikanlıları onu meyhanede görmeye alışmamışlardı. Masaların arasından süzüldü, meyhanenin dibindeki boş bir iskemleye büzüldü, bir tabak yahniyle bir bardak su istedi. Buruşuk suratlar, bulanık gözler onu dört yandan çevreliyordu. Hepsini görmezlikten geldi ve açlığını gizlemek için etini ağır ağır çiğnedi. Kısa süre sonra bütün meyhane halkı, ufak tefek, sarhoş ve geveze bir ihtiyarın çevresine toplandı. O sabah, çalı çırpı toplamaya giderken ormanın ağzında, bir çalılıkta, kurtların o yılki ilk kurbanlarını görmüştü ihtiyar. İki gündür esrarlı bir şekilde ortadan kaybolan bir sefil oduncuydu bu, herkes hain ve çirkin bir kadın olan karısından kaçtığını sanıyordu. Parçalanmış ölünün yanında, ufak tefek ihtiyar, sürü reisinin, yüz yıldan beri köye saldıran ve en az otuz kişinin ölümünün sorumluluğunu taşıyan kurdun izlerini görmüştü. Yüz yaşındaki kurt birkaç yıldır ortalıkta görünmemişti, pek çok kişi bir kıyım sırasında can verdiğine, yaşlılıktan öldüğüne ya da sonunda av yerini değiştirme kararı verdiğine inanıyordu. Damir'in babası Sinem'in ölümünden beri sürüyle birlikte pek seyrek görülmüştü; tek başına avlanıyordu, bir boğuşma sırasın

da on usta köpeği öldürebilecek yetenekteydi. Gövdesinde sayısız derin yara izi taşıyordu, kör inançlı köylüler böğrüne atılan kurşunları ters geri yollayacak güçte olduğunu savunuyorlardı. Savaş alanında ölüleri hep el sürmeden bırakırdı, sanki açlıktan değil, ama zevk için ve öc almak amacıyla avlanıyordu. Bir sansar ya da bir yaban kedisi kadar kurnazdı.

Önceki yıllar bu uğursuz ve yalnız kurt hiç bu kadar erken, ilk karlardan önce ortaya çıkmamıştı. Sürüye katılması da büyük bir felâketin habercisi olabilirdi. Şimdiden köyde, dağın o kış bütün köylüleri yeni bir felâketle, tümünü yok edebilecek olan kuraklıktan da korkunç bir felâketle cezalandıracağı söyleniyordu. İçlerinden bir çoğunun karlar eriyene kadar sağ kalmıyacağını kesinlikle biliyor, komşularının yüzünde yakın ölümün iğrenç izini görebilmek için yan gözle birbirlerini kolluyor, Damir de köşesinden hepsini tiksintiyle süzüyordu. Kendini bildi bileli çok öğündükleri, toplu halde güçsüz bir hayvan ya da insana saldırmaktan başka şey olmayan aşağılık cesaretlerinden nefret ederdi; her şeyden çok, yüz kişi kadar olup silâhlanarak çok yaşlı bir ayının izini sürdükleri ayları severlerdi. Düşkün hayvanı dağda bıkıp usanmadan izler, sonunda kurtuluşu olmayan bir uçurumun kıyısında kıstırırlardı. Havvanın epey uzağına toplanır ve böylelikle, iyi korunmuş halde tüfeklerini boşaltırlardı. Ama güçlü bir hayvanla burun buruna geldiklerinde, silâhlı bile olsalar gözüpeklikleri uçup giderdi; alacakaranlık çökünce, sonbaharın sonunda ilkbaharın ilk günlerine dek bütün deliklerini sıkı sıkı kapattıkları evlerine girer, gün ışıyana dek korkudan gebererek karılarının koca kıçları dibine büzülürlerdi. Soğuktan donan köpekleri kapının önünde inler, ama bunun

bir kurt kurnazlığı olmasından korkan köylüler köpeği içeri almaya cesaret edemezlerdi. Gerçekten de yalnız kurt, kaç kere yitik bir ağılın girişine kadar sokulmuş, orada, bir köpek gibi havlayıp kapıyı tırmalamıştı. Hiç kuşkulanmayan çobanlar ona kapıyı açmışlar ve karanlıkta, öldürücü dişlerle burun buruna gelmişlerdi. Boşuna izleniyordu. Dişleriyle demir tuzakları keser, sağlıklı koyun etini zehirli olandan ayırırdı; köylülerin otuz kadar avcı kartalını öldürmüş, ayılara atılan kocaman kurşunlarından belki yüz kere kurtulmuştu.

Damir köşesinden meyhanenin güvenliği için de bu büyük katil kurtla alay etmelerini, böbürlenmelerini ve kupaları birbiri ardından devirmelerini izledikçe içinde yükselen tiksintiyi bastıramıyordu. Hepsinin ortasına, dalkavuklar ve sefillerle çevrili, zengin Kiv oturmuştu. Herkese içki ısmarlıyor, o günlerin birinde katil kurtu elleriyle boğazlayacağını tekrarlamaktan geri durmuyordu. Kafasız sarhoşlar, gözleri yuvalarından uğramış, kahramanlığı karşısında ağızlarını açıyor ve şerefine kadeh kaldırıyorlardı.

«Ellerimle!» diye haykırıyordu Kiv.

Sonunda, gevşeyen dizleri üstünde sarsılarak doğrulduu. İki delikanlı koltuğuna girdiler ve masanın üstüne oturttular. Soluk alır almaz Kiv yeniden haykırmaya koyuldu:

«Onu yakalayana, bana kuyruğunu ve başını getirenlere beş yüz vereceğim! Bin gümüş lira vereceğim», diye ekledi ve kahkahalarla gülen delikanlıların tepelerine yıkıldı.

Damir, kaşları çatık, sapsarı bir yüzle ayağa kalktı.

«Sözünü tutacak mısın?» diye mırıldandı.

Esrarlı bir durgunluk oldu meyhanede. Herkes korkudan donakalmıştı, çünkü Sinem'in oğlunun asla öğünmediğini bilirlerdi. Sarhoş Kiv bulanık gözlerini delikanlının yüzüne yaklaştırdı. Pörsük dudakları keskin bir gülümsemeyle gerildi.

«Bu işi nasıl başaracağını bilmek isterim», diye tısladı.

Bıçağının sapını okşayan Damir :

«Nasıl başaracağımın önemi yok», dedi.

Dişlerini gösteren kalabalık onu çevirirverdi; hepsi kendileriyle alay ettiğini sanıyorlardı.

«Bu işi nasıl başarmayı umuyorsun?» diye sordular sakin sakin, bir ağızdan.

«Onu gümüş kartalla öldüreceğim», dedi Damir.

Bir an büyük bir sessizlik oldu, sonra kuru boyunlarda Adem elmalarını hoplatan koca koca kahkahalarla katılırcasına güldüler. Damir birden kendini bir sürü porsuk yavrusu arasına düşmüş sandı. Yüzyıllardan beri büyükbabaları ve büyükbabalarının büyükbabaları gümüş rengi kartalı öldürmek için boşuna uğraşıyorlardı, ama kimse onu av için eğitmek üzere yakalamayı düşünmemişti daha. Öfkeden Damir'in yanaklarına birden kan hücum etti, burun delikleri leş kokulu soluklarıyla doldu, bu leş kokusu midesini kaldırdı. Kafalarını iki yana sallayıp cılız göbeklerini şirirerek, küçük ve hain gözlerini yüzüne iyice yaklaştırarak yüksek sesle gülüyorlardı. Genç adam bıçağını çekip aralarına girmemek için kendini güç tuttu ve duvara yaslandı. Kendisine çok yakın olanlardan birkaçı, alnında beliren eski bir yara izinden ürküp birden sustular. Az sonra da meyhaneye bir sessizlik çöktü. Bir toprak kupa yerde patlayıp bin parçaya ayrıldı, titreşti-

ler.

«Evet, ben, dedi Damir, onu gümüş rengi kartalla yakalıyacağım.»

Kimse gözlerini kaldırmaya cesaret edemedi.

«Ama bu iş için, dedi Damir, bana bir tüfek gerek.»

Kalabalık açıldı ve Kiv ürkek ürkek, gümüş kakmalı değerli çiftesini ona uzattı. Genç adam bir şey söylemeden baş parmağını ıslattı ve namlunun ucundaki incecik arpacığı okşadı. Köylüler ihtiyatla yerlerine döndüler.

«Bin gümüş lira, dedi Kiv. Ama onu canlı istiyorum.»

«İstediğin gibi olacak, efendi, dedi Damir gülümseyerek. Yarın, güneş battıktan sonra tüfeğini geri vereceğim. Öbür gün de gümüş rengi kartala nasıl eriştiğimi göreceksiniz.»

Yeniden tatlılıkla, her zaman alışıldığı gibi utana sıkıla gülümsedi. Kalabalığa yayılan korku yavaş yavaş azalmaya başladı. Gelip Damir'in çevresine toplandılar, rakı dolu kupalarını ona uzattılar, geniş omuzlarını sevgiyle okşadılar, köyü gümüş rengi kartalla demir dişli kurttan kurtaracak kişinin Sinem'in oğlu olduğuna her zaman inandıklarını haykırdılar. Tiksinen Damir vıcık vıcık parmaklarından kaçıyor, kendisine sunulan içkileri geri çeviriyordu. İstemeden ani bir hareket yaptı, ürken kalabalık geriledi. Dirseklerini oynattı, bir yol açıldı ve Damir dışarı fırladı. Eşikte bir kere daha geri döndü ve meyhanedekileri teker teker süzdü. Kimse bu bakış karşısında duracak gücü kendinde bulamadı, ancak gecenin karanlığında kaybolunca rahat bir soluk aldılar.

Kulübesi bir ayı ini kadar soğuktu. Mumu

yakmadan kaskatı kesilen paltosunu attı ve anasından kalan kuştüyü yorganın altına boğazına kadar gömüldü. Uyku çabucak gözlerine indi ama bu rahatlık kısa sürdü: Gövdesi kurbaçlanmış gibi gerildi. Ağırlaşan gözkapaklarını kapamaya cesaret edemiyordu. Karanlıkları gözlüyor, tepesindeki görünmez duvarları seçmek için boşuna uğraşıyordu. Yatağından çıkabilir, parmaklarının ucuyla duvarlara dokunabilirdi. Ama bu içini rahatlatmıyacaktı. Eskiden, başka bir çağda, on yaşında bir çocukken, sağır gecenin lutfuna ve kötü niyetine terkedilmiş, yitik bir kulübede yapayalnız, görme duyusunu yitirdiğini düşünüp korkarak, kopkoyu karanlıkta saatler boyu sürüklenirdi. Asla yatağından çıkacak, sürgülü kapıya kadar sürünecek, başını dışarı çıkarıp aysız gökyüzünde donan yıldızları tomurcuklarına bakacak cesareti toplayamamıştı. Bu gece de, çocukluğunun o hüzünlü ve uykusuz gecelerinden hiç ayrılmıyordu; bu amansız gecede en korkusuz yürek bile bir çocuğun ürkek ruhuna benziyordu. Hiç bir yere varılamadığına göre, hiç bir şeyin sınırı yoktu. Görünmeyen şeyler en büyük ve en değerli olanlardı. Bu karanlıkların bir köşesinde, denizlerde gemiler görünmeyen kayalara çarpıp parçalanıyor ve bütün tayfalarıyla batıyordu karanlık bir nehrin kıyısında çocuklar, güneşin bir daha doğmayacağı korkusuyla avunmak bilmeden hıçkırıyorlardı. Türklerin yolları boyunca çingeneler ufak ateşler yakıyor, bu ateşlerin çevresine sokuluyorlardı; ürkek gözleri yitik köpeklerin gözleri gibi parıldıyordu. Damir bu çölde hepsini sayıyordu. İç çekmelerini ve dehşet içindeki soluklarını dinliyordu. Karanlıkta uçurumların kıyısına gelip kendilerini boşluğa fırlattıklarını görüyordu. Hepsi çok kördü-

ler. Yine de insanoğullarının arasında sakin kişiler vardı: Görme duyusundan yoksun doğanlar. Yalnız onlar el yordamıyla yürüyor ve uçurumların çevresini dolanıyorlardı; körlerin kullandığı bastonlarını atmışlardı, gurur dolu yüzlerle doğuya, güneşe doğru yürüyorlardı. Yarım uykusunda Damir Kiv'in tüfeğine sarıldı; yanağını soğuk namluya dayadı ve çelik kısa sürede, etine kaynamışcasına kızıverdi.

Ertesi sabah kendini, köyün en son evlerinden beş mil ötede, dağda buldu, Gece kar durmadan yağmış, daha öğlen olmadan Kara Tepe'nin çevresini kaplamıştı. Beş saat süreyle, öldürücü çığlardan uzak durarak dağa tırmandı. Öğleden sonra talih ona güldü. Gökyüzü biraz aydınlandı ve bütün dağ, kar yığınlarıyla kaplı göründü. Rüzgârın kuzeyden getirdiği kar taşıyıcı diğer bulutlardan önceki kısa bir durulmaydı bu. Dağın yeniden kardan bir örtüyle kaplanmasına pek az zaman kaldığını bilen Damir dikkatini iki kat arttırdı. Yön değiştirdi ve yükselmeye devam ederek yeniden köye doğru ilerledi. Bir güneş ışını birden seyrek bulutları yardı, genç adamın yüzünü yaktı ve kayalık yüksek yamaçlara kaydı. Damir bu ışını heyecanla izledi. Bir an sonra göksel okun, bir uçurumun kıyısındaki dağ keçisinin geniş alnıyla boynuzlarını aydınlattığını gördü.

Soluğunu tuttu. Rüzgâr kendisinden yanaydı. Kera yapıştı, kedi gibi, emin bir barınağa kadar yirmi adım süründü. Tahta çatalını buza gömdü ve çatalın ağzına tüfeğini yerleştirdi. Hayvan, gri mermerden yapılmış gibi, hiç kıpırdamıyordu; yalnız ara sıra güneş ışınına öfkelenip gösterişli boynuzlarını sallıyordu. Damir, tetiğe basmaya cesaret edemiyor, titriyordu. Dağ keçi-

sinin kalbine nişan almaktan vazgeçip namluyu hayvanın inatçı alnına çevirdi. Gezle arpacığı birleştirdi, ve sonunda, güneşten gözleri kamaşarak, aşağı yukarı aynı anda iki tetiğe birden bastı. Kırbaç şaklaması gibi kuru, iki patlama oldu. Hayvan, sıçrayaracağı an ölmüş gibi, kendini yavaş yavaş dizüstü bıraktı. Güneş ışını haince, birden kayboluverdi.

Uçurumun kıyısındaki keçi ölüsüne erişmesi için yarım saat gerekti. Dağ keçisinin boynuzları arasında, pıhtılaşmış kanın içinde ufak bir delikten başka şey bulamadı. Kar yeniden yağmaya koyuldu, alacakaranlığın eriştiği dağ yeniden karardı. Geceye yakalanmaması gerektiğini biliyordu, postla birlikte kafayı ve boynuzları da muhafaza ederek aceleyle hayvanı yüzdü. Bu güç işi bitirdiğinde gece, Kara Tepe'nin yamaçlarına çökmeye başlamıştı. Köye dönüş birkaç saat önceki çıkıştan daha güç oldu, ancak raslantıların en büyüğüyle birkaç kere mutlak ölümden kurtuldu. Vadide, kardan perdenin ardında onu sevgili bacalar ve yarı yarıya bulutlara gömülü eğri minare bekliyordu.

Meyhane, her zamanki gibi duman ve pis kokularla doluydu. Ateşin üstünde, şişe geçirilmiş ve gözleri yuvalarından uğramış iki kuzu cızırdıyordu. Köylülerin aç gözbebekleri kuzuların çevresine toplanmıştı; kızaran derilerden bir an bile gözlerini ayırmaksızın, kupa üstüne kupa deviriyorlardı. Bir köşede iki adam, yüksek sesle, o gece kaatil kurtun işlediği yeni cinayeti anlatıyorlardı. Önceki akşam, köye dönerlerken, kendilerini evlerinden ayıran son birkaç milli silâhsız geçmekten korkup geceyi boş bir ağılda geçirmeye karar vermişlerdi. Gece yarısından bir saat sonra, kulübenin önünde bir uluma işit-

mişlerdi. Koca koca elli kadar canavardan meydana gelen bir sürü kulübeyi çevirmişti bile dört yandan da başka kurtlar koşup geliyordu. Aralarında, bir dana kadar iri olan yaşlı katili tanıdılar.

Tavandaki destek kirişlerinin üstüne tırmandılar ve ateşin yanında, bir bıçaktan başka silâhı bulunmayan küçük kardeşlerini bıraktılar. Yarım saat sonra kurtlar kapıya saldırıyorlardı; kulübenin içindeki çocuk umutsuzca kapıya abanıyor, ama kapalı tutmayı başaramıyordu. Hayvanlar kulübeye doldular ve kılavuzları tek başına çocuğa saldırırken duvarlar boyunca sıralandılar. Kurt iki bıçak darbesini ustalıkla geçiştirdi, ama üçüncü sıçrayışta dişlerini çocuğun gırtlağına saplayıverdi. Ellerinden bir şey gelmeyen, ve korkudan yarı yarıya deliren iki kardeş tünedikleri yerden sürünün çocuk ölüsünü yiyişini seyrettiler. Kılavuz uzun süre, onlarla alay eder gibi yalandı, sonunda kanlı yoldaşlarını kulübeden dışarı itti. Bir tek insanın ölümü o gece için ona yetiyordu.

Şaşkın kalabalıkta kimse Damir'in içeri girdiğini farketmedi. Genç adam arkadan yaklaştı, korkunç hikâyeyi dinledi, sonra en karanlık köşeye yerleşip dağ keçisi postunu yanına koydu. Payına düşen kuzu kızartmasını yemekle pek meşgul olduğundan, köylülerin köşelerinden dikkatle kendisini süzdüklerini farketmesi epey uzun sürdü. Yalnız zengin Kiv kalabalıktan ayrılmıştı, bir şey söylemeden önünde duruyordu, Damir, bir yandan yemeğini yerken masanın üzerinden de tüfeği Kiv'e uzattı. Saf gülümsedi ve yeniden et parçasına eğildi. İhtiyar önceki akşamdan da çok içmişti, adaleti yerine getiren yıldırım oğullarıyla kızlarını yaktığından bu yana olmadığı

kadar sarhoştu.

«Bize kartalı canlı getireceğine söz vermiştin» diye kekeledi Kiv.

Damir yeni bir parçayı yutarak, bir gülümsemeyle onu doğruladı.

«Bizimle alay mı ediyorsun?» diye parladı ihtiyar.

Somurtan delikanlılar Damir'e doğru bir adım attılar.

«Yarın, dedi genç adam, yarın.»

«Seni...» diye mırıldandı kalabalıkta bir ses.

«Sabret», dedi Damir.

Ses kesildi.

Damir yerinden kalktı. Köylülerin en uzun boylusundan iki baş uzundu, gururlu alnı neredeyse tavana değecekti. Dağ keçisinin boynuzları koltuklarının altından çıkıyor, uzun post bir duvak gibi ardında uzanıyordu. Eski çağlarda tatar ordularına komuta eden dev yapılı savaşçılardan birini andırıyordu. Bu korkak insan sürüsünden tiksindi, aceleyle dışarı çıktı, ama gözlerini onlardan ayırmadan. Onlara sırt çevirmek kurnaz kurtlara sırt çevirmek kadar tehlikeliydi.

Karanlık iyice çöktüğünde tipi şiddetini daha da artırdı, Kara Tepe'den büyük bir soğuk indi. Damir, yatmadan önce ertesi sabahki av için her şeyi hazırlamakta acele etti. Elinde kalan son birkaç kayın ağacı tahtasıyla ufak bir ateş yaktı ve dağ keçisi postunu tepesine gerdi. Postu pek az kuruttu, ancak içinde kalan bir parça kanı pıhtılaştıracak kadar, sonra kaskatı kesilmesinden çekinerek ateşten uzaklaştırdı. Sonra postu duvarda iki çiviye astı, ince ipten yapılma ilmikle kartal için yeni bir kukulete hazırladı. Bütün bu hazırlıkları bitirdiğinde gece iyice iler-

lemiş, köyde köpeklerin yeknesak havlamaları durulmuştu. Yatağı önceki akşamdan çok daha sıcaktı; kuştüyü yorganı ancak göğsüne kadar çekti ve yüzünde sönmek üzere bulunan ateşin tatlı titremesini hissederek ocağa baktı. Küçük bir alev, görünmeyen küçük bir köpegin dili gibi odunun bir ucundan öbürüne gidiyordu. Ateş az sonra ince bir kül örtüsüyle kaplandı. Kulübedeki gölgeler konuksever olmaktan çıktı, ağırlaştı. Bir şey karanlıkta biçim değiştiriyor, bir şey felâket habercisi oluyordu. Gece rüzgârı düzenli olarak kapının kanatlarını sarsıyordu, Damir kanatları demir kolla desteklemeyi unuttuğunu hatırladı. Yattığı yerden kalkamıyacak kadar uyuşmuştu, yine de kurtların gezindiği sıra kapıyı açık bırakmanın tehlikeli olduğunu biliyordu. Çünkü kimse, ihtiyar katilin yönelttiği öldürücü sürünün o gece hangi evin önünde duracağını kestiremezdi önceden. Son iki günde öldürülen iki adam bu hainin açlığını gideremezdi; ilkbahara kadar pek çok suçsuz kişi, iki yüz yıl önce insanlarla kurtların prensi arasında çıkan eski kavgayı başlarıyla ödeyeceklerdi. O gece herkes ölümüydü, Damir de ilk kez, diğerlerinden ayrıldığını hissetmedi.

Kuşku zehirli bir sıvı gibi gövdesine yayılıyor, onu yastığının üzerinde eziyor ve boğuyordu. Duvarlar boyunca gitgide donuklaşan gölgeler sürünüyordu, bu gölgeler Damir'in üstünde tepinen, kaburgalarını kıran kara mermerden yığınlardı. Her şey ölümlü olandan daha ölümlüydü. O gece can çekişen pek çok kişi yakında daha gururlu bir gövdeye yerleşeceklerini sanıyorlardı, ama boşuna, her şey ölümlüydü. Bu güçsüzlükten bir yere kaçılamazdı; insanoğlu insanoğluna dönüşüyor, hiç bir şey yeniden toz

olmuyordu.

Bu çölden Damir'in karşısına, tanıdığı ve yıllar önce ölen pek çok kişi çıktı. Onları kovmaya çalıştı, ama inatçıydılar; alnından, ağzından, parçalanmış göğsünden etinde en ufak bir acı bırakmadan içeri giriyorlardı. Aralarında sarı saçlı bir devi tanıdı. Kurtların kardeşi, kurtların yirmi yıl önce dağda boğazladığı babası Sinem'di bu. Gövdesi tertemizdi, en ufak bir yara izi yoktu yüzünde. Hiç gürültü çıkarmadan ay ışığının upuzun dili üzerinde yaklaşıyordu. Ayakları gümüşsü bir iz bırakıyordu. Işık onu dinleyen bir köpek gibi izliyordu. Ardından anası Yara geldi. Damir bir türlü inanamadan bakıyordu ona. Gözlerinin önünde değişti, gepgenç oluverdi. Saç örgüleri açıldı ve omuzlarına döküldü. Gülümsüyor, kollarını uzatmış mırıldanıyordu: Gerçek insan sesi! Şaşkınlıktan Damir bağıracak gibi oldu. Gıcırdayan kapı, ayak sesleri. Bir parça kar eriyor, buhar oluyor. Suna. Canlı. Gülüyor. Kürkünü çıkarıyor. Dizçöküyor. Suna. Saçlarında bir el. Yeni koparılan meyvaların kokusu Suna. Bir düşten daha gerçek şey olabilir mi?

Yüzlerini birbirine yapıştırdılar. Deli gibi kendilerinden önce kimsenin söylemediği, güneş doğunca unutacakları sözcükleri araştırdılar. Suna üzerine çıkmıştı, soluk soluğa. Alnında ölüm kadar tatlı, kaçınılmaz işareti okudu. Damir'ı korumak, kaçırmak gerekiyordu.

«Tanrı!» diyerek içini çekti.

«Tanrım!» dedi Suna.

«Ya Pip?» diye fısıldadı Damir.

«Bekliyor», dedi Suna.

«Sen! diye fısıldadı yüzüne genç kızın. Sen!»

«Yok canım...» Suna gülümsedi. «Tabii, tabii ben.»

Derken aceleyle birbirlerinin yüzüne baktılar.

«Zamanımız doldu!» diye mırıldandı genç adam gözyaşları arasından.

«Yarına», dedi elinden bir şey gelmeyen Suna.

«Evet, dedi Damir. Yarına, dedi. Evet.»

Damir kurtulmuştu.

Genç kız, yatağın üzerinde kalçalarının boş izinden başka şey bırakmadan kaybolduğunda gün ışıyordu. Damir bu ize uzun süre baktı. Gece kar yağışı durmuş, gökyüzü iyice açılmıştı. Seyrek çam ağaçları, hüzünlü bir papaz kafilesi gibi, kardan başlıkları altında eğiliyorlardı. Ağaçların ötesinde sel yatakları yepyeni güneşin altında yeşeriyordu. Bulutlar güneye doğru çıkıyordu. Bunca kasvetli aydan sonra ilk kez, Kara Tepe güneşte görünüyordu. Bu soğuk parıltıyla dehşete düşen insanlar uyanıyorlardı. Kapılarının eşiğine çıkıyor ve dağa bakıyorlardı. Karlı yamaçlar boyunca uzunca bir leke hareket ediyor, koyunların kartala kurban edildiği kayaya gitgide yaklaşıyordu. Sinem'in oğlu Damir, alınyazısıyla yüklü bir ava çıkıyordu. Köylüler onun için dualar okuyorlardı; şimdiden kurban şarkıları söyleyerek bayram ediyor ve Damir'i kutsuyorlardı. Yalnız Ristosia biliyordu, kutsal değerleri çiğneyen bu avın nasıl biteceğini.

İki saat süren zorlu bir tırmanmadan sonra Damir, kendini köyün üç bin ayak tepesinde, yüzyıllardan beri gümüş rengi kuşun kurbanlarının konduğu kayalarla kaplı düzlükte buldu. Çevresindeki karların üzerinde tepindi, dağ keçisi postunu açtı ve içine girdi. Anında, vadide şaşkına dönen seyircilerin gözleri önünde dağ keçisi oluverdi. Kurşunun dağ keçisinin alnında açtığı de-

likten gökyüzünü incelemeye koyuldu. Öğlene kadar bekledi ama, gümüş rengi kartalın izine hiçbir yerde raslamadı. Ölü sinekler gibi tarlalara dağılan köylüler hâlâ bekliyorlardı. Ancak öğleden sonra, kuzeyde, koyu bir leke göründü.

Damir kartalı hemen tanıdı. Dev boyutlu kanatların gölgesi dağın üzerine çöktü, ürken köylüler dört yana kaçıştılar. Damir keçi postunun önünü açtı, bıçağını çıkardı ve büyük kartalla mücadeleye hazırlandı. Kuş arkadan yaklaştı, Damir'i kuşkuyla inceleyerek tepesinde uçtu, sonra yeniden güneşin sisinde kayboldu. Köyde son hesaplaşma saatinin çaldığını anlayan köylüler soluklarını tuttular. Az sonra kartal maviliklerden sıyrıldı, Damir'in tepesinde uçarken hâlâ duraklıyarak hareketsiz kaldı. Dev gölgesi otlakları, damları ve minareleri kaplıyordu. İnsanlar, bir türlü inanamadan, bir kuşun yükünün altında kalmışcasına bu gölgenin altında titriyorlardı. Bir an sonra büyük kartal kanatlarını kapadı ve taş gibi boşluğa indi.

Vadideki yüzlerce gırtlaktan bir dehşet iniltisi çıktı. Kartal şimşek hızıyla Damir'in üzerine iniyordu. Genç adam heyecanla izliyordu onu. Canlı bir ok. Sabırlıydı Damir. Kuşun uzun süren inişiyle sarhoş olup tam tepesine gelmesini bekledi. O an keçi postunu attı ve doğruldu. Birden kuşun sanıldığından da büyük olduğunu gördü. Geri çekilmek için çok geç kalmıştı. Kuşun gagasıyla pençeleri açılan kollarının arasından geçti, ensesinde büyük bir acı onu az kaldı boşluğa yuvarlıyordu. Uzun pençeler gırtlağına yapıştılar. Kara Tepe birden kararıverdi. Bulutlar. Kar taşıyan sisler. Uzak çocuk ağlamaları. Kadın çığlıkları. Uçurumlar daha da derinleşti, gökyüzü düşünde bile görmediği kadar yükseldi. Bü-

tün bu boşluklara karanlıklar yerleşti.

Vadideki yüzlerce gırtlaktan bir dehşet inil-tisi çıktı. Kartal şimşek hızıyla Damir'in üzerine iniyordu. Genç adam heyecanla izliyordu onu. Canlı bir ok. Sabırlıydı Damir. Kuşun uzun süren inişiyle sarhoş olup tam tepesine gelmesini bekledi. O an vadidekiler Damir'in doğrulduğunu gördüler. Kuş kollarının arasından geçti, kanat çırparak Damir'in gırtlağını aradı. Genç adam uçurumun kıyısında sendeledi. Vadide çocuklar ağlamalarını kestiler. Kadınlar karda dizüstü çöküp yakarmaya koyuldular. Suna hepsinin önünde dizçökmüştü, kalçalarının kara gömüldüğünü hissediyordu. Yanında Pip, gözünün kıyısını silerek gülümsüyordu.

Kartal yeniden kanat çırptı ve pençeleri arasında tuttuğu genç adamı bırakmadan ağır ağır uçmaya koyuldu. Kalabalık ona şaşkınlık ve dehşetle bakıyordu. Havada Damir'in kafasına gagasıyla vuruyordu kartal. Kara Tepe'ye bulutlardan on bin ayak yükseğe çıktı, dağın çevresinde geniş bir daire çizdi, rüzgârın içinde donmuş gibi birden durdu. Uzun süre kanatlarını açmış, Damir'in gövdesini pençeleri arasında tutarak döndü. Gece habercisi bulutlar dört yandan geliyorlardı. Tüm gökyüzünü kapladılar ve Kara Tepe'yi karlı bir başlıkla örttüler. Son güneş ışını köyün üzerinde parıldadı, sonra o da kayboldu. Öfkeli kartal sonunda pençelerini açtı, genç adamın gövdesi devrildi ve uzak uçurumlara yuvarlandı. Zamanın başlangıcından beri, ne insan ne de hayvan, hiç bir yaratığın inmediği boşluktu bu.

Kuşun kanatlarının gölgesi yeniden, gökyüzü, yeryüzü ve karlı sisler kadar geniş, köyün üzerine yayıldı. Bu ağırlığın altında acı çeken,

ürkek kalabalık dağıldı. Tarlada en son Suna kaldı. Hep iki kar yığını arasına dizçökmüştü, dizleri gitgide gömülüyordu buza. Her şey birden donuklaştı ve görkemli bir hal aldı; yeryüzünün başlangıcından beri yaptıkları gibi ,bir yerlerde havlayan köpeklerden başka şey duyulmaz oldu. Suna birden yüreğinin altında yakıcı bir damlanın pıhtılaştığını hissetti. Bir başkasının kanıydı bu. Karnında Damir'in çocuğu kımıldanmış gibi gurur duydu bundan. O an çok yaşlandı, ve yaşlanmaya devam etti. Kendisinden başka kimsenin öpmeye cesaret edemediği bu topraktan daha yaşlı, daha bilge, daha sakindi.

AŞKIN KARŞISINDA

1 Aralık 1518

DAĞLARDA uzak bir titreşimden ürken Pip açıklıkta durduğunda hâlâ hava karanlıktı. Yıldızlar yükseklerde soluyorlardı. Şimdi çabucak donacaklarını, kaskatı kesileceklerini, derken bir kuyunun dibine gömülmüşçesine yukarda batacaklarını sezdi. Nereden geldiği kestirilemiyen şafak, uğursuz bir gürültüyle uçurumların tepesine dev gövdesiyle dikilecek ve kurt sürüsünün başına geçecek olan kurtların kardeşi Sinem'in uyandığını haber vermek üzereydi. Oğlu Damir, ölümde bile gülümseyerek onu izliyordu. Dev gibiydiler, alınları sabah sislerine değiyordu. Köpek gibi boyun eğen kurtlar arkalarından koşuyorlardı. Pip korkmuyordu onlardan, bu sakin gökkubbe altında yaratılan hiçbir şey korkutmuyordu onu.

Aynı anda gökyüzünün bulutlardan bir örtünün ardında kaybolduğunu, doğuya doğru, dağların koyu grisinde şafağın sisler arasında kendine bir yol açtığını gördü. Dikkatle soluk al-

dı, sabahın acı kokuları burun deliklerini doldurdu. Asırlık ağaçlar onu ezmek istercesine tepesinde dikiliyorlardı: Küçük adam homurdandı ve yoluna devam etti. Her adımda cüce gövdesi beline kadar kara gömülüyordu.

Sis hızla dağıldı, Kara Tepe'nin yamacına güneş donmuş kor gibi aktı. Aşağıda, köyde yankının hemen tekrarladığı bir havlama kopuverdi: Kiv'in köpeklerinin en genciydi bu, hırçın kurt haykırışlarından tanıdı onu. Karşılığında bütün evlerdeki köpekler kıyameti kopardılar, sonra yeniden büyük bir sessizlik oldu. Yalnız bir tek hayvan, köyün öbür ucunda, dünyanın öbür ucundaymış gibi boşu boşuna ulumaya devam etti. Pip köye doğru yürüdü.

Havada alışılmamış bir koku dalgalanıyordu, ne olduğunu anlıyamadan uzun süre bunu kokladı. Bu kokudan gitgide ürkerek köyün ilk evlerine vardı. Suna'nın değirmeninin yüksekliğinde koku yüzünü gösterdi: Bir yangındı bu. Köyden çanın telâşlı tıngırtısı, atların kişnemesi ve insanların yakınan çığlıkları geliyordu. Küçük adam dere yatağı boyunca koşmaya başladı. Koşarken birden göbeğine kadar tilki inlerine gömülüyor, görünmeyen ağaç köklerine takılıp sendeliyordu. Alçak dallar kırbaç gibi şaklıyordu yüzünde. Ormanın kıyısında ölü gibi katıldı kaldı. Ağa gölünün kıyısında, köyün en son damlarının gerisinde öfkeli bir ateş döne döne yükseliyordu. Her yandan ateşe doğru insanlar ve köpekler koşmaktaydı. Küçük adam, dehşetle alevlerin şimdiden bulutları yaladığını görüp onlar gibi koşmaya başladı.

Bütün köy Kiv'in evinin çevresine toplanmıştı. Alevlerden saçları kızıllaşan, külden yüzü kararan ihtiyar kalabalığın arasında sallanıyordu.

Yakın bir tepeye köylüler büyük bir haç dikmiş, Kiv'in küçük hizmetçisi İra'yı bu haça bağlamışlardı. Genç kızın giysisi alevlerin değdiği yerlerde hâlâ tütüyordu. Pip, yangına daha yakından bakmak için donup kalan seyircilerin ön safına kadar süzüldü. Alevler köylülere kanlı ve karanlık bir surat veriyor, ama kimse gerilemiyordu. Kendilerinden geçmiş, Kiv'in iki katlı evine bakıyorlardı. Yaşlı bir köpek insandan perdenin önünde debeleniyor, evin girişine yaklaşıyor, delice iniltilerle geri dönüyordu. Sonunda sundurmanın altına koştu, oradan da eve daldı. Kalabalıkta uzun bir inilti dolaştı. Köpek uzun süre görünmedi, sonra kömürleşmiş bir insan kolunu dumanların dışına sürüklediği görüldü. Kalabalıkta bir kadın tekdüze haykırmaya koyuldu, bu kolun Kiv'in mutfağında hizmet eden kocasının kolu olduğundan emindi. Kimse onu susturmaya çalışmadı. Pis somurtuk yüzlü bir gencin tüfeğini doğrulttuğunu gördü. Yangının kahkahalarıyla boğulan kuru bir patlama. Köpek yan üstü düştü ama eti dökülen insan kemiği dişleri arasında kaldı. Ölen köpeğe acıdığı için bir çocuk ağlamaya koyuldu.

Kiv'in evinden yaylım ateşi andıran büyük bir gürültü geldi, çöken kirişlerin arasından bir yığın kıvılcım fışkırdı. Seyircilerin yanakları, surat derileri yüzülüyormuş gibi, daha da koyulaştı. İki katlı ev mahzeninden fırıldağına kadar alevler içindeydi. Yangın ambarlarla ahırlara da sıçrıyordu; avludaki binalardan bir çoğu yanan yığınlara dönüşmüştü bile. Ölmekte olan eşeklerin çığlıkları kıpkırmızı kesilip kızan duvarların ardında gitgide güçsüzleşiyordu; birden yularını koparan derisi yanmış bir kısrak ahırdan dışarı fırladı, kalabalığın arasından uçarcasına geçti ve

karla kaplı bir tarlaya doğru atıldı. Kurtarıcı serinlikte uzun süre debelendi, sonra ölmüş gibi sağrısı rahatladı. Çok ürken insanlar kısrağı çabuk unuttular ve yeniden alevlere döndüler. Her şey parlıyordu. Kiv'in buğday, tuz ve saman dolu iki ambarı birbiri ardından müthiş bir gürültüyle dağıldı; ambarların duvarları külden bir dağın üstüne çöktü. Yanan buğday taneleri rüzgârda uçuyor, komşu damlarda yeni yangınlar çıkarıyordu. Cehennemi andıran bu çemberin ortasında yalnız Kiv'le oğullarının yılar önce at hırsızıyla kuduz köpeği kapadıkları kulübe sapasağlam duruyordu. Şaşıran Pip alevin dillerinin, bir şeyden korkarcasına, hırsızın zindanından uzaklaşmalarını seyrediyordu. Çepeçevre koca bir ocaktan başka şey yoktu ortada: İnsan gibi iniltiler çıkaran kar eriyor ve dumanların arasında kayboluyordu. Kar yığınlarının altında koyuca bir toprak şeridi belirdi, köylülere doğru süründü ve sonunda zengin Kiv'in çizmesinin altına kaydı. İhtiyar buna bakıp gülümsedi. Saçlarının yanan perçemleri rüzgârda titreşiyor, Kiv bunları kayıtsızlıkla isle kararan kafasından koparıyordu.

«Bütün bu felâket rüzgârın yüzünden!» diye mırıldandı donmuş dudakları arasından.

Önceki akşam tek başına yemek yemişti. İra hastalık bahane edip tavan arasındaki odasına kaçtığından iki yabancı uşak ona hizmet etmişlerdi. Yemekten sonra uşakları savmış, iki saat boyunca çubukları birbiri ardından yakıp masa başında oturmuştu. İra ile güneye gitmeden önce, dağlarda geçirmeye niyetli olduğu son kıştı bu. Birkaç haftadır genç kızda alışılmamış şeyler oluyordu, ama sorduğu bütün sorulara cevap vermek istememişti. Çirkinleşmiş, şişmanlamıştı, ihtiyar farkında değildi bunların. Çünkü tavan

arasındaki küçük odada geçirdikleri ilk geceki gibi yakındı kendisine. Beşinci çubuğunu da bitirdiğinde, günlerden beri yüreğinin dibinde kaynayan belli belirsiz kuşkuyu yeniden duydu.

Birden tavan arasından gelen bir gürültüyle sıçrayarak uyandı. Gece için sıcak tuğla getirmeye giden İra'nın gürültüsü sandı. Sessizlik oldu, sonra aynı ses yeniden duyuldu. Kısa. Bir çığlık. Kiv bir mum kaptı ve en üst kata koştu. Yarı yolda bir çığlık daha duydu. Derken tavanarasından gelen bir inilti. Koşarak merdiveni tırmanırken mumu söndü, kendini karanlıklarda buldu. El yordamıyla, her yanını bereliyerek yoluna devam etti ve sonunda genç kızın küçük odasının önüne vardı. Soluk almak için durdu. Bir çığlık, İra. Bir çığlık. Kapıyı zorladı. Alacakaranlık. Kandilin ışığı titredi ama rüzgâra rağmen dayandı. Yatağın üstünde İra çırpınıyor, kıvranıyordu. Acılı bir çığlık. Karnı yorganın dışındaydı: Garip bir şekilde büyümüştü, içinde canlı bir yaratık debeleniyordu. İhtiyar genç kızın önünde dizçöktü. Onu göğsüne kadar kuştüyü yorganla örttü; yatağın üstüne düka altınıyla dolu bir kese boşalttı. İra, bir şey söylemeden, utana sıkıla gülümsedi.

«Hayır, ağlama, dedi. Ağlama», diye fısıldadı İra.

«Bir oğul istiyorum», dedi Kiv utanç duymadan.

«Evet!» dedi İra ve yeniden haykırdı.

Mum sönmek üzereydi ki ihtiyar yeni doğan çocuğun küçük ve nemli gövdesine sarıldı. Alacakaranlıkta, yataktan İra'nın gurur dolu iki gözü onu süzüyordu. Kollarındaki çocuk gücü yettiğince haykırıyordu ama Kiv'in o gece duymak istediği gerçek sözlerdi. Daha bin yıl soyunun devam etmesini sağlayacak olan bu güçsüz ve

küçük et yığınını, yaralamaktan çekinerek, göğsünde sıkıyordu. Onu son ışıklarını saçan muma daha da yaklaştırdı. Küçük alev oğlunun gövdesini aydınlattı. Çocuk soluk alabilmeye çalışarak haykırıyordu. İki küçük bacağı birbirine yapışmıştı, koca bir solucanın kuyruğuna benzer bir uzantıyla son buluyordu bu bacaklar. Küçük canavar henüz kördü ve Kiv bütün gücüyle hiç yaşamamasını diledi. Alnının ortasında, tam burnunun başlangıcında tüylerle çevrelenmiş geniş bir girinti gördü: Oğlu, bakirelerle kurt adamlar arasındaki yasak ilişkiler sonucu dünyaya gelen bütün çocuklar gibi tek gözlü doğmuştu. Kiv, düş görür gibi donup kalmış, uzun süre çocuğa baktı. Mum son bir ışık saçtı, bu ışık eriyen balmumunda kayboldu. Bir şey söylemeden, çocuğu artık görmez olduğu anasına uzattı. Kapıya vardığında bir kere daha İra'ya döndü, karanlıklarda, duvarın beyazlığında belli olan solgun bir karaltı seçti. O an İra ağlamasını kesti.

«Yarın, dedi Kiv, yarın tanyeri ağarırken gideceksin.»

«Evet!» diye mırıldandı İra.

«Yarın», diye tekrarladı Kiv ve kapıyı vurdu.

Bütün gece açık pencerenin yanında, tek başına bekledi. Açık ve yıldızlı bir geceydi, kuzeyde, ufukta yeryüzünün sona erdiği noktayı açıkça seçebiliyordu. Bir yangının külden izini andıran ince çizgi. Bakışı Ağa gölü kıyısında, oğullarıyla kızlarının mezarlarında, üzerine haçların dikildiği toprak parçasına takıldı. Bu haçların altında, sabırlı kurtlar, kalan son umudunu da kemiriyorlardı. Yatağına döndü ve enine uzandı. Odaya o güne kadar görmediği çarpıcı bir aydınlık doldu. Bu aydınlıkla birlikte, dört yandan, çocuk ağlamaları geldi kulağına; bu tatlı gürlütüler ko-

rosunda oğlunun haykırışlarını tanıdı. Yastığının üstünde güçsüzlükle gülümseyen İra'nın yüzünü hatırladı yeniden. Genç kız ertesi sabah giderse öleceğini biliyordu, ama aynı zamanda gidişinin kaçınılmaz olduğunu da hissediyordu. Çocuğun gece karanlığındaki ağlaması arttı, ihtiyar sağırlaşmamak için iki eliyle kulaklarını tıkadı. Gövdesi gitgide boşalıyor, yarı uykusunda boğularak ölmekten korkuyordu.

Gün doğduğunda duvardan geçen bir sıcaklıkla uyandı. Uzun süre, yan odalarda duyulan garip çıtırtıyı inlerine dönen gececi kemirgenler sanıp kulak kabartarak yattı. Köyün öbür ucundan bir dişi köpeğin uluması yükseldi. Duvarın ardındaki cızırtı arttı, az sonra burnuna bir duman kokusu geldi. Yatağından atlayıp pencereye koştu. Alışılmamış bir şey yoktu görünürde. Avlu boştu, kuyunun yanında gözlerine kadar sarınmış bir kadın dizçökmüş duruyordu... İra!.. Işkillenen Kiv birden pencerenin önünden ayrıldı. Yerdeki tahtaların çatlakları arasından küçük duman bulutcukları fışkırıyordu. Bu dumanların üstüne atıldı, çiğnedi, yastıkların altına gömdü ama dumanlar değişik yerlerden daha çok fışkırdılar. Derken tam tepesinde, tavanda kara bir duman halkasının oluştuğunu farketti. Odanın ortasına çöken iki kirişten son anda kurtuldu. Bir anda her şey alev aldı: Yatak, perdeler, duvarlar. Kapının yolu henüz açıktı. İhtiyar haykırarak yeni bir alev çığından kurtuldu ve koridora atıldı. Her yer alev içindeydi.

Merdiven öfkeli bir duman bulutu ardında kayboluyordu. Korkudan kaskatı kesilen Kiv haykırmaya koyuldu, ama kimse yardımına koşmadı. Tavan arasından çocuk ağlamaları, evin öbür kanadından hizmetçilerin haykırışları geliyor-

du. Duman tüten merdiven son kurtuluş yoluydu. Yüzünü aceleyle gömleğinin etekleri arasına gizledi, geniş bir soluk aldı ve başını eğip dumanların arasına daldı.

Alev onu adım adım izliyordu. Aşağı kattaki odalar alevlerin eline düşmüştü bile, yemek odası, konuk odaları ve mutfaklar. Her yandan Kiv'i ateşten kamçılar kırbaçlıyordu; son gücüyle sendeliyerek sokak kapısına kadar gitti, parçalanan kapıdan çıktı, sundurmayı geçti ve avluya yıkıldı. İçerde can çekişenlerin sesleri gitgide hafiflemekteydi; yalnız çatıda terkedilen çocuk hâlâ haykırıyordu. Bir takım eller ihtiyarı duman bulutunun dışına çektiler ve onu yangından uzak bir tümseğe götürdüler. Az sonra yine eskisi gibi görmeye başladı. Karda dizçöktü, kalan gücünü topladı ve bükülen dizleri üzerinde doğrulmayı başardı. Yangın bütün evi kaplamış komşu binalara atlıyordu. Kalabalık kendinden geçmişcesine yangına bakıyor, ihtiyarın yakınmalarına aldırmıyordu bile. Herkesin görebileceği bir tepede koca bir tahta haç dikiliyordu; iki delikanlı tam o sıra, yangını çıkaran İra'yı haça bağlamaktaydı. Genç kız en ufak bir direnme göstermiyordu, gençler ona neredeyse dostça davranacaklardı.

Ürken seyirciler, yüzlerini dayanılmaz sıcaktan koruyarak geriliyorlardı. Bir ihtiyar bu korkunç parıltıya gözlerini diktiği için kör oldu. Alevlerden kaçtığını sanırken sendeleyerek Kiv'in evine yöneldi. Kimse onu tutmaya cesaret edemedi. Ana kapıya vardı ihtiyar ve bir daha dönmemek üzere dumanların arasında kayboldu. Kimse acımadı ona. Kör olacaklarını anlayan pek çoğu gözlerini kapadılar. özellikle kartal kadar bakışı bulunanlar. Her şey dev bir meşaleye

döndü: Kar insan gibi iniltiler çıkararak eriyor ve dumanların arasında kayboluyordu. Kar yığınlarının altında koyuca bir toprak şeriti belirdi, köylülere doğru süründü ve sonunda zengin Kiv'in çizmesinin altına kaydı. İhtiyar buna bakıp gülümsedi. Saçlarının yanan perçemleri rüzgârda titreşiyor, Kiv bunları kayıtsızlıkla kızıllaşan kafasından koparıyordu.

«Bütün bu felâket rüzgârın yüzünden!» diye mırıldandı dehşete düşen Ristosia.

Dağın tepesinden, yangının karşısına dikilen meraklıların her birini tanıyordu. Bütün köy halkı yangının çevresine toplanmıştı, hepsinin de önünde, bacaklarını açmış zavallı Kiv duruyordu. Yedi yıl önce Ristosia ona, bir erkek çocuğunun doğacağı gün evinin yanacağını haber vermiş, ama ihtiyar sözlerinin bir tekine inanmamıştı. Suratına bir avuç para atmış ve deli gibi gülerek kulübesinden çıkmıştı. Ristosia bu küfüre karşılık vermemişti, çünkü caninin bütün günahlarının karşılığını ödeyeceği günün yakın olduğunu biliyordu.

Kiv'in ailesinde herşey yangın sırasında olurdu. Birkaç kuşaktan beri erkek çocuklar yangın çıktığı gün doğar ve ölürlerdi. Kiv'in büyük babasının babası korkunç bir orman yangınında doğmuş, aynı gün, alevler içindeki dağda babası ve üç amcası yanarak can vermişlerdi. Elli yıl sonra Kiv'in büyük babası bir odun yığını üzerinde ölmüştü: Bir kış günü, yeniçeriler onu haydutlar arasında ele geçirmişlerdi. Oğlu ve torunu da aynı cezaya çarptırılmıştı. Dölleri alevler arasında yok olup gitmeliydi; Ristosia saatin çaldığını biliyordu. Belki bu kez olanın önüne geçebilirdi ama yangının keyfine karışmak günahtı. Kendi

ailesinde bile zaman yangından yangına sayılırdı.

Sekiz yüz yıl önce ovada çıkan korkunç bir yangın en yüreklisinden bir avuç insanı dağa, o güne kadar insan ayağının basmadığı yaşanması çok güç bir bölgeye kaçırmıştı. Ristosia'nın büyük anası da, dağlarda kısırlığını geçirmek umudu besleyerek onlarla birlikte yola çıkmıştı. Geceleri iki adımla birden yatıyordu, sonunda küçük kardeşinden gebe kalabildi. O kısır kadın, kardeşiyle kurduğu yasak ilişki sonucu yaşama süreleri sıradan bir insan hayatını çok aşan garip bir dişi soyu yaratmıştı. Kızı iki yüz yıl yaşadı ve kendisinden de uzun yaşayan bir kız doğurdu. Erkek kardeşleri ve babalarından başkalarıyla evlenmiyorlardı; bu günahta onları azize yapan bir yan vardı. Sonraki kuşaklar kiliselerin girişine kendi resimlerini yaptıracak kadar günahkârdılar.

Ristosia, anası ve anasının anasından daha bilge bir kadındı; dokuz yaşına gelmeden babası öldüğü için evlenmemişti. Kendisiyle birlikte yasak ilişkilerinden gurur duyan bir kadın türünün sona ereceğini, bu kadınlardan geriye bir efsane kalacağını biliyordu. Babadan ve anadan çocuğa geçen bu masallardan çok nefret ediyor, dünya kurulalı beri kısa hayatlı insan oğullarını besleyen yalanlardan da nefret ediyordu. Ölümlerinden sonra başkalarının gövdesine geçip çok kısa olan insan hayatını uzatan ebedî yolculara benzemeyi diliyordu. Kimsenin ayak basmadığı adaların yakınındaki bir kaptanın ruhu, gezici çingene obalarının, hayvanların,

bitkiler ve duru suların yüreği olmayı diliyordu. Yeryüzü onlar sayesinde yaşıyordu, efsanelere insan hayatının kısalığı vızgeliyordu. Herkesin öleceği, yeryüzündeki ormanları dolaşan en büyük yangın sırasında can vermeyi istiyordu. Herkesin ölümü her şeyi düzeltecekti. Çoğu kere düşünde bu mûcizeden farksız yangını görüyor, ama ne zaman çıkacağını henüz kesinlikle kestiremiyordu.

Bu yangını amansız olacak ve sonunda insanların ölüme duydukları açlığı giderecekti.

Bütün yeryüzü alevler içinde kalacaktı. Önce insanlar ölecekti, çünkü en az acı çekebilen onlardı. Sonra evcil ve yabani hayvanlar ölecekti. En başta kanatlılar. Ardından koşanlar. Sonunda da sürüngenler. Kimse hayatta kalmıyacaktı. Yangın havayı, suyu ve ovalardaki buğdayı zehirliyecekti. Yangından kurtulanlar cüzzamın ve açlığın korkunç acılarında son bulacaklardı. Ancak pek az sayıda insan yerin altında bir barınak bulabilecek, dişsiz yılanlar ve farelerle birlikte mağaralarda yaşıyacaklardı. Gövdeleri her geçen gün biraz daha sararacak, derileri de Ristosia'nın çocukken dağlardaki kovukların derisine dönecekti. Gövdeleri saydamlaşacaktı, ama düşkünlüklerinin sonu olmayacaktı daha bu. Çoğalmaya devam edeceklerdi. Hayvanlar gibi, türlerini sürdürmek umuduyla akılsızca üremeye devam edeceklerdi. Sağlıklı çocuklar yerine dünyaya, doğar doğmaz ölecek canavar-

lar getireceklerdi. Daha güçlü ve gururlu olan kadınlar öleceklerdi önce. Kalan erkekler azalan kadınlar uğruna birbirlerini vuracak, yeraltında pek çok kardeş kardeşini öldürecekti. Derken en son kadınlar da yok olacaklardı bunun üzerine erkekler erkeklerle, çocuklar da yılanlarla çiftleşeceklerdi. Bu suçlu ilişkilerden de ancak yeni erkekler ve yeni yılanlar doğabilirdi. Son gelecekti böylece. Ristosia hepisnin ardından yaşıyacaktı. Son erkekler de müthiş acılar içinde can verdiklerinde yeraltı mağaralarından ayrılacaktı. Güneşe çıkacaktı. Güneşte ölmek için. Artık ne güneş olacaktı ne de efsane...

Bu korkunç felâket karşısında ürküntü birden bilincini bulandırdı. Bir düşten başka şey değildi! Bir düşten başka şey olmazdı! Ani bir rüzgârla körüklenen yangının köye yayıldığını gördü. Ne insanların çığlıkları geliyordu kulaklarına, ne de Kiv'in yeni doğan canavar çocuğunun ağlamaları. Canavarlar değerliydiler, sağlıktan ve sakin bir uykudan daha değerli. İnsanoğlunun yüzüne meydan okuyan bu küçük adam altın değerindeydi. Kehanetlerinin gerçekleştiğini görüp sevinen Ristosia, dağın tepesinden gülümsüyordu. Vadide yangına kapılan köylüler birbirlerine sokulmaktaydılar. Çocuklar çalı çırpı kırıp yangından küçük alevler çalmakta kullanıyorlardı; bu halkın ateşten başka oyuncağı yoktu. Ristosia, nedenini kesitremeden, gökyüzünün bu dağ insanlarına daha yumuşacık davranacağını biliyordu. İlkbahardan ilkbahara, uzun süre

yaşayacak, analarıyla babalarını bir baş geçecek erkekler ve dişiler doğacaktı; kış kısalacak, sonbahar yılın en uzun mevsimi haline gelecekti. Akarsular güçlü alabalıklarla dolup taşacaktı yine. Su hiç akmadığı yerlerde akacak, çıplak taş verimli toprağa dönüşecekti. Yeni savaşlar ve yeni açlıklar başlamadan, bu yüz yıl Ristosia için tatlı bir soluklanma dönemi olacaktı. Ama bu yaşantının kendisinden fazlasıyla faydalanmasına da fırsat vermiyecekti.

Kiv'in evinin önünde uzanan büyük tarla sınırlarına kadar insanla doluydu. Alevlerin dilleri alçak bulutları yalıyordu; ateş yeniden canlanıyor ve yeryüzünde çamların tepeleriyle ahırları yakıyordu. Dehşete düşen kalabalık göl kıyısına çekiliyor, ama ateş buzun ve toprağın engebelerinin arasından sabırla onları izliyordu. Kiv, tüm varlığının meşaleye dönüştüğü bu odun yığınından gözlerini ayıracak gücü bulamadan, kalabalığın önünde sendeleyip duruyordu. Haçın üstüne uzatılan küçük hizmetçi İra'nın dumandan soluğu kesilmiş, iplerinin üstüne yığılmıştı. Bir mucize sonucu, ateş haçın çevresini dolanıyordu. Son gücüyle bağlarını koparmak ve yangına dalıp ölü çocuğunu kucaklamak için debeleniyordu İra. Canavarlar da eninde sonunda insanların çocukları, en insan olanlarıydı. Alev İranın etine acıkmamıştı, hatta at hırsızıyla kuduz köpeğin bulunduğu kulübeden bile kaçınıyordu.

Hareketsiz her şeyin bir sonu olduğuna inanıyordu, şimdi bunu kesinlikle biliyordu. Kulübeyi meydana getiren kütüklerin aralıklarından tarlayı bütün iniltiler çıkaran kar eriyor ve dumanların arasında kayboluyordu. Kar yığınları-

nın altında koyuca bir toprak şeriti belirdi, köylülere doğru süründü ve sonunda zengin Kiv'in çizmesinin altına kaydı. İhtiyar buna bakıp gülümsedi. Saçlarının yanan perçemleri rüzgârda titreşiyor, Kiv bunları kayıtsızlıkla kızılllaşan kafasından koparıyordu.

«Bütün bu felâket rüzgârın yüzünden!» dedi Hareketsiz.

Dudakları çoktan hareketsizdi. Sağır, dilsiz ve aşağı yukarı tepeden tırnağa felçliydi; ancak görme duyusu azıcık olsun işine yarıyordu. Rüzgâr, çatlaklardan yakıcı gazlar üflüyordu. Bu pis kokuyla başı dönen kuduz köpek burun deliklerini şişiriyordu. Alev birkaç kere duvarları yaladı, ama rüzgâr son anda yolunu değiştirdi onun. Baraka dumanla doluydu, mantarlar köşelerinde tütmeye başladılar, göz açıp kapayıncaya dek alev alacaklardı. Hareketsiz sıcaktan derisinin kuruduğunu ve yüzünün çatladığını hissetti. En ufak bir acı vermeyen yaralardı bunlar: En ufak bir tiksinti uyandırmıyordu onda, yalnız olduğundan daha çirkin ölmek Hareketsiz'i üzüyordu. Akşam saçlarını tarayan ve güzel kokulu yağa bulayan aşık gibi, yüzünden, son yüzünden utanç duyuyordu. Ölüm halindekiler aşıklardan daha mağrurdular.

Hareketsiz ölümünü seviyordu. Şimdi ölüme her keresinden daha yakındı, bu maymun iştahlı yoldaşın kendisini aldatmıyacağını umuyordu. Yangının bir kolu kulübeye yaklaşmaktaydı; yolunun üstündeki her şeyi, saman yığınlarını, ahırların damlarını, sarnıçları, ambarları yok ediyordu. Hiç bir şey onu durduramazdı. Köylü yığını Hareketsiz'in gözü önünden kayboldu; haçın üstünde-

ki İra'yla gülümseyen Kiv'den başkasını seçemiyordu. Dumanların arasından inatla dikilen kafaları çıkıyordu yalnız. Rüzgâr kıvılcımların onlara ulaşmasını engelliyor, başka domuz ahırlarıyla köpek kulübelerini ateşe vererek kıvılcımları değişik yönlere itiyordu. Sonunda ateş kulübe yönünde yokladı yeri, son ekimden arta kalan uzunca bir gübre yığını boyunca ilerledi. Tezek ve yosun bir barut serpintisi gibi alev aldı; mavimtrak kıvılcımlar alevlerin başında sapasağlam kulübeye doğru saldırdılar. Hareketsiz, gözleri parlıyarak onları bekliyordu. İnsanoğluna kuduz köpeğin ısırığından çok daha lâyık, Kara Tepe'deki işkenceye kıyasla çok daha güzel bir ölüm olacaktı. Dağın tepesinde can verememişti—sürünmeye alışkın olanlar onu yüksekliklerden yoksun bırakmışlardı—ama her zaman düşlediği gibi bitirecekti hayatını. Ölümden korkmuyor, ancak ölümden sonrası, ceset olup kendini korumıyacak bir hal alması ona zor geliyordu. Hayat ölülerle semiriyordu, onun yiyeceği olmak ürpertiyordu Hareketsiz'i. Yüreğinde şimdi yeni bir umut doğuyordu. Alevler arasında ölecekti. Kimse barsaklarıyla beslenmiyecekti. Her şey küller arasında son bulacaktı. Küller de rüzgârda. Yeryüzü de onunla son bulacaktı.

«Ne büyük felâket bu rüzgâr», diye mırıldandı.

Ağzından çıkan hafif bir soluk, alevi kulübenin ancak birkaç adım ötesinde durdu. Ateş onunla uzun süre mücadele etti, sonra, Hareketsiz'i dehşete düşürerek, öfkeli ve dayak yiyen bir bir köpek kadar utanç içinde, gerilemeye koyuldu. On metre kadar ötedeki bir odun yığınında kendine başka bir yiyecek buldu; bunları yuttu

ve sürünerek yıkıntıları temizlemek üzere geriledi. Tarlanın ortasında, evin kararan çatısı bitkin bir adamın iskeleti gibi sallanıyordu. İhtiyar ve küçük hizmetçi İra, kaskatı kesilmiş gibi, yıkıntılara bakıyorlardı. Hareketsiz her ikisinin de gülümsediğini şaşkınlıkla gördü. Olup bitenin bilincinde değillerdi, hâlâ korkunç bir düşün sözkonusu olduğunu umuyorlardı. Hareketsiz, yüzlerinde kendisini ölümden yoksun bırakan şeyi, çok aşağılık ve insana özgü bir umut olan o inancın izini keşfederek nefretle onları süzüyordu.

Yangın gitgide şiddetini arttırmakta ve en ufak bir durulma belirtisi göstermemekteydi. İnsanlar yeryüzünden koca koca köylerin silindiği pek çok yangına tanık oldukları halde hiç böyle bir ateş görmemişlerdi. Bu yangın eskilerden ayrılıyordu; sabırlıydı, gücünü boşuna harcamıyordu. Dişi bir yangındı. Erkek yangınlar birden patlak verir, bir anda evlerin damlarıyla mahzenlerine sıçrar, bayram günleri atılan yüzlerce havai fişeği gibi gümbürderdi; göz açıp kapayıncaya dek önlerine geleni yutar ve başladıkları gibi birden sönüverirlerdi. Ölümlülere acırlardı, bir sonraki ilkbahar küllerinde yeni sürgünler yeşerirdi. Dişi yangınlar ise daha az kördü. Gereksiz homurtularla harcamazlardı kendilerini. İnatla bir damdan öbürüne atlarlardı; günler boyu için için yanar, insanların hiç beklemedikleri bir sırada, koca bir hafta sonra canlanıverirlerdi. Dişi yangınlar erkek yangınlardan daha kurnazdılar, Kiv'in yangını da bir kadın eliyle çıkarılmıştı işte. Ateş yavaş yavaş gelişiyor, çoğu kere söndüğü noktalara dönüyordu. Köylüler o noktalarda kürekler ve su dolu kovalarla bekliyorlardı; ancak öğleden sonra içine düştükleri

uyuşukluktan birden sıyrıldılar ve ihtiyarın avlularının çevresine kardan bir duvar diktiler. Komşu damlar Kiv'in damından pek uzak değildi; ateş ilk dama atladı mı göz açıp kapayıncaya dek sonrakine geçecek, damlar zincirinden dağın yamacındaki Suna'nın babasının değirmenine kadar uzanacaktı.

Suna'nın babası Petar vadideki yangına korkuyla bakıyordu. Yangın haberinin doğum yapmak üzere bulunan kadını harekete geçirmesinden çocuğunu erken doğmasından çekiniyordu. Her şey koca bir meşaleye dönüşüyordu: İnsan gibi iniltiler çıkaran kar eriyor ve dumanların arasında kayboluyordu. Kar yığınlarının altında koyuca bir toprak şeriti belirdi; köylülere doğru süründü ve sonunda zengin Kiv'in çizmesinin altına kaydı. İhtiyar buna bakıp gülümsedi. Saçlarının yanan perçemleri rüzgârda titreşiyor, Kiv bunları kayıtsızlıkla işle kararan kafasından koparıyordu.

«Bütün bu felâket rüzgârın yüzünden», diye kaçırdı baba Petar ağzından.

Suna ancak alevlerin alçak gökyüzündeki parıltılarını görebiliyordu. Dört ihtiyar kadın sabırla yatağının yanında dizçökmüşlerdi. Genç kız birden, kirli bir aynadan bulutlara yansırcasına, Kiv'in yıkılan evini gördü. Damir'in öcü sonunda alınmıştı, Lon da hak ettiği cezayı buluyordu. Ölümde bile rahat edeceği yoktu. Toprağın altındaki kemikleri sıcaktan eğriliyordu. Yanık topraktan tepenin altındaki ölüsü, sanki bütün açıklığıyla göründü genç kıza. Yan yatmıştı, boş göz çukurları ne yangına, ne de insanlara bakıyordu; en keskin kartal gözü bile bu çölde insanca bir

şey seçemezdi. Ölü Lon, en karanlık uçurumun dibinde bir yerde sürünen Damir'in gövdesinin yasıyla besleniyordu. Suna iki gencin, o sıra çığlıklarını dinlemekte oldukları yolunda çılgınca bir düşünceyi kafasından çıkaramıyordu. Büyük uzaklıkların uzantısında amansızca birbirlerini süzüyorlardı; ölünce ikisini ayıran uzaklık sıfıra inmişti, genç kız çıplak kemiklerinin çocuğa sahip çıkmak için yeraltında kapışmalarından korktu: Çocuğu içlerinden ancak birinin çocuğuydu. Arftık Lon'dan da nefret etmiyordu. Damir'i eski ateşlilikle sevemezdi. Bu ürkütücü kararsızlığın içinde gitgide sakinleşiyordu,

Gurur, kuştüyünün altında yatan gövdesini büyütüyordu. Hepsi ölmüşlerdi ve toprak yeniden içinde bir çocuk yaratıyordu. Sabırla çocuğun yeni bir hareketini bekledi. Pip'le Ristosia'nın değirmende belirdikleri an Suna yeniden ağrıyı duydu. Gövdesinin gizli bir girintisinden gelerek bindiriyor, yükseliyor ve tüm yeryüzünü kubbesiyle kaplıyordu. Genç kız haykırdı. Pek çok kişi, daha önce dünyaya gelmiş gövdelerinde onun çektiği ağrıyı duydular. Bunun hiç bir garip yanı yoktu. Hepsi de çocuğuyla birlikte doğmaktaydılar. Yangının çevresine birikmiş, kendi içlerinde iyice derine çekiliyor ve dağın tepesinden gelen yakınmalara kulak veriyorlardı. İhtiyar Kiv ağlamaya koyuldu. Kalabalık içinden ne geçtiğini anlıyamadan ihtiyar sendeleyerek haçın üstündeki İra'ya yöneldi ve iplerini kesti. Genç kız kollarına kaydı. Şaşkına dönen köylüler İra'yı taşlamaktan vazgeçtiler, her birinin kulaklarında, Suna'nın üç kat artan haykırışı çınladı. Haykırışı. Kiv ile İra, yangından tek arta kalan kısrağa doğru sürüklendiler. Güçlükle sırtına tırmandılar ve bir gün gitmeye ant içtikleri vadi-

nin yolunu tuttular. Aşağı yukarı çırılçıplaktılar, ama birbirlerine sıkı sıkı sarılıyorlardı.

Hareketsiz gözleriyle onları uzun süre izledi; ertesi geceden tezi yok, soğuk ve açlıktan uyuşacaklar, kurt sürüsü dağda ikisini de parçalayacaktı. Biliyordu bunu. Hepsi ölmüşlerdi çoktan, yüz yıl önce yeryüzünü dolduranlar ve gelecek olanlar; yalnız Hareketsiz, her türlü umuttan yoksun, kuduz köpeğin karşısında dikilmeye devam ediyordu. Ölüler arasında yaşamak gerekliydi. Gerçek olamazdı bu, hiç bir şey gerçek olamazdı! Suna'nın çığlığı görünüşü bulandırıyordu. Genç kız şiltesinin üzerinde umutsuzlukla çırpınıyordu, sonra birden acıdan kurtulup rahatladı. İhtiyar Ristosia ona sakinleştirici bir gülümseme yöneltti. Değirmendekiler, minnet ve utanç içinde gülümsemeye koyuldular. Yalnız deli Pip'in gözlerinden yaşlar fışkırdı, yeryüzünde olup biten her şey onu ürkütüyordu ve şaşırtıyordu çünkü.

SON

30

Fiati:80 O.TL.

Televizyon ve film rejisörlüğüyle uğraşan Vuk Vuço genç Yugoslav yazarları arasında dikkati çekiyor. 1937 yılında doğan yazar'ın ilk romanı ATEŞ HIRSIZLARI. Bir düşü anlatıyor bu roman, yüzyıllar ötesinden çağımıza gözkırpan bir düştür bu. Kurtlarla, yarı hayvan insanlar arasında sürüp giden korkunç bir kıyımdır bu. Ve hemen akla şu soruyu getirir; Ortaçağ kapandı mı? Bu romanın yazılmasının nedeni, bu sorunun karşılığının «hayır» oluşudur. Evet her şeye rağmen kapanmamıştır ortaçağ. ATEŞ HIRSIZLARI'nı çağımızın ilgi çekici romanlarından biri yapan özellik hiç kuşkusuz kıyımı, dehşeti ve ölümü «sımsıcak bir yürekle» anlatmasındadır.

vuk vuço

ATEŞ HIRSIZLARI

DURAN OFSET BASIMEVİ 27 71 34 - 22 41 34